

**TEXT PROBLEM
WITHIN THE
BOOK ONLY**

**TEXT CUT WITHIN
THE BOOK ONLY**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200667

UNIVERSAL
LIBRARY

ಅಳಿಲಸೇವಾ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ೧೦ನೆ ಕುಸುಮ

ನಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳು,

1939

ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿ, ಮಂಗಳೂರು.

ಬೆಲೆ: ೧-೪-೦

ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್, ಅಮೆಜಿಡ್, ಮಂಗಳೂರು.

ಎರಡು ಮಾತು

ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಮಹಾಯುದ್ಧವು ಮುಗಿದಂದಿನಿಂದ ಇವೇ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ತಿದ್ದುಪಾಟುಗಳು ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ ಇರುವುದು ಸಹಜವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ, ಸಾಹಿತ್ಯತತ್ವಗಳಲ್ಲೂ ಬದಲಾವಣೆ ಉಂಟಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಈಚೆಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹಿಂದಣ ಯಾವ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ವಿಷಯನಿರೂಪಣೆ, ವಿಸ್ತಾರ ವ್ಯಂಗ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಪಡೆದಿದೆ ಎಂದೇ ತೋರುವುದು, ಈ ನವಯುಗವಾದರೂ ಅತಿ ತೀವ್ರವಾಗಿಯೆ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ, ದಿನಕ್ಕೆ ಏಳರಂತೇನೋ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗುವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ವರ್ಷಾಂತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಬಾಳಬಹುದಾಗಿರುವ ಹತ್ತೊಂಟು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವುದಕ್ಕಾದರೂ, ನೂತನತೆಗಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನೇ ನೋಡಿ ಇತ್ಯರ್ಥಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಒಂದೊಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ಮಾತ್ರ, ಆಯಾ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಟ್ಟವುಗಳಾದರೂ, ಒಂದರಂತೆ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ: ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತೊಂದು ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಂದರಿದು, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸರಿಯಲು ದಾರಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತಾಗಿದೆ.

ಶತಮಾನಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿರಿಸಿದ್ದ ತತ್ವಗಳು, ಧೈಯಗಳು, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಾದಿಗಳು ಮುಂತಾದುವು ಯಥಾರ್ಥವಾದುವಲ್ಲೆಂದು ಅಲ್ಲೇನೋ ನಾಗರಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆ ಮಹಾಯುದ್ಧಾರಂಭದಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತವೇ ಆಯಿತು; ಯುದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮನುವೇ ಬಂದಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಲ್ಲೆಂಬಷ್ಟು ಕಠಿಣ ಸತ್ಯವು ಮೂಡಿತು. ಉತ್ತಾತಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಜೀವನಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನವುಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನಚಕ್ರವು ಅಲ್ಲಿ ಉರುಳತೊಡಗಿತು. ಹಳೆಯ ನಂಬುಗೆಗಳು ಕೊಳೆತುವು; ಹಳೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹುಳಿತುವು; ಹಳೆಯ ಮಾದರಿಗೆ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲವಾಯಿತು,

ಭಯಂಕರವಾದೊಂದು ಸ್ವಪ್ನದಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತು, ಮಿಥ್ಯಾವಾಯೆಗಳೆಂಬುವು
ಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಲೆಂಬ ಚಳವಳವೆದ್ದಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ವ್ಯಸ್ತರೇ
ಆದ ಕಾರಣ, ಸಮಸ್ತರ ಕೇಳಿಕೆ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಭಿನ್ನಪ್ರಕಾರಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ
ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಮರೆನಾಜಿಲ್ಲದೆ, ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗವೆಂದಿಲ್ಲದೆ,
ಭಯದಾಕ್ಶಿಣ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಭೂತಕಾಲದ ಶಾಸನವನ್ನು ಅಳಿಸಿ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತಾಲ
ಕ್ಯಾಗಿ ಶಾಸನಗಳಾಗಲೆಂಬ ಬಲವಾದ ಕೇಳಿಕೆ ಹೊರಟಿತು. ಹಿಂದಣದರ
ಗೌರವ ಕುಂದಿತು; ಯುರೋಪು ಯೌವನದ ಅಸ್ತಿವಾರದ ಮೇಲೆ—
ಯೌವನಸಹಜವಾದ ಚಾಂಚಲ್ಯ ಉತ್ಸಾಹ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ದಕ್ಷತೆ
ಯಿಂದ—ನಿರ್ವಾಣವೊಂದಬೇಕಾಯಿತು. ಯುದ್ಧಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿ
ದವರು,—ಪುರುಷಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಲು ರಂಗಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ
ಸ್ತ್ರೀಯರು, 'ಮಾಯಾ ಬಜಾರಿ'ನ ತೊಟ್ಟಿಲ ಕೂಸುಗಳು, ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ
ವೀರರ ಸಮಾಧಿಗಳ ನಡುವಣಿಂದ ಸುಳಿದ ಮುದುಕರು—ಇವರಿಂದಾಗಿ,
ನವಜೀವನ ನವಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಪೋಷಕವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ದೊರೆತಿವು.
ಇವುಗಳ ತೀವ್ರಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಕಿಂಚಿದವಕಾಶದೊಳಗೆ ಮನಃಪ್ರೇರೇಪಣೆ
ಯಾಗಲೆಂದು, ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರಗಳು ಲಘುರೂಪ ತಳೆದುವು. ಪ್ರಬಂಧ,
ಕತೆ, ಕವಿತೆ, ನವಲುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಂಕೋಚದೊಳಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣತೆ
ಯುಂಟಾಗುವ ಕಟ್ಟು ಉಂಟಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು.

ಮಂಗಳೂರು ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿಯು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಇವೆಲ್ಲ
ನೂತನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಇತ್ತ ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು.
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವ ಈ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ
ಇತರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಸದಸ್ಯರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡೆಗೆ
ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಷ್ಟು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸೇವೆಗೊಪ್ಪಿಸು
ವಂತಾಯಿತು. ಈ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ (ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ
ಯಾದರೂ) ಗೊತ್ತುಗುರಿ ತಿಳಿದವರು, ಹಿರಿಯರ ಬೋಧನೆಯನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿಯೆ, ನೂತನ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ
ಮಾಡಿದರು. ಆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಇನ್ನೂ ಮುಂದರಿಂದೇ ಬರುತ್ತವೆ,
ಮುಂದರಿಂದೇ ಹೋಗುತ್ತಲಿರುವುವೆಂದಾಸೆ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಫಲವಾಗಿ
ಈ ಗ್ರಂಥನಾಲೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ, ನೂತನತೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ

ನೂಡುವ ಎಳೆಯ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಬಳಿಕ, ಭಾಷಾಸೇವೆಯ ಹೆಸರಿಗಿಂತ ದರಿದ್ರನಾರಾಯಣನ ಉಪಾಸನೆಯ ಬಿರುದು ಮಂಡಳಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದು ಚಿತ. ಆದರೆ, ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ದಾಟಿವೆ ಎಂದೇ ಇನ್ನು ಬಾಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭರವಸೆಯಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು.

ಈ ಕವಿತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾದರೂ, ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಸಬಗೆಯ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳೆದೇ ಬಂದಿದೆ. ಇವರ ರಚನೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದುವಾದರೂ, ಅವುಗಳ ಸಮಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲ. ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರಬಹುದು; ಆದರೆ, ಮಿಕ್ಕವರ ಪದ್ಯಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಆದರವನ್ನಿತ್ತಿವೆ ಹೊರತು, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಓದುಗರ ಅಭಾವವೂ ಧನಬಲಿಯನ್ನೀಯಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಹಸವಡುವ ಧೈರ್ಯವು ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೂ ಆತಂಕಗಳಾಗಿವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಚಾರಕರು ನಾನಾ ರೂಪಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿ ಸುಲಭ ದರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಒದಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಸಂಪೂರ್ಣ ನಷ್ಟವೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ವ್ಯಯಿಸಿ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ರಸಿಕರ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿತು. ನಮಗೆ ಪರಿಚಿತರಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಕವಿಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಈ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಲು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡುದಕ್ಕೆ, ಆದರದಿಂದ ನಮಗೆ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ವಂದಿಸಿ, ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎಳೆಯರಿಂದ ಹಳಬರ ವರೆಗಣ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವೆವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಮಾನಸಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಸ್ಮಾರಕಗಳಾಗಿ ಯಾವುವು ಉಳಿಯಬಹುದಾಗಿ ಭಾವಿಸುವರೋ, ಅಂತಹ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನಮಗೆ ಕಳುಹಿರುವರು. ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯರಚನೆಯ ಉದ್ಯಮದ ಪ್ರದರ್ಶನವೆಂಬಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ತೋರದಿದರೂ, ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿಯ ಮೂಲಸ್ಥಾಪಕರಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತ ರಾಘವಾಚಾರ್ಯರೂ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು; ಅವರ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು

ಮೊದಲಲ್ಲಿಟ್ಟುದು ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸದಿರದು, ಅಷ್ಟಾದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಿತ್ರ ಮಂಡಳಿಯು ಅವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದಿರಲಾದೀತೆ? ಅಂತೆಯೆ, ನಮ್ಮ ಮಂಡಳಿಯ ಹಿಂದಣ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ತರುಣರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಪಿ. ಸದಾನಂದ ನಾಯಕ್ ಇವರಿಗೆ, ಅವರ ಅಕಾಲನಿಧನದಿಂದ ಮಂಡಳಿ ಗಾದ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವರ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವೆವು; ಇದೂ ಸಂಗತವೇ.

ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿಯು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಜನಾದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿವೆ; ಯುನಿಸರ್ವಿಟಿ ಅಥವಾ ಸರಕಾರದ ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿಯಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಆದರಹೊಂದಿವೆ. ಅವುಗಳ ಯೋಗ್ಯತೆಗಿಂತ, ಮಂಡಳಿಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಜನಾಶೀರ್ವಾದ ದೊರೆತಿದೆ ಎಂದು ಬಲ್ಲೆವು. ಈ ಪ್ರಕಟನೆಯೂ ಎಂದಿನಂತೆ ಹಿಂದಣ ವಾತ್ಸಲ್ಯವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಇರುವುದೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಕಾರಣ, ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಿಂದ ನಾವು ಮಾಡುವ ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಟನಾಧಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬೆಂಬಲವಿರುವುದೆಂದೇ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕದಿಯ ಕೆರೆಗಳಂತೆ, ಏಳೆಂಟು ಕೆರೆಗಳು ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ನೀರನ್ನು ಹರಿಯಬಿಡುವಾಗ, ಒಂದು ಪ್ರಕಟನೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ 'ಸಣ್ಣ ಖಜಾನೆ' ಬರಿದಾಗಬಹುದಾದರೂ, ಉಳಿದ ಹಲವು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಹಣ ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ತುಂಬಿಸುವುದೆಂದೂ, ಹಣದ ಗೊಡವೆಯೆ ವಿಶೇಷವಾದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಚಾರವಾಗುವುದೇ ಕಠಿಣವಾಗುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಈ ಬಗೆಯ ಯಜ್ಞಕ್ಕೊಪ್ಪಿದ್ದೇವೆ. ಸಾಹಸಕ್ಕಾದರೂ ಬೆಲೆ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದೆಂದ ಬಳಿಕ, ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿಯು ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಹಸವಾಡಿದರೆ ಅನ್ಯಾಯವೆ, ಅನರ್ಥವೆ?

ಇಂತು ಸಜ್ಜನವಿಧೇಯ,

ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿ ಮಂಗಳೂರು. }
ತಾ. 8-3-1939. }

M. N. KAMATH,

ಅಧ್ಯಕ್ಷ.

ವಿಜ್ಞಾಪನೆ

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ ದಾನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ ನೆರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಸಮಸ್ತ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗೆ ಉಪಕಾರಸ್ಮರಣೆಯನ್ನೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಮುಂಚೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕಾ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ಕವಿಗಳ ಪರವಾಗಿ ಆಭಾರಸೂಚನೆಯನ್ನೂ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀಯು. ಗಣೇಶ ಶೆಣೈಯವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಜೆ. ವಿ. ಬಿ.

ಅಳಿಲಸೇವಾ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ

೧	ಅಳಿಲ ಸೇವೆ	೬	ವಿನೋದ ಚಿತ್ರಗಳು
೨	,, (ದ್ವಿತೀಯ ಖಂಡ)	೭	ಸಂಸಾರ
೩	ತಾಯ್ನಾಡು	೮	ಶಕುಂತಲೆ
೪	ಅಲರು	೯	ತರಂಗ
೫	ನಮ್ಮ ಕತೆಗಳು	೧೦	ನಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳು

ಕವಿಗಳ ಕ್ರಮಸೂಚಿ.

	ಪುಟ
೧ ಕೆ. ರಾಘವಾಚಾರ್	1
೨ ನೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವರಾವ್	4
೩ ಜೆ. ವಾಮನ ಭಟ್ಟ, ಬಿ. ಎ., ಎಲ್. ಟಿ.	14
೪ ಟಿ. ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ, ವಿದ್ವಾನ್	22
೫ ಕೆ. ಕಿಣ್ಣಾಣ್ಣ ರೈ, ವಿದ್ವಾನ್	30
೬ ಎಸ್. ವೆಂಕಟರಾಜ	35
೭ ಕಡೆಂಗೊಡ್ಲ ಶಂಕರ ಭಟ್ಟ, ವಿದ್ವಾನ್	42
೮ ಕೆ. ಶಂಭು ಶರ್ಮ, ಶಿರೋಮಣಿ	50
೯ ಸೆ(ಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ, ವಿದ್ವಾನ್	55
೧೦ ಎದುರ್ಕಳ ಶಂಭು ಭಟ್ಟ, ವಿದ್ವಾನ್	64
೧೧ ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ, ವಿದ್ವಾನ್	71
೧೨ ಪಿ. ವೆಂಕಟರಮಣಾಚಾರ್ಯ	78
೧೩ ಕೆ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣರಾವ್	84
೧೪ ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ	87
೧೫ ಮಚ್ಚಮಲೆ ಶಂಕರನಾರಾಯಣರಾವ್	93
೧೬ ಬಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆ	99
೧೭ ಎಮ್. ಎನ್. ಕಾಮತ್	101
೧೮ ಜಿ. ಎನ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪೈ, ವಿದ್ವಾನ್	112
೧೯ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸುಂದರಮ್ಮ	121
೨೦ ಎಮ್. ಸುಬ್ರಾಯನ್, ವಿದ್ವಾನ್	126
೨೧ ಜೈನ ಮಹಿಳೆ	129
೨೨ ಪುಂಡೂರು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಪುಣಿಂಚತ್ರಾಯ	133
೨೩ ಕಾವೇರಿಕಾನ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ, ವಿದ್ವಾನ್	141
೨೪ ಎಮ್. ಪಿ. ಭಟ್ಟ	146
೨೫ ರಾವ್ ಸಾಹೇಬ್ ಎಮ್. ಅನಂತರಾವ್, ಬಿ. ಎ., ಬಿ. ಎಲ್	153
೨೬ ಉಗ್ರಾಣ ಮಂಗೇಶರಾವ್	159
೨೭ ಎಮ್. ನರಸಿಂಗ ರಾವ್, ಬಿ. ಎ., ಎಮ್. ಎಲ್.	164
೨೮ ಗೋವಿಂದ ಪೈ	174

ಕಾವ್ಯಗಳ ವರ್ಣಕ್ರಮಸೂಚಿ.

		ಪುಟ
೧	ಆಮರಲೋಕ	112
೨	ಆರುಣ	71
೩	ಆವನ ಧರ್ಮ	107
೪	ಆಟಿಯ ಹುಣ್ಣಿಮೆ	4
೫	ಆ ದಿನ	23
೬	ಆನಂದ ಗೀತೆ	142
೭	ಆ ನೋಟ	128
೮	ಆಸ್ತದಾ ಹಿತ ಸಿನಗೆ ದೇವಿ ಭಾರತಿ ಹೆಳು	159
೯	ಆಶಯ	22
೧೦	ಆಶೆ	130
೧೧	ಇನ್ನು ಸೇನೈವನು	174
೧೨	ಈ ಜನುಮವೆ ಮುಗಿವ ಮುನ್ನ	177
೧೩	ಈ ಧಾರಿ	16
೧೪	ಈ ನನ್ನ ಲತೆ	20
೧೫	ಉದಯ	22
೧೬	ಉವನಸ-ರಯಣ-ಮಾಲಂ (ಉಪದೇಶ-ರತ್ನಮಾಲಾ)	164
೧೭	ಊರ್ಮಿಣಾ	31
೧೮	ಎಣೆಯುಂಟೆ!	147
೧೯	ಎನ್ನ ಮುದ್ದಿನ ಗಿಣಿಯೆ	161
೨೦	ಏಕಾಂತ	58
೨೧	ಏನನೆಣಿಸುತಲಿರುವೆ ಬಾಲೆ	78
೨೨	ಒಂದು ತೆರ	38
೨೩	ಕರೆ	1
೨೪	ಕಲಾಮಹಿಮೆ	162
೨೫	ಕಲ್ಲು	126
೨೬	ಕಳೆದು ಹೋದ ದಿನಗಳು	154
೨೭	ಕವಿ-ವಿಮರ್ಶಕ	81
೨೮	ಕಾಣಿಕೆ	27

೨೯	ಕೃಷ್ಣಾಕುಮಾರಿ	59
೩೦	ಕೊನೆಯ ಹಾಡು	79
೩೧	ಗಗನವಿಹಾರ	42
೩೨	ಗ್ರಾಮ ಸೇವಕರ ಹಾಡು	103
೩೩	ಗೊಮ್ಮಟಜಿನ	129
೩೪	ಚರಮ ವಿಧಾನ	36
೩೫	ಚುಕ್ಕೆ ಮಿನುಗುತ್ತಿದೆ	25
೩೬	ಜಗದ ಸೋಂಕು	156
೩೭	ತಾಯ್ನಾಡು	1
೩೮	ತಾಯಿ	109
೩೯	ತುಂಬಿಯ ವಿಲಾಸ	148
೪೦	ದಶರಥನ ಚಿಂತಾಸಂತಾನಂ	141
೪೧	ದಾನಶೀಲೆ	137
೪೨	ದಿವ್ಯ ಜೀವನ ಬೇಕು	27
೪೩	ದೀಪಗಳು	106
೪೪	ದೇವರ ನಾಮಗಳು	121
೪೫	ದೇಶವಾಡಿಕೆ	129
೪೬	ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ	155
೪೭	ಧೀರ, ನೀನೇಳು! ಜಾಗೃತನಾಗು!	144
೪೮	ನಗುಮೊಗವ ತಳೆದಿರಲು	153
೪೯	ನಡೆವ ನೆರಳು	19
೫೦	ನವಯುಗವೋ, ಇದು ಕಲಿಯುಗವೋ?	151
೫೧	ನಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆ	101
೫೨	ನಾಟ್ಯೋತ್ಸವ	10
೫೩	ನಾನೆ ನಮಗಾಗಿಸುವೆವೆಮ್ಮ ಕೋಟಲೆಯಂ	174
೫೪	ಸದ್ಯರಚನೆ	157
೫೫	ಬದುಕಿನ ಹಾಡು	93
೫೬	ಬಡವೆಯ ಬದುಕು	64
೫೭	ಬಯಲಿನ ಸೊಬಗು	14
೫೮	ಬಾರೆ ಗೆಳತಿ	35
೫೯	ಬಾಹುಬಲಿ ಜಿನದೇವ	131

೬೦	ಬಾ ಹೊರಗೆ ಸನ್ಯಾಸಿ!	95
೬೧	ಬೆಟ್ಟದರಸು	45
೬೨	ಬೆಂಬಲ	108
೬೩	ಭವಲೀಲೆ	136
೬೪	ಭಾರತರಾಣೀ	133
೬೫	ಭಿಕ್ಷುಪಾತ್ರೆ	17
೬೬	ಪ್ರೀತಿ ದೀಪ	99
೬೭	ಮದಾಲಸೆಯ ಜೋಗುಳ ಹಾಡು	55
೬೮	ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ನೋಡಿದವನ ಕಾಣಿಕೆ	156
೬೯	ಮಾಯಾಲೀಲೆ	134
೭೦	“ಮುಕ್ತದ್ವಾರ”ದಿಂದ	88
೭೧	ಮುಸುನಿನ ಸಾವು	28
೭೨	ಯತಿ	169
೭೩	ಲಕ್ಷ್ಮಣ	6
೭೪	ವಿಜಯನಗರ-ಧ್ವಂಸ	56
೭೫	ವಿಧಿ	73
೭೬	ವಿರಹಿ	48
೭೭	ವಿರಹಿ ರಾಧೆ	84
೭೮	ವಿಶ್ವಮಂದಿರ	25
೭೯	ಹಾಳು ಹೆಂಪೆ	39
೮೦	ಹಿಮಸಮಾಧಿ	77
೮೧	ಹೊವು ಹಂಬಲಿಸಲೇಕೆ	110
೮೨	ಹೊಲೆಯನ ಹಂಬಲ	105
೮೩	ಹೊಸ ಹಾಡು	30
೮೪	ಸಫಲ	146
೮೫	ಸರಿಗೆಯಲಿ ಸಿಲುಕುತಿದೆ	180
೮೬	ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ	50
೮೭	ಸುಗ್ಗಿಯ ಹಾಡು	82
೮೮	ಸೋಮಿ	87
೮೯	ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ	131

ತ ಪ್ಪೊ ಪ್ಪೊ ಲೆ

ಪುಟ	ಖಂಠಿ	ತಪ್ಪು	ಒಪ್ಪು
2—	೪ ...	ಹಾ! ಶಿವ	ಹಾ ಶಿವಾ!
4—	೧೨ ...	ಮಂಗಳದುಜೆ	ಮಾಂಗಳದುಪಾ
9—	೨೫ ...	ಇದು ತುಳುನಾಡಿನ ಹಂಪೆ,	ಇದು ಸೈ ತುಳುನಾಡಿನ ಹಂಪೆ!
21—	೧೬ ...	ವಂದಿಸುವಳು	ವಂದಿಸಳು
22—	೧೦ ...	ಹಸರಿಸಿದ	ಪಸರಿಸಿದ
23—	೨೨ ...	ಹಸರಿಸ	ಪಸರಿಸ
27—	೧೫ ...	ನೆಲೆಯರಿದಾ ಕಾಲ	ನೆಲೆಯರಿಯದಾ ಕಾಲ
51—	೧೬ ...	ತಡೆದದನೊಡನೆಯೆ	ತಡೆದದನೊಡನೆಯೇ
65—	೫ ...	ಮಾತೆಯಿವಳು ಹೋಗ	ಲೆಂದು ಹೋಗಲೆಂದು ಮಾತೆಯಿವಳು
70—	೧ ...	ಬಂಧುಗಳಿರ!	‘ಬಂಧುಗಳಿರ!
86—	೨ ...	ಹೆರುಷ	ಹೆರುಷ
91—	೧೪ ...	ಮುಬ್ಬಿಗೆ	ಮುಬ್ಬಿಗೆ
100—	೯ ...	ಹಾ	ಹಾಳು
	೧೦ ...	ಳು ಮುನಿಸು	ಮುನಿಸು
	೧೫ ...	ಹೈದಯ	ಹೈದಯದ
104—	೧೨ ...	ವೃಂದ	ವೃಂದ
107—	೧೨ ...	ನೊಂದಂತಿದ್ದರೂ	ನೊಂದಂತಿದ್ದರು
108—	೯ ...	ಇದ್ದುದರಲಿತ್ಯಪ್ಪಿ	ಇದ್ದುದರಲಿ ಆತ್ಯಪ್ಪಿ
116—	೬ ...	ಒಡನೆಯೇ	ಒಡನೆಯೇ
118—	೧೪ ...	ರಿರುವರಭಿಮಾನ	ರಿರುವರವರಭಿಮಾನ
129—	೧ ...	ವೈರಾಗ್ಯಕೇ	ವೈರಾಗ್ಯಕಂ
	೨ ...	ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆಮೀ	ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆಮೊ
	೩ ...	ಕಡುವಿಂ	ಕಡುವಿಂ

ಮಂಗಳೂರು ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿಯ
ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯರಾಗಿದ್ದ
ದಿನಗತ ಪಾಂಗಾಳ ಸದಾನಂದ ನಾಯಕ, ಬಿ. ಎಸ್.ಸಿ.
ಇವರ
ಪುಣ್ಯ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ

ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯರಿರ!
ಕನ್ನಡದ ಕಿರಿಯರಿರ!
ಇಮವೆ ನಿಮಗಾಗಿ,
ಇದು ನಾಳೆಗಾಗಿ.

ಕನ್ನಡದ ಮಕ್ಕಳಿರ,
ಕನ್ನಡದ ಮರಿಗಳಿರ,
ಕನ್ನಡದ ಈ ಚಿನ್ನು—
ಇದುವೆ ನಿಮಗಾಗಿ,
ಇದು ನಾಳೆಗಾಗಿ.

ಕನ್ನಡದ ತುಂಬಿಗಳು
ಪಡುವಲಿನ ತುಂಬಿಗಳು
ಮಧು ಪರಿಚ್ಛೇದಾನುಭವರು
ಸುಮದಿಂದ ಸುಮಗಳಿಗೆ
ರಸದಿಂದ ರಸಗಳಿಗೆ
ಹಿಂಡಾಗಿ ಹಾರಿಹರು ಇವರು.

ಕನ್ನಡದ ಚೆಲುವೆಯರೆ,
ಕನ್ನಡದ ಚೆನ್ನಿಗರೆ,
ಕನ್ನಡದ ಈ ಚಿನ್ನು—
ಇದುವೆ ನಿಮಗಾಗಿ
ಇದು ನಾಳೆಗಾಗಿ.

ನಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳು

ದಿನಗತ ಕೆ. ರಾಘವಾಚಾರ್

೧ ಕ ರೆ

ತರುಣರೇ! ತಡವೇಕೆ ಮುಂಬರಿದು ಬನ್ನಿ.
ಮರಣವೇ ಜೀವನದ ಆರಂಭವೆನ್ನಿ.
ಹಿರಿಯರೇಂ ಕಾದಿ ಬಳಲಿದರೆ ಸೆರೆಯೊಳಿರೆ
ಕಿರಿಯರಿಲ್ಲವೆ ನಾವು ಕಾದಿ ಮಡಿಯುವರೆ?
ಬಲಿಗಂಜುವರೆ ತರುಣರೇಂ ಹಿಗ್ಗದಿಹರೆ?
ಕಲಿಗಂಜುವರೆ ತರುಣರೇಂ ಕುಗ್ಗಿರುವರೆ?
ತರುಣರೇ! ತಡವೇಕೆ ಮುಂಬರಿದು ಬನ್ನಿ.
ಮರಣವೇ ಜೀವನದ ಆರಂಭವೆನ್ನಿ.

೨ ತಾಯ್ನಾಡು

ಆವ ಪುಣ್ಯಗರ್ಭದಿಂದ ನಿನ್ನ ಜನುಮನಾಯಿತೋ
ಆವ ದುಗ್ಧಧಾರೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ದೇಹ ಬೆಳೆಯಿತೋ
ಆವ ಸವಿಯ ಸೊಲ್ಲ ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಬಾಸೆಯುದಿಸಿತೋ
ಆವ ನಾಡಿನಗಲದಲ್ಲಿ ಬಾಲಲೀಲೆ ಕಳೆಯಿತೋ
ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ ಮಾತೆಯಾ!
ಗುರುತುಗೆಟ್ಟೆ ಮಮತೆಯಾ!

ಅಧರದಮರ ನ್ನಾದುಸುಖವ ಅಧರ ತಿಳಿವುದಲ್ಲವೆ?
ಹೃದಯದಡಿಯ ಮೂಕಭಾವ ಹೃದಯವರಿವುದಿಲ್ಲವೆ?
ಕಿವಿ ಕುರುಳ ಹರಿದು ಅರಳ ಪವಡಿಸಿರುವ ಮಾತೆಯಾ!
ಪದವಿಹೀನ ದೀನ ಹೀನ ದಶೆಯನರಿಯದಾದೆಯಾ!
ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ ಮಾತೆಯಾ!
ಗುರುತುಗೆಟ್ಟೆ ಮಮತೆಯಾ!

ನಾಡ ಭಾಷೆ, ನಾಡ ವೇಷ, ನಾಡ ಕಲೆಗಳೆಲ್ಲವು
 ಕಾಡಸಾಲುನಾಡುವಯ್ಯೊ ಬಾಡಿಹೋಯ್ತು ದೇಹವು.
 ಮೂಢ ಹೊಳೆಯ ತಡಿಯೊಳಲ್ಲಿ ತೋಡುವಂತೆ ಕೂಸವಾ
 ನಾಡ ನಾಡಿಯರಿವು ನಿನ್ನೊಳುಳಿಯದಾಯ್ತು, ಹಾ! ಶಿವ
 ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ ವಾತೆಯಾ!
 ಗುರುತುಗೆಟ್ಟೆ ಮಮತೆಯಾ!

ಒರತೆ ಬತ್ತಿ ಮಾಯವಾಗಲೆಂತು ನದಿಯು ನಲಿವುದು?
 ಕೊರತೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಕೊರೆಯಿ ಮನವ ಹರುಷವೆಂತು ಹರಿವುದು?
 ಕರುಳು ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋಗೆ ನಲೈನರಳು ಸುಳಿವುದೆ?
 ಮರುಳ! ಬಡವನಾದ ಪರಿಯು ಬಗೆಗೆ ಹರಿಯದಿರುವುದೆ?
 ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ ವಾತೆಯಾ!
 ಗುರುತುಗೆಟ್ಟೆ ಮಮತೆಯಾ!

ರೀತಿ, ನೀತಿ, ಸಮತೆ, ಮಮತೆ, ಸಭ್ಯತೆಗಳ ಕಲಿಸಿದಾ
 ವ್ಯೂತ ಆರ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನು ರಕ್ತದೊಳಗೆ ಬೆರಸಿವಾ
 ಮಾತೆಯಮಲ ಕೀರ್ತಿಕೇತು ಹಾರುತ್ತಿರಲಿ ಸರ್ವಧಾ
 ಮಾತೃಪಾದತಲದ ಪುಣ್ಯರಜವ ಸೇವಿಸೈ ಸದಾ
 ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ ವಾತೆಯಾ!
 ಗುರುತುಗೆಟ್ಟೆ ಮಮತೆಯಾ!

“ವಾತೆ! ವಾತೆ!” ಕರೆದೊಡೇನು ಪ್ರೀತಿಭಾವವಾಯಿರೇ?
 “ವಾತೆ ಜಯತು” ಕೂಗಲೇನು ದೇಶದೇಳೆಯಾಯಿರೇ?
 ಜಾತಿಭೇದ ಸ್ವಾರ್ಥಭಿತ್ತಿಯೆಂದೊಡೇನು ತೀರಿತೇ?
 ಮಾತೃಮಣದ ಭಾರದಿಂದ ನಿನಗೆ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯಿತೆ?
 ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ ವಾತೆಯಾ!
 ಗುರುತುಗೆಟ್ಟೆ ಮಮತೆಯಾ!

ಕರ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಜಜನ್ಮ ತಳೆದ ವಾನವ!
 ಕರ್ಮನಿರತನಾಗಿ ಸೇರು ಪೃಣ್ಯಶಾಂತಿಧಾಮವ!
 ಕರ್ಮಹೀನ ವಾನವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿವಾರ್ತೆ ದೊರೆವುದೆ?
 ಧರ್ಮಹೀನ ದರ್ಪಣದಲಿ ಮೊಗದ ಸೊಬಗು ತಿಳಿವುದೆ?
 ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿ ವನತೆಯನಾ!
 ಗುರುತುಗೆಟ್ಟಿ ಮಮತೆಯನಾ!

ಏಶ್ವಚಿತ್ತ ಅತಿವಿಚಿತ್ತ, ನಿಮಲ ಕಮಲ ಸದೃಶವು;
 ಏಶ್ವವನದ ವಿಹಗತಿಯೊಳ್ಳಿಲ್ಲ ವೈರಭಾವವು.
 ನಶ್ವರಸೆಲೆ ಮನುಜ! ನೀ ನಿಸರ್ಗದೇವಿ ವೀಣೆಯಾ
 ಏಶ್ವರಾಗರಸವ ಕುಡಿದು ಅಮರನಾಗಿ ಬಾಳಯ್ಯಾ!
 ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿ ವನತೆಯನಾ!
 ಗುರುತುಗೆಟ್ಟಿ ಮಮತೆಯನಾ!

ಪಾರಗಯನು ಕಂಡು ಪಾರಿಗೆಟ್ಟು ದಣಿದ ಪಥಿಕಗೆ
 ಪಾರಿವೋರು ನೀರಧಾರೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಜೀವಿಗ
 ಪೋರು ಕರ್ಮಪಥವ, ಕಲಿಸೊ ಮಿಂಚಿನಿಂದ ಮಿರುಗಲು
 ಕಾರ ಕತ್ತಲೆಯನು ನೀಳಿ ಧೈರ್ಯಗಡವೆ ಹರಿಯಲು
 ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿ ವನತೆಯನಾ!
 ಗುರುತುಗೆಟ್ಟಿ ಮಮತೆಯನಾ!

ಧೂಳಿ ಪಾದತಳೆದಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಿ ನರಳಿಯಳುವುದು
 ಗೋಳ ಕೇಳಿ ಗಾಳಿಯಿಳಿದು ತಬ್ಬಿಯುಡ್ಧರಿಸುವುದು.
 ಬಾಳ ಸವೆಸು ಬೀನದಂತರೂಳಿಗವಲಿ ಮುದಮೊಳು
 ಪೋಳ ತಳ್ಳಿಯಿಂದಲಾಗ ತಾಯಿ ತಬ್ಬಿ ತಣೆವಳು.
 ಉದ್ಧರಿಸೈ ವನತೆಯನಾ!
 ಬಿದ್ದಿರುವಾ ವನತೆಯನಾ!

ಪೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವ ರಾವ್

೧ ಆಚಾರ್ಯ ಹುಣ್ಣಿಮೆ

ನಸುಕನು ಎತ್ತಿ ಬೆಳಕನು ಬಿತ್ತಿ
 ಬಂದನು ರವಿ ಅರುಣಾಚಲ ಹತ್ತಿ.
 ಉದಯದ ಗೀತ ಸುರಸಂಗೀತ
 ಸೀಳುತ ಬರುವುದು ಸುರಭಿಯ ವಾತ.
 ಎಲರಿನ ಸೊಂಪು ಅಲರಿನ ಕಂಪು
 ಹರಿಸುತಲಿರುವುದು ಕಂಗಳ ಜೊಂಪು.
 ಮುಗುಳುಗಳಧರವನು — ದಿನವನು
 ಚುಂಬಿಸಿ ಚದರುವನು!

ಎಳೆಬಿಸಿಲಿನ್ನು ನೆಲಜಲವನ್ನು
 ತಬ್ಬುತ ಲೋಕವ ಬೆಳಗುವುದಿನ್ನು.
 ಪಯಿರಿನ ತೆನೆಯು ಕಂಪಿನ ಮೊನೆಯು
 ಮಂಗಳದುಷ್ಕರಮಣಿಯ ಮನೆಯು.
 ದುಂಚಿಯ ದಂಡು ಹಕ್ಕಿಯ ಹಿಂಡು
 ಹಾರುತಲಿರುವುದು ಗಿಳಿವಿಂಡು.

ಎಳೆ ಬಿಸಿಲಾಡುತ್ತಿದೆ — ಈಗಲೆ
 ಕತ್ತಲೆಯೋಡುತ್ತಿದೆ!

ಹಾಸನು ಬಿಟ್ಟು ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟು
 ಬಾರೇ ಸೊಬಗಿನ ಸೀರೆಯನುಟ್ಟು.
 ಹೂಗಳನಾಯ್ದು ತಳಿರನು ಕೊಯ್ದು
 ಮರಳುವ ಪೂಜೆಗೆ ವಾಲಿಯ ನೆಯ್ದು
 ನೀನೈತಾರೇ ಮೋಹದ ನೀರೇ
 ಆಟಿಯ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಾಟಕೆ ಬಾರೇ.
 ಬೆಳಕದು ಏರುತ್ತಿದೆ — ಮೂಡಲು
 ಕೆಂಪನು ಕಾರುತ್ತಿದೆ!

ಏನೀ ಹಜ್ಜೆ? ಏತಕೆ ಲಜ್ಜೆ?
 ಎಲ್ಲಿ ಕಲಿತೆ ವೈಯಾಸರದ ಬಿಜ್ಜೆ?
 ಅತಿಯ ಮುಗಿಲು ಮಳೆಯಲಿ ಮಿಗಿಲು
 ನೋಡಮೊ ನಭದಲಿ ಸಿಡಿಲಿನ ದಿಗಿಲು.
 ಬಿಲ್ಲಿನ ಬಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿದೆ ಕಣ್ಣ
 ಬಾರೇ ಬಿಲ್ಲದು ಮುರಿಯುವ ಮುನ್ನು
 ಕತ್ತಲೆ ಕೂಡಲಿದೆ—ರಯ್ಯನೆ
 ಗಾಳಿಯು ತೀಡಲಿದೆ!

ಏನನು ಮರೆತೆ? ಸಿಂಗರದೊರತೆ!
 ನಿನಗಿರುವದೆ ನಗನಟ್ಟಿನ ಕೊರತೆ?
 ಕೊರಳಿನ ಸುತ್ತ ಹನಿಗಳ ಮುತ್ತ
 ಪೋಣಿಸಿ ಕಟ್ಟುವೆ ನೀ ಬಾರಿತ್ತ.
 ತಳಿರಿನ ಬಳಿಯ ಕಮಲದ ಕಳೆಯ
 ತೊಡಿಸುತ ಕೊಯ್ಯುವೆ ಸೊಬಗಿನ ಬೆಳೆಯ.
 ಗಗನವು ಮಳೆ ಸೂಸೆ—ನಿನಗಿದೆ
 ಪನಿ ಕುಳಿರಿನ ಸೇಸೆ!

ವಾಸೂ ಶರದೂ ನಮ್ಮನು ಕರೆದು
 ಬರದಿರೆ ಸಾರಿಹರೆಲ್ಲರ ತೊರೆದು.
 ಸೀನೂ ಸರಸೀ ನಮ್ಮನು ಅರಸಿ
 ಸಿಗದಿರೆ ಹೊರಟರು ದಾರಿಯು ಮರೆಸಿ.
 ಹೊಲವನು ಸಾರಿ ವನವನು ತೂರಿ
 ತುಂಬಲು ಬುಟ್ಟಿಯು ಬೆಟ್ಟವನೇರಿ
 ಹೂಗಳ ಹುಡುಕುವರು—ಗೆಳೆಯರು
 ಹುಡುಕುತ ದುಡುಕುವರು!

ಆಟಿಯ ಹೂವು ಶೋಣದ ಹೂವು
 ಕೆರೆಗಳ ನಡದಲಿ ಬೆಳೆದಿಹವು.
 ಅರಳಿಸ ಹೂವು ಹುರುಳಿಯ ಹೂವು
 ಅಂಗಳದೆಡೆಯಲಿ ಅರಳಿಹವು.
 ವಧುವಿನ ಹೂವು ಅದುರಿನ ಹೂವು
 ವನದಲಿ ಸೊಬಗನು ತಳೆದಿಹವು.

ವಿಧ ವಿಧ ತಳಿರಿಹವು—ಹೊಸ್ತಿಲ
 ಹೊದಿಸಲು ಸೊಬಗಿನವು!

ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಸೊಂಪು ಹೂಗಳ ಕಂಪು
 ಆಟಿಕೊಡಂಜಿಯ ಪವಗಳ ಇಂಪು
 ಮಳೆಗಳ ಒಲವು ಬೆಳೆಗಳ ಚೆಲುವು
 ಹುದೋಡುವ ಕೆರೆ ತೊರೆಗಳ ನಲವು
 ಮುಗಿಲಿನ ಕಪ್ಪು ಬಿಸಿಲಿನ ಬೆಪ್ಪು
 ಚೆಲುವಿನ ತಾಳವ ತಿಂಗಳಿಗೊಪ್ಪು.

ತುಳುವರ ಹಬ್ಬವಿದು—ಹುಣ್ಣಿಮೆ
 ಹಬ್ಬದ ಕಬ್ಬವಿದು.

೨ ಲ ಕ್ಕ ಣ

ತಾಳವ ವಿಭವದ ವಸನವನುಟ್ಟು
 ಬಿಂಕದಿ ನಿಂತಿದೆ ಬಾಕೂರು.
 ಭೂವತಿ ಪಾಂಡ್ಯ ದಿಗಂಬರ ಜೈನರ
 ವನಾಯು ವಿಷಯದ ತವರೂರು.
 ನಾಡಿಗಡೊಲುಮೆಯು ಸೊಗದೂರು.

ಕಲಿಗಳಲಿ

ಕಲೆಗಳಲಿ

ಕಾಂತಿಯ ಕಲಶವು ಬಾಕೂರು
 ಶಿಲ್ಪದ ಹುಟ್ಟೂರು!

ಕಲಕಲನಾದದಿ ನಲಿಯುವ ಸೀತೆಯ
 ದಡದೆಡೆ ಜಿನಚೈತ್ಯಾಲಯವು
 ಕಲ್ಲಲಿ ಕಾವ್ಯವ ಕೆತ್ತಿರುವಂತಿಹ
 ನೆತ್ತಿಯನೆತ್ತಿಹ ಮಂಟಪವು
 ಬಸದಿಗಳಿಂದ್ರರ ಗುರುಮಠವು
 ಸ್ತಂಭಗಳು
 ಬಿಂಬಗಳು
 ಕಣ್ಣಿಗೆ ಶಿಲ್ಪದ ಹಬ್ಬಗಳು
 ಕಲ್ಲಿನ ಕಬ್ಬಗಳು!

ಸೀತೆಯ ಶೀತಳ ವಾರಿಯ ನಾಟಕೆ
 ಲಕ್ಕಣ ಕವಿ ತಲೆದೂಗುವನು.
 ಕಾಡಿನಲಲಿಯುತ ನಾಡಿನಲಾಡುವ
 ಗಾಳಿಗೆ ಪುಲಕಿತನಾಗುವನು
 ನಾಡಿನ ಸೊಬಗಿಗೆ ಬೀಗುವನು.
 ನಲಿಯುವನು
 ಒಲಿಯುವನು
 ಹಾಡಿನ ಹೃದಯವ ತೆರೆಯುವನು
 ತನ್ನನೆ ಮರೆಯುವನು.

ಕದನದಿ ಕಲಿಗಳು ಕಾದಿದ ಬಗೆಯನು
 ಲಕ್ಕಣ ಕವಿ ತಾ ತಿಳಿದಿಹನು.
 ವೀರ್ಯವ ಕೋರಿದ ತೌಳವ ವೀರರ
 ಕತೆಗಳ ಕಬ್ಬದಿ ಬರೆದಿಹನು.
 ತುಳುವದದಿ
 ಪಾಡ್ಡನದಿ
 ಹಾಡಿಹನವ ರಣನೀತಿಯನು
 ಸ್ಮಾರಕ ಗೀತಿಯನು.

ಕಬ್ಬಿಗ ಲಕ್ಕಣ ಹಾಡಿವನೆಂದರೆ
 ಕಣ್ಣಲಿ ಕುಣಿವುದು ತುಳುನಾಡು!
 ಭೈರವ ಚೌಟರ ಸಿರಿಸಾವಂತರ
 ಅಜಿಲರ ಬಂಗರ ಚೆಲು ಬೀಡು!
 ಕಲಿಗಳ ಕದನದ ಸವಿ ಹಾಡು!
 ರಣಗೀತೆ
 ವೀರಕತೆ
 ಮೈ ನವಿರೇಳುವ ತುಳುಕಾವ್ಯ!
 ಕೇಳಲು ಸುಶ್ರಾವ್ಯ!

ನಚ್ಚಿನ ಬೀರರ ರೊಚ್ಚಿನ ಮಾತಿಗೆ
 ಪಟುಭಟರಬ್ಬರವೇಳುವುದು.
 ನೋಡದೊ ಕಣದಲಿ! ತಾಳವ ರಟ್ಟರ
 ಗೆಲುವಿನ ಜಯದನಿ ಕೇಳುವುದು!
 ವೈರಿಗಳೆದೆಯನು ಸೀಳುವುದು!
 ಬಡಿಗೋಲು
 ಮೊನೆವಿಲ್ಲ
 ಕಾಣುತ ಕೆಚ್ಚದು ಚಿಮ್ಮುವುದು!
 ಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ಹೊಮ್ಮುವುದು!

ರಣದುತ್ಸಾಹವ ಕೈದುಗಳಾಟವ
 ಕಾಣದೊ! ತನು ಬೆರಗಾಗುವುದು!
 ನುಗ್ಗುವ ಬಂಟರ ಕೇಳಿಯ ಕೇಕೆಗೆ
 ಉಕ್ಕಿನ ಮೈ ಮರುಳಾಗುವುದು!
 ಕತ್ತಿಯ ಕೈ ಸರಳಾಗುವುದು!
 ರಿವುಡಳದಿ
 ಕೊಳಗುಳದಿ
 ಹಾಹಾಕಾರವದೇಳುವುದು!
 ಕೂಗದು ಕೇಳುವುದು!

ಕಾಲದ ಪರದೆಯು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದಿತು
 ಈಗದು ಹಿಂದಿನ ಚಿಲು ಕನಸು.
 ಶತಮಾನಾಂತ್ಯದಿ ಮರೆತಿಹ ಲೋಕಕ್ಕೆ
 ಗತವೈಭವಗಳ ಸವಿ ನೆನಸು
 ಭಾವನೆಯೂಟಕ್ಕೆ ಸವಿ ತಿನಿಸು.
 ನಿಜಧರ್ಮ
 ಸತ್ಯಧರ್ಮ
 ಮುಳುಗಿಹುದಂದಿನ ಜಲಧಿಯಲಿ
 ಕತ್ತಲೆಯಾಳದಲಿ.

ತುಳುವರ ಕೀರ್ತಿಯ ಭೇರಿಯು ಮೊಳಗಿದ
 ಬಾರ್ಕೂರೇಂಬುದು ಸುಡುಗಾಡೆ!
 ಮಮತೆಯಲಾಡಿಸಿ ಭಾಗ್ಯದಿ ಬೆಳಸಿದ
 ಸೀತೆಯ ಶಿಶುವಿಗೆ ಈ ಪಾಡೆ!
 ನಾಡಿನ ಸೋಲಿಗೆ ಈ ಬೀಡೆ!
 ಈ ಗತಿಯು
 ಅವನತಿಯು
 ಕಾಣುತ ಕವಿಗಳು ಕೊರಗುವರು
 ಕಲಿಗಳು ಮರುಗುವರು.

ಕಾಲದ ಕಡಲಿನ ತೆರೆಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ
 ಬಳಲುತ್ತ ಮುಳುಗಿದೆ ಬಾರ್ಕೂರು.
 ಕೂಗಿನ ತಾನಕ್ಕೆ ಕುಣಿಯುವ ಅಳಿವಿನ
 ಕಾಲಡಿ ಬಿದ್ದಿದೆ ಈಯೂರು.
 ಬಾಳಿನಲಿ
 ಬೀಳಿನಲಿ
 ಇದು ತುಳುನಾಡಿನ ಹಂಪೆ
 ಈಗಿದು ಕೊಳೆ ಕೊಂಪೆ.

ವೌನದ ತೆರೆಯಲಿ ತೇಲುತ ಬಂದಿದೆ
 ನಾಡಿಗೆ ಲಕ್ಕಣನನುರಕ್ತಿ
 ಭೀಷಣವಾಂತ್ರಿಕ ವಿಲಯದ ಚಿತ್ರದಿ
 ಮನವನು ಸೆಳೆವುದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ!
 ಕವಿಗಳಿಗಿರುವುದೆ ಈ ಶಕ್ತಿ!
 ನೇಹದಲಿ
 ಮೋಹದಲಿ
 ಜಗನನು ಜಯಿಸುವ ಬಾಹುಬಲ
 ವಿಜಯದ ಅತುಳ ಫಲ!

ಲಕ್ಕಣ ಕಟ್ಟಿದ ಪಾಡ್ಡನವೆಲ್ಲವು
 ಜನತೆಯ ಹೃದಯವ ತೋರುವವು
 ಕಾಲಾಘಾತದಿ ಲೋಕವು ಮರೆತಿಹ
 ನಾಡಿನ ನಡೆಯನು ಸಾರುವವು
 ಚರಿತೆಯ ಮೆಟ್ಟಲನೇರುವವು.
 ತನಿರಸವ
 ಸುರಿಸಿರುವ
 ಕವಿಗಮರತ್ನವನಿತ್ತಿಹವು
 ಭಕ್ತಿಯ ಬಿತ್ತಿಹವು.

೪ ನಾ ಟ್ರೋತ್ಸವ

ಲೋರೆನ್ನೊ ಇಲ್ ಮನ್ನೀಫಿಕೊ
 ಪಾಡನರ್ಪಿಸಿಹೆನು ತಕೊ!
 ಇಂದಿನೆಮ್ಮ ಉತ್ಸವದಲಿ
 ಯಾವನದೀ ಸಂಭ್ರಮದಲಿ
 ಹರಯವಿದರ ಯಾಗದಲ್ಲಿ
 ಜೀವಿತಗಳ ಭೋಗದಲ್ಲಿ
 ಗುರುವೆ ನಿನಗೆ ಅಗ್ರಪೀಠ
 ಕಲಿತೆವೆಂದು ನಿನ್ನ ಪಾಠ!

ತೇಲಿ ಬರುವ ಜಾನ್ ಗಾನ್
 ನಮ್ಮ ಕುಣಿತಕಲ್ಲವೇನ!
 ಅದೊ ದ್ರಾಕ್ಷೆರಸದ ಪಾನ—
 ನಮ್ಮ ಕುಣಿತಕಲ್ಲವೇನ!
 ವೆನೇತ್ತಿಯದ ಕಡದ ಗಾಜು
 ಸಾರ್ಥನಿಯದ ಸುರಿಯ ಮೋಜು
 ಮುತ್ತಿರುವರೆ ಕತ್ತಲು;
 ಜಾಡಿನೊಡನೆ ಮೂಡಿ ಬರುವ
 ಬೇರೆ ನಾಡ ಕನಸ ತರುವ
 ಸೌರಭದಲಿ ಎತ್ತಲು
 ಯೌವನವನು ಸೂಸುತ್ತಿರುವ
 ಬಯಕೆಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿರುವ
 ಸುಂದರಿಯರು ಸುತ್ತಲು!

ಯಾರೆ ನೀನು? ನಾನು ಸ್ಪಾನ್ಯ
 ಅದು ಇತಾಲ್ಯ ಇದು ಜರ್ಮಾನ್ಯ-
 ಯಾರೆ ನೀನು? ನಾನು ಫ್ರಾಂಚ್.
 ಮತ್ತೆ ನೀನೋ? ನಾನು ಗ್ರೇಚ್.
 ಮುಂಚುತ್ತಿರುವ ರೇಶ್ಮಿಯಲ್ಲಿ
 ಅರ್ಧ ಮುಚ್ಚಿ ಅರ್ಧ ಬಿಚ್ಚಿ
 ಜಘನ ಧ್ವಜವ ಗಗನದಲ್ಲಿ
 ವಿಜಯದಾಸೆಯಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ
 ಗಂಡಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ
 ಹಿಂಡು ಎದುರಿಡೆ!
 ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಕದನದಿಚ್ಚಿ
 ಆದರದನು ಕೊಂಚ ಮುಚ್ಚಿ
 ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಮರುಳು ನಗೆ

ಸಾವಿರ ಸಿಗರೇಟ ಹೊಗೆ;
ಮಧುವಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಮುದವು
ಮನಸ ಕೆದರಿದೆ!

ಹಾಡಿನೊಂದು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ
ನರ್ತನಗಳ ತೆವ್ವ ತೇಲೆ
ಧೀವರಿಯರು ಬಲೆಯ ಬೀಸಿ
ಮತ್ಸ್ಯಕಾಗಿ ಕಾಯ್ದರೆ,
ವಿಾಂಗಳಿವೂ ಗುಣಿಸಿ ಗುಣಿಸಿ
ಅವಳನೆಣಿಸಿ ಇವಳ ಕುಣಿಸಿ
ಮುಗುಳು ನಗುತ ಮೆಲ್ಲನೀಸಿ
ಬಲೆಯ ಹಾಯ್ದರೆ!

ಜೀವನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮುಖ—
ಒಂದು ಸುಖ ಒಂದು ದುಃಖ;
ನಾಳಿನರಿವು ಯಾಕೆ ಸಖಾ?
ಇಂದಿಗಿಹುದು ತುಂಬ ಸುಖ!
ನೋಡು ಗಾನವೇರುತಿಹುದು!
ದೀಪವೆಲ್ಲ ಅರುತಿಹುದು!
ಕುರುಡು ನೀಲ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ
ಕೊಳ್ಳೊ ಅವಳ ಬಾಹುಗಳಲಿ.
ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗುಟ್ಟನಾಡೆ
ಮೊಗವನಿರಿಸೆ ಹೆಗಲ ಕೊಡು.
ಬಳ್ಳಿಗೊಂದು ಬಲವನೀಡೆ
ಕಟಿಗೆ ಕೈಯ್ಯ ಇಂಬನಿಡು.
ತಾಳದೊಡನೆ ಮೇಳವಿಸುವ
ಎರಡು ಮಧುರ ನುಡಿಯಲಿ
ಜೀವನಗಳ ಜೀವರಸವ
ಅಧರಕಧರ ಕುಡಿಯಲಿ!

ಮುತ್ತಿರುವರೆ ಕತ್ತಲು
 ಸಾರಭವಿದೆ ಎತ್ತಲು
 ಸುಂದರಿಯರು ಸುತ್ತಲು!

ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಒಮ್ಮೆ ಸೊಕ್ಕಿ
 ಲಾಸ್ತುಗಳನ ದೂಡ್ಯೇನ!
 ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ಬಂದ ಹಾಗೆ
 ನನ್ನ ಬಾಳ ವಾಡ್ಯೇನ!
 ವೃಥಿವಿಯಿದರ ಮಡಿಲನೊಕ್ಕಿ
 ಸಾರವನ್ನ ನೋಡ್ಯೇನ!
 ಮಿಂಚಿನೊಡನೆ ಮಿಂಚುತೊಮ್ಮೆ
 ಕತ್ತಲಿಯನ ಕೂಡ್ಯೇನ!

ಜಿ. ನಾಮನ ಭಟ್ಟ

೧ ಬಯಲಿನ ಸೊಬಗು

ನಮ್ಮೂರ ಪರ್ವತದ ಕಾಲ್ಪುಡದ ಬಯಲು
ತರತರದ ಹೂನಿಂದ, ವಿಧವಿಧದ ಹುಲ್ಲಿಂದ
ತೋಚಿಸುತ್ತ, ಹೊಳೆದಡದ ಮೆಲ್ಲಾಸಕೆಳೆದು
ಬಂದಿಹುದು ಮರಗಿಡದ ನೆರಳಿನಲಿ ನಡೆದು.

ವೃಕ್ಷಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳು, ಬಳಿಬಳಿಗೆ ಸೇರ್ಪು
ತಳಿರಿಂದ ತಳಿರಿಗೆ ನೆರಳನ್ನು ಬಿಗಿದು,
ವಿನಯದಲಿ ತೂಗುತ್ತಿಹ ರೆಂಬೆಗಳಲಿಳಿಸಿ
ಕೊಡುತ್ತಿಹವು ಹೂದಳಿರ ಗಂಧವನು ಹರಸಿ.

ವೃಕ್ಷಗಳ ರೆಂಬೆಗಳು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು
ನೆರಳಿತ್ತ ತಾಣದಲಿ ಹರಿಯುವುದು ಹೊಳೆಯು
ತೀರದಲಿ ಮೆರೆಯುವುದು ಮೆಲ್ಲಾಸ ಬಯಲು
ನಮ್ಮೂರ ಪರ್ವತದ ಕಾಲ್ಪುಡದ ಧನವು.

ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಮೈದುಂಬಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿಹ ಹೊಳೆಗೆ
ನೆರೆಯೆಂದು ನೊರೆಯೆಂದು ನೆಗೆಯುತ್ತಿಹ ನಡೆಗೆ
ಝರಿಯೆಂದು ತೊರೆಯೆಂದು ಹರಿಯುತ್ತಿಹ ನದಿಗೆ
ಈ ಬಯಲು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಕೊಡುವುದು ಕಡೆಗೆ.

ಬಯಲಿನಲಿ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಹುಲ್ಲು
ನೆಳಲಂತೆ ಸುಳಿಸುಳಿವ ಜನಕೆಲ್ಲ ಹಾಸು;
ಬಯಲಿನಲಿ ನೆಗೆದಿರುವ ತರತರದ ಹೂವು
ಮುಗಿಲಂತೆ ತಡೆತಡೆವ ರಸಿಕರ್ಗೆ ಚೆನ್ನು.

ಬಹುದೂರದಿಂದಾಗಿ ನಡೆನಡೆದು ಬಂದು
 ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿಲ್ಲಿ ಈ ಹೊಳೆಯು ಸೇರ್ದು
 ನಸುನೂರ ಪರ್ವತವ ಕಾಲ್ಪುಡವ ತೊಳೆದು
 ಸುಳಿಸುಳಿದು ಬಳೆಬಳೆದು ಹರಿಯುವುದು ಸುತ್ತ.

ಈ ತೊರೆಯ ದಾಟುತ್ತ ಅವರಾಜೆ ಪಡೆದು
 ಹಗಲೆಲ್ಲ ಮೇಯುವುವು ಹಸುಮೇಕೆ ತಡೆದು;
 ಆಗಲ್ಲಿ ಬಳಿ ನಿಂತ ತಾವರೆಯ ಬಳ್ಳಿ
 ಗೋವಳನ ನಲಿಸುವುದು ಬರಿ ಮಂಕು ಹಚ್ಚಿ.

ತಾವರೆಗೆ ತಳನೆಟಕಿ ಬಾರದಿಹ ತಾಣಂ
 ಅಲ್ಲೊಂದು ಇರುತಿಹುದು ಗಾಂಭೀರ್ಯದಾಣ್ಣಂ
 ಮುತ್ತಲ್ಲಿ ಶುಕಪಿಕದ ಗಂಭೀರ ಗಾಣಂ
 ಕೇಳುವುದು ನೀರವದ ಸಂಪೋಷಸಾರಂ.

ದಣಿನಾಂತ ಮರಿಹುಲ್ಲೆ — ಬಳಕುತಿಹ ದೇಹ
 ಹೆದರಿರುವ ಮೃಗಜಾತಿ, ಚಂಚಲದ ನೇತ್ರ—
 ಮೋರೆಯನು ನೀರೊಳಗೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ಮೆಲ್ಲ,
 ಬಾಯ್ತಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಂದು ಹಗಲೆಲ್ಲ.

ದೂರದಲಿ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಬಿತ್ತರದ ಛಾಯೆ
 ಕಳಸಿಂತ ಗುಡ್ಡಗಳ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹರಿಯೆ
 ತೋರದಿಹ ಮೇಘಗಳ ಶಾಶ್ವತದ ನೆರಳೆ
 ಎಂದೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯನು ಕಟ್ಟುವುದು ಮನಕೆ.

ದೂರದಲಿ ತೋರುವುದು ಬೆಟ್ಟಗಳ ಸಾಲು
 ಆಗಸಕೆ ಬಣ್ಣದಲಿ ಸರಿಸಾಟಿ ನಿಂತು
 ದಪ್ಪನಿಹ ರೇಖೆಯಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯ ಪಡೆದು
 ಶಾಶ್ವತದ ಮುಗಿಲಂತೆ ನಿಂತಿಹುದು ನೆಗೆದು.

ಆ ಬಯಲ ನಡುವಿಂದ ಗುಡ್ಡಗಳ ಮೋರೆ,
ಮತ್ತಿದರ ಬದಿಯಿಂದ ಕಿರಿಹೊಳೆಯ ಶೋಭೆ,
ಇವುಗಳನು ಕಾಂಬವರ ತೋಷಗಳ ಸೋಗೆ
ಮೂಡಿಹುದು ಕವಿಹೃದಯ ಜಗದಾತ್ಮದಲ್ಲೆ.

೨ ಈ ದಾರಿ

ಈ ದಾರಿ, ತುಂಬುವೊಳೆ ದಂಡೆಯಲಿ ಹೊಳೆದು
ಬಿತ್ತರದ ಪುಲಿನದಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ಬೆಳೆದು;
ನದಿತೀರ ತೇವದಲಿ ಮಳೆಲೆಲ್ಲ ನನೆದು
ಮೇಲೆದ್ದು, ಹೆಗಲಿತ್ತು, ನಿಂತಂತೆ ಇಹುದು.

ಈ ದಾರಿ ಹೊಸದಿಲ್ಲಿ—ಇದು ಕುಸಿಯಲಿಲ್ಲ.
ಮೆಲ್ಮನುಳಲು ಹಾಸಿಹುದು ಬಹಳುದ್ದದಲ್ಲಿ;
ರಕ್ಷಕರ ಬೆಳಕಿದ್ದು ಸುಲಿಗೆಯವರಿಲ್ಲ;
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು ತೋರುವುದು ಹೊಸತು.

ಹಳೆಹಾದಿ ಚರಿತೆಗಳು ಕಾಲದಲೆಯಲ್ಲಿ
ಸೆರೆಸೇರುತಿಳಿದಿಹವು ನದಿನೀರಿನಲ್ಲಿ
ಹಳೆದಾರಿ ಕಟ್ಟಡದ ಪಂಚಾಂಗವೆಲ್ಲ
ಹೂತಿಹುದು ಹಾದಿಯಡಿ ನೆಲದಗಲದಲ್ಲಿ.

ಆಡಗಿಹರು ವೈಭವದ ನೃಪರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ
ಸಾವಿನಲಿ ಮೊಗವೆತ್ತಿ ಕಾಣಲದು ನಾಚಿ.
ನೀನೇಕೆ ಮೆಲ್ಲಡಿಯ ನಡೆಯನ್ನು ನಡೆವೆ
ಈ ನೃಪರ ಹಂಗೇನು ನಿನಗಿನ್ನು ಮರುಳೆ?

ಪೂರ್ವದಲಿ ಜನತೆಯಾ ಬೆನ್ನುಗಳ ಮೇಲೆ
ಸೈನಿಕರ ಪಡೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಹರು ಇವರು.
ತಿನಿಸಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸುವ ನೆವದಿಂದ ನಿನ್ನ
ಬಾಯಿಂದ ತಿನಿಸನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆದು ಬಿಟ್ಟು.

ಅಧಿಕಾರ ದರ್ಪಗಳ ಗೋರಿಗಳು ಕೆಳಗೈ
 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸಮತೆಗಳ ತಿಳಿಬಾಣು ಮೇಲೆ.
 ಗೋರಿಗಳ ತುಳಿಯುತ್ತ ಸಮತೆಯಲಿ ಮೆರೆದು
 ನೀ ನಿನ್ನ ಪಯಣವನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿರು ನಲಿದು,
 ಹಾಡುಗಳ ಹಾಡುತಲಿ ಸಾಗುವನು ಕವಿಯು
 ಹಾಳಾದ ಆಳಿಂದು ಆಳುವನು ಕಲಿತು.
 ಹಕ್ಕಿಗಳು ಚಿಲಿಪಿಲಿಯ ಗೀತವನು ಪಾಡಿ
 ಪ್ರೇಮದೊಂದಿರವನ್ನು ಬಿಗಿಯುವವು ಕೂಡಿ:

ಈ ದಾರಿ ಹೊಸದಿಲ್ಲಿ — ಹಳೆಜನರ ಕಾಣೆ.
 ಹೊಸ ಜನರು ನಡೆಯುವರು ಹೊಸ ಭಾವದಲ್ಲಿ.
 ಕರ್ತವ್ಯದಕ್ಷತೆಯ ಹಳೆ ಜನರ ಎಲುಬು
 ಹೊಸದಾರಿಗಿತ್ತಿಹುದು ನೂರಾರು ಮಳಲು,

ಮೃತ್ಯುವಿನ ತೀರದಲಿ ಜೀವನದ ಹಾದಿ
 ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ಸಪ್ರೇಮಕ್ರಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು.
 ಅಂದಂದು ಮೃತ್ಯುವಿನ ವೀಚಿಗಳು ಬಂದು
 ಅಳಿಸುವವು ನರನಾರಿ ದರ್ಪಗಳ ರೂಪು.

೩ ಭಿ ಕ್ಷಾ ಪೌ ತ್ರೈ

ಪಾವನ ಗಂಗೆಯ್ಕೆ ಬಿತ್ತರ ಬಯಲಲಿ
 ಊರಿಂದೂರಿಗೆ ಪಯಣವು ಬೆಳೆಯೆ,
 ನಾಡಿನ ರಾಜಗೆ, ಕಾಡಿನ ಕಳ್ಳಗೆ
 ಬೆದರದೆ “ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿ”ಯನೊರೆದೆ.

ಊರಿನ ನೀರವ ಮಹಳಿನ ಅಡಿಯಲಿ
 ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡವರ ಗುಡಿಸಲ ಬಳಿಯಲಿ
 ಸಿಂಗರ ಶೋಟದ ಲತೆಗಳ ಬದಿಯಲಿ
 ಭೀಕರಡಡವಿಯು ಮರಗಳ ನೆಳಲಲಿ
 ಕರಗಳ ತೂಗುದೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ನೆಲ್ಲದಲಿ
 ನಲಿಯುತ ಹೆಸರನು ನೀ ಫಡೆದೆ.

ಗೌತಮನು ಯಾಚಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆಸೆದ ಪಾತ್ರವಿದು
 ಗೌತಮನ ಭಿಕ್ಷೆಯನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಪಾತ್ರೇ.
 ಹಿಂಜರಿವ ಕೊಡುಗೈಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವಿವರವಿದು
 ತುಂಬುವುದು ಬಡತನದ ನಾಲ್ಕೈದು ಹಣದೇ.

ತೂಗುವ ಭರದಲಿ ಜಗವನು ಮರೆತು
 ಮರವೆಯ ಗಬ್ಬದಿ ಜಗವನು ಹೊತ್ತು
 ಧರಣಿಯ ಸೊಗದಲಿ ಆಸೆಯ ನೀಗಿ
 ಮನುಜನ ಮೋಕ್ಷದೇ ಮನಸನು ಮಾಡಿ
 ನಡೆದನು ಬುದ್ಧನು ಮುನಿಯಾಗಿ.

ಈ ಪಾತ್ರೇ ಬಸಿರಿಂದ ಹಸಿ ಹಸುರು ಹುಲ್ಲು
 ಗೌತಮನು ಬಳಿಬಂದ ಮರಿಹುಲ್ಲೆಗುಣಿಸಿ,
 ತೆಗೆತೆಗೆದು ತಿರಿತಿರಿಗಿ ಕರೆಯುತ್ತ ತಿನಿಸಿ
 ಅದರೊಡನೆ ಬೇಡಿದನು ನಲೈಗಳ ಭಿಕ್ಷೆ.

ತೃಪ್ತಿಸುತ್ತ ಸಿರಿತನವ, ಬಡತನವನಾಂತು
 ವೇದವೇದಾಂತಗಳ ಮರ್ಮವನು ತಿಳಿದು
 ಹೊಸಮನವ ಭಾರತದ ಭುವಿಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು,
 ಧರ್ಮಗಳ ಪೆಸರಿನಲಿ ದೈವಗಳಿಗಾಗಿ
 ಹರಿಯುತಿಹ ರುಧಿರಗಳ ಹೊನಲನ್ನು ತಡೆದು,
 ಕರುಣೆಯನು ಒಸರುತಿಹ ಒರತೆಯನು ಮಾಡಿ
 ಹರಿಯದಿಹ ಕಾಲನಿಗೆ ಚೋದನೆಯ ಕೊಟ್ಟು,
 ರಕ್ಷಿಸಿದ ಗೌತಮನ ಒಡನಾಡಿಯಾದೆ.

ಕಳೆಯಿತು ಕಾಲವು; ಬೆಳೆಯಿತು ಸೃಷ್ಟಿಯು—
 ಸಿದಿಯಿತು ಲೋಕದ ನೆಲೆಗಟ್ಟು.
 ಕಳೆಯದ ಕಾಲಕೆ ಬೆಳೆಯದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ
 ಕರುಣೆಯೆ ನಿಲ್ಲಲಿ ನೆಲೆಗಟ್ಟು.

ಶಾಂತಿಯ ಕಂಗಳ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಚ್ಚಿ
 ಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಬಳಿಕದೆ ತೆರೆದು
 ಅಭಯದ ಕೈಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದು
 ಗಾಳಿಯ ಬಲೆಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೆಣೆದು.
 ಬೆಣ್ಣಿನ ಕಾಲನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೀಡಿ
 ನಡೆಯುವ ಮುಂಜೆಯೆ ನೆಲವನ್ನು ಅಳೆದು
 ಕಂಗಳ ಸೆರೆಯಲಿ ಮಲಗಿದ ಶಾಂತಿ
 ಕೈಗಳ ಬಲೆಯಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಶಕ್ತಿ
 ಕಾಲ್ಗಳ ನಡೆಯಲಿ ತೋರುವ ನವತೆ
 ಇವುಗಳ ಜನತೆಗೆ ತೋರಿಸಿ ಮುಂದೆ
 ನಡೆಯುವ ಬುದ್ಧನ ಸಹಚರನಾದೆ.

೪ ನಡೆವ ನೆರಳು

ನಾಡಿನ ನಾಡಿನ ನರಗಳ ತಿರುವಿ,
 ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ನೆತ್ತರ ಕೋಡಿಯ ಸುರಿಸಿ
 ತಾನೂ ಕುಡಿಯದೆ ನೀರವಳಾಗಿ
 ಮರಳಿನ ಕಾಡನ್ನು ನಡೆನಡೆದೆಲ್ಲಿ
 ಹೋಗುವೆ ಹೋಗುವೆ, ನೀನೆಲ್ಲಿ?
 ಮರಳಿನ ಕಾಡೊಳು ಹರಿದುವು ಸರವು
 ನಿನ್ನಯ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೆತ್ತರ ಸರವು.
 ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೋಡುವಿಯೇನು?
 ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೋಡಿದಿಯೇನು?
 ನಡೆಯುವ ನೆರಳೇ ನೀ ನಿಲ್ಲು.
 ನಡೆಯುವ ನೆರಳೇ ನೀ ನಡೆದಾಯ್ತಿ?
 ಮರಳಿನ ಗಡಿಯನ್ನು ನೀ ಪಡೆದಾಯ್ತಿ?
 ಮರಳಿನ ಕಾಡೊಳು ನೆಲ ತಂಪಾಯ್ತಿ?
 ನೆತ್ತರ ಕೆರೆಯಲಿ ಕೆಮಲಗಳಾಯ್ತಿ?
 ನಡೆಯುವ ನೆರಳೇ ನಿಂತಿಹೆಯೆ?

ಕಮಲದ ನೆರಳಲಿ ಕಣ್ಣನು ಮುಚ್ಚಿ,
 ಅಂಚೆಯು ಮೆರೆವುದು ಬಗೆಯನು ಬಿಚ್ಚಿ,
 ನಡೆಯುವ ನೆರಳನ ಮುಗಿಯದ ನಡೆಯು
 ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಈ ನಡೆಯಾಯ್ತು.
 ನಡೆಯದ ಮನುಜಗೆ ಬಿಡುವಾಯ್ತು.

೨೧ ಈ ನನ್ನ ಲತೆ

ಜನರಲಿವ ಮಾತಿಲ್ಲ; ಜನರಿಡುವ ಅಡಿಯಿಲ್ಲ;
 ಧನಕನಕ ಪಸರಿಸುವ ಮೋಹಗಳ ಜಾಲವಿಲ್ಲೆಲ್ಲ.
 ಮನವೊಂದು ನಿರ್ದುಷ್ಟ ಗಮನದಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲಿ
 ಇನಿತಿನಿತು ಸಂಚರಿಸಿ ಮರಳುವುದು ದಿನಕೊಂದು ಬಾರಿ.

ಬಿತ್ತರದ ತಾಣವಿದು— ಬೆಳೆಯುತ್ತಿಹ ಮರಗಿಡವು,
 ಸುತ್ತುತ್ತಿಹ ಬಳ್ಳಿಗಳು, ಹರಡುತ್ತಿಹ ಹುಲ್ಲುಪೊದರುಗಳು
 ತಂತಮ್ಮ ಹೂದಳಿರು ಹೀಚುಗಳ ಬಳಗವನು
 ಕತ್ತರಿಯ ನೇಹದಲಿ ಮೋಹಿಸುತ್ತ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿಹವು.

ಈ ಲತೆಯು ನವಕುಸುಮ ಕೋಮಲದ ಮೈಯಿಂದ
 ನಲ್ಲನನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ, ಮೈಗೊಂಡು ಬಂದ ಯೌವನಕೆ
 ದಾಳಿಯಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ನುಣ್ಣುಟಿಯ ಪುಷ್ಪದಲಿ
 ಬಾಳುವೆಯ ನಲೈಯನು ಲೀಲೆಯಿಂದಲಿ ತೋರುತಿಹಳು.

ಮೈಗೊಂಡ ಯೌವನದ ಬಾಳ್ಗವಿಯ ಒಡಲಲ್ಲಿ
 ತೂಗುತ್ತಿಹ ಸವಿಗನಸ ರಾಜ್ಯದೊಳಗೋಲಾಡಿಕೊಂಡು
 ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿಹ ಮನದಿಂದ, ಮುಗ್ಗುತ್ತಿಹ ಕಾಲಿಂದ,
 ನೆನೆಯುತ್ತಿಹ ಕವಲಿಂದ ಕುಣಿಕುಣಿದು ಬಳಿಕ ಸುಖಿಸುವಳು.

ಶೈಶವವು ಜವ್ವನಕೆ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದು,
 ಬೀಸುತ್ತಿಹ ಪರಿಮಳದ ತಂಗಾಳಿಗೊಡಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
 ಸಂಸಾರ ಮರೆತೊಮ್ಮೆ, ಮುಬ್ಬಿನಲಿ ತೂಗುತ್ತಿಹ
 ಸಾಸಿರದ ಚುಕ್ಕಿಗಳ ಕಂಡೊಮ್ಮೆ ನಾಚಿ ಬಳಕುವಳು.

ಜೀವನದ ಸೋಗಸಿನಲಿ ದುಗುಡವನು ಕಂಡಿರದ
 ತಾವರೆಯ ಹೃದಯದಲಿ ರಸವೀಂಟಿ ಬಂದಿರುವ ತುಂಬಿ
 ಪಾವನದ ಝೇಂಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿಲ್ಲಿ
 ಕೈವಲ್ಯ ಪ್ರೇಮವನು ಸೂಸುವುದು ಹೂಗಳನು ಮುತ್ತಿ.
 ತುಂಬಿಗಳ ಝೇಂಕಾರ ಗಾಯನದ ಉಸಿರಿನಲಿ
 ಕಂಬನಿಯ ಬಿಂದುವನು ಕೆಳಸುರಿಸಿ ತೊನೆದಾಡಿಕೊಂಡು
 ನಂಬಿಗೆಯ ಗೆಲೆಯರ್ಗೇ ನಚ್ಚಿನಾ ರಸಿಕರ್ಗೇ
 ಸಂಭ್ರಮದಿ ಸ್ವಾಗತವನಿತ್ತು ನೆನೆಯುವಳು ನೆನೆಯುವಳು.

ಝೇಂಕರಿಪ ತುಂಬಿಗಳ ಗಾಯನಕೆ ತಾನದಲಿ
 ಆ ಕೈಯನತ್ತಕ್ಕೆ ಈ ಕೈಯನಿತ್ತಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು
 ಆಕಾರದಲಿ ಬಳುಕಿ, ಲಾಸ್ಯದಲಿ ಕುಣಿಕುಣಿದು
 ಸಿಕ್ಕಿನಲಿ ನೆನೆದಂತೆ ನಿಂತೆದ್ದು ಮನದೆ ನಾಚುವಳು.

ತುಂಬಿಗಳ ಗಾಯನಕೆ ಮನಸೋತ ಈ ಬಳ್ಳಿ
 ಕಂಬನಿಯ ರಸದಿಂದ ನಯವಾಂತ ವಲ್ಲವಾಧರದಿ
 ಸಂಭ್ರಮದೆ ವೈಭವದ ಮುಗುಳನ್ನು ಫುಲ್ಲಿಸುತ
 ಶಂಭುವಿನ ಪಾವನದ ಚರಣಗಳ ವಂದಿಸುವಳು ಬಾಗಿ.

ವಾಗಿಯಲಿ ಬಡವಾಂತು ಸುಗ್ಗಿಯಲಿ ಮೈಯಾಂತು
 ಹಾಗಿರದ ಹೀಗಿರದ ಸೌಭಾಗ್ಯ ವಾಂಗಲ್ಯವಾಂತು
 ಮೊಗ್ಗಿಯಲಿ ಹುದುಗಿಟ್ಟ ಸಿಂಗರದ ಚೆಲುವಾಂತು
 ಭಾಗ್ಯದಲಿ ಬಾಳುತಿಹಳೇ ಲತೆಯು ಮುಗುದತನವಾಂತು.

ಜನರುಲಿವ ವಾತಿಲ್ಲ; ಜನರಿಡುವ ಅಡಿಯಿಲ್ಲ;
 ಧನಕನಕ ಪಸರಿಸುವ ಮೋಹಗಳ ಜಾಲವಿಲ್ಲಿಲ್ಲ.
 ಮನವೊಂದು ನಿರ್ದುಷ್ಟ ಗಮನದಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲಿ
 ಇನಿತಿಗಿತು ಸಂಚರಿಸಿ ಮರಳುವುದು ದಿನಕೊಂದು ಬಾರಿ.

ಟಿ. ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ

೧ ಉ ದ ಯ

ಉದಯಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೊದಲ ಜಗದ ಪರಿಚಯವೆಲ್ಲ
 ನಿಶೆಯ ನಿಬಿಡಾಂಧಕಾರದ ಕಣ್ಣೊಳಡಗಿತ್ತು;
 ಎಂದಿನಾ ಕಾಲದಲಿ ಜಡತೆ ಹರಿದೊಗೆದತ್ತ
 ಸುಪ್ರಭಾತವ ಬೀರಿ ನವಚೇತನವ ತೋರಿ
 ಉದಯವನುವಾದುದೋ, ಅಂದಿನಿಂದೀ ಲೋಕ
 ರೂಪ ಬೆಳಗಿತು, ಜಾಲಸರಸತೆಯ ತಿಳಿವಾಯ್ತು.

ಕೆಂಬಣ್ಣ ಹೊಂಬಣ್ಣ ಬೆರಸಿ ಮೂಡಣ ಬಾನ
 ತಡಿಕೆಯಲಿ ಚೆಲುವಾಗಿ ಹಸರಿಸಿದ ರವಿಬಿಂಬ,
 ಹಚ್ಚನೆಯ ನಿರಿಯುಡಿಗೇ ನದಿನದಂಗಳ ಕಾಂಚಿ,
 ಗಿರಿಪಂಕ್ತಿಗಳ ತೊಡಿಗಳ ತೊಟ್ಟ ಭೂರಮೆಯ
 ಚೆಲುವು ಸೊಬಗಿನ ನಿಲುವಿನಾಂದಮಯಚಿತ್ರ,
 ಉದಯರಾಗದ ಸೋಗಿಸಿನಿಸು, ಹದುಳದ ಹೃದಯ
 ಮುದಿತಪಕ್ಷಿಗಳುಲಿಸು, ಕುಸುಮಗಂಧಿತ ವಾತ,
 ನಿತ್ಯ ಸಿದ್ಧವಿವಾಗಿ ರಸ್ಯವೆನಿಸುವು ಸತತ.

೨ ಆ ಶ ಯ

ತಾಯಿನುಡಿಸೇವೆಯಲಿ ಕಳೆಯಲೆನ್ನಯ ಕಾಲ,
 ತಾಯಿನಾಡಿನ ಶ್ರೇಯಕಿರಲೆನ್ನ ಧ್ಯೇಯ.

ನಾಡಿನುನ್ನತಿಯನಾ ನಾಡನುಡಿಯೇಳ್ನೆಯಿಂ
 ನೋಡಲಾರ್ಪುರದರಿಂದಲೆನ್ನ ತಾಯಿ-
 ನಾಡನುಡಿಯುನ್ನತಿಯ ಬಯಕೆಯಿಂದೆನ್ನ ತನು-
 ಮನಧನಗಳೇಗಳುಂ ಸವೆಯುತಿರಲಿ.

ಜಸದೆಸಕಜಾಲದಿಂ ದೂರವಿರಲೆನ್ನ ಮನ
ಮುಸುಕದಿರಲೆನ್ನ ಬಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥತಮದಿಂ;
ಕುಸುಮವಾಸನವಿಸರದಂತೆನ್ನ ಜೀವನದ
ಪ್ರತಿಕೃತಿಗಳೆಸೆದಿರಲಿ ದೆಸೆದೆಸೆಯಲಿ.

ಸುಜಲದಿಂ ತವಿಪ ಸುಫಲಂಗಳಿಂ ಪೋಷಿಸುವ
ಸಸ್ಯಶ್ಯಾಮಲೆ ಸ್ರೀತೆ ಭೂವಾತೆಯ
ನಿಜವಾದಕಮಲದರ್ಚನೆ ಸದಾ ಸುಮನದಿಂ
ದೊಗೆದ ಹೃತ್ಕುಸುಮದಿಂ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿ.
ಜಯತು ಕರ್ನಾಟಕಂ ಜಯತು ಭಾರತ ಭೂಮಿ
ಜಯತು ಸಾರಸ್ವತೋದ್ಯೋಗದೇಸಕಂ;
ಜಯತು ಮಾತೆಯ ಬಂಧಮುಕ್ತಿಯೋಧರ ಚಾಗ
ಜಯ ಸದಾ ಜಯತು ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕಂ.

೩ ಆ ದಿನ

ಕನಸಿನ ಚಿತ್ರವು ಕರಗುವುದರಿದೇ?
ಮನದಲಿ ನೆಲಸಿದ ರೂಪುಳಿಯುವುದೇ?
ದಿಟ್ಟಿಯ ನೋಟವು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದೇ?
ಎಷ್ಟೆಂದರು ಆ ದಿನವ ಮರೆವೆನೇ!

ಕನಸೋ ನೆನಸೋ ದಿಟ್ಟಿಯ ನೋಟವೊ
ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಯೊ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಯೊ ಸೊಗ-
ವರಿತನುಭವಿಸಿದ ತಿಳಿನಲವಿನ ಸವಿ-
ದಿನಕಾ ಮನಕಾ ಸೊಗಕೇ ಮರವೇ?

ತಿಂಗಳ ಹಸರಿಪ ಜೊನ್ನದ ಶೀತಲ-
ವನ್ನೆನಗಿತ್ತುದು ಆ ಮೊಗಚಂದಿರ;
ಸಂಜೆಯ ಕೆಂಪಿನ ಬಗೆಮರೆಸುವ ಮನ-
ವನು ನೆನೆಯಿಸಿ ತಾ ಚೆಲುವೊಗಸೆಂದರ.

ಕಿರುವರಳಿದ ನಗೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗುಳಿನ
 ಸೊಗ ಬಗೆಗೊಳಿಸಿತು; ಮಿನುಗುವ ತಾರೆಯು
 ಕಳಕಳಿಸುವ ಕಳೆ ಕಣ್ಣೊಟದ ನಲಿ-
 ವಿನ ಸುಳಿ ಬಲಿಸಿತು, ನಲವನು ಕಲಿಸಿತು.

ವಾದ್ಯದ ಸವಿದನಿಯಾಲಿಸಿತೇ ಕಿವಿ?
 ವೇದೋಚ್ಚರಣೆಯು ಮನಕನಿಸಿತೆ? ತನು
 ಕೋಡಿತೆ ಗಂಧವ ತಣ್ಣಿಂದೇವೆನು?
 ಮೈಮರೆತವನೇನರಿಯುವುದುಂಟೇ?

ಏಸುದಿನಾದರು ಆ ದಿನಕಣೆಯೇ?
 ಮಾಸುವುದೆಂತಂದೊದವಿದ ಸುಮನ ವಿ-
 ಕಾಸವದಿನ್ನೆನ್ನೊಳಗೆಡೆಗೊಡುತ ವಿ.
 ಲಾಸದಿ ನಳನಳಿಸುವುದೇನರಿದೇ?

ಅಳಿಕುಲ ತನಿಜೇನ್ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳಲೆಂ-
 ದೊಲವಿನ ಮಾಟದಿ ನಸುದೆರೆದಿಹ ಸುಮ-
 ಕೆರಗಲದಿನಿಶೊಂದೊಲವನು ನಲವನು
 ಗೆಲವನು ಪಡೆಯುತ ನಲಿನಲಿದಲೆವುದೆ?

ಧ್ಯಾನಿಯ ಧ್ಯಾನದ ಬಿಗುವನು ವಿಾರುತೆ
 ಮೌನಿಯ ಮೌನದ ಮೇರೆಯ ಸಾರುತೆ
 ಪ್ರೇಮಿಯ ಹೃತ್ತಂತ್ರಿಯ ಮಿಡಿದಾಡುತೆ
 ಆದಿನವರಿತನು ಜೀವನ ಸಾರತೆ.

೪ ವಿಶ್ವಮಂದಿರ

ದಿನದಿನದ ಮುಂಜಾನೆ ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತನು ಕಾಡು
 ಪೊಡವಿಯಾಗಸವೆಂಬ ತಟ್ಟಿತಡಿಕೆಯ ಹಿಡಿದು
 ಕೆಂಬಣ್ಣ ಹೊಂಬಣ್ಣ ಬೆರಸಿಯುದಯಾಸ್ತಮಯ
 ಚಿತ್ರ ಬರೆಬರೆದಿನಿತು ದಣಿವರಿಯದಿರುತಿಹನು.
 ಅಂದಿದ್ದ ಭೂಜಲವೆ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ಅವರೆ
 ಅಂದಿನಂತಿಂದು ಋತುನಿಯಮ ಬನಸಿರಿಬೆಡಗು.

ಹುಟ್ಟುಸಾವುಗಳಂತೆ ಮೆಚ್ಚುಮುನಿಸುಗಳಂತೆ
 ಚುಕ್ಕೆ ಬಾಂದಳ ಮಿನುಗು ಕಳೆಯದುವೆ ಬೆಳಗಿಹುದು.
 ಎತ್ತಲೂ ಪರಿದಿರುವ ವಿಸ್ತಾರವಲಯದಲಿ
 ನೋಟಕೊಡಗುವ ಸೊಗಸು ಮನದ ಸಂತಸದೊಸಗ
 ಚ್ಯುತನಡಯದಂತರಿಸದನವರತವೆಸೆದಿಹುದು,
 ಕತ್ತಲೆಯ ಮುಸುಕ ಸೆಳೆದೆಳಗದಿರ ಕುಂಚದಲಿ
 ನಿತ್ಯನವತೆಯ ಬೆರಸಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೋಭೆಯ ತೋರೆ
 ವಿಶ್ವಮಂದಿರ ದಿವ್ಯಭವ್ಯತೆಯ ನೆಲೆವೀಡು.

೫ ಚುಕ್ಕೆ ಮಿನುಗುತ್ತಿದೆ

ಏನಿದು ಗುಟ್ಟು! ಮಿರುಗಿನ ಕದತೆರೆದೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ;
 ತನುವಿನ ಪ್ರಭೆ ತೋರಿಸುತ್ತೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ
 ಮುಚ್ಚುತ ತೆರೆಯುತ
 ತೆರೆಯುತ ಮುಚ್ಚುತ
 ನೃತ್ಯವನಾಡುತ ಬೆಡಗನು ಬೀರುತ
 ನಿತ್ಯಾಕಾಶದಿ ಅಲಸದೆ ನಲಿಯುತ
 ಚುಕ್ಕೆ ಮಿನುಗುತ್ತಿದೆ! ನೋಡಿದೆಯಾ!

ಈ ನಲವಿಷ್ಟೇ! ನೆಲದಗಲದ ದೇಹಿಗಳೆಷ್ಟೆಷ್ಟೋ,
ಅರಸರು ಧನಿಗಳು ಆಳುಗಳೆಷ್ಟೋ

ಹುಟ್ಟುತ ಸಾಯುತ

ಸಾಯುತ ಹುಟ್ಟುತ

ಹುಟ್ಟಿಯು ಹುಟ್ಟಿದ ಸತ್ತೂ ಸಾಯದ
ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೊದಲಿಂದೆಲ್ಲವ ನೋಡಿದ
ಚುಕ್ಕಿ ನಗುತಲಿದೆ! ನೋಡಿದೆಯಾ!

ಈ ನಗುವಿಷ್ಟೇ! ಕುಲಬಲಭಲವಿನನರಿತರಿತು,
ಕೆಲಕಿಹ ಬಡಮಂದಿಯನೇ ಮರೆತು

ಕಳೆದುದ ನನೆಯದ

ನಡೆವುದ ತಿಳಿಯದ

ವಡೆಯಲದೇನಿಹುದೇಂಬುದನರಿಯದ
ಮದಮಾದಕರಸ ಕುಡಿದರ ನೋಡಿದ
ಚುಕ್ಕಿ ಅಳುತಲಿದೆ! ನೋಡಿದೆಯಾ!

ಈ ಅಳುವಿಷ್ಟೇ! ಬದುಕಿನ ಸೊಗವುಣ್ಣುವರಿಲ್ಲ
ಜೀವನವನದಲಿ ತೊಳಲುತಯೆಲ್ಲ

ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಬಳಲುತ

ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರುತ

ಮನಮರುಗುತಲೇ ತುಷ್ಟಿಯನರಿಯದ
ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಅನುದಿನ ನೋಡಿದ
ಚುಕ್ಕಿ ಹಳಿಯುತ್ತಿದೆ! ನೋಡಿದೆಯಾ!

ಈ ಗುಟ್ಟಿಷ್ಟೇ! ಮಿನುಗುವುದೊಮ್ಮೆ ನಗುವುದಿದೊಮ್ಮೆ
ಅಳುವುದು ಹಳವುದು ನಲಿವುದಿದೊಮ್ಮೆ;

ಕೆಲವರು ಮಿನುಗನು

ಕೆಲವರು ನಗುವನು

ಕೆಲಕೆಲರಳುವನು ಹಳವನು ಕಾಂಬುದು
ಒಳಗನು ಹೊರಕಾಂಬುದು ಸಹಜವಿದು.
ಚುಕ್ಕಿ ಮಿನುಗುತ್ತಿದೆ! ನೋಡಿದೆಯಾ!

೨ ದಿವ್ಯ ಜೀವನ ಬೇಕು
 ಬಾಳುರಿಯ ಬೇಗೆಯಲಿ ಸಿಲುಕಿರುವ ನಾನನ್ನ,
 ದನಿಗುಡುವ ಶಬ್ದಜಾಲದ ತಾರನಿಸ್ತನವ
 ಕೇಳಿ ದಣಿದಣಿದು ಬೇಸತ್ತು ಬೆಂಡಾಯ್ತಾಯ್ತು
 ದೇಹವಂಜರ ಬರಿದು; ಜಿರಿವ ಬಗೆ ಕೊರೆವ ಮನ
 ಕರಿಕಾಗುತ್ತಿರುವ ತನುವೆನಿತು ದಿನವೀ ದಾರು-
 ಣಸ್ಥಿತಿಯ ಸಹಿಸುವುದು? ಉರಿ ತಣಿಸ ಜೀವನವ-
 ದೆಂದು ದೊರೆಕೊಳ್ಳುವುದು? ಹಂಬಲವು ಮಿಗಿಲಾಯ್ತು;
 ಉಂಬವರು ಉಂಡುಂಡು ದಿಂಡಿನಂದದಿ ಬೆಳೆದು
 ಕಾಂಬರೇ ಅಂಬೆಗಾಲಿಕ್ಕಿ ತೊಳಲುವ ಬಳಲಿ
 ಬೆಂಡಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ನಾನನ್ನದದ್ಭುತ ವಿ-
 ಕಾರನುಯ ದೃಶ್ಯವನು? ಕೇಳುವರೆ ಉರಿಮರುಕ
 ಗೊಳ್ಳುವಾಕ್ರಂದನನು? ಕೀಟವಾದರದೊಮ್ಮೆ
 ಕಾಟವಾಗದೆ ಬಿಡದು. ಬೇಕು-ಬೇಡದರೆಂಬ-
 ರಿರದೆ ಬಾಳುರಿತಣಿಸ ದಿವ್ಯಜೀವನ ಬೇಕು.

೨ ಕಾ ಣಿ ಕೆ

ನೆಲೆಯರಿದಾ ಕಾಲ ಜಲಧಿಯಲಿ ಮರೆಯಾಯ್ತು
 ಮೊರೆಕರೆಯ ಸುಳಿಸೆಳೆಯ ವರ್ಷದಲೆಯೊಂದು;
 ಮಲೆದೇಳಲನುಗೈವ ನವವರ್ಷವೀಚಿಯಲಿ
 ತರುಣಾರುಣಪ್ರಭೆಯ ಕೈಕಾಣಿಕೆಯಿದು.

ಬಯಕೆ ಬಸಿರಲಿ ಬಳೆದ ಸವಿಗನಸ ಸವಿದುಂಡು
 ತಣಿದಿಲ್ಲ, ಮುನ್ನಣಿಕೆಯರಿನಾದುದಿಲ್ಲ;
 ಸೆರೆಯೇನು ನೆರವೇನು ಸೇವೆಯಲಿ ಸವೆಯಲಿಹ
 ತನುಮನದ ಕಾಣಿಕೆಗೆ ವಿರತಿಯಿನ್ನಿತ್ತಿಲ್ಲ.

ಬಳಲಿಕೆಯ ಬಾಳನುತ್ಸಾಹದರೆಯಲಿ ಮಸೆದು,
 ತೊಡೆದು ಜಡತೆಯ ಕೊಳಯ, ಕಳೆಗೊಳ್ಳುವೊಂದು
 ಗೆಲುವಿನಾಸೆಯ ಸುಪ್ರಭಾತ ದೀಪಿಕೆ ಬೆಳಗೆ,
 ಸಳನಳಿಸಿ ತೊಳಗದೇ ಕಿರಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯು.

೮ ಮುಸುವಿನ ಸಾವು.

ಚೆಲುವಿನ ನೆಲೆಮನೆ ಸೊಬಗಿನ ಬೀಡದು
ಕಳಮೆಸಿರಿಯ ನಲಿವಿನ ನೆಲವು;
ಬಾಳೆಯ ತೆಂಗಿನ ಕೌಂಗಿನ ತವರೂರು
ಹಲಸು ವಾವಿನ ನಾಡು ನಮ್ಮೂರು.

ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಪಿಗೆ ಪೂವಳ್ಳಿ ಮರಗಳು
ಅಲ್ಲಂಟು ಇಂಚರವಕ್ಕಿಗಳು;
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿನ
ವೆಲ್ಲವ ಸೋಲಿವ ನೋಟಗಳು.

ಮಳೆಗಾಲವಾಗಿತ್ತು ಜಡಿಮಳೆ ಬರುತಿತ್ತು
ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ಹಸುಗಳ ಮೇವಿಗಂದು
ಹುಡುಗರು ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ ತೋಟದ
ಕೆಲಸದಾಳುಗಳೆಂದು ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ.

ನಡುಹಗಲಾದಾಗ ಜೋರಿನ ಮಳೆ ನಿಂತು
ಹನಿಹನಿಯಾಗಿಯೇ ಹನಿಯುತಿತ್ತು.
ನಡೆದರಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳು
ತಡೆದಿಹವುಸುರೊಂದು ಬಿಟ್ಟಂತಾಯ್ತು.

ಮುಸುವೊಂದು ಮುದುಸಿನಿಂ ಮಳೆಗಾಳಿ ಹೊಡೆತದಿಂ
ಹಸಿವ ತೀರಿಸಲಾರದೊಂದಾಗಿ;
ಬಸಗೆಟ್ಟು ಬಾಳೆಯ ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತಿದ್ದು
ನಸುನಲವಿಂ ಕೂಗಿ ಹಾರಿತಾಗ.

ಕಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದನಿದ ನೋಡಿ ನೋಡಿದ ರಾಮು
ಪುಟ್ಟುಗೋಸಿಯರೆಲ್ಲ ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟರು.
ಒಟ್ಟಾಗಿ ತೋಟದೊಳಗೆ ಮುಸುವಿದೆಯೆಂದು
ತುಟ್ಟಿಸಿ ತೋರಿ ಕರೆದರೆಲ್ಲರ.

ನಮ್ಮಣ್ಣ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಗುರಿಕಾರ ಇದ ಕೇಳಿ
 ತೋಟಿಕೋವಿಯ ಹಿಡಿದೋಡುತ್ತ
 ನೋಟವಿಟ್ಟು ಮುದಿ ಮುಸುವಿನ ತಲೆಗೊಂದು
 ಏಟಿಸಿಂ ನೆಲಕುರುಳಿಸಿ ನಕ್ಕ.

ಅಲೆಬರಿದಲುಗುವ ಕಣ್ಣರೆ ಕೈಗಳು
 ಮುಗಿದಂತೆ ಹಣೆದಿಹ ಬೆರಳುಗಳು.
 ಕುಲುಕುವ ತಲೆ ಪಲ್ಲಕಿರಿದಿಹ ಬಾಯಿಯಿಂ
 ಕಳವಳಗೊಳುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು.

ಬಿಡುಗಣ್ಣ ತೆರೆದೊಮ್ಮೆ ತಿರಿದು ಕಣ್ಣಾಲಿಯ
 ನೋಡಿ ಸುತ್ತಳ್ಳರ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿತು;
 ಸಡಿಲಿತದರ ದೇಹವಡಗಿತದರ ಸುಯ್ಯ
 ನಡೆದಾಟವಾಯ್ತುಂತ್ಯವದಕೆ.

ಮೃತ್ಯು ಬಂದೂದಲದರ ಜೀವಜ್ಯೋತಿಯ
 ಏಶ್ವಜ್ಯೋತಿಯೊಳದುವೊಂದಾಗೆ
 'ಸತ್ತದು ಮುಸು'ವೆಂದು ಕೈತಟ್ಟಿ ನಗುವಾಗ
 ಮೃತ್ಯು ನಗುವ ದನಿ ಕೇಳಿಸಿತೇ.

ಕೆ. ಕಿಷ್ಕಿಣ್ಣ ರೈ

೧ ಹೊಸ ಹಾಡು

ನವಭಾವ-ನವಜೀವ-ನವಶಕ್ತಿ ತುಂಬಿಸುವ
ಹಾಡೊಮ್ಮೆ ಹಾಡಬೇಕು.
ತೀವ್ರತರಗಂಭೀರಭಾವನೆಯ ತೆರೆಮಸಗಿ
ವೀರರವಯೋರಬೇಕು.
ಜಾತಿಕುಲ-ಮತ-ಧರ್ಮಪಾಶಗಳ ಕಡಿದೊಗೆದು—
ಎದೆಹಿಗ್ಗಿ ಹಾಡಬೇಕು.
ಯುಗಯುಗಗಳಾಚೆಯಲಿ ಲೋಕಲೋಕಾಂತದಲಿ
ಆ ಹಾಡು ಗುಡುಗಬೇಕು.
ಉನ್ನತೋನ್ನತ ಘನ ಹಿವಸಾದಿ ಶಿಖರವನೇರಿ
ಹಾಡಲ್ಲಿ ಹಾಡಬೇಕು.
ಹಾಡುನುಡಿಗುಂಡುಗಳು ಹಾರಿ ದಶದಿಕ್ಕಿನಲಿ
ಭಯವ ಬೆನ್ನಟ್ಟಬೇಕು.
ಗಂಡೆದೆಯ ಗರ್ಜನೆಗೆ ಮೂವತ್ತು ಮೂಕೋಟಿ
ಕಲಕಂಠ ಬೆರಸಬೇಕು.
ಭೂಮ್ಯಂತರಾಳದಲಿ ನಭಚಕ್ರದಾಚೆಯಲಿ—
ಮಾರ್ದನಗಳೇಳಬೇಕು.
ಜಡನಿದ್ರಿಸಿಡಿದೆದ್ದ ವೀರಾಟ್ಟಹಾಸದಲಿ
ಭಾನು ಬುವಿ ಬೆಳಗಬೇಕು.
ನಡೆನುಡಿಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಪದತಾಳಗತಿಯಲ್ಲಿ
ಕ್ರಾಂತಿಕಿಡಿ ತೆರಳಬೇಕು.
ಅಳಿದುಳಿದ ಭವ್ಯತೆಯ ರುದ್ರಶಿಖಿಯುಜ್ವಲಿಸೆ
ಹಾಡು ತಿದಿಯೊತ್ತಬೇಕು.

ದಿವಸ ದಿವಸಗಳಿಂದ ಮನದಿ ಮರುಗುತಲಿದ್ದೆ
ಹಾಡಿಂತು ಹಾಡಬೇಕು.

ಎನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ದುಃಖ ತಾಯಿಗಿದು ಹಿರಿಮರುಕ—
ನಾನಿದನು ಸಹಿಸಲೆಂತು?

ಎನ್ನ ಕೃತಿಯವನಾನ ದೇವಿಗಿದೆ ದುವ್ಯಾನ—
ನಾನಿದನು ನೋಡಲೆಂತು?

ಜಯ ಜನನಿ! ಶಿರವೆತ್ತಿ ವೀರಭರವಸೆಯಿಂದ
ಹೊಸ ಹಾಡ ಕೇಳಿ ನೋಡು.

ಇದೊ ಮೊದಲು ಮುನ್ನಿಲ್ಲ—ಮುಗಿದುದಂದಿನ ಪಾಡು
ಹೊಸತೆಂದು ಹೊಸತು ಹಾಡು.

೨ ಊರ್ಮಿಳಾ

ಅದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ರಾಮನಾಯಣಾಮೃತದಿ
ಸಾಹಿತ್ಯಸುಮನಸರ ಸೊಗಬಡಿಸಲಿಲ್ಲವೇ?
ಸವಿಯುಣಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? ಅಹುದು ನಿಜ.

ಹಿಂದಲ್ಲ ಇಂದಲ್ಲ ಮುಂದಿಗೂ ಎಂದಿಗೂ
ಆ ಕವಿಯೆ ಅದಿಕವಿ! ಅದೆ ಚಿರಂತನಕಾವ್ಯ!
ಓ ಭವ್ಯಕಾವ್ಯರ್ಷಿ! ಕರುಣೆಯಲಿ ಕಳೆಗೊಂಡ
ಸರಸತಿಯು ತಾನರಸಿ, ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ತುದಿಯು
ತಾನೇರಿ ನಲಿಯುತ್ತಿರೆ, ಮಂದಹಾಸವ ಬೀರಿ
ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯ ತೋರೆ, ತನ್ನನೇ ತಾ ಮರೆತೆ.
ರಾಮನಾಮಾಮೃತವ ಪುಣ್ಯಪಾವನ ಕಥೆಯು-
ಅಪ್ರತಿಮಸಂಪ್ರತಿಯ ಬರೆಬರೆದು ಹರ್ಷಿಸಿದೆ,
ಹಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡಿಸಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕೃತಿರಚನೆ
ಯಲಿ ನೀನು ಕಾಳಿದಾಸಗೆ ಗಣ್ಯಗುರುವೆಂದು
ರಸಿಕಲೋಕವೆ ನಿನಗೆ ತಲೆವಾಗುತ್ತಿಹುದಯ್ಯ!

‘ಸಾಗರದಿ ಮುಳುಮುಳುಗಿ ರತ್ನಗಳ ತೆಗೆತೆಗೆದು
 ತಿಕ್ಕಿತೋರಿಸಬೇಕು, ಚೆಲುವ ಚೆಲ್ಲಿ ಸಬೇಕು,
 ರನ್ನಕಂಟಿಯ ವಾಡಿ, ನಲೈನೀತಿಯ ನೋಡಿ
 ಪ್ರೀತಿಗೀತೆಯ ಹಾಡಿ ಕೊರಳಿಗರ್ಪಿಸಬೇಕು.
 ಜಗದ ಜೀವನದೊಳಿದು ಪುಣ್ಯಪೌರುಷದ ಪಥ
 ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿಯ ಸತ್ಯಪ್ರೇಮಮಯ ಪೂರ್ಣರಥ’
 ಅಹುದಯ್ಯ! ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ರಸಿಕರಾಜ್ಯದ ಮಾತು.
 ಈ ನುಡಿಯ ಕನ್ನಡಿಯೊಳೆನ್ನ ಮುಖ ಕಾಣುವುದೆ?
 ನಾನೋರ್ವನರಸಿಕನು, ಸಾಗರದಿ ಮುಳುಗಿರಲು
 ಕಸಕಡ್ಡಿಯನು ತಿಳಿದು ತೆಗೆದು ನಾ ತೋರಿದೆನು.
 ಅಂತಿರಲಿ, ಆ ಕವಿಯ—ಆ—ಆದಿಕಾವ್ಯವಹ
 ರವ್ಯ ರಾಮಾಯಣವ ನೀವೆಲ್ಲ ಓದಿಹಿರಿ.
 ಪದದರ್ಥಭಾವನೆಯ ಸವಿಯ ಬಲುಸವಿದಿಹಿರಿ.
 ಆದರವನಕ್ಷಮ್ಯದಪರಾಧ ತಿಳಿದಿಹರೆ?’

ಇರಬಹುದು— ನಿಮಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಮರೆತಿರಬಹುದು—
 ‘ನಮಗರಿಯದಿಹ ವಸ್ತು— ಇವಗೆಂತು ಹೊಳೆದತ್ತು’
 ಎಂದೆನ್ನ ಕೆಣಕುವಿರಿ— ಅದಕಾಗಿ ಬೇಡುತಿಹೆ,
 ನಿಮಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಿತ್ತು ತಿಳಿದು ಮರೆತೇ ಹೋಯ್ತು.
 ಎನಗೆಂದು ಮರೆಯಬದೆ ಮನವೆಲ್ಲ ಮರುಗುತಿದೆ.
 ಕಡುಕರಿನಹೃದಯನಾ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತಿದೆ.
 “ಭಾವನೆಯ ಬಿಂಬದಲಿ ಬಣ್ಣನೆಯ ಬೆಡಗಿನಲಿ
 ಪಾತ್ರವೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಚಮತ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ
 ರಂಜನೆಯ ರಾಗರಸರಮಣೀಯ ರೀತಿಯಲಿ
 ಅದ್ವಿತೀಯನು ಕವಿಯು ವಲ್ಮೀಕಿತನುಭವನು.
 ಕ್ರಾಂಚಮಿಥುನದ ಮೇಳನವು ಮುರಿಯೆ ಬಲುನೊಂದ—
 ಸದಯಹೃದಯನ ಋಷಿಯ ಕಡುಕರಿನನೆಬಹುದೆ?
 ನಿನ್ನ ಮಾತಿದು ಕರಿನ ಅವನ ಕೃತಿಯಲಿ ಕರುಣ...
 ರಸವೆ ರೂಪಾಂತಿಹುದ ಕಾಣಲಾರೆಯೆ? ಮುದುಳ...!”

ಪಿತ್ಯವಾಕ್ಯಪಾಲನೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮ ಸತಿಸಹಿತ
 ಕಾನನವನೈದಲೈ ಅಗ್ರಜನನನುಸರಿಸಿ
 ಹಸಿವು ತೃಷೆ ನಿದ್ರೆಯಾಹಾರಗಳ ದೂರಿಸಿ
 ಹಗಲಿರುಳು ಸೋದರನ ಸತ್ಯಸೇವೆಗೆ ತನುವ
 ಸವೆದ ತರುಣನ ಯೋಧವರ ವೀರಲಕ್ಷ್ಮಣನ
 ಅರಿಯದವರಾರುಂಟು? ಧನ್ಯ ರಾವನಾನುಜನೆ!
 ನೈಸ್ಮಿಕಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ ಬೆಂದ ನಿನ್ನೊಡಲ
 ಬಿಸಿಯುಸುರು ವೀರವಿರಹದ ಕಹಳೆಯೂದುತ್ತ
 ಅಂತಃಪುರದ ದೃಢಕವಾಟವನ್ನೊಡೆಯುತ್ತ
 ಸಾಕೇತನಗರದಲಿ ಆ ಸತಿವಿಯೋಗಿನಿಯ
 ಆ ಚಿರಂತನಸಹ್ಯವಿರಹಿಣಿ ತಪಸ್ವಿನಿಯ
 ಬಳಿಸೇರಿ ನೆಲೆಯೂರಿ ವೌನಮಂತ್ರಿಸುವಂದು
 ವಿರಹದುರುವೇದನೆಯು ಹೆಂಗರುಳ ಕೊರೆಯುವುದ
 ನೀನಲ್ಲದನ್ಯರಾರ್ ತಿಳಿದಿಹರು? ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನ್!

ಕರುಳ ಕೊರೆಯುವ ವಿರಹದುರಿಯ ಬರೆದುಬ್ಬಿಸುವ
 ಕವಿಯಹುದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ! ಜಾನಕಿಯು ಜಾನಿಸುತ್ತ
 ರಾಮಗುಣನಾನುದಲಿ ಬಲುಬೆಂದು ಬಡವಾಗಿ
 ಬಸವಳಿದ ಬವಣೆಗಳನೆನಿತು ಬಣ್ಣಿಸಲಿಲ್ಲ?
 ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳು ಬಲುದೂರ ಕಾಡಿನಲಿ
 ಕಳೆಯಲೈ ಹೊರಹೊರಟ ಸಿರಿಮೊಗದ ನೀರನನು
 ಭೋಗಭಾಗ್ಯದ ಬಂಧನವ ಬಿಸುಟ ಬಂಧುವನು
 ತನ್ನ ಪತಿಯನು ತರುಣ ಸುಂದರಸುರೂಪನನು
 ನಯನಮನಮೋಹನ ಮನೋಹರಮನೋಜನನು
 ಕಾಡಿಗೋಡುವ ಕಾಲದಲಿ ಕಂಡು ಮನನೊಂದ
 ಆ ಊರ್ಮಿಳಾದೇವಿಯೊಂದುವೊಂದೇ ಮಾತು!
 ವಿರಹವೇದನೆಗಾಗಿ ಸಾಂತ್ವನದ ಸವಿವಾತು!
 ಒಮ್ಮೆ ಕರುಣಾದೃಷ್ಟಿ, ಅಶ್ರುಧಾರಾವೃಷ್ಟಿ!

(ಕರೆಸಲಿಲ್ಲ! ಕವಿಯು ಕರಿನನಲ್ಲ!!)

ಎಣೆವಕ್ಕೆ ಬೇರಾಗೆ ಅದಕಾಗಿ ಮರುಗಿಹನು
 ಪಕ್ಷಿಹೃದಯದ ಬೇನೆಯರಿತು ಬಲು ಬರೆದವನು
 ಮೂಕಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಾದರಿನಿತು ಕರುಣೆವೆ ಕವಿಯು
 ಪ್ರೇಮಪಿಂಡದೊಳನಿತು ಪ್ರೀತಿದೋರುವ ಋಷಿಯು
 ಹಾ ಹಂತ! ಇದನಿಂತು ಮರೆಯಬಹುದೆ? ಮಹಾಂತ!
 ಕವಿಯು ಋಷಿಯಹುದಯ್ಯ! ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯಿರಬಹುದು!
 ಒಳಿತಾಯ್ತು ಆ ಸಿದ್ಧಿ ಕಂಡ ಕಾವ್ಯಸವಾಧಿ!
 ಆದರವನಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯವಿಲ್ಲೇನು?
 ಮಾನವನೆ ತಾನಾಗಿ, ಮನುಜನೆದೆ ಬಿರಿದೆದ್ದ
 ಸ್ಪರ್ಣ-ಸುಂದರ ಪ್ರೇಮದಾ ಪ್ರವಾಹವ ಮರೆತ!
 “ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳು ಆ ಊರ್ವಿಳೆಯ ಮುಖವ
 ದೀನ ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿ ಜಗಜಗಿಸುತಿಹ ಪರಿಯ
 ಕಾಣುವುದೆ ಅಳವಲ್ಲ! ರವಿಯೇನು ಕವಿಯೇನು?”

ಓ ಮಾತೆ ಚಿರತಪಸ್ವಿನಿ! ಭಾಗ್ಯಭಾರತಿಯೆ!
 ನಿನಗಂದು ನೀರನಿಗೆ ಆ ವೀರವರ್ಧನಿಗೆ
 ವನವಾಸದಾಯಾಸ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಹರಿಸೆ .
 ಮಂಗಳಾರತಿಯೆತ್ತಿ ಸುಮಹೋತ್ಸವದಿ ನಲಿಯೆ
 ಚೇತನವದೆಲ್ಲೆಂದ ಬಂತವ್ವ? ಆ ಚೆಲುವ-
 ಚೆನ್ನಿಗನ ಕಂಡೆಯಾ ವಿದ್ಯುದ್ವಿಲಾಸದಲಿ
 ಚೈತನ್ಯವಾ ಕ್ಷಣದಿ ಚೆಲ್ಲಿ ಚೇತರಿಸಿತೇ?
 ಇರಬೇಕು! ಇಂತಲ್ಲದಿನ್ನೆಂತು ಬರಬೇಕು?
 ಹೇಳಮ್ಮ! ಅಜ್ಞಾತವಾಸದಲಿ ನೀ ನಿಂತ
 ನಿಶ್ಚಲನಿರಾತಂಕ ನಿಷ್ಠೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ!
 ಒಂದೊಂದು ದಿನದಿನವು ಮುಂದೊಂದು ಚಣಚಣವು
 ನಿನಗೆಷ್ಟು ಕಷ್ಟಯುಗಯುಗವಾಗಿ ಸಾಗಿಲ್ಲ?
 ರಸಿಕರಾಜ್ಯದ ರಮಣರಿದಕೆ ಮಂಕಾಗರೇ?
 ಅರಸಿಕನು ನಾನೆಂತು ಬರೆವೆ ಕ್ಷಮಿಸಾ! ತಾಯೆ!!

ಎಸ್. ವೆಂಕಟರಾಜ

೧ ಬಾರೆ ಗೆಳತಿ

ಹಲವು ಬಗೆಯಲಿ ಹಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡಲಳವಲ್ಲ —
 ಮೌನವೊಂದೇ ಮಂತ್ರ ನಿನ್ನ ಮನ್ನಣೆಗೆ!
 ಹಲವು ಪರಿಯಲಿ ಬೇಡಿ ಬೆಂಗೊಳುವ ಹದನಿಲ್ಲ —
 ಮನಸಿನೊಂದೇ ಪೂಜೆ ನಿನ್ನ ಸೇವನೆಗೆ!

ಬನದೊಂದು ಬಿದಿರಿನಲಿ ರಾಗರಸರಂಜನೆಗೆ
 ಬಾರೆಂದು ತಂಬೆಲರ ಕರೆದುದುಂಟೆ?
 ಹೊನಲ ಮರುಕೊಲದಲಿ ಕಾಮಕೇಳಿಯ ಕಲೆಗೆ
 ಬರಸೆಳೆದು ವಿಚಿಗಳನೆರೆದುದುಂಟೆ?

ಹಲವು ಸೊಗಸಿನ ಸಿರಿಯ ಹರಕೆಗಳ ಹರಹರಹಿ
 ಕಂಡು ಬಾಗುವನಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಮೆಲ್ಲಡಿಗೆ! —
 ಹಲವು ಗೈಮೆಯ ಗುರಿಯ ಸೇವೆಗಳ ಸೈಸಿನಲಿ
 ನೊರಗಿ ಸಾರುವನಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ!

ಸೊಬಗಿನೊಂದೆಳಲತೆಯ ಭೋಗದೇಕ್ಷರಕಾಗಿ
 ಕೋರೈಸಿ ಮಾಮರಂ ಮಣಿದುದುಂಟೆ?
 ಹರಿದೊಂದು ಗಿರಿನದಿಯ ಸಂಗಸಾದರಕಾಗಿ
 ಕಡಲು ಕಾತರಿಸಿ ದಣಿದಣಿದುದುಂಟೆ?

ಸಿರಿವೊಗದ ಬಾಸಿನಲಿ ಬೆಡಗು ಬಿತ್ತರವರಿದು
 ಮನಸೋತು ಮರುಳಾಗಿ ನಲಿನಲಿವನಲ್ಲ!
 ಮಿದುದುಟಿಯ ತೋಟಿಯಲಿ ಮಂದಹಾಸದ ಬರಿದು
 ಬಿನ್ನಣಕೆ ಬಾಯ್ಬರೆದು ಬಗೆವೊಲಿವನಲ್ಲ!

ಇರುಳ ವಾರಾಶಿಯಲಿ ಹರಿದೋಂದು ಕಿತ್ತರೀಲ
 ಕೋಕ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಸೊದೆಸುರಿದುದುಂಟೆ?
 ಕಳೆಗೊಂಡ ಕತ್ತುರಿಯ ಸೌಸವದ ಪದವಿನಲಿ
 ಸರಸಮಧುಜೀವಿ ಸೈಗರೆದುದುಂಟೆ?

ಕರುಳ ನಿಡುತಂತಿಯಲಿ ನಿನ್ನದೊಂದೇ ಗೀತಿ—
 ಕರುಳ ತಂತಿಯ ಮಿಡುಕಿ ಮೊಳಗಿಸುವನಲ್ಲ!
 ಕರಣಕರಣಗಳಲಿ ನಿನ್ನದೊಂದೇ ಪ್ರೀತಿ—
 ಕರಣದೀಪ್ತಿಯ ತುಡುಕಿ ತೊಳಗಿಸುವನಲ್ಲ!

ಕೋಟಿಯಲಿ ಕಾಪಿಲ್ಲ—ಬಾಗಲಿಗೆ ಕದವಿಲ್ಲ
 ಸುಖಸಮಾಗಮಕಿಲ್ಲ ಸೂಳುಸರತಿ!—
 ಬಯಕೆ ಬೆಳಕೊಗೆದಾಗ ಮನುತೆಯಲಿ ಮುನ್ನಡೆದು
 ಹೃದಯರಾಜ್ಯವನಾಳೆ—ಬಾರೆ ಗೆಳತಿ!

೨ ಚ ರ ಮ ವಿ ಧಾ ನ

ಮಧುವಾಸದ ನವನಾಟ್ಟಿದ ಕಲೆಗೆ
 ಅದೊ! ಕೂಗಿತು ಸಿಂಗಾರದ ಸೋಗೆ.
 ಎದೆಯೆದೆಯುಬ್ಬಿನ ಸೊಬಗಿನ ಸೆಲೆಗೆ
 ಸೆಲೆಯಾಯಿತು ನಡುಹರಯದ ಬೇಗೆ.

ದೆಸೆದೆಸೆಗಳಲೆಣೆಯಾಟದ ಬಳಗ—
 ಹುಸಿಯಾಯಿತೊ ನಸುಲಜ್ಜೆಯ ಬೀಗ!
 ನನೆಮನೆಗಳಲನುರಾಗದ ಗೈಮೆ—
 ತನತನಗೇ ಬಳಿಸಾರಿತು ಪರಮೆ!

ಎಳಮಾವಿನ ನಳಿದೋಳನು ಸೇರಿ
 ತಳಿರೊತ್ತಿಲಿ ಸುವಿಮುತ್ತನು ಸಾರಿ—
 ತನಿವಣ್ಣಿನ ಕುಚಕಲ್ಪಕೆ ಬಾಗಿ
 ಅನುಗೊಂಡನಿದೋ— ನವಶುಕಯೋಗಿ!

ಸೊಗಸೇನಿದು ಬರಿವಾಟದ ಕನಸೆ?
 ಭುಗಿಭುಗಿಲಿನ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿನ ಮೂಸೆ!
 ಮಿಗುಹಂಬಲ ಕೊನೆಕುಸುರಿಯನೂಡಿ
 ಸೆಳೆದೊಯ್ಯದೆ ಈ ಜಗತಿಯ ಗಾಡಿ!

ಎನಿತೋ ಭಾವದ ಬಿನ್ನಹವೈಸಿ
 ಕೊರಗಿನ ಕಂಗಳ ಕರುಣೆಯ ಸೂಸಿ—
 ಸೊಗಸೊಗದಪ್ಪಿನ ಸರಸವ ಕೋರಿ
 ಮರುಮರುಗಿದೆ ಮಮಹೃದಯಚಕೋರಿ!

ಮನಸಿನ ಸಂಪದ ನೆನಸಿನ ಸೂರೆ—
 ನೆನಸಿಲಿ ಬಾಳುವುದೆಂತುಟೊ— ನೀರೆ!
 ದಿನದಿನವಳಲಿನ ಬೇಗುದಿಯೊರತೆ—
 ದಿನವೊಂದೇ ಯುಗಯೋಜನದಳತೆ!

ಮುತ್ತಿತು ಬೇಸಗೆ ಹರುಷವನಟ್ಟಿ
 ಬಿತ್ತರದಾಸೆಯ ಗರಿಮೆಯನೊಟ್ಟಿ!—
 ಹೊತ್ತಿತು ಹೃದಯದ ಹಲುಬಿನ ದಾಹ
 ಎತ್ತೆತ್ತಲು ನೀರ್ದಳಕದ ಮೋಹ!

ಬಾಳಿನ ಪಯಣಕೆ ಹರಯದ ದೀಪ
 ನೇಹದ ನೆರಪಿಗೆ ನಡೆವ ನಿರೂಪ!—
 ಭೋಗದ ತೆರಪಿನ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು
 ಕಾಣುವುದೇನನು?— ಬರಿದೋ ಬರಿದು!

ಮನ್ನಣೆಗಾಯಿತು ಕರುಣೆಯ ಹಾಡು
 ನೆಮ್ಮದಿಗಿಹುದೇ ಮಸಣದ ಬೀಡು!
 ದೂರದ ಕೊನೆಯುಲಿ ಕರೆಕರೆವನ್ನ
 ಸಾರುವುದೊಂದೇ ಚರಮ ವಿಧಾನ!

೩ ಒಂದು ತೆರ

ದೂರದೊಂದು ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ
 ತಿಳಿಯನೀರ ಹೊಸಲು ಹೊಮ್ಮಿ
 ಕಡಲ ಕರೆಯ ಕೂಟಕಾಗಿ
 ಹರಿವುದೊಂದು ತೆರ.
 ತೀರದೊಂದು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ
 ಹರಯ ಹುಮ್ಮಿನೊರತೆಯುಣ್ಣಿ
 ಸರಸಭೋಗದರಿಕೆಗಾಗಿ
 ಮೆರೆವುದೊಂದು ತೆರ.

ಭಾನಿನೊಂದು ಪವನಿನಲ್ಲಿ
 ಮುಗಿಲ ಮುಚ್ಚುಮರೆಯನೆತ್ತಿ
 ಕಾಣದೂರ ಕವಲು ಮಿಂಚು
 ಸುಳವುದೊಂದು ತೆರ.
 ಮೌನದೊಂದು ಮಹತಿಯಲ್ಲಿ
 ಸೊಗಸು ಲಜ್ಜೆ ತೆರೆಯನೊತ್ತಿ
 ಕೋರಿ ಕೋರಿ ಕಣ್ಣು ಸಂಚು
 ಸೆಳೆವುದೊಂದು ತೆರ.

ಸೊಬಗಿನೊಂದು ಮಾವಿನಲ್ಲಿ
 ಕೊನರಿತೇನು ಕಿರಿಯ ಬಳ್ಳಿ!
 ಕೊನರು ಕೊನೆಯ ಮುಗುಳ ಮರ್ಮ
 ಬಿರಿವುದೊಂದು ತೆರ.
 ತೋಳಿನೊಂದು ತೆರಪಿನಲ್ಲಿ
 ಬೆಸೆದುದೇನು ಕರ್ಮಕೇಳಿ!
 ಮುದ್ದು ಮೊಗದ ನಗೆಯ ನರ್ಮ
 ನಲಿವುದೊಂದು ತೆರ.

ನವ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ
 ಕುಕಿಲಿನೊಂದು ರಮ್ಯರೀತಿ—
 ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲಿ ಕೂಡಿ
 ಕರೆವುದೊಂದು ತೆರ.
 ಮಮತೆಯೊಂದು ಮೇಳದಲ್ಲಿ
 ಹರುಷದೇವಿಯ ಮಧುರಗೀತಿ—
 ಭಾವಭಾವಗಳಲಿ ಮೂಡಿ
 ಬೆರೆವುದೊಂದು ತೆರ.

ಕಾಡಿನೊಂದು ಕಗ್ಗವಿಯಲಿ
 ತತ್ವತಾನದರಿವುಗೊಂಡು
 ಯೋಗ ಭಕ್ತಿಗಳನು ತೀಡಿ
 ತಣಿವುದೊಂದು ತೆರ.
 ಜೋಡಿನೆವೆಯ ಸಗ್ಗದಲ್ಲಿ
 ಸತ್ಯಸಂಗ ಸುಧೆಯನುಂಡು
 ರಾಗರಕ್ತಿಗಳನು ಕೂಡಿ
 ಕುಣಿವುದೊಂದು ತೆರ.

೪ ಹಾಳು ಹಂಪೆ

ಬಾನಿಸರಮನೆಯ ಸೆಳೆಮಿಂಚುವೆಣ್ಣಿನ ಮೊಗದೆ
 ತೋರಿಹುದು ಕಾರ್ಮ್ಯಗಿಲ ತೆರೆಯ ಸಂವರಣ.
 ತಾನೆ ತಾನೇ ಕಣ್ಣು ಸಂಚಿನಲಿ ಕರೆಕರೆದು
 ಕೋರಿಹುದು ಹುಮ್ಮನದ ಸಂಗ ಸನ್ನಾನ.
 ದೂರ ದೂರ ದಿಗಂತ ಚಾರು ತಲ್ಲದ ಮೇಲೆ
 ಸೇರಿ ಸೈತುಡಿಹುದು ನವನರ್ಷಭೋಗ.
 ಕಾರಕತ್ತಲ ಮನೆಯ ಕೇರಿಯಲಿ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ
 ತೋರಿ ತಲೆಮರೆಸಿಹುದು ತರಳಾನುರಾಗ.

ಹೊಸತು ಜೀವನವೆತ್ತು ಮೇರೆದಪ್ಪಿತು ವೀಚಿ—
 ಹೊಸತು ನಾಟ್ಟಿದ ರೀತಿ—ಭಾವಸಂಗೀತಿ.
 ಹೊಸತು ಕಲ್ಪದ ಕೊನೆಗೆ ಜನ್ಮಜನ್ಮದ ಪಯಣ—
 ಹೊಸತು ಹಬ್ಬಹುದೇನು ಭೋಗನಿರ್ವಾಣ!

ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು ಕಲುಷ—ಬೆಳಗಿತೊಂದೇ ಹರುಷ—
 ಬೆಳಗಿನರಿಕೆಯ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿ ಕರೆದಿಲ್ಲ.

ಇರುಳ ಕೊನೆ ಜಾವದಲಿ ಬೆರೆದು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಮೈ-
 ಮರೆದ ನಚ್ಚಿನ ಜೋಡು ಬದುಕು ಬೆದರಿಲ್ಲ.

ಮುಗುಳ ಮಿದುದೋಟಿಯಲಿ ನರ್ಮಗೀತಿಯ ನಲಕಿ
 ಸೊಗದೆದೆಯ ತೆರಪಿನಲಿ ಹುದುಗಿಹನು ಮಧುಪ.
 ಸರಸ ಪೂರದ ಪಯೋಧರದ ಸಂಯೋಗದಲಿ
 ಕವಲುಗೊಂಡಿತು ಕಾಮಕರ್ಮವನುರೂಪ.

ದೆಸೆಗೆ ಹಬ್ಬಿತು ಕೇಗು—ನಲಿದು ತೀರದ ಹಿಗ್ಗು—
 ಬಯಲ ಬಾಳುವೆಗಾಯ್ತು ಬಿನ್ನಣದ ಬೆಸುಗೆ.
 ಒಗೆದ ರಸಕೇಳಿಯಲಿ ಮುಗಿಲ ಮಾಟದ ಮೊಳಗು
 ಭವದ ಗೋಕುಲಕಾಯ್ತು ಸಿಂಗಾರದೊಸಗೆ.

ಮೆರೆದಿಹುದು ಮಳೆಗಾಲ. ಮಧುರಸಂಗಮಕಾಗಿ
 ಕಲಕೆಲದೆ ಕಣ್ಣಾಸಿ ಕೊರಗಿಹುದು ಜೀವ.
 ಸೆಳವ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನಲಿ ಸುರಿವ ಕಣ್ಣೀರಿನಲಿ
 ಕೊನರುಗೂಡಿಹುದೇನು ನವನರ್ಷವಿಭವ!

ಬದುಕಿನೊಂದರಮನೆಯ ಬಯಕೆಮೆಟ್ಟಿಲನೇರಿ
 ಕಾಣದೈಸಿರಿಗಾಗಿ ನಿಲುಕುತಿದೆ ಹರಯ.
 ಗಳಿಗೆಗಳಿಗೆಗಳೆಂಬ ಕಲ್ಪಗಳನೋಲೈಸಿ
 ಬರಿದೆ ಬೇವಸಗೊಂಡು ಬಳಲಿತೀ ಕಾಯ!

ಕ್ಷಣಕೆ ಮಿಂಚಿದ ಬೆಳಕು ಮಸಗಿ ವಾಸಿಹುದತ್ತ
 ಕ್ಷಣದೆ ತೋರಿದ ಸೊಬಗು ಮರೆವುದಿನ್ನುಂಟೆ?
 ಕ್ಷಣಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಸುರೆಗೆ ಸೂರೆಹೋಯಿತು ಚಿತ್ತ
 ಕ್ಷಣದೆ ವಿಾರಿದ ಮತ್ತು ಕಳೆವುದೇನುಂಟೆ?

ಜೀವನಕೆ ಕೊನೆಯುಂಟು— ಭಾವನೆಗೆ ಕೊನೆಯುಂಟೆ?
 ಭಾವನೆಯ ವಿಸ್ತಾರಕಿಹುದೊಂದೆ ವಿಷಯ.
 ಕಾವನೇಮದ ವಿಷಯ ಜೀವನವನುಳಿದಾಗ
 ಭಾವನೆಯ ಬಿಸುಪಿನಲಿ ಹೊತ್ತಿಹುದು ಹೃದಯ!

ಕೋರಿ ಕೇಗಿತು ಮನಸು— ಕೋರಿ ಕೂಗಿದರಿಲ್ಲ—

ಕುಣಿತಕೊಪ್ಪಿದ ಬಾಳು ಬಾರದಿಹುದಲ್ಲ!

ತೀರದಾಸೆಯ ಶೂನ್ಯಧಾಮದಲಿ ಹಾರೈಸಿ

ಜೀವ ತಾನೇಕಾಕಿ ಕಾದಿರುವುದಲ್ಲ!

ಬರಿದುಬಾಳಿನ ಗುಡಿಯ ದೇವರಿಲ್ಲದ ಪೀಠ—

ಮೃತ್ಯುವೊನದ ಮಂತ್ರ ಮೆರೆದಿರುವುದಂತೆ!

ಒಲುಮೆಯಾರದ ನೆನಹಿನೆದೆಯ ನಂದಾದೀಪ—

ವಿಲಯನಾಟ್ಯದರಂಗ— ಇದು ಹಾಳುಹಂಪೆ!

ಕಡೆಂಗೋಡ್ನು ಶಂಕರ ಭಟ್ಟ

೧ ಗಗನವಿಹಾರ

ಬಾನುದ್ಧಕೆ ನೆಗೆದು ನೆಗೆದು,
ಬಾನಗಲಕೆ ಚಿಗಿದು ಚಿಗಿದು,
ಗಾಳಿಹೊನಲ ಬಗೆದು ಬಗೆದು,
ದೆಸೆಗೆ ದೆಸೆಗೆ ಸುತ್ತಿ ಸುಳಿದು
ಹಾರುತಿಹುದು ಬಾಸಿನೋಡ,
ಬಂದು ನಿಂದು ನೋಡ ನೋಡ!
ಮನುಜಶಕ್ತಿಯೆಸಿತು ಗಾಢ?
ಭಕ್ತಿಯಿರುವ ವರೆಗೆ ಹಾಡ!

ಪಾತಾಳವು ಭೂತಳವೂ
ಓಡುತಿಪುವು ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ!
ಇಂದ್ರಲೋಕ ಚಂದ್ರಲೋಕ
ಇದಿರಾಗಲು ಬಹವು ಮುಂದೆ!
ತಲೆಬಾಗುತೆ ನೆಲಕೊರಗುತೆ
ವನಾಯನಾಯ್ತು ಗಹ್ವರಗಿರಿ;
ಬಾನನೆತ್ತಿ ನಡುವ ಹತ್ತಿ
ಹಾರುತಿಹೆನು ಗಗನಚಾರಿ.

ಎಳವೆಯೊಂದು ಕನಸಿನಂತೆ
ಕಾಣದಾಯ್ತು ಜನರ ಸಂತೆ;
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ತಡಗುಂಡಿಗೆ
ಎಸೆದ ಚಿತ್ರಪಟದ ಹಾಗೆ,
ಕುಸಿದುಬಿತ್ತು ಧಾತ್ರಿ ಕುಂದಿ,
ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪವೊಂದಿ-
ನಿಮಿಷನಿಮಿಷವೋಡುತಿತ್ತು
ಕಂಡು ಕಾಣದಾಗುತಿತ್ತು!

ಆಕಾಶದ ಚೀಲದೊಳಗೆ
 ಬಿದ್ದ ರತ್ನರಾಶಿಯೇನು?
 ಪಾತಾಳದ ತಳಿಯೊಳಗೆ
 ಇಟ್ಟ ಹೂಗಳೊಟ್ಟಿಲೇನು?
 ನಾಕದಿಂದೆ ಕಡಿದು ಬಿದ್ದ
 ಸುಧೆಯು ಚೇನ ಹುಟ್ಟಿದೇನು?
 ಲೋಕವಿದೋ ಮಲಗಿತ್ತುದು
 ಕಾಲವೆಂಬ ಬಟ್ಟೆ ಹೊದೆದು!

ಹಾರಾಟವು ಚೀರಾಟವು,
 ನೆರವಿಯೊಂದು ಗೋಳಾಟವು,
 ಸ್ವಾರ್ಥದೊಂದು ಹೋರಾಟವು,
 ವ್ಯರ್ಥವಿಭವದೇರಾಟವು,
 ಆವುದೊಂದು ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ,
 ಎನ್ನ ಮನವ ತಟ್ಟಲಿಲ್ಲ,
 ನೆನಹಿನಿಂದ ತೊಡೆದೆ ಜಗವ
 ಅದರ ದುಗುಡವದರ ಸೊಗವ.

ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯ ಶಬ್ದ ಶಾಂತಿ--
 ಮೇಘಾವಳಿ ಮೊಳಗದಿಹುದು;
 ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ವಿವಿಕ್ತ ಕಾಂತಿ—
 ತಾರಾವಳಿ ತೊಳಗದಿಹುದು;
 ಮಾತಿಗೆಲ್ಲ ಮೌನಮುದ್ರೆ;
 ಅದರೊಳಗದೊ ಭಾವನಿದ್ರೆ;
 ದಿವ್ಯಪಥದ ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಗೆ
 ತೊಗುತಿದ್ದೆ ಮಗುವ ಹಾಗೆ.

ಮುಳುಗಿದಷ್ಟು ದೊರೆಯದಿಹುದು
 ಆಕಾಶದ ಆಳವೊಂದು;

ತೇಲಿದಷ್ಟು ಸಾರದಿಹುದು
 ದಿಕ್ರಟಗಳ ತೀರವಿಂದು;
 ಕಣ್ಣು ಕುರುಡು, ಕಿವಿಯು ಬರುಡು,
 ನಾನೆನ್ನುವ ಹೆಮ್ಮೆ— ಹುರುಡು!
 ಸೃಷ್ಟಿ— ಮೂಲಶಕ್ತಿ ಸಿಂಧು.
 ಎನ್ನ ಜೀವವದರ ಬಿಂದು!

ಚೈತನ್ಯಸ್ತ್ರೋತದೊಳಗೆ
 ವಿನಾನಾಗಿಯೆ ತೇಲಾಡಿದೆ
 ಉತ್ಸಾಹತರಂಗದೊಳಗೆ
 ತಿಮಿಯಾಗುತೆ ಹಾರಾಡಿದೆ;
 ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ತನ್ನದಾಯ್ತು
 ತಾನೆಂಬುದು ವಿಶ್ವಕಾಯ್ತು
 ಪಿಂಡಾಂಡದ ತನುವೆಂಬುದು
 ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕಭಿನ್ನವಾಯ್ತು.

ಒಡಲಿನ ನರನಾಡಿಯೆನಲು
 ಮಿಂಚುಬಳ್ಳಿ ಸುತ್ತಿದುದು;
 ಪ್ರಾಣವಾಯುವೊಂದು ಹೊನಲು
 ಎನಲು ವಾಯು ಬೀಸಿದುದು;
 ರೋಮರಂಧ್ರದೊಳಗೊಳಗೂ
 ತಾರಾಮಂಡಲದ ಬೆಳಗು!
 ಲೋಕಲೋಕ — ಕಲ್ಪಕಲ್ಪ
 ಎನಗೆ ಹಾಸಿದೊಂದು ತಲ್ಪ!

ಸತ್ಯವೇನು? ಮಿಥ್ಯೆಯೇನು?
 ಏನಾದರು ಆನಂದವೆ!
 ನೆನಸಿದೇನು? ಕನಸಿದೇನು?
 ಏನಾದರು ಸಂತೋಷವೆ!

ಬಾನೆದೆಯನು ಬೆದಕಿದನಿತು
 ನೆಲದ ಹಂಗ ಹರಿದನಿತೂ
 ಜನ್ಮಜನ್ಮಕೊಮ್ಮೆ ಬರುವ
 ಸುಖದ ಶಾಂತಿ ಸವಿಯುವನಿತು!

ಬೆಪ್ಪನಾಗಿ ನೆಲಕೆ ಬಿದ್ದೆ;
 ಮನವೊ! ಅಶ್ರುಜಲದೆ ಮುದ್ದೆ!
 ಹೃದಯವೆಲ್ಲ ವಿಸ್ಕಯದಾ
 ನೆದಾಂತಡ ಮುಡ್ಡೆ ಮುಡ್ಡೆ!
 ದೇಹವಿತ್ತು ನೆಲದ ಮೇಲೆ,
 ಭಾವವಿತ್ತು ಮುಗಿಲ ಮೇಲೆ!
 ಭ್ರಾಂತಿಯೊಳಗು ಶಾಂತಿಯಿತ್ತು
 ಶಾಂತಿಯಿರಗ ಭ್ರಾಂತಿಯಾಯ್ತು.

ಮಾನವನಾ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ
 ನಾನವನಾ ಹೊಗಳಲಿರುವೆ.
 ಅಜ್ಞೇಯದ ಬಯಲುನೆಲಕೆ
 ಹಾರಾಡುವ ಚಿತ್ತವದುವೆ
 ವಿಜ್ಞಾನದ ಧಾಟಿಯಿಂದೆ
 ಹಾರಾಡಲು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ
 ಏಕೆ ಕೊಂಡು ಕೊನೆಯದಿರುವೆ
 ಎದೆದಣಿಯಲು ಹಾಡದಿರುವೆ?

.೨ ಬೆಟ್ಟದ ರಸು

ಕಡಲಿನೊಡಲ ಬಗಿದು ಬಂದು,
 ಬಾನಿನತ್ತ ನೆಗೆದು ನಿಂದು,
 ಸಗ್ಗವದನು ಹಾಯಲೆಂದು,
 ನೆಗ್ಗಿ ಕೋಡನಿದಿರು ನಿಂದು,
 ಮಸಗುತಿರುವೆ ಬೆಟ್ಟವೇ!
 ದರ್ಶನನಿತು ದಿಟ್ಟವೇ!

ಚಂಡಕಿರಣ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ,
ಬರಲು ಮೂಡಣೆಂದೆ ದಾಟಿ,
ನೆತ್ತಿಯೆತ್ತಿ ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತು
ಇಡುಕೆ, ಪಡುವಣೆಡೆಗೆ ಬಿತ್ತು;
ನಿನ್ನ ಬಲವ ಹೊಗಳನೇ!
ನಿನ್ನ ಚಲವ ಹಾಡೆನೇ!

ಮುಟ್ಟುನಾಡು-ನಾಗಲೋಕ!
ಮೆಟ್ಟುಮಣೆಯು-ಮನುಜಲೋಕ!
ಭುಜವನೊರಸೆ ದೆಸೆಗಳೆಂಟು!
ತಲೆಯೊಳಿರಿಸೆ ಮುಗಿಲಗಂಟು!
ಎಂಥ ಜನ್ಮ ನಿನ್ನದು?
ಎಂಥ ಪ್ರಾಣ್ಯ ನಿನ್ನದು?

ಮೂಡುಗಡಿಯ ಸುತ್ತಿ ನಿಲುವೆ,
ವಾದದಿಂದೆ ತೆರೆಯ ತುಳುವೆ,
ತೆಂಕದೆಸೆಯ ಕನ್ನಡಿಗರ
ಬೀರಸಿರಿಯ ನಾಡಸಿರಿಯ
ವರಿಪ ಶಪಥ ನಿನ್ನದು!
ಪೊರೆವ ಪಂಥ ನಿನ್ನದು!

ಮುಗಿಲ ಮರೆಯೊಳಿಟ್ಟು ಮೊಗವ
ಏತಕಿಂತು ಅಳುವ ಭಾವ?
ನೇತ್ರವತಿಯ ನಯನವಾರಿ
ಮೊರೆಯುತಿಹುದು ಕಡಲ ಸೇರಿ,
ಮೌನವೇನು ನಿನ್ನೊಳು?
ಧ್ಯಾನವೇನು ನಿನ್ನೊಳು?

ಕಾಲ ಬಂಜೆಯುಪ್ಪುದೇನು?
 ವೀರನೊಬ್ಬನುದಿಸನೇನು?
 ನಿನ್ನ ಹೆಗಲ ಹತ್ತಿ ಹಾರಿ
 ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ, ಕೀರ್ತಿಭೇರಿ
 ಹೊಡೆದು ಧಸ್ಯನೆನಿಸನೇ?
 ನಾಡ ವಾಸ್ಯನೆನಿಸನೇ?

ಮೂಡುನಾಡ ಬೆಟ್ಟದರಸು!
 ನಿನಗೆ ಯಾವ ಯುಗದ ಕನಸು?
 ಅದರ ಸೊಬಗಿನಂದು ಬರಿಸು,
 ಎಂದು ಬಾಳುವಂತೆ ಹರಸು,
 ನಮ್ಮ ನಾಡು ಮೆರೆಯಲಿ!
 ಸುಗ್ಗಿಹಸುರ ಮರೆಯಲಿ!

ಸಪ್ತಶರಧಿಯಾಚೆ ತಡಿಯ
 ಒತ್ತಿನೂಕು ನಾಡಗಡಿಯ!
 ನಮ್ಮ ನುಡಿಯು ಗೆಲವು ಗುಡಿಯ
 ಎತ್ತಿ ನುಗ್ಗು ಬಾನಕಡೆಯ!
 ನಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿ ನೆಗ್ಗಲಿ!
 ನಮ್ಮ ಮೂರ್ತಿ ಹಿಗ್ಗಲಿ!

ಪಡುವ ಕಡಲ ತೆರೆಯ ಹಾಗೆ
 ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಮೇಗೆ ಮೇಗೆ,
 ಬೆಟ್ಟದರಸ! ನಿನ್ನ ತೆರದೆ
 ತಲೆಯ ಬಾಗದೆತ್ತಿ ಭರದೆ,
 ಬಾಳಲುಂಟೆ? ಬಾಳ್ವೆವು,
 ಅಲ್ಲದಿರಲು ಸಾವೆವು.

ಶ್ರೀ ವಿ ರ ಹಿ

ವಿರಹಿ ಮೃತ್ಯು ಕರೆವ ಹೊತ್ತು
ಎಂತು ಬರುವಿರಿ?

ಆನ ಗಾಡಿ ಯಾವ ಮೋಡಿ
ಎಂತು ನೆರೆವಿರಿ?

ಕಂಬನಿಗಳ ಮಾಲೆಯೇನು?
ಪುಲಕಚಾರುಚೀಲವೇನು?

ಆನ ತೊಡವನುಟ್ಟು ನಡೆವ
ಬಯಕೆ ನಿಮ್ಮದು?

ಆನ ಬುದ್ಧಿ ಯಾವ ಶುದ್ಧಿ
ಎಂತು ಸಲುವುದು?

ಮಧುರಹಾಸ ಕುಸುಮವಂದು
ಬಾಡದಿರುವುದೆ?

ಹೃದಯರಸವು ಕೆಸರುಗಟ್ಟಿ
ಕೋಡದಿರುವುದೆ?

ಕುಸುಮಶರನ ಬೇಟೆಗಾಡು—
ಒಲುಮೆಹಕ್ಕಿ ಹಾರ್ವ ಗೂಡು—
ಹಾಳುಗೆಡವ ಗುಡಿಯ ಗೋಡೆ—
ಒಡಲು, ಜರಿಯದೆ?

ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿದಾಸೆ ಮೂಡ
ಹರೆಯ ಹರಿಯದೆ?

ಗಾಳುದೊತ್ತು-ಮುಪ್ಪುಸುತ್ತು
ಸುಳಿಯಲಿರುವಳು.

ನರೆಯ ಮರೆಯ ಸನ್ನೆವಾಡಿ
ಕರೆಯಲಿರುವಳು.

ಜೀವದಂತೆ ಜೀವನಿಹುದೆ?

ಭಾವದಂತೆ ಭಾವನಿಹುದೆ?

ಒಂದು ಕೂಟಕೊಂದು ಸೊಬಗ
 ವಿರಹಿ ಕಾಂಬನು.
 ಒಂದೆ ಮುತ್ತಿನೊಂದೆ ತುತ್ತಿ
 ನಂದೆ ಹೀರ್ವನು.

ಪ್ರಣಯಿ ಮೃತ್ಯು ನುಡಿಸುವಾಗ
 ನುಡಿವಿರೇನನು?
 ಕಾಣಿಕೆಗಳ ಬಯಸುವಾಗ
 ಕೊಡುವಿರೇನನು?

ವಾಡಲಿಹುದ ವಾಡಲಿಲ್ಲ;
 ಎಮ್ಮ ಬಾಳೆ ಸಫಲವಲ್ಲ;
 ಎಂದು ಒಡೆದ ವೀಣೆಯಂತೆ
 ಮೂಗುವಡುವಿರೇ?
 ಬಂಜೆ ಹೆಣ್ಣು ತೊಟ್ಟಿಲಂತೆ
 ತೊನೆಯುತ್ತಿರುವಿರೆ?

ಅವನ ಕರುಣವೆಂಬ ಕಿರಣ
 ತಮವನುಡುಗಿತು.

ಅವನ ಕಾಂತಿ ದಿವ್ಯಶಾಂತಿ
 ಬೆಳ್ಳಗೆಡೆಯಿತು.

ಇರುಳಿಗಿಂತ ಕುರುಡನಾದೆ!
 ಬಂಡೆಗಿಂತ ಬರಡನಾದೆ!
 ಚೆಲುವು ನಲವು ಸೃಷ್ಟಿಗಿತ್ತು
 ಕರಣಕರಿಯದು;
 ಎಂದು ನುಡಿದೆ, ದಿಂಡುಗೆಡೆದೆ
 ಕೂಡಿಕೊಂಬುದು?

ಕೆ. ಶಂಭು ಶರ್ಮ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

ಕರ್ಣಾಟದಲ್ಲಿಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯುವರಾಜಕವನವೇರಿದುದನ್ನು ಮುದುವರಸುಕಬ್ಬನಾದರವಿಂದ ನೋಡಿ ಹಿರಿ-ಹಿಗ್ಗಿ ಹರಸುವ ದಿನವು. ವಿಜಯದಶಮಿಯು ಕಳೆದು ನಾಳೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲನುವೆಂಬಂತೆ ಹೊಸಹುರುಪುಗೊಂಡಿರುವುದಾನಂದವೆಲ್ಲ ರಿಗೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಾಳಿಕೆಯು ಬಾಳಿಕೆಯು ರವಿಶಶಿಗಳಿರುವನಕ ನೆಲೆನಿಲ್ಲ ಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಹರಕೆಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಬಿನ್ನಹವೊಂದು.

ಸಾಹಿತ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಸಂಧಿಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಗಳಾಗುವುದು ಸಹಜವಿದೆ. ಧೀರರಾ ಗೊಂದಲಗಳೆಡೆಯಾದದಂತೆ ಚತುರತೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದಣಗಿಸುವ ಸಾಹಸವನೆಸಗುವುದು ಶಾಂತಿನೆಲೆಗೊಳಿಸುವುದು ಕಾಂತಿಕಲೆಗಳಿಸುವುದು.

ಹಿಂದೆ ನೃಪತುಂಗಾದಿರಾಜಕವಿಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕರ್ಣಾಟಸಾಹಿತ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ-
ಲ್ಲೆಂದಿಗೂ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನೆಲಸಬೇಕೆಂದು
ಚೆಂದವೆಂದಧಿಕಾರದಿಂದ ನಿಯಮಿಸಿ ನಡೆದು
ಮಂದಿಯನ್ನೂ ನಡೆಸಿ ನಿರ್ಜರಯಶಃಕಾಯ
ಹೊಂದಿದರು. ನಿಯಮಾನುವರ್ತನೆಯೆ ಸುಖಹೇತು.

ನಿಯಮವು ವಿಶೇಷಸಾಮಾನ್ಯಭೇದಗಳಿಂದ
 ತೆರನೆರಡು. ಮೊದಲನೆಯದೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬದಲುವುದು.
 ನಿಯಮವೆರಡನೆಯದೆಂದೆಂದಿಗೂ ಬದಲುವುದೆ?
 ಕಾಲಗತಿ ಬದಲಿ ಕೆಲನಿಯಮಗಳು ಯನುರೂಪ
 ತಾಳಿದರೆ ಜನಮತದ ಹೊಸನಿಯಮವುಂಟಾಗಿ
 ವಾಲಿಸಲ್ಪಡುವುದೇ ಪ್ರಕೃತಿನಿಯಮವು. ರಾಜ-
 ಕವಿಗಳೇ ಶಾಸಕರು. ಸಹೃದಯರೆ ಪೋಷಕರು
 ಸುವಿನಿರ್ಶಿಯಿಂದ ಋಜುನಿಯಮಕ್ಕೆ ನೆಲೆವಾಡಿ
 ಕವಿತಂದು ದೂಷಿಸುವ ಕಂಟಕವ ಕಿತ್ತಿಕ್ಕಿ
 ಕ್ರಮತಪ್ಪದಂತಿರಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯಸಾನ್ಪ್ರಾಜ್ಞ
 ರಮಣರು ಸ್ವರ್ಗೀಯಸುಖವುಂದು ಸುಖಶಾಂತಿ
 ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಬಾಳುವರು. ನಿಯಮವಿಾರುವ ಜನರ
 ಮಲಿನಕೃತಿ ಸಾನ್ಪ್ರಾಜ್ಞಸುಖಶಾಂತಿಗಿಡಿಸದೇ?
 ಕೊಲೆಕಳವುಹುಸಿಗಳಾಗದವಾಗಬಹುದೆಂದು
 ಕೆಲರು ಕೈಗೊಂಡರದು ಹೊಸಧರ್ಮವೆನಿಸುವುದೆ?
 ಕೂಡಲೇ ತಡೆದದನ್ನೊಡನೆಯೆ ನಿಗ್ರಹಿಸ
 ಬೇಡವೆಂದೆಂದಿಗೂ ಯಾರಾದರೂಸುರುವರೆ?
 ನೆಲಸಿದ ಸನಾತನಸುನಿಯಮಗಳು ಬದಲುವುವೆ?
 ಪ್ರಲಯವೇ ತಲೆಮೇಲೆ ನಲಿಯದೇ ಬದಲಿದರೆ?

ಎಸೆವ ಹೂವನ್ನು ಹೊಸಕಾಯಿ ಕಸಗೈವಂತೆ
 ಹೊಸ ಭಾಷೆಯೆಸೆವ ಹಳೆಭಾಷೆಯನ್ನೆಸಗುವುದು.
 ವ್ಯಾಕರಣಗೀಕರಣ ನಿಯಮಗಿಯಮಗಳಿಗ
 ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಹಳೆಯವು ಹಳೆಭಾಷೆಗೆಂದರೂ
 ಹೊಸಭಾಷೆಗಾದರೂ ಹೊಸನಿಯಮ ಬೇಡವೇ?
 ನಿಯಮವಿರುವುದು ಶಬ್ದದೊಡನರ್ಥವಿರುವಂತೆ.
 ನಿಯಮವಿದ್ದಂತೆ ಬರೆದಿಡುವುದೇ ವ್ಯಾಕರಣ.
 ನಿಯಮವಿದು ಕೆಲಕಾಲಕೊಮ್ಮೆ ಬದಲಾಗುವುದು.

ನಿಯಮವಿಲ್ಲದ ಶಬ್ದವರ್ಧನವಿರಹಿತವಾಗಿ
ಲಯಿಸುವುದು ಬಾನಲ್ಲಿ ಗುಡುಗಿನ ಧ್ವನಿಯಂತೆ.

ಪ್ರತಿಭಾಸಂಸ್ಕಾರಶುದ್ಧಭಾವನೆಯೆಂಬ
ದ್ರುತಸುವರ್ಣವನೆಯೆಂದು ಕುಲಮೆಯಿಂದೆತ್ತಿ ಪರಿ-
ನಿಷ್ಕಸಿದ್ಧಸುಶಬ್ದವೆಂಬ ಕರುವಿಗೆ ಸುರಿದು
ಸಾರ್ಥಕವದಾದಾಗ ಕೃತಿಮೂರ್ತಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ
ಪೂಜ್ಯವಾಗುವುದೆಂಬುದೆಲ್ಲ ರೊಪ್ಪುವ ಮಾತು.
ಪ್ರತಿಭಾಸಂಸ್ಕಾರ ಭಾವನಾ ಶಬ್ದಾರ್ಥ-
ವೈಕಲ್ಯವೊಂದೊಂದರಿಂದಲೇ ಕೃತಿ ವಿಕೃತಿ
ರೂಪಾಗಿ ಸಹೃದಯರ ಹೃದಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿ
ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗದಾರಾಧ್ಯವಾಗದದು.

ಅಭ್ಯಾಸಕೃತಿಗಳಿಂದಭ್ಯಾಸನಾಡುವವ
ರಭ್ಯಾಗತಾತಿತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರಲು
ಸಭ್ಯತಮಸುಕೃತಿಕೃತಿ ಮೋರೆಮರೆಸುವುದಿನ್ನು.
ಬೆಳೆಯುವೆಳಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿಕಳಕೃತಿಗಳ-
ನ್ನುಳಿಸಿ ಕಳೆಗೊಳಿಸಿ ಫಲಗಳಿಸುವಾಶಯದವನು
ಕಳಮೆಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಣಲೆ ಬತ್ತವ ಬಿತ್ತಿ
ಕೆಯ್ ಬೆಳೆಸಿ ಫಲಪಡೆಯದಾರಂಬದವನಂತೆ.
ಅಚ್ಚುಸಾಲೆಗಳುಂಟು ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಹಣವುಂಟು
ಮೆಚ್ಚುವುದು ತನ್ನ ಮನವೆಂದು ಹೊರಗೆಡಹುವುದೆ?
ಮುಚ್ಚಿಡುವುದೊಳ್ಳಿತಭ್ಯಾಸಕವಿತೆಗಳನ್ನು.

ಈಹೊತ್ತು ಹೊಸಕವಿತೆ ವಿಶ್ವರೂಪವ ತಾಳಿ
ನಲಿದಾಡತೊಡಗಿರುವುದದರ ಭಾವಾರ್ಥವೊಂ-
ದದರ ಗಮಾರ್ಥವೊಂದದರ ವಾಚಾರ್ಥವಿ-
ನ್ನೊಂದು ಮತ್ತೊಂದರ್ಥವರಿಯದಿದೆ.

ಬಹುಮುಖದ ಶಬ್ದಗಳು ಸಾವಿರಾರಬ್ಬಗಳ
 ಮುಂಚಿನಂಚಿನೊಳಿದ್ದ ಕೆಲ ಶಬ್ದರೂಪುಗಳು
 ತಿರುಳುಕನ್ನಡರೂಪು ತಳಿರುಕನ್ನಡರೂಪು
 ಕುರುಳುಕನ್ನಡರೂಪು ಕೆರಳುಕನ್ನಡರೂಪು.
 ಹಳೆಯ ಕೊಳರೂಪುಗಳು ಬೆಳೆದ ಕಳೆರೂಪುಗಳು.
 ಮೊಳಕೆಯೊಳಗುಳಿದ ಕೆಲಮುಗುಳರಳುರೂಪಗಳು
 ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕಸಾರ್ವದೇಶಿಕಾಕಾರಗಳು
 ಭೃಷ್ಟಸ್ಸುಬಂದಂತೆ ಪಾದವಿನ್ಯಾಸಗಳು
 ಬಾರಿಬಾರಿಗೆ ತೋರಿ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿವೆ.

* * * * *

ಅಡಿಯ ಗೆಜ್ಜೆಯು ನಡುಗಿ ಲಜ್ಜೆಗೊಳುತಿದೆ ಹೆಜ್ಜೆ
 ಕೆಲವಲಂಕಾರಗಳು ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತಲಿವೆ.
 ಕೆಲವು ಕಡಿವುಡಿಯಾಗಿ ಸುರಿದು ಜೋಲುತ್ಲಿವೆ
 ಮುಡಿಯ ತೊಡರಡಿಗಡಿಯ ತೊಡರು ಮುಡಿಯೆಡೆಯಲ್ಲಿ
 ಮಾಲೆ ಮೂಲೆಯೊಳುಂಟು ರೂಪಕದ ರೂಪಿಲ್ಲ
 ಎಕ್ಕಸಕ್ಕವಿದಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಯ್ತು ಸಮಸ್ತ
 ವಿದರರಿವಿಗನ್ನೊಂದು ದಿವ್ಯ ಹೃದಯವು ಬೇಕು.
 ನರನಯಿಾಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಲಾರವಿದನ್ನು
 ಸೌಮ್ಯರೂಪವು ಬೇಕು. ವಿಶ್ವರೂಪವು ಸಾಕು!

ಕನ್ನಡದ ಕಸ್ತೂರಿ ಮಿರುಗುವಾ ಸಂಸ್ಕೃತದ
 ಚಿನ್ನ ಕರಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಾನಡಗಿಕೊಂಡಿತ್ತು.
 ಈ ಹೊತ್ತು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರ ಸೆಂಟುಬಾಟಲಿಯ
 ಗಂಟಲೊಳಗಿದ್ದ ಧಿಕಗಂಧಬುಧುರವಾಗಿ
 ಹೂರಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡು ಚಿಂದನೆಂದೆನ್ನಿಸಿದೆ.
 ದೇಶಕಾಲಗಳಿಂದ ವೇಷಭೂಷೆಗಳಿಂದ
 ವಂದಂದಿಗಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚಿಂದನೆಂದೆನಿಸುವುದು.
 ಹಾಳೆಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳ ಶುದ್ಧಸಮರೂಪಗಳ
 ಶಬ್ದಗಳ ರೂಪಗಳು ಬಲುಸುಂದರಗಳೆಂದು.

ಹೊಸಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳ ವಿಷಮರೂಪತೆಯೊಂದು
 ವಿಷಯವೆಲ್ಲರ ಬಗೆಗೆ ವಿಷಮನಾಗುವುದಿಂದು.
 ಹೊಸಪದ್ಯಕಾವ್ಯಗಳು ವಿವಿಧಕಾಲಿಕ ಶಬ್ದ
 ರೂಪಗಳನೊಳಕೊಂಡು ಕೆಲವಲಂಕಾರಗಳ
 ನನುಚಿತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಕಳೆಗಡಿಸಿ ತಳೆಗೊಂಡು
 ಭಾವನಾಪ್ರಕಟನೆಯ ವಿಕಟರೂಪಗಳಿಂದ
 ಹದಗೆಟ್ಟು ಪರದೇಶಭಾಷಾನುಕೃತಿಯಿಂದ
 ಸಹ್ಯದಯರ ಹೃದಯಕ್ಕಹೃದ್ಯವಾಗುವುದಿಂದು.
 ಸಾವಿರಾರಬ್ಬಗಳ ಮೊದಲಂದಿನಿಂದಲೂ
 ಕಾವೇರಿಯಿಂದಲೂ ಗೋದಾವರಿನದಿಯೆ
 ಕಡೆಯ ಗಡಿಯಾದೆಲ್ಲ ನಾಡು ಕನ್ನಡತಾಯಿ
 ಯಾಡುಹೊಲವೆಂದಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳಾಲಸ್ಯದಿಂ
 ದಾ ನಾಡು ಕಾಡೆಂದು, ನರಿಗಳಿಗೆ ಬೀಡೆಂದು
 ನೋಡಿದವರಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ನಾವೊಂದಾಗಿ
 ಕೂಡಿ ಕನ್ನಡನಾಡ ಬೆಳಗಿ ಕನ್ನಡಿನಾಡು
 ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಬೇಕು, ಹೊಗಳಿಹಾಡಿಸಬೇಕು.
 ನಮ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನವು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವೆನಿಸಿ
 ಕನ್ನಡದ ಕಂಪನ್ನು ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ಹರಡಿಸಲಿ.
 ಕನ್ನಡದ ನಗುಮುಖದ ನವ್ಯಕಾವ್ಯಗಳೆಂಬ
 ಕನ್ನಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಗ್ದೇವತೆಯ ಮುಖಬಿಂಬ
 ಬಿಂಬಿಸಲಿ. ವಾಚ್ಮಾತೆ ನವಕವನಗಳ ಕದಪು
 ಚುಂಬಿಸಲಿ. ನವರಸಗಳವ್ಯುತ್ಥಾರಿಗಳಿಂದ
 ತುಂಬಿಸಲಿ ಸಹ್ಯದಯರ ಹೃದಯಾಂತರಾಳವನು.
 ಹಳ್ಳಿಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವವು ನೆಲಸಿರಲಿ.
 ಎಳೆಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಿಗಾದರವಿರಲಿ.
 ಭದ್ರವಾಗಲಿ. ಶುಭವು ಬರಲಿ. ಮಂಗಲವಿರಲಿ.

ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ

೧ ಮದಾಲಸೆಯ ಜೋಗುಳ ಹಾಡು

(ಛಂದೋವತಂಸ)

ಕಿಸರ ತುಳಿದು ನೀರೊಳಂಟದೆ ಮೇಗೆ
ಹೃದಯಸೌರಭವನೊಪ್ಪಿಸಿ ವಿಸಾಲಾಗೆ,
ತಾವರೆಯಂತೆ ಮದಾಲಸೆಯರಳಿ
ವಿಾರಿ ನಿಂದಳು ಸಂಸಾರದ ಸರಸಿಯಲಿ.

ಎರೆಯನೆದೆಯ ತಂತಿಯನು ಮಿಡಿಯುವಳೋ?
ಬಲಿದ ಮೋಹದ ಶೃಂಖಲೆಯ ಸಡಿಲಿಪಳೋ?
ತುಡುಕಿ ಕಾಲನ ಕೈಯ ಪಾಶವೆಳೆವಳೋ?
ಮಡದಿ ತನ್ನಯ ಮುದ್ದುಮಗನ ತೂಗುವಳೋ?

“ಮರಿಗಳಿಯೇ! ವಿಧಿ ಬರೆದೊಂದು ಸುಳಿಯೆ!
ಪರಮರಸವೆ ಕೋಡಿ ಘನಿಸಿದ ಹರಳೆ!
ಗಗನವನಳೆವ ಸುಪರ್ಣನಂದರಿಯೆ,
ಸಿಲುಕಿ ನೀನಸ್ಥಿಪಂಜರದಲಿ ನಲಿವೆ!

— ಜೋ ಜೋ.

“ಸರ್ಗದ ಸ್ವಾತಿಗೆ ಕಡಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೆ,
ಸುಪ್ತಿವಡೆದು ಮುತ್ತಿನಂತೆ ಮೇಲೆದ್ದೆ;
ಯಮನ ಸೋದರಿ ಹಾರಕೆಂದೊಯ್ಯ ಮೊದಲೆ
ಶಿವನಕ್ಷಮಾಲೆಯ ಮಣಿಯಾಗು, ಹಸುಳೆ!

— ಜೋ ಜೋ.

“ತನುವೆಂಬ ಕೊಳವಿಯೊಳಾಸೆಯ ತುಂಬಿ
ಜರೆಯಚ್ಚುಗೋಲಿಂದ ಶತಮುಖವಾಗಿ
ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಬನ್ನ ವಿಧಿಯಿವನ ಮೊದಲೆ
ಕೊಳಲಾಗಿ ಕೊಡು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೈಗೆ.

— ಜೋ ಜೋ.

“ಎನಿತೋ ಭವದ ಸುಕೃತವನಡವಿಟ್ಟಿ
ನಿಲಕರಿಗಳಿಗೆಗೊಡೆಯರಲಿ-ಹುಟ್ಟಿ;
ಅವ್ಯತವ ಮೊಗೆವ ಗಿಂಡಿಯೆ! ಕೊಬ್ಬ ಮೊಗೆವ
ಅರಸಿಕೆಗೈತಂದೆ, ತೆಗೆ ತೆಗೆ ಮನವ!

— ಜೋ ಜೋ.

“ತಣಿವ ಹೂಳಿದ ಗೋರಿಗಲ್ಲೊ, ಗದ್ದುಗೆಯೊ?
ಮದದ ಪರ್ವತದೊಣಹುಲ್ಲೊ, ಚಾಮರವೊ?
ತೊಡುವಾಭರಣವೆಲ್ಲ ಸುಡಲಿಹ ಕೆಂಡ;
ಯಮನೂರಿಗೂರುಗೋಲಾ ರಾಜದಂಡ.

— ಜೋ ಜೋ.

“ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ಬಾಳು ಮದನನ ಬಾಳು!
ನೆರಿಸ ಹರಿಯದ ಬೆಂಕಿಯೊಳದು ಕಾದು
ಹೃದಯತೀರ್ಥವ ಹೀರಿ ಹರಿತವು ವಿಾರಿ
ಕೊರೆಯೆ, ಬದುಕಲುಂಟೆ ನಿಜಸುಖವಲ್ಲಿ?

— ಜೋ ಜೋ.

“ಕಣ್ಣಳ ಮಸುಕಿಸಿ, ಎದೆಯ ನಡುಗಿಸಿ,
ಮಾರ್ಗವ ಮರೆಯಿಸಿ, ಕಾಲ ಕುಸಿಯಿಸಿ
ಕಾರ್ಗಾಲದಿರುಳಂತೆ ಕಾಮನ ಸರಳು
ಭೋರ್ಗರಿಯುವ ಮುನ್ನ ನಿಜಧಾಮಕೇರು!
— ಜೋ ಜೋ.”

೨ ವಿಜಯನಗರ-ಧ್ವಂಸ

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಕುಣಿದ
ನಾಟ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ಭೂತ-
ಯಕ್ಷರಕ್ಷರಂದು 'ಕೋಲ' ಕುಣಿಯುವಂತೆ ಕಂಡಿತು;
ಹಜ್ಜೆಗಳಲಿ ನೂಪುರಗಳ
ರತ್ನರಾಜಯುಲಿದ ರಾಜ-
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ 'ಗಗ್ಗರ'ಗಳ ಘರ್ಘರವ ಕೇಳಿತು.

ಸಿರಿಯ ಮಣಿಯ-ದೇಗುಲದಲಿ
 ತುದಿಯ ವಾಡದಲ್ಲಿ ತೂಗಿ
 ತೊನೆವ ಘಂಟೆ ಕಡಿದು ನೆಲಕುರುಳ್ಳು ಬಿರಿದು ಹೋಯಿತು;
 ಹುರುಡೆ ಹುಟ್ಟುಗುಣದ ಕಾಲ-
 ದನುಜ ನಿರ್ಘೋಷೆಯಲಿ ಬೇಳ್ತ
 ಪುರುಷವೃಷಭಮೇಧಧೂಮ ಸುಳಿದು ಸುತ್ತಿ ಮುತ್ತಿತು.

ಕನ್ನಡಿಗರ ಭಾಗ್ಯನಿಧಿಯ
 ಭರಿತದಲ್ಲಿ ಸೂರೆಗುಡಿನ
 ಹುಮ್ಮಸದಲಿ ಯವನಸೇನೆ ವಡಬನಂತೆ ನುಗ್ಗಿತು.
 ನಮ್ಮ ದೇವ! ನಮ್ಮ ರಾಯ!
 ನಮ್ಮ ರಾಮರಾಯ! ಎಂದು
 ನಮ್ಮ ನಗರ ತೆರೆಯ ತೆರದಿ ಮೊರೆದು ಚೆಲ್ಲಿ ಕೆಡೆಯಿತು.

ಸಿಡಿಲು ಮುಗಿಲ ರೆಕ್ಕೆಗಳನು
 ಬಡಿದು ಮಿಂಚುಗುತ್ತವಂತೆ
 ಹಲಗೆವಿಡಿದ ತುರುಕದಳವು 'ಕಡಿತಲೆ'ಯಲಿ ಕುತ್ತಿತು;
 ಕೆದರುದಲೆಯ ಬೆದರುಬಾಯ
 ಬಡಿದ ಕೈಯ ಬೀಳ್ತ ಮೈಯ
 ಬಡವುಗಳನು ಪಂಶನಾಡಿ ತರಿದು ತರಿದು ಸೊಕ್ಕಿತು.

ನಗರಸಿರಿಯ ಸುಲಿವ ಖೂಳ-
 ತೆಗೆ ನೃಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಕನಲಿ
 ಕುದಿದು ತನ್ನ ಶಿಲಿತನಕ್ಕೆ ಬಲಿದು ಹಲ್ಲ ಮೊರೆಯಲು
 ಜಗುಳೆ ಕೋರೆ, ಮುಖ ಕರಾಲ-
 ತರವಿಕಾರಗೊಳ್ಳಲದರ
 ಬಳಿಗೆ ಬರ್ಬರಾಘ ಬಂದು ಬಗುಳಿ ಹಲ್ಲ ಕಿರಿಯಿತು.

ಜಗದ ಕಣ್ಣು ಕುಟ್ಟುವಂತೆ,
 ಪಳಿಕುನೆಲದ ಹೊನ್ನ ಹೊದೆದ
 ಚೆಲುವ ಮಂಟಪಗಳ ಘನಸ್ಥಿರಂಗಿಗಳಲಿ ಸುಟ್ಟಿರು;

ಜಗಕೆ ವಿಷವನೆರೆಯುವಂತೆ,
 ಹಸುಳೆಹೆಂಗಳೊಡಲ ತರಿದು
 ಬಸಿವ ನೆತ್ತರೋಕುಳಿಯನು ನದಿಗೆ ಹರಿಯಬಿಟ್ಟರು.
 ಹಗೆಗಳಿಂತು ನಗರದಲ್ಲಿ
 ಧಗಧಗಿಸುತ್ತ ರಾರವನು
 ನಗಿಸಿ ಯಮನ ಬಾವುಟವನು ನಟ್ಟು ನಲಿದು ತಣಿದರು;
 ವೊದಲವೇನೊ! ವಿಧಿಯ ರಥಕೆ
 ಹೊಡಲಾಗಿ, 'ಹುಲಿಗಳಾಗಿ
 ಬಗಿದು ತಿಂದೆವೆ'ನುತ ಬಾಯ ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತ ಕುಣಿದರು.

೨ ಏ ಕಾಂ ತ

ಕಳೆದ ಕರ್ಮಗಳು, ಸುಖದುಃಖಗಳದ್ಯತನ
 ರತಿವಿರತಿಗಳು, ಬರುವ ಭಾಗ್ಯಫಲವೃಕ್ಷಗಳ-
 ನಡರುವೆಣಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ, — ಹಗಲ ಹೋರಾಟದಲಿ
 ದಣಿದಿನಿತು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನು ಪಡೆಯಲೆಂದು ಸಿ-
 ಜನದೇಶವನು ಹುಡುಕಿ ಬಳಿಸಾರೆ, — ಬಂದೆನ್ನ
 ಬಲಹೀನ ತನುಮನವ ಮುತ್ತಿ ಹೋರಾಡುವವು!

ಜಗದೊಳೇಕಾಂತವೆಂಬುದೊಂದು ಬರಿ ಹೆಸರೆ?

ಗಹನಮರುಭೂಮಿಯಲಿ ಕುಣಿವ ಮೃಗಜಲದೊಸರೆ?

ಅಧಿಕಾರವರ್ವತನನಡರಿ ಬಳಲಿದರಂತೆ;
 ಬಹುಶಾಸ್ತ್ರಸಾಗರವ ದಾಂಟಿ ತೊಳಲಿದರಂತೆ;
 ಸುಖದ ಖನಿಗಳ ಸೂರೆಗೊಂಡು ಮರಳಿದರಂತೆ; —
 ಕಡೆಯೊಳವರೇಕಾಂತದಲಿ ಕಂಡು ಶಾಂತಿಯನು,
 'ಜಗವೆ! ಜೀವನದ ಹೋರಾಟದಲಿ ಕೊರಗದಿರು;
 ತಣೆವುದೇಕಾಂತದೊಳಗೆ'ಂದು ಸಾರಿದರಂತೆ.

ಜನತೆಯೊಡನಾಟದಲಿ ನಿಮಿಷವೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ;
 ವಿಜನತೆಯನೇಕಾಂತವೆಂದರದು ನಿಜವಲ್ಲ.

ವಾಯಾಭಿನಯಗಳಿಂ ಬಹುಭಂಗಿಗೇಡೆಯಾದ
 ಲೋಕದಾಟವ ಸೃಜಿಸಿದವನ ಮೋರಿಯನರಿಯೆ!
 ಆವಾನ ಕಡೆಗೆ ಬಯಕೆಗಳನಾರಿಳಿಯುವನೊ
 ಆ ರಂಗನಾಯಕನ ಸೂತ್ರದೊಲವನು ತಿಳಿಯೆ!
 'ಏ-ಕಾಂತ! ನೀ ಗತ'ಯೆನುತ ಕಾತರಿಸಿ ಕರೆದೆ;
 ಶಾಂತ ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ ತನಿದಂಪನೀಯುತಿದೆ;
 ಏಕಾಂತವೆನಲೊಂಟಿತನವಲ್ಲ; ಮನದ ಹರಿ-
 ವೇಕಾಂತವಹುದೆ ನಿಜದೇಕಾಂತವದೆ ಶಾಂತ.

೪ ಕೃಷ್ಣಾ ಕುಮಾರಿ

ನೊಳೆದು ಮೊನೆಗಂಡಾಗಿ, ಕಳದಲಿ
 ಬಳೆದು ಚಲಗಂಡಾಗಿ, ಸಮರವ
 ಕುಡಿದು ಮುಳಿಗಂಡಾಗಿ, ಕಾಲನ ದವಡೆಯನು ನುಗ್ಗಿ
 ಸೆಳೆದು ಕೆನ್ನಾಲಗೆಯನದರಲಿ
 ಮಲಗಿ ಮಲೆದರದಾರೊ, ಮರುಭೂ-
 ಮಿಯಲಿ ಜೀವನ ಬಿತ್ತಿ ಗಂಡಿನ ಸಿರಿಯ ಬೆಳಸಿದರು,-

ಅವರ ಬಸಿರಲಿ ಹೇಡಿ 'ಸಿಂಗ'ನೆ?
 ಅಮರನಂದನದಲಿ ಪಲಾಂಡುವೆ?
 ಸುರಪತಿಯ ವಿಸಾಸೆಗೆ ನರಿಯೆ? ದಿಗ್ಗಜಕ ಕುರಿಗೂಸೆ?
 ಹರಿದನೇ ರಾಣೇಂದ್ರವಂಶದ
 ಧವಲಮೌಕ್ತಿಕಸರವ! ಹೆಸರಿನ
 ಹೆರಿಯನಗಿದನೆ! ಪೌರುಷದ ಮಣಿಯನು ಬಿಸಾಡಿದನೆ!

ನುಗಳ ಕರಕಮಲಕ್ಕೆ ಹಾರುವ
 ಅಳಿಯೆಡೆಯ ದುರುದುಂಬಿಗೊಬ್ಬಿನ
 ನೊರಜುಗಳ ನುಗ್ಗೊರಸಲಾರದೆ, ನೆಲಕೆ ಹೊರೆಯಾದ

ಶಿರವ ಮರಗೈಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ
ಮಲಗಿರಲು,—ಲಲಿತಾರುಣಾಂಬರೆ,
ಅಪರಸಂಧ್ಯಾದೇವಿಯಂತಿರೆ, ಬಂದಳರಗುವರಿ.

ಮೊಗಕೆ ಕತ್ತಲೆಯಾಯ್ತು; ನಯನದ
ಹೊಲಬು ಮಾಸಿತು; ಮನದ ಹೊದರಲಿ
ತಲೆಯ ಮರಸುತ ಸುರುಳಿತಬಲಾಘಾತಿ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ;-
“ಮಗಳೆ, ಮಗಳೇ!” ಎನುತ ಮುಂದಿನ
ನುಡಿಯನರಿಯದೆ, ಕೊಲೆಯೆ ಕೊಂಡಾ-
ಟದಲಿ ಹಿಡಿವಂತಪ್ಪಿದನು ಕೃಷ್ಣಾಕುಮಾರಿಯನು.

“ತಂದೆ ನಿನಗೇಕೆಂದು ಕಳವಳಿ?
ಬಂದುದೇನು ವಿಪತ್ತು? ಧೈರ್ಯದ
ಸಂದು ಕಡಿದಂತಿದೆಯಲಾ!” ಎನೆ, ತಡೆದು ಗದಗದಿಸಿ-
“ನೊಂದಿಹೆನು, ಮಾತಾಡಲೇಂ! ನಿ-
ನ್ನಿಂದ ಮೇವಾಡಕ್ಕೆ ವಿಲಯವೆ?
ಕಂದ! ಬರುತ್ತಿದೆ ಸಕಲರಾಜಸ್ಥಾನನೃಪಸೇನೆ!

“ತನತನಗೆ ಕೊಡು ಕೊಡು ಎನುತ ಮದ-
ಮುದಿತ ನೃಪಕಲಭಗಳು ಕರವನು
ತುಡುಕುತಿರಲಾರ್ಗವೆನೋ! ಸುತೆ! ನಿನ್ನ ಹೆತ್ತನಿಗೆ
ಗತಿಮತಿಗಳಳಿದುವು; ಮಹಾಹವ-
ಕುದಯಪುರವಸ್ತಮಿಸದೇ? ಸುಂ-
ದರಿ! ವನಾಂತಕೆ ನಡೆವೆನಾದೊಡೆ ನಿನ್ನನೆಲ್ಲಿ ಡಲಿ!”

ಎನುತ ತಲೆಗುಸಿಯುತ್ತ, ಹರಣದ
ಭಯ ಕೊಳೆದು ನಂಜಾದ ದುರ್ಧರ-
ಹೃದಯದುರ್ಗಂಧವನು ಸೂಸಿದನಿಂತು ನಿರ್ಲಜ್ಜ-:

“ಹೆಣವ ಹುಗಿಯದೆ ಹದ್ದುಗಳ ಹಾ-
ರಿಕೆಯ ತಡೆಯಲಿಕಹುದೆ? ವಿಷವನು
ಕುಡಿದು ಮಡಿ! ಮರುನುಡಿಯದಿರು ಮಗಳಾದೊಡೆನಗೆ”ಂದ.

ಬೆದರಿದಳೆ? ಕೆದರಿದಳೆ? ನಲ್ಲುಡಿ
ತನುವ ಪಡೆದಂತುಸಿರಿದಳು—“ನಗು-
ನಗುತ ಮಡಿವುದು ರಾಜಪುತ್ರಿಯನನ್ಯಸಾಭಾಗ್ಯ!
ಮಡಿವೆನಂಜದಿರಾದೊಡೊಂದನು
ನುಡಿವೆ;— ನೀ ಮಗಳೊಡನೆ ಮಾನವ
ಮಡುಹದಿರು; ಕುಲದುರಿಗಳೆದು ಮುಸಿಗೆಂಡವಾಗದಿರು!

ಅರಿಯೆಯಾ ಚಿತ್ತೋರ ದುರ್ಗದ
ಪರಮಪುಣ್ಯಾಹುತಿಯ ಭೂತಿಯ?
ಕುಲದ ದೈವವನೇಕಲಿಂಗನ ನೆನೆನೆನೆದು, ಕೈಯ
ಖಡುಗವರಿರತ್ತದೊಳಗೀಸಾ-
ಡುತಿರೆ, ಘುಡುಘುಡಿಸುತ ದಿಗಂತದ
ಹೊಡೆಗೆ ಕೀರ್ತಿಯನಪ್ಪಳಿಸಿದ ಪರಾಕ್ರಮಾರ್ಣವರ?

ಗಂಡುಗಲಿಗಳು ನಲಿನಲಿದು ರಿಪ್ಪೆ-
ರುಂಡಗಳ ಚೊಡಾಡೆ, — ಪಂಕಜ-
ಪಂಡದಲಿ ಜಲದೇವಿ ನರ್ತಿಸುವಂತೆ, ಧಗಧಗಿವ
ಕುಂಡದಲಿ ಕುಣಿಕುಣಿದು ಪುಲಕದ
ತಂಡ ಬೆವರಲಿ ತುಳುಕೆ, ವಿಲಯದ
ತಾಂಡವನ ತುಳಿದಾಡಿ ಪದ್ಮಿನಿಯೆಡೆಗೆ ನಡೆಯುವೆನು!”

ಧುರದ ವಾರ್ತೆಗೆ ನಡನಡುಗಿ ನರ-
ನರಿ ಮುಸುಡ ತಿರುಹುತ್ತ ನಡೆದನು;
ಕಳುಹಿದನು ಹಾಲಾಹಲವ ಹೊಸ ಹೊನ್ನ ಬಟ್ಟಲಲಿ!

ಕೊರಗಿದಳು, ವೀರತೆಯ ಬರಗಾ-
ಲದಲಿ ಬಾಡುವ ತುಲಸಿಯೆನೆ! ಕೈ-
ವಿದಿದಳನಿಯನ ಗಲ್ಲವನೆ ಹಿಡಿನಂತೆ ಬಟ್ಟಲನು!

ಅಂಬುಜದ ಬಾಯ್ವಿರೆಗೆ ಸಿಡಿಲಿನ
ತುಂಬಿ ಹೊಕ್ಕಿತು! ಪದ್ಮಿನಿಯ ಪದ-
ದಿಂಬನೇ ನೆನೆಯುತ್ತ ನುಂಗಿದಳಕಟ! ಕೊಲಲಾರೆ
ಕಂಬುಕಂಧರೆಯಿವಳನೆಂದಾ
ನಂಜು ಮರಳತ್ತೆನಲು, ಹಿಮದಲಿ-
ತಾಂಬುಜಾನನೆ ಕಾರಿದಳು, ಭೂತಳದಿ ಹೊರಳಿದಳು!

ಮರಳಿ ಕುಡಿದಳು, ಮತ್ತೆ ಕಾರಿದ-
ಳಬಲೆ! ಹಾಲಾಹಲಕೆ ಕೈಯೇ .
ಮಿಗಲೆನಲು ತಂದಿತ್ತ ನವವಿಷರಸವ ಕೈಕೊಂಡು,—
“ಪಡೆದೊಡೆಯ! ದಕ್ಕಿಸು ವಿಷವ; ನಿ-
ನ್ನಡಿಗೊಡಲನೊಪ್ಪಿವೆ! ‘ಸಿಸೋದಿಯ’-
ಕುಲದ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯ ಕೈಕೊಳ್ಳೆ”ನುತ ಹೀರಿದಳು!

ಬೀತು ಹೋಯಿತು ರಾಜಪುತ್ರರ
ಪೂತ ತೇಜದ ಕೆಂಡಸಂಪಗೆ!
ಘಾತಿಸಿದ ವನಹರಿಣಿಯಂತೆ ಕುವಾರಿ ಕೆಡೆದಿರಲು,—
ಕಾತರಿಸಿ ಕುರರಿಗಳ ತೆರದಲಿ .
ಹಾತೊರೆಯಿತಂತಃಪುರವು! ವಿಷ-
ವಾತವೆನೆ ವಾರ್ತೆಯನು ಸುದೇಶಿಸಿದನರಿಗಳಿಗೆ.

“ರಣಕೆ ಹೆದರಿದ ಹೇಡಿ! ಮಗಳನ್ನು
ಮಡುಹಿದಧನು!! ಕುಲೀನವಂಶದ
ಕೊಡಲಿ!!! ನಿನ್ನನು ಸದೆವೆವೆ”ನುತರಸರು ಸಮೂಹಿಸುತ

ಖಡುಗದೋಲಿಯ ಕಳುಹೆ, — ಹೌಹಾ-
 ರುತ, ಕುರುಡು ಕುರಿಯಾಗಿ, ದುರ್ಮಂ-
 ತ್ರಿಗಳ ಕುರುಬತನಕ್ಕೆ ಕುಲನಿಲಗಳನು ವಾರಿದನು!

ನರಗೆ ಬಾಗದ ಹಣೆಯ ಬೆಳಗಿದ
 ಘನಕಿರಿಟವನಡಿಮಗುಚಿ 'ಕುಂ-
 ಪಸಿಯ ಬಾಗಿಲ ಭಿಕ್ಷೆಯೋಡನು ಮಾಡಿ, ಪುಂದವಡೆದು
 ಸವಿದನುಂಬಳಿಯಂಬಲಿಯ! ಕೈ-
 ಮುಗಿದು ಕೊಂಡನು ವೈರಿಭೀತಿ-
 ಜ್ವರಕೆ ಹೊವೆಯಲು ಪರರ ಸಾಮಂತಿಕೆಯ ಕಂಬಳಿಯ!!

ಮೊದಲದೊಬ್ಬ ಕನೋಜನೃಪ ಮಗ-
 ಳಿದೆಗೆ ಶೂಲವನಿಕ್ಕಿ, ಸ್ವಾತಂ-
 ತ್ರವನು ಘೋರಿಗೆ ವಾರಿ ಸತ್ತನು; ಮತ್ತೆ ಮರುಹುಟ್ಟಿ
 ಪಡೆದು, ಮಗಳನು ತಿಂದು, ವಾಸವ
 ಹುಗಿದು, ಬದುಕಲು ಕುಂಪನಿಯ ಜಾ-
 ಯುಗಳ ನುಂಗಿವನವನೆ; ನಿಜ! ಇತರಂಗಿವರಿವರಿವು!!

ಎದುರ್ಕಳ ಶಂಭು ಭಟ್ಟ

೧ ಬಡವೆಯ ಬದುಕು

ಪ್ರಕೃತಿಯುಟ್ಟ ಸೆರಗಿನೊಳಗೆ ಮೊಗವನಿಟ್ಟು ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ
 ಮಾತೆಯವಳು ನೀತಿಯುಣಿಸೆ ಕತೆಯ ಹೇಳ್ವೆಳೊಂದನೆನಗೆ
 ಅದನೆ ಬಾಲ ಭಾವದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಹೇಳ್ವ ಬಯಕೆಯಾಯ್ತು
 ಅಣ್ಣ ಕೇಳಿ! ಊರಮುಂದೆ ಮೂಡಗಿರಿಯ ತವ್ವಲಲ್ಲಿ
 ಸುತನಧಾಮನಿಧಿಯ ಪಡೆದು “ಭಾನುಮತಿಯು” ಎಸಿಸಿಕೊಂಡು
 ಬಡವೆ ಬಾಳುತಿರುವಳೊಬ್ಬಳವಳು ನಮಗೆ ಹೊಸಬಳೇನು?
 ಸಿತ್ಯೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಾಂಬ ತಾಯಿ ಜಗಕೆ ತನ್ನ-
 ಕರುಳನಿತ್ತು ಕಣ್ಣುಕೊಟ್ಟು ವೊರೆಯುತಿರುವ ಪುಣ್ಯತಾಯಿ
 ಆಕೆಯೂರನಾಳುವನನು ಅಮರರೊಡೆಯನಾದರೇನು?
 ಊರಿಗರಸನೊಬ್ಬನಿರಲು ಸುಖವು ಜನಕೆ ತಾನೆ ಬಹುದೆ?
 ಅಡವಿಗರಸು ಸಿಂಹವಿರಲು ಎರಳೆ ಸೌಖ್ಯ ಪಡೆಯಲುಂಟೆ?
 ಕೊಬ್ಬಿದಾನೆಯಡಿಯ ಹಿಡಿದು ಮೊಲವು ಬದುಕಿ ಬಾಳಲುಂಟೆ?
 ಅಂತೆ ಪದವಿಗಿತ್ತು ಮನವ ನಾರಿಯರಿಗೆ ತೆತ್ತು ತನುವ
 ಜನವ ಮರೆತು ಮೆರೆಯುವರಸನಾಳುತಿರಲು ಬಡವೆಗಿಲ್ಲ
 ವಾಸಿಸಲ್ತೆ ಗುಡಿಸಲೊಂದು ಉಡುವುವಕ್ಕೆ ವಸನವೊಂದು
 ಗಿರಿಯ ಶಿರವೆ ಬೆಸಲೆವನೆಯು. ಬಡವು ಬದುಕ ಬರೆಯಲೇನು?

ಬಡವೆಯಿರಲಿ ಸಿರಿಯ ಹಿರಿಯ ಮಗಳೆ ಇರಲಿ ಸಿಂಹವಿರಲಿ
 ಮೊಲವೆ ಇರಲಿ ಗಿಡವೊ ಮರವೊ ಯಾವುದಿರಲಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
 ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆವ ಬಯಕೆ ಜೀವಿಗಿಹುದು ಸಹಜವಷ್ಟೆ!
 ಉಳಿದ ಭಾಗ್ಯವೇಕೆ ಬೇಕು? ಮಕ್ಕಳೊಂದು ಭಾಗ್ಯವಿರಲು
 ಇಹಕೆ ಸಾಕಿದೆಂದು ಈಕೆ ಶಿಶುವ ಬಯಸಿ ಪಡೆದುದಕ್ಕೆ
 ತೂಗಲೊಂದು ತೊಟ್ಟಿಲಿಲ್ಲ ಹಾಸಲೊಂದು ಹಸೆಯೆ ಇಲ್ಲ.

ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ತೊಟ್ಟೆಲಲ್ಲಿ ಎಂತೊ ಹೇಗೊ ಸಾಕಲವಳು
ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಮಗುವು ಬಳೆದು ಬಡವೆ ಮನೆಗೆ ದೀಪವಾಯ್ತು.
ಧರೆಯ ಕಣ್ಣೆ ಹಬ್ಬನಾಡ ಲೋಕಬಂಧುವೆನಿಸಿಕೊಂಡು
ಅಡಿಯ ಮುಂದಕಿಡುತ್ತಲಿತ್ತು ತೇಜ ಬೀರಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಲೋಕಬಂಧುವಾದ ಶಿಶುವು ತಾಯಿ ತೊಡೆಯಲಿಂತು ನಲಿಯೆ
ವೊಡವಿ ತಾನು ಕಣ್ಣಿಬಿಟ್ಟು ನೋಳ್ತದೆಂಬ ತೆರದೆ ಕುಸುಮ-
ವರಳುತ್ತಿತ್ತು. ಬಂಧುವನ್ನು ಹೊಗಳುವಾಸೆಯಿಂದಲೇನೋ?
ವಿಹಗ ಕುಲವು ಗೂಡುಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ತೊಡಲುನುಡಿಗಳಿಂದ
ಹಾಡಿನಲಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಜನವು ಕರವ ಮುಂದೆ ನೀಡಿ ನೀಡಿ,
“ಬಾರೊ ಬಾರೊ ಬೆಳಕನಿತ್ತು ಕತ್ತಲೆಯನು ಕುತ್ತಿಕೊಲ್ತು
ವೀರ ಬಾರೊ ಸೂರ ಬಾರೊ, ಬಾರೊ ನಮಗೆ ಕಣ್ಣುಕೊಟ್ಟು
ಜಗದ್ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೆಳಕನೀವ ಲೋಕಚಕ್ವ ಬಾರೊ
ವರಮ ತೇಜವನ್ನು ಬೀರಿ ಮೆರೆಯುವಂಶುಮಾಲಿ ಬಾರೊ”
ಎಂದು ಮಮತೆಯಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕರೆಯದಿರುವುದೆಂತು?
ಮುದ್ದುಮಗುವನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳದಿರುವರಾರೊ? ನಮಗೆ ಮಗುವೆ
ದೇವರಿತ್ತ ದಿವ್ಯದಾನವಲ್ಲವೇನು? ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲ-
ದೊಂದು ಚಂದವಸ್ತುವಲ್ಲವೇನು? ಲೋಕಕಿರುವ ಮೇಲ್ಮೈ-
ಯೇರು ಮೆಟ್ಟಿಲಲ್ಲವೇನು? ಕುಲದ ಕುಡಿಯದಲ್ಲವೇನು
ಲೀಲೆಯೆ ಮುದ್ದು ಮಗುವ ನೋಡಿ ಹರ್ಷಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ
ಜಾತಿನೀತಿ ದೀನಧನಿಕರೆಂಬ ಭಾವವಿಹುದೆ? ಜಗದಿ
ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡದಾವನೊಬ್ಬ ಹರ್ಷಗೊಳ್ಳದಿಹನೊ
ಅವನು ಮನುಜನಲ್ಲ ಜೀವವಿಲ್ಲದೊಂದು ಮಣ್ಣುಹೆಂಟೆ.
ಲೋಕಬಂಧುವೆನಿಸುವವಗೆ ಅನ್ಯರೆಂಬರುಂಟೆ ಜಗದಿ
ಮಂದಿಯೆಲ್ಲ ಬಂಧುಬಳಗ, ಪ್ರಕೃತಿಯೆಲ್ಲ ಹಿತದ ದೈವ;
ಆದಕತದಿ ತನ್ನ ಬಯಸಿ ಕರೆವರನ್ನು ಹರ್ಷಗೊಳಿಸೆ
ತವಕ ಪಡುವ ಶಿಶುವು ತಾಯತಳ್ಳೆಯಿಂದ ನುಸುಳಿ ಮುಂದೆ
ನೆಗೆದು ನೆಗೆದು ಓಡಿಬಂದು ತಾಯಮನಕೆ ಮರುಕತಂತು.

ಕಾಯಿ ಬಲಿಯೆ ನೆಲಕೆ ಬೀಳ್ವದೆಂದು ತೊಟ್ಟು ಬಾಡುವಂತೆ,
ಹಸುಳೆ ಬೆಳೆದು ಸಿಕ್ಕಿದೆಡೆಗೆ ಹರಿಯುವಾಗ ತಾಯ ಹೃದಯ-
ವದಕೆ ಬರುವ ಕೇಡ ನೆನೆದು ಚಿಂತೆಗೊಳ್ಳದಿರುವುದೆಂತು?
ಅಂತವಿಲ್ಲದಾಡುವೊಲದೆ ಶಿಶುವದಿಂತು ಹರಿಯುತ್ತಿರಲು
ವಾತೆಯಿವಳು ಹೋಗಲೆಂದು ಮೌನದಿಂದ ಇರುವಳೆಂತು?
ಕಂದನೋಡಿದೆಡೆಯ ಬಿಡದೆ ಛಾಯೆ ಒಡಲ ಬಿಡದ ತೆರದೆ
ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಓಡುತ್ತದರ “ಎನ್ನ ಮುದ್ದು ಮಗುವೆ ಬಾರೊ
ಉದಯಗಿರಿಯ ಸಿಂಹ ಬಾರೊ, ಆಟಗಳನು ಸಾಕುವಾಡೊ
ಉಂಡು ಕುಡಿದು ಮಡಿಲಲೊರಗೊ” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡಳಿವಳು.
ಆದರೇನು? ಎಳೆಯ ಮನವ ತಡೆಯಲಳವೆ? ಪಾದರಸವ
ಹಿಡಿಯಲಳವೆ? ಬಾರೆನೆಂದು ಆಚೆಯಾಚೆಯೋಡುತ್ತಿತ್ತು.
ತಾಯಿಮಕ್ಕಳಾಟವಿದನು ನೋಡಿ ಲೋಕ ಸುಖಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಹಸುಳೆಯಾಡಿ ಜನನಿ ಬೇಡಿ ಹಲವು ದೂರ ಹರಿಯಲಾಗಿ
ಪಡುವಣೆಡೆಯ ಸಿಂಧುದೇಶವರಿಗಾಗ ಕಾಣಬಂತು.
ಅಲ್ಲಿಗೊಡತಿಯೆನಿಸಿದವಳು ಇವಳ ತಂಗಿಯಾದರೇನು?
ಬನ್ನಿರೆಂದು ಕರೆವರಿಲ್ಲ; ಕುಳ್ಳಿರೆಂದು ಹೇಳ್ವರಿಲ್ಲ.

ತಂಗಿಯವಳು ಭಾಗ್ಯದೊಡತಿ ಬಿಂಕವನ್ನು ಪಡೆದ ಸುದತಿ
ಅವಳ ಭವ್ಯ ಭವನವೇನು! ರತ್ನದೊಂದು ರಾಸಿಯೇನು!
ನುಗಳ ಸಿರಿಯ ಕೊಟ್ಟು ಹರಿಯ ಮನೆಗೆ ಪಡೆದ ಪುಣ್ಯವಂತೆ;
ಅನ್ಯತವಿತ್ತು ಅಮರರೊಡನೆ ನಂಟುಗೊಂಡ ಭಾಗ್ಯವಂತೆ.
ಬಡವೆಯಿವಳು ಭಗಿನಿ ಬಂದರವಳ ಕಣ್ಣೆ ಕಾಂಬುದೆಲ್ಲಿ?
ಆವಳಿವಳೊ ಮರುಳೆಯೆಂದು ಹಾಸ್ಯಗೆಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಳವಳು.
ತನ್ನ ತಂಗಿಯಿಂತು ಗೆಯ್ವ ಹಾಸ್ಯ, ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ಇವಳ
ವಾನವೆಂಬ ಕಲ್ಪತರುವ ಸುಟ್ಟು ಮುಖಕೆ ಕವ್ವ ತಂತು.
ಮಮತೆಯೊಸರ, ಹೃದಯಕಲಶದಿಂದ, ಕುದಿಸಿಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ
ಚೆಲ್ಲಿಸಿತ್ತು; ಹಸುಳೆಗಾಗಿ ಅವಳ ಜೀವ ವಿಸಾಸಲಿತ್ತು.

ಧಾವಿಸುತ್ತ ಬರುವ ಶಿಶುಗೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ತೇಜವಿಲ್ಲ
 ಆದರದಕೆ ತಾಯ್ನ ಮೋಹಪಾಶ ಬಿಡಿಸುವಾಶೆಯೇನೊ?
 ನಿಲ್ಲದೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ದಣಿವ ಕಳೆಯೆ ಠಾವ ಹುಡುಕುತ್ತಿತ್ತು.
 ಮನುಷ್ಯನಂದ ಹರುಷದಲ್ಲಿ; ಪೊಡವಿಯಿಂದ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ:
 ಹರುಷಗೊಂಡು ಹಸುಳೆ ಬರಲು ಮಮತೆಯಿಂದ ಕರೆವರೆಲ್ಲ.

ಬಳಲಿ ಬಾಡಿ ಬಣ್ಣಗೆಡಲು ಕರೆವರೆಲ್ಲ ಕೇಳ್ವರೆಲ್ಲ;
 ಅರಳೆ ಮೊಗ್ಗು ಪಡೆವರುಂಟು ಒಣಗಲದರ ಪಡೆವರುಂಟೆ?
 ತಂಗಿಯಿರಲಿ ತಮ್ಮನಿರಲಿ ಬಂಧುಬಳಗವೆಷ್ಟು ಇರಲಿ,
 ಭಾಗ್ಯವಿದ್ದರುಂಟು ನಂಟು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರದುವೆ ನಮ್ಮ
 ಪಾಳಿನೆಳೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಬಿಡಿಸಬಾರದಿರುವದೊಂದು ಗಂಟು.
 ತಾಯ ತಂಗಿ ತನಗೆ ಮುನಿವಳೆಂದು ಹಸುಳೆ ಬಲ್ಲದೇನು?
 ತನ್ನ ಮಗಳ ಹಿರಿಯತನಕೆ ಹರಗೆ ವಿಷವ ಕೊಟ್ಟಳೆಂದು
 ಗಿರಿಯನಡಗಿಸಿಟ್ಟು ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಮೋಸಗೈದಳೆಂದು
 ಇವಳು ದುಷ್ಟೆಯೆಂದು ಎಳೆಯ ತಿಳಿಯ ಮನಕೆ ತಿಳಿದುದೇನು?
 ಹಾವ ಹೆಡೆಯ ನೆಳಲ ನಂಬಿ ಭೇಕವೋಡುವಂತೆ, ಬಳಲಿ
 ಠಾವ ಬಯಸಿ ನೀಚೆಯವಳ ಭವನದೆಡೆಗೆ ಓಡಿತ್ತೊಡನೆ.
 ತಾಯಿ ಕಂಡು “ಮಗುವೆ! ನೀನು ಆಕೆಯೆಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಡ
 ಆಳವಾವ ಜಲಧಿಯಿಹುದು, ಅವಳ ಹೃದಯವರಿಯೆ ನೀನು;
 ಬಾರೊ ಮಗನೆ, ಏರಲೇಳು ಕುದುರೆಗಳನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುವೆ,
 ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಅರುಣನೆಂಬ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದ ತಂದುಕೊಡುವೆ;
 ಕಷ್ಟಕಾಲ ಬಂತು ಎಂದು ಬಳಗದೆಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಡ;
 ಹಸಿದನೆಂದು ವಿಷದ ತಿನಿಸಿಗಾಗಿ ಬಾಯ ತೆರೆಯಬೇಡ
 ಮಾನವನಿಗೆ ಮೊದಲೆ ಹೋಯ್ತು; ಬದುಕಿರುವೆನು ನಿನ್ನ ನಂಬಿ
 ಆಕೆಯೆಡೆಗೆ ನಡೆಯೆ, ಜೀವ ಬಿಡುವೆ”ನಂದು ರೋದಿಸಿದಳು.
 ತಂಗಿಯೂರ ಗಲಭೆಯಲ್ಲಿ ಇವಳ ಕೂಗು ಕೇಳ್ವದೆಲ್ಲಿ?
 ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದಂತೆ ಬಡವೆ ಮೊರೆಯು ವಿಫಲವಾಯ್ತು.
 ಹಾವ ಹೆಡೆಯ ನೆಳಲ ನಂಬಿ ಭೇಕವೋಡುವಂತೆ, ಬಳಲಿ
 ಠಾವ ಬಯಸಿ ನೀಚೆಯವಳ ಭವನದೆಡೆಗೆ ಓಡಿತ್ತೊಡನೆ.

ಒಡನೆ ಆಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ವೈರಿಯೆದೆಯ ಕೆಂಡದೊಂದು
 ತುಂಡನಿದನು ಕೆಡಿಸದಿರಲು ಎನ್ನ ಕುಲವ ಉರಿಸದಿರದು
 ಎಂದು ಮನದಿ ನೆನೆದು “ಬಳಲಿ ಬಂದೆ ಮಗುವೆ; ಜಲಧಿಯಲ್ಲಿ
 ಮೀಂದು ತಣಿಯೊ; ಉಂಡುತಂದು ದೀರ್ಘನಿದ್ರೆಗೆಯ್ಯೊ ಯೆನುತ
 ಕವಡು ಮನದ ಮಮತೆದೋರಿ ತನ್ನ ಮಗನ, ಶಶಿಯ, ಶುಭಕೆ,
 ಹಣ್ಣುಡಕೆಯ ಸುಳಿದು ಮಡುವಿಗೇವ ತೆರದಿ, ತಲೆಗೆ ಸುಳಿದು
 ಎಳೆಗರುಳನು ಜಲಧಿಗೊಯ್ಯುತ್ತಿರಲು, ಬಡವೆ ಬೀಳದಿಹಳೆ?
 ಜಲಧಿಯಲೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯಲಿ ಪತಿಯ ಸೇರಿ ಕುಳಿತ ಲಕ್ಷ್ಮಿ-
 ಗಿದನು ಕಂಡು ದುಃಖನಾಯ್ತು, ದೀನಬಂಧುಗೆಚ್ಚರಾಯ್ತು;
 ಸತ್ಯಕಾಗಿ ಮರುಗುವವರ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತೊರಿವರುಂಟೆ?
 ರಾಮಗವನ ರಾಜ್ಯವಿಲ್ಲ, ಬಂಧುಬಳಗವಿಲ್ಲ ಕಾಡ-
 ಸೇರಿ ತಂದೆ-ವಾತ ಸಲಿಸುವಲ್ಲಿ, ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸತಿಯ
 ತನಗೆ ವಡೆಯೆ ಬನ್ನಿರಿದು ಕಪಿಗಳನ್ನು ಕರೆದುದುಂಟೆ?
 ಅರಸಿಕ್ಕೈಕವಳ ಮಗನೆ ಮುನಿಯುವಂತೆ ಗೆಯ್ಯರಾರು?
 ಅಂತೆ ಬಡವು ತಾಯಿಮಕ್ಕಳವರ ಸುಡುವ ನೀಚಿಯಿವಳ
 ಮತ್ಸರಾಗ್ನಿಯುರಿಯೆ ತನ್ನ ಅಳಿಯ ಮಗಳ ಮಮತೆಯೊಸರ
 ಬತ್ತಿಸಿತ್ತು, ಕರುಣ ರಸಕೆ ಕಣವ ವಾಡಿ ಹಾರಿಸಿತ್ತು;
 ಅದನು ಬಡವೆ ಮರುಕದುಸಿರು ಸೆಳೆಯೆ ತಣಿದು ಕರಗಿಬಿತ್ತು;
 ಮತ್ಸರಾಗ್ನಿಯುರಿಯು ನಂದಿಹೋಯ್ತು; ಒಡಲ ಬೇಗೆ ತಣಿದು
 ಹೋಯ್ತು; ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡು ಧರೆಗೆ ಬಿದ್ದ ತಾಯಿ ಎದ್ದಳಾಗ
 ದೀನರಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಸಿರಿಯ ಕರುಣೆಯೆಷ್ಟೊ, ಕರುಣೆಗಿರುವ
 ಮಹಿಮೆಯೆಷ್ಟೊ ನದ್ದೆತಿಳಿದು ಎಳ್ಳಳಂತೆ ಎದ್ದನೋಡೆ
 ತಡಿಯೊಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳೆರಡು ತೊಟ್ಟುಕಡಿದ ಕಮಲವೊಂದ
 ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಎಸೆವುದೇನೊ! ನೀಚಿಯೊಡತಿ ಗೆಯ್ಯೆ ಕಂಡು
 ಬಡಬನೆಯೆ ನೆಲೆಯಬಿಟ್ಟು ತಡಿಗೆ ಹರಿದು ಬರುವುದೇನೊ!
 ತಂಗಿಯಾಳೆಗಳೆರಡು ತಮ್ಮ ಅರಸಿಗೆಯ್ಲೆ ತಪ್ಪ ತೊಡೆಯೆ
 ಜೀವರತ್ನವೊಂದ ತರುವುದೇನೊ? ಎನಲು ತನ್ನ ಶಿಶುವ
 ಹೊಸಬರಿಬ್ಬರಾರೊ ಬಳಿಗೆ ತರುವುದನ್ನು ಕಂಡಳೊಡನೆ

ಶೋಕದಿಂದಲೋಕದ ಹೋದ ಹರ್ಷವಾರಿ ಎದೆಯ ತುಂಬಿ
ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮರಸದ ಒರತೆಯಾಯ್ತು.
ಕಮಲದೇವತೆ ತುಟಿಯು ಬಿರಿಯೆ, ಜಲಜಸುಖನ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು
ಕರೆದಳಂತು “ಎನ್ನ ಕೊರಳ ಮಣಿಯೆ ಬಾರೊ ಎನ್ನ ಕೈಯ
ಸೊಡರೆ ಬಾರೊ, ಮರುಕವೆಂಬ ಮುಖ್ಯನಿಂದ ಕುರುಡುಗೊಂಡ
ಹೃದಯಕೊಮ್ಮೆ ಬೆಳಕನೀಯೊ” ಎಂದು ಕರೆದು ಪಿಡಿದು ಎತ್ತಿ
ಮುತ್ತಿನಿತ್ತು ಕರೆದುತಂದ ಹೊಸಬರಿಬ್ಬರೊಡನೆ ಹರಿದು
“ಹರಿಯ ಸಿರಿಯ ರೂಪಿನವರೆ! ಹಿರಿಯಪುಣ್ಯ ಪೊಂದಿದವರೆ!
ಫಣಿಯ ಶಿರವ ತುಳಿದು ಹೆಡೆಯ ಮಣಿಯ ಕೀಳುವಂತೆ; ಎನ್ನ
ದುರುಳೆ ತಂಗಿಕ್ಕೆಯ ತಡೆದು ಜೀವರತನವಿದನು ಭಿಕ್ಷು-
ವೀಯಲೆನೆಗೆ ತಂದುದಂತು? ಪಂಚಮುಖನ ಗಂಟಲೊತ್ತಿ
ಆನೆಮರಿಯ ತರುವ ಕೆರದಿ ಎನ್ನ ಮರಿಯ ತಂದಿರಂತು?
ಕುಲದ ಕುಡಿಯ ಬೆಳಸೆ ಕರುಣಜಲವ ನೆರೆದರಾರು ನೀವು?
ಎನ್ನ ಜೀವ ಕಾಯ್ದುದಕ್ಕೆ ಬದಲಿಗೇನ ಕೊಡಲಿ ನಿಮಗೆ?
ಭಾಗ್ಯದೇವದೇವಿಯಿರರಿ! ಕಾಲಹಿಡಿದೆ ಋಣವ ಕಳೆವೆ”
ಎಂದು ಅಡಿಗೆ ಬಾಗುತ್ತಿರುವ ಬಡವೆಯನ್ನು ಪಿಡಿದು ಎತ್ತಿ
“ಅಮ್ಮ, ತಾಯೆ! ಬಾಗಬೇಡ ಪಾಪಕೆಮ್ಮ ದೂಡಬೇಡ;
ಪಡುವಣೊಡತಿಗಳಿಯ ಮಗಳು ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ಪಾಪ ಸಾಕು
ನಿಮಗೆ ನಾವು ಅಳಿಯ ಮಗಳೆ; ಕಾವುದೆಮ್ಮ ಕಜ್ಜವಮ್ಮ
ಬಡವು ಶಿಶುವಿಗೇಡರ ಬಗೆದ ದುರುಳೆಯವಳೆ ಗಣಿಪರಲ್ಲ
ಕೈಯ್ಯ ತಡೆದು ನಿನ್ನ ಮಗುವ ತಂದೆನಾವು ತಾಯೆ ಹರಸು.
ಮಗನ ಕೇಡ ನೆನೆದು ಪಡುವ ಮರುಕವನ್ನು ಮರೆದು ಮನೆಗೆ
ತೆರಳು ನೀನು; ಆದರಮ್ಮ ಒಡನೆ ಮಗುವನೊಯ್ಯೆಯೆಂತೊ?
ತೇಜವಿಲ್ಲ, ಬಳಲಿ ಹೋದ; ನಾಳೆ ಬೆಳಗು ಮೊದಲೆ ಬಹನು;
ಈಗಲೆನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದೇವತೆ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿಯೊರಗ
ಲೆ”ನುತ ಹರಿಯು ನುಡಿಯೆ, ಬಡವೆ ತನ್ನ ಮನದ ನೆನೆದಳೇನೊ
ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆಯಹೋದ ಭರತಗಾಡ ಬವಣೆಯಾಯ್ತು;
ಇವಳ ಕಾಲು ಕದಲಲಿಲ್ಲ, ಕಣ್ಣಿರೆವೈ ಮುಚ್ಚಲಿಲ್ಲ,
ಪುತ್ರನೋಪವನಳ ಬಾಯ ತಿರುಗಿ ತೆರೆದು ನುಡಿಯಿಸಿತ್ತು

ಬಂಧುಗಳಿರ! ಮಗುವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಜಲದ ಸೆಲದ ಭೇದಗಳನು ಮತ್ಸ್ಯ ತಿಳಿಯದಿರುವುದೇನು? ನೀಚೆಯೆಡೆಗೆ ಮಗುವು ಸೇರಿ ಮರುಗಿದಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಸೇರೆ ಮರುಗಬೇಕೆ, ನಿನೆಯಬೇಕೆ? ಆದರೊಂದು ಮನದಲಿಹುದು ಕರೆದರೆಡೆಗೆ ಓಡುತ್ತಿರುವ ತುಂಟನಿನನು, ತೆರೆದ ನಿಧಿಯು; ಸಿಕ್ಕಿದವರು ಕೊಂಡುನಡೆಯಲೆನ್ನ ಮಣಿಯ ಕಾವುದೆಂತು?" ಎನಲು ಹರಿಸಿರಿಯರು "ತಾಯೆ! ನಿನಗೆ ಇದರ ಚಿಂತೆ ಬೇಡ ಚಿಂತೆಗೊಳಲು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ; ಪಡೆವುದಲ್ಲ ತಾಯಿಮಗುವ-ತನಗದೆಂದು, ಲೋಕಹಿತಕ್ಕೆ ಪಡವಳವಳು ಮರುಗಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮಗುವು ಕರೆದರೆಡೆಗೆ ಕರವ ನೀಡಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರಲಿ. ಬಳಲಿದಲ್ಲಿ ಬಲವನೀಯೆ, ತೇಜಗಡಲು ತೇಜವೀಯೆ. ಸತತವದರ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಕಾಡುಕೊಂಡು ಇರುವವಾವು. ಲೋಕಸೇವೆಗಾಗಿ ಸುಳಿವ ಮಗುವ ಕಂಡು ಸುಖಿಸು ತಾಯೆ! ಇನ್ನು ಬಳಿಯೊಳಿದ್ದೆ ಸುಖಿಸುವಾಸೆಯಿದ್ದಿರಿದನು ಕೇಳು; ದಿನದ ಮೊದಲ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುಳೆಯಾಗಿ ತೊಡೆಗೆ ಬಹನು. ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುತ್ತಿನಿತ್ತು, ಹರಸಿಯವನ ಕಳುಹು ತಾಯೆ! ಕುಮುದಬಂಧು ಬೆಳಕನಿತ್ತು ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬರುವನೀಗ"

ಎಂದು ತಾಯ ಮೋಹತಮವ ಕಳೆದು ಶಶಿಯ ಕೂಡಿಕಳುಹೆ ದುರುಳೆ ತಂಗಿ ಹೆತ್ತ ಮಗನನುತ್ತಲವನ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಮಗನೆ! ಎನುತಲಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹರ್ಷದಿಂದ ನಗುನಗುತ್ತ ಮೂಡಣೆಡೆಗೆ ಬಂದಳೊಡನೆ, ಅಮೃತಕಿರಣವರ್ಷದೊಡನೆ.

ಮನದಲಡಗಿದುದನು ನುಡಿಯಲೆಂತೊ ಬಯಲಿ

ಗೆಳೆದುದಾಯ್ತು

ಬಡವರೊಡನೆ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ, ಹಿಡಿಗೆ ಸಿಲುಕದಿರುವ ವಸ್ತು-ವೆಂಬುದೇನೊ ಸಹಜವಾದರೊಂದನಿಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳುವೆ ಹಾರವೊಂದು ಹನಿಯು ಎಂದು ದೂರವೂಡಲಾಗದದರೊಳಡಗಿಕೊಂಡ ಹೊಲವ ಹಸನುಗೆಯ್ತು ತಂಪ ಕಾಣಬೇಕು.

ಅನ್ನೆಂಬಳ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ

೧ ಅ ರು ಣ

ನಸುಗೆಂಪಿನ
 ತುಸು ಹಳದಿಯ
 ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣದೇಸಕ
 ಚೆಲುವಾಗಿರೆ,
 ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿರೆ,
 ಅದೆಯರುಣನ ಗಮಕ!
 ಕೆಂಬರಲನು
 ಅಂಬರದಲಿ
 ತುಂಬಿದ ತೆರ ನೋಟಿ;
 ಕುಂಕುಮ ರಸ-
 ವಂಕಿತವಹ
 ವರ ಪಾಟಲ ಮಕುಟ;
 ಚಂದಳಿರನು
 ನೆಯ್ದದರನು
 ತೊಟ್ಟಿಹ ಸುವಿಲಾಸ;
 ಕೆವಿಷ್ಣುಸೆಯ
 ಹುಮ್ಮಸವನು
 ಇಮ್ಮಡಿಸುವ ಹಾಸ;
 ರಕ್ತಾಂಬರ-
 ಸಕ್ರೋದರ-
 ಕಿರಣದ ಪರಿಪಾಟಿ;
 ಕೆಂದಳದಲಿ
 ಬಿಗಿವಿಡಿದಿಹ
 ಹವಳದ ಚೆಲು 'ಚಾಟಿ';

— ಇಂಕೊಪ್ಪಿರೆ,
 ಸಂತಸದಲಿ
 ಮೂಡಣದಲಿಯರುಣ
 ಮೂಡುತ, ದೆಸೆ
 ಗೀಡಾಡಿದ —
 ನವ ಕುಂಕುಮ ಕಿರಣ!

ಹಕ್ಕಿಯ ಕೊರ-
 ಲಿಂಚರ ಹೊರ-
 ಹೊರಡಿಸಿ, ಹಾಡುವನು.
 ಮಕ್ಕಳ ವಾ-
 ತಾಡಿಸಿ, ತಾ-
 ನುರೆ ತೊದಲಾಡುವನು.

ಸಿಂಗಾರದ
 ತಂಗಾಳಿಯ
 ತೀಡಿಸಿ, ಸುಯ್ಯುವನು.
 ಕಿರುಮುಗುಳನು
 ಅರಳಾಗಿಸಿ,
 ನಗಿಸುತ, ನಗುತಿಹನು.

ನಿದ್ದೆಯ ಪರೆ
 ಕೀಳುತಲರೆ-
 ದೆರೆದಿಹ ಕಣ್ಣುಗಳ
 ಬಿರಿದರಳಿಸಿ,
 ಎಬ್ಬಿಸುವನು
 ನಾಡಿನ ಜನರುಗಳ.

ಹೊಸ ಹುರುಪನು
 ಹೊಸೆಯಿಸುವನು
 ಬೀರುತ, ಚೈತನ್ಯ;

ಉಪಹಾಸದಿ
ಅಪಹರಿಸುವ
ಜಡತೆಯ ವಾಲಿನ್ಯ.

‘ಅಜ್ಞಾನದ
ಅಂಧತೆಯನು
ಭೇದಿಸಿ, ನೇಸರಿದೋ
ಬೆಳಕಿನ ಬೆಳೆ
ತಿಳಿವಿನ ಹೊಳೆ
ಹೊಮ್ಮಿಸಿ ಬರುವನಿದೋ!’

ಎಂಬಾ ನುಡಿ
ನಂಬಿಸಿಯಡಿ-
ಯಿಡುವನು ಮುಂದರುಣ!
ಆ ನಿಮಿಷದಿ
ರವಿಯುದಿಸುತ್ತ,
ಸುರಿವನು ಸುಜ್ಞಾನ!!

೨ ವಿ ಧಿ

ಕವಿಯ ಬಾಳ
ತಿಳಿವಿನಾಳ,
ನಲವು— ಚೆಲುವು,
ಕಾವು— ನೋವು,
ಪೂರ್ಣದಳತೆ,
ಕುಂದುಕೊರತೆ,
ಅವನ ಕವನ-
ದಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿ,
ಜನತೆಗಾಗಿ
ವಿಶವನಾಗಿ

ತಿಳಿಯದಿರುವುದೇ?

ಮನವ

ಸೆಳೆಯದಿರುವುದೇ?

ಚತುರ ಶಿಲ್ಪಿ
 ಶಿಲೆಯನೊಪ್ಪಿ,
 ಅದರ ಮೇಲೆ
 ವಿವಿಧ ಲೀಲೆ
 ತೋರುವಂತೆ,
 ಬೀರುವಂತೆ,
 ಕೂರೆದ, ಬರೆದ,
 ವಿವಿಧವಾದ,
 ಶಿಲ್ಪ ಮೂರ್ತಿ
 ಅವಗೆ ಕೀರ್ತಿ

ತಾರದಿರುವುದೇ?

ಕಲೆಯ

ತೋರದಿರುವುದೇ?

ನೇಸರಿಳಿಕೆ
 ಅಪರ ಜಲಕೆ
 ಸಾಗಿ ಬೈಗು-
 ಗೆಂಪದಡಗ-
 ವಾಗ ರಜನಿ
 ಅಂಜಿಯಂಜಿ,
 ಬಳುಕಿ ಬಂದು,
 ಬಳಸಿ ನಿಂದು,
 ಮೋಹವಾಶ-
 ದಿಂದ ತಟ್ಟಿ,

ನಲಿಸದಿರುವಳೇ?

ಬಗೆಯ-

ನೊಲಿಸದಿರುವಳೇ?

ಕತ್ತಲಳಿಯೆ,
 ಮತ್ತೆ ಜಗದೆ
 ಅರುಣ ಕಿರಣ
 ತೋರಿ, ಕಾಣ.
 ಬರಲು, ಮುಂದು
 ಕಮಲಬಂಧು
 ಉದಿಸಿ ಬಂದು,
 ಭುವನವನ್ನು
 ಬೆಳಕುಕಡಲಿ-
 ನಲ್ಲಿ ಫೇಲಿ-

ಸದೆಯೆ ಇರುವನೇ?

ಹರ್ಷಿ-

ಸದೆಯೆ ಬರುವನೇ?

ಮೂಡೆ ಬಾನಿ-
 ನಂಚಿಸಲ್ಲಿ,
 ಉಷ್ಣೆಯು ನಿಶಿಯು
 ತೆರೆಯ ತೆರೆದು,
 ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿ,
 ನೋಡಲಾಗಿ,
 ಮುಗಿದ ಮುಗುಳು
 ಬಿರಿದ ಅಲರು
 ಆಗಿ, ಕಂಪ
 ಬೀರಿ, ಸೊಂಪ
 ಸುರಿಸದಿರುವುದೇ?
 ಜೇನ
 ಹರಿಸದಿರುವುದೇ?

ಆರು ಬೇಡ-
 ನೆನಲು ಕೂಡ,
 ಋತುಗಳಾರು
 ಚಕ್ರದಂತೆ
 ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ,
 ತಿರಿಯು ಮೇಲೆ
 ವರ ವಸಂತ,
 ಹೇಳಮಂತ,
 ಮಳೆಯ ಕಾಲ,
 ಬಿಸಿಲುಗಾಲ-

ನಾಗದಿರುವುದೇ?

ಸಮಯ

ಸಾಗದಿರುವುದೇ?

ಜಗದ ಜೀವ-
 ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ
 ವಿಧಿಯದೃಷ್ಟಿ-
 ವಾಗಿ ನಿಂದು,
 ಕಾಣದಿರುವ
 ತನ್ನ ಕೈಯ
 ಸೂತ್ರದಿಂದ
 ನಿಯತವಾಗಿ,
 ನಿತ್ಯವಾಗಿ,
 ಲೋಕವನ್ನು

ನಡೆಸದಿರುವುದೇ?

ಜಯವ

ಪಡೆಯದಿರುವುದೇ?

೩ ಹಿಮು ಸಮಾಧಿ

ಹೇಮಂತ ಋತು ಯೋಗಿ ಮೌನದಲಿ ಘನ-ಸಾಂದ್ರ
 ಹಿಮು ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳೊಪ್ಪಿಹನು; ನಿಶ್ಚಿಂತ
 ನಿಶ್ಚಲ ಧ್ಯಾನ ಸನ್ಮುದ್ರೆಯಲಿ ತಪವಾಂತ
 ಯತಿಯ ರೀತಿಯನೋತು ನಿಂತಿಹನು! ಹಿಮು ರುಂದ್ರ
 ಭಾವದಲಿ ಸಕಲ ಭೂಮಿ-ವ್ಯೋಮ ಕರಗಿಹುದು.
 ಬೂದು ಬಣ್ಣದ ಲೀಲೆಯಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವ
 ಸಾಮಸ್ತ್ಯ ಸೂತ್ರದಲಿ ನಿಸ್ಸೂತವೀ ವಿಶ್ವ!
 ಪ್ರಾಣಿಸಂತತಿಯೆಲ್ಲ ಕುಳಿರ ಕಡಲಿನೊಳಾಳ್ವ,
 “ಭೂತ”ದಾವೇಶವಾಂತಂತೆ “ಗಡಗಡ” ನಡುಗಿ,
 ಬೆಕ್ಕಸಂ ಬಡುತಿಹುದು. ಇದನಾವುದನು ಕೂಡ
 ಗಣಿಸದಿಹ ಹಿಮುಪುರುಷನಿರವಿನದ್ಭುತ ನೋಡ—
 ಅವ್ಯಕ್ತ ಶಕ್ತಿಯಿಂ ವ್ಯೋಮವಕ್ಷವನುಡುಗಿ,
 ಗಿರಿ ಶೃಂಗ ಕಾಂತಾರ ಭೂಮಿಗಳನಾವರಿಸಿ,
 ಸಂತಿಹನು ವರ ವಿರಾಡಾಕಾರವನು ವಹಿಸಿ!

೫. ವೆಂಕಟರನುಣಾಚಾರ್ಯ

೧ ಏನನೆಣಿಸುತ್ತಿರುವೆ, ಬಾಲೆ?

ಪುಷ್ಪ-ಮುಷ್ಟಿಗೆ ಗಲ್ಲವಿತ್ತು,
 ತೋಳನೂರುತೆ ಕೊಡೆಯ ಮೇಲೆ,
 ದೃಷ್ಟಿಯನು ಶೂನ್ಯದಲಿ ನಟ್ಟು,
 ಏನನೆಣಿಸುತ್ತಿರುವೆ, ಬಾಲೆ?
 ಅಲಕ ಹಣೆಯಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿಹುದು,
 ಅದನು ನೀ ಮೇಲ್ ತಿದ್ದದಿರುವೆ;
 ತಿಲಕ ಬೆವರಿಂದಳಿಸುತ್ತಿಹುದು,
 ಅದನು ನೀ ಮೇಣ್ ತಿದ್ದದಿರುವೆ.

ಆವ ಚಿಂತೆಯ ಕಡಲತೆರೆಗಳು
 ನಿನ್ನಯೆದೆತಡಿಗಡರುತಿಹವು?
 ಆವ ಭವಿತವ್ಯತೆಯ ಭೀತಿಯ
 ಕೀಟಗಳು ಮನ ಕೊರೆಯುತ್ತಿಹವು?
 ನೀನು ಏಕಾಕಿಣಿಯ ನೆರೆಯಲಿ,
 ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯೆ ಕುಳಿತು,
 ಸಾವು ಮುಟ್ಟಿದ ನೋವಿನಂದದಿ
 ಭಾರಜೀವನ ಹೊರೆಯುತ್ತಿಹೆಯೆ?

ಮುದ್ರಿಸಿದ ತುಟಿ, ಕೊಂಕು ಭುಕ್ತಿಯು,
 ಮುಗ್ಧಿಸಳಿನ ತೆರದ ಪಲಕ;
 ನೆರೆಯ ತಪ್ಪಿದ, ನೆಲವನಪ್ಪಿದ,
 ಲತೆಯ ಹೋಲುವ ತನುವಿನೆಸಕ;

ಸಿಡಿಲು ಸುಟ್ಟಿಹ ಮರನು, ಸುಟ್ಟುರೆ
 ಗಳುಕದಂದದೆ ನಿನ್ನ ಭಾವ!
 ಮಡಿಲ ನಿರಿಗಳು ಮಿಡುಕದಂದದ
 ನಿನ್ನ ಸುಯಿಲನ ಶಾಂತಭಾವ!

* * * *

ಅಳಿದ ಬಯಕೆಯ ಚಿತೆಯ ಮೇಲಿನ
 ಕನಲುಕಿಡಿಯಂಗಾರ ನೀನು!
 ಮುಳಿದ ಭಾಗ್ಯದ ಪ್ರತಿಹತಿಯ ಮನ-
 ಕರಗಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೂರ್ತಿ ನೀನು!

೨ ಕೊನೆಯ ಹಾಡು

ಕೊನೆಯ ಹಾಡ ಹಾಡುವಾಗ
 ಮೌನ ಬಂದು ಮುಸುರದಿರಲಿ;
 ಕೊನೆಯ ನೋಟ ನೋಡುವಾಗ
 ಕಣ್ಣು ಬುಗ್ಗೆಯೊಸರದಿರಲಿ;
 ಕೊನೆಯ ದನಿಯ ಕೇಳುವಾಗ
 ಕಿವಿಯ ಗವಿಯು ಮುಚ್ಚದಿರಲಿ;
 ಮನದ ಪುಲಿನ ವಕ್ಷವೊಡ್ಡಿ
 ಕೊನೆಯ ತೆರೆಯ ಕರೆಯಲಿ!

ಹೃದಯವೊಂದು ವೀಣೆಯಾಗೆ,
 ಪ್ರಾಣವೈದು ಬೆರಲ್ಲಳಾಗಿ,
 ಭಾವವೆಂಬ ತಂತಿಗಿನಿತೊ
 ತಾನವಿತ್ತು ಮಿಡಿಯಲಾಗಿ,
 ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯ ನುಡಿಸುತ್ತಿರಲು
 ಎದ್ದ ಮತ್ತ-ಮಧುರ ನಾದ
 ಗಗನದೊಳಗನಂತವಾಗಿ
 ಮರಳಿ, ಮರಳಿ, ಮೊರೆಯಲಿ!

ಈ ದುರಂತ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ
 ಎನಿತು ದೃಶ್ಯ ಕಂಡುದಿರಲಿ,
 ಕಾಡಿನಲ್ಲೊ, ನಾಡಿನಲ್ಲೊ,
 ರಸಗಳೆನಿತನುಂಡುದಿರಲಿ,
 ಗಡಿಯ ನಾಡ ದಾಟುವಾಗ
 ದಿಟ್ಟಿ ಹೊರಳಿ ಕಂಡ ನೋಟ—
 ನನಕು ಅದರ ಚಿತ್ರವೊಂದ
 ಮಾಸದಂತೆ ಬರೆಯಲಿ!

ಕುಂಜದೊಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ
 ಗಂಧಹೀನ ಸುಮವಿದೊಂದು;—
 ಮೊರೆದು ಭೃಂಗವೆರಗದಿರಲು
 ಬಗೆಯೆ ನಾನು ಹದನನದನು;
 ಹಗಲು ತಣಿಯುತಿರಲು, ತೊಟ್ಟು-
 ಕಡಿದು ನೆಲಕೆ ಜಗುಳುವಾಗ
 ತೊನೆಯವೆಲರ ಸುಯ್ಯದೊಂದೆ
 ನುದಿಸುತಿರಲಿ ಕಿವಿಯಲಿ!

ಮನೆಯ ಮೋಹ ಕರೆಯುತಿರಲಿ,
 ಜನದ ನೇಹವೆರೆಯುತಿರಲಿ,
 ಕಣ್ಣು ನೀರು ಯಮುನೆಯಾಗಿ
 ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಹರಿಯುತಿರಲಿ,
 ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ ಬೀಳುಗೊಂಡು
 ತಿರುಗಿ ನೋಡಬೇಡ, ಯಾತ್ರಿ!
 ಹಾಯಿಯೆತ್ತಿ ಹಾಯು ಮುಂದೆ—
 ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣ-ತರಿಯಲಿ!

೨ ಕವಿ-ವಿಮರ್ಶಕ

ಅಚ್ಚು ನೀಲ ಯಮುನೆ ಅಲ್ಲಿ
 ಹೆಚ್ಚಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು,
 ನೆಚ್ಚಿನಿಂದ ರಾಜಹಂಸ-
 ವಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿರುವುದು;
 ತೀರದಲ್ಲಿ ಬಕವದೊಂದು
 ಊರಿ ಕಾಲ, ಸುಯ್ದಿದೆ:
 ನೀರಿನಾಳದಲ್ಲಿ ವಿನಾನು
 ದೊರಕದೆಂದು ಬಯ್ಯಿದೆ!
 ರೊಚ್ಚೆಗುಂಡಿ ವಿಪುಲವಿಹುದು,
 ಏತಕಿಲ್ಲಿ ತಳುಹುವೆ?
 ಅನವಗಾಹ ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ
 ವಿನಾನೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವೆ?

* * * *

ಮೂಡ ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ರಾಗ-
 ಲೇಖೆಯುದಯಗೊಳುತ್ತಿದೆ,
 ಎದೆಯ ವಿನಾಟಿ, ವಿನಾಟಿ, ಪಿಕವು
 ಗಾನರಸವ ಕರೆದಿದೆ;
 ತಾಳೆಯೊಂದು ಮಡಲನೆಡೆಗೆ
 ತನ್ನ ಮೆಯ್ಯ ತೂರುತೆ,
 ಗೂಗೆಯೊಂದು ಕೂಗುತ್ತಿಹುದು
 ಉಷೆಯ ಬರವ ದೂರುತೆ!
 ಬೆಳಕು ಚುಚ್ಚಿದಿರುವ ಗುಹೆಗ-
 ಳೆನಿತೊ ಜಗದೊಳುಳಿದಿವೆ—
 ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತವರುಮನೆಯು
 ಏತಕಿಲ್ಲಿ ತಳುಹುವೆ?

೪ ಸುಗ್ಗಿಯ ಹಾಡು

ಏಳಿರಿ, ಏಳಿರಿ, ಹಿರಿಯರೆ, ಕಿರಿಯರೆ,
 ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ—
 ಏಳಿರಿ, ಅಕ್ಕಂದಿರೆ, ಅಣ್ಣಂದಿರೆ,
 ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ—
 ಮೋಡಗಳೆಲ್ಲವು ಚದರಿವು;
 ಮಂಜಿನ ಮುಸುಕುಗಳುದುರಿವು;
 ಹೊಸ ಹುರುಪೆದ್ದಿದೆ ಜಗದೊಳಗೆ;
 ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ!

ಮುಗಿಲರಮನೆಯಾ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು,
 ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ—
 ಬುವಿಯಲಿ ತನ್ನಯ ಬೆಡಗನು ಮೆರೆದು
 ನಮ್ಮಯ ಹೊಲಗಳ ಸೋಗಿಲಿಗೆ—
 ತಣ್ಣನೆ ಗಾಳಿಯು ತೊನೆಯುವುದು;
 ನನೆಗಳ ಕೊನೆಯಿದೊ ಮೊನೆಯುವುದು;
 ಇನಿದನಿಯೇರಿದೆ ಕೋಗಿಲೆಗೆ;
 ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ!

ರಾಜಸಮಾರೋಹವನೊಡಗೊಂಡು,
 ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ—
 ನಮ್ಮತಿಥಿಯನೆದುರ್ಗೊಳ್ಳುವ, ಬನ್ನಿ,
 ವಿರತಿಯನೀಯಿರಿ ನೇಗಿಲಿಗೆ—
 ವರ್ಷದೊಳೆಲ್ಲಾ ಗೇಯುವುದೆ?
 ಬೆವರಿನ ತೊರೆಯಲಿ ತೋಯುವುದೆ?
 ಹಾಡುವ ಬನ್ನಿರಿ, ಅರೆಗಳಿಗೆ—
 ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ!

ಅಳಿಗಳ, ಗಿಳಿಗಳ, ಮೆರೆವಣಿಗೆಯಿದೆ:

ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ—

ಚಿಗುರಿನ, ಮುಗುಳಿನ, ಬಿರುದಾವಳಿಯಿದೆ,

ಹಾಡುವ ಬೆಸನವು ಕೋಗಿಲೆಗೆ—

ನಮ್ಮಯ ದನಿಗಳ ಬೆರೆಯಿಸುವ,

ಇಲ್ಲದ ತಾನವ ಮೊರೆಯಿಸುವ,

ಮುದವನು ತುಂಬುವ ಧರೆಯೊಳಗೆ:

ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ!

ಸುಖದುಃಖಗಳನು ಮರೆಯುವ ಬನ್ನಿ—

ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ—

ಅವನೇಣಿಸುವ ಸೂಳ್ ಮತ್ತಿದೆಯೆನ್ನಿ:

ದಿನದಲಿ ಅರುವತ್ತೂ ಗಳಿಗೆ!

ಮರವೆಯಲಿರುವುದು ಆನಂದ;

ಸವಿಯಿರಿ ಮರವೆಯ ಮಕರಂದ!

ವಾಡಿರಿ ಸುಖಸಾರದ ಸುಲಿಗೆ!

ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ!

ಬನ್ನಿರಿ, ಬನ್ನಿರಿ, ಮೆಟ್ಟಿಲನಿಳಿದು,

ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ—

ಹಳತನು ಮರೆಯಿರಿ, ಕೊಸತನು ತೆರೆಯಿರಿ,

ಸಿಕ್ಕಲಿ ಮನ ಕುಣಿತದ ಸೆಲೆಗೆ!

ಗೈಮೆಯ ಬೆವರಿನೊಳದ್ದಿದಿರಿ,

ಕುಣಿತದ ಬೆವರಿನೊಳದ್ದುವಿರಿ!

ಆನಂದದ ತೆರೆಯಲಿ ಮುಳುಗೆ,

ಸುಗ್ಗಿಯು ಬಂದಿಹ ಬಾಗಿಲಿಗೆ!

ಕೆ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣ ರಾವ್

ವಿರಹಿ ರಾಧೆ

ರಾಧೆಗಿಂದು ಬನಕೆ ಬಂದು
 ಪ್ರೇಮಭ್ರಾಂತಳಾಗಿ ನಿಂದು
 ಮಧುರ ಗಾನ ಹಾಡಿ ನಲಿಯೆ
 ಹರುಷ ಹೆಚ್ಚಿತು,
 ಬನದ ಇನಿಯನನ್ನು ಕಾಂಬ—
 ಆಶೆ ಹುಟ್ಟಿತು.

ಚೆಲುವೆ ಬನದಿ ಸುತ್ತ ಬಂದು
 ಅಲರುಗಳನು ಆಯ್ದು ತಂದು
 ಪುರದ ನೆಳಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂದು
 ವಾಲೆ ನೆಯ್ದಳು;
 ವೇಣುಗೋಪಗದನು ನೀಡೆ
 ಕಾದು ಕುಳಿತಳು.

ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಬಾರದಿರಲು—
 ರಾಧೆಯಾಶೆ ಚಿಗುರದಿರಲು
 ಮಿಂಚಿನಂತೆ ವಸಾಯವಾಗಿ
 ಮುಂದೆ ನಡೆದಳು;
 ಬನದೊಳ್ಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಹುಡುಕಿ—
 ಕಾಣದಾದಳು.

ಚಿಗರಿಯಂತೆ ಚಿಗಿದುಕೊಂಡು
 ಬುಗರಿಯಂತೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡು
 ರನ್ನೆ ಬನವ ತೊರೆದು ಯಮುನೆ—

ದಡಕೆ ಬಂದಳು;
ಅಲ್ಲಿಯವನ ಹುಡುಕಿ ಕೊನೆಗೆ
ಕಾಣದಾದಳು.

ಗಾನವಾಡಿ ಕರೆವೆನೆಂದು—
ಗಾನ ಕೇಳಿ ಬರುವೆನೆಂದು
ರಾಧೆ ಯಮುನೆದಡದಿ ಸರಸ
ನಾಗಿ ಹಾಡಲು
ಹಾಡಿ-ಹಾಡಿ ಸೋತು ಹೋಗಿ—
ಮನದಿ ನೊಂದಳು.

ಇನಿಯನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೆ
ಇನಿಯಗಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತೆ
ಯಮುನೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು—
ಹೊರಟು ಬಂದಳು;
ರಾಧೆ ಇಂದು ಬನಕೆ ಬಂದು
ವಿರಹಿಯಾದಳು.

ಕೊಳಲ ಗಾನ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ—
ನಲ್ಲನೊಡನೆ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ
ಬನದ ರಾಣಿ ಬನದ ನಡುವೆ
ವಿರಹ ತಾಳ್ಳಳು;
ಪ್ರೇಮಭ್ರಾಂತಳಾದ ರಾಧೆ—
ಮರುಕಗೊಂಡಳು.

ಮಂಜಿನಂತೆ ಅಶ್ರುಬಿಂದು
ಸಂಜೆ ವೇಳೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲು
ಸೆರಗಿನಿಂದ ಒರಸಿ ರಾಧೆ
ಬನದೊಳಿದ್ದಳು;
ವಿರಹದಿಂದ ಬೆಂದ ಮನನ—
ಶಮಿಸದಾದಳು.

ಗರಿಯ ಹರಡಿ ಬಣ್ಣ ತೋರಿ—
 ಹುರುಷದಿಂದ ನಗುವ ಬೀರಿ
 ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸವಿಲು ಹಿಂಡು
 ಕುಣಿಯದಾಯಿತು.

ಮೇಲಕ್ಕಿದ್ದ ಕೊಂಕುಕೊರಳು
 ನೆಲಕೆ ಬಾಗಿತು.

ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಖಗಗಳೆಲ್ಲ
 ಹಾಡ ನಿಲಿಸಿ ಬನದೊಳಿಂದು
 ಮೌನವ್ರತವ ತಾಳದಂತೆ
 ಕೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು;
 ವಿರಹಿ ರಾಥೆಯೊಡನೆ ಮರುಗು
 ವಂತೆ ಕಂಡಿತು.

ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ

೧ ಸೋಮಿ

ಕಾಡೀಗಿ ಬಣ್ಣದ ಹುಡುಗಿಯು ಅವಳು.
 ಕಾಡಿಗಿ ಬಣ್ಣದ ಹುಡುಗಿಯು ಅವಳು
 ಕಾಡಿನ ಬದಿಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದವಳು
 ಕೂಸಾಳು ಗುರ್ಟ್ತೆಗೆ ಒಬ್ಬಳೆ ಮಗಳು
 ತುಂಬಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗುಂಗುರು ಹೆರಳು
 ಕಾಡೀಗಿ ಬಣ್ಣದ ಹುಡುಗಿಯು ಅವಳು.
 ಆಡಿನ ಮರಿಯಂಥ ಜಿಗನೆಗೆದಾಟ
 ನೀಲದ ಗೊಂಬಿಯು, ಚೆಲ್ವಿನ ಮಾಟ
 ತೇಲುತವಾಲುತ ಹೋಗುವ ನೋಟ
 ಬರ್ಮನ ಇಚ್ಚಿಗು ಮಾರಿದ ದೃಷ್ಟಿ
 ಕಾಡೀಗಿ ಬಣ್ಣದ ಹುಡುಗಿಯು ಅವಳು.
 ಕುಲಕೇನು ಕಮ್ಮಿ ಈ ನಮ್ಮ ಸೋಮಿ
 ಗುರ್ಟ್ತಣ್ಣ ಅಪ್ಪ, ಅಬ್ಬೆಯು ತಿಮ್ಮಿ.
 ಮಾನಮರ್ಟ್ತಾದಿಗೆ ಪಿರಾಣ ಕಮ್ಮಿ
 ಧನೀರು 'ಹೂಂ' ಎಂದ್ರೆ ನೆಗ್ಗಾರು ಚಿಮ್ಮಿ.
 ಕಾಡೀಗಿ ಬಣ್ಣದ ಹುಡುಗಿಯು ಅವಳು.
 ಬನ್ನೇರು ಗುಡ್ಡೆಯ ಕೊವ್ವದಿ ಗುರ್ಟ್ತಣ್ಣ
 ತನ್ನಪ್ಪ ಮುತ್ತಜ್ಜ ಹುಟ್ಟಿದ ಗುಡೀಲೆ
 ಚೆನ್ನಿತಿಮ್ಮಕ್ಕೆಯ ಕೂಡಿ ಬಾಳ್ವೆಯು ಮಾಡಿ
 ಕೂಡೇಲ ದೇವರಿಗೊಪ್ಪುವಂತಿದ್ದ
 ಚೊಚಲು ಹಸುಗೂಸು ಸೋಮಿಗೆ ಸಂದಿತು.

ಐದು ಕೆಡ್ಡಾಸವು ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ತೆರೆವಾಗ
ನೆಚ್ಚಿದ ಹೊಲ್ತಿಯ ಪಂಜುರ್ಲಿ ಕೊಂಡೋಯ್ತು.
ಮುಗಿತಂದು ಸೋಮಿಗೆ ಹೆತ್ತಬೈಲುವಣವೂ

ಸೋಮಿಾ ಸೋಮಿಾ
ಅಳಬೇಡ ಚಿನ್ನಿ!
ಇನ್ನೊಂದು ಮದುವಾಗೆ
ನಿನಗಾಗಿ ಹೊನ್ನಿ!

೨ 'ಮುಕ್ತದ್ವಾರ'ದಿಂದ

I

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲ ಏನಿಲ್ಲ ತಮವೆಂಬ ಹೆಬ್ಬಾವು
ಎಲ್ಲವನು ತಿಂದಂತೆ, ತಿಂದು ತೇಗುತೆ ತಾನು
ಜಡನಾಗಿ ಜೀವಕಳೆ ತೊರೆದು ಮಲಗಿರುವ
ಮಬ್ಬಿನಂದದಿ ಕಾಂಬ ಘೋರವೇನು!

ಇದ್ದುದೇ ಏನಿಲ್ಲ, ಬಂದಿಹುದು ಏನಿಲ್ಲ,
ತಿಂದವರು ಯಾರಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಬರಿಭ್ರಮೆಯೆಲ್ಲ,
ಭ್ರಮೆಯೆಂಬುದೂ ಇಲ್ಲ! ಇಲ್ಲವೆಂಬುದೆ ಒಂದು
ಕನಸಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೆ ಕಾಣುತ್ತಿಹುದು.

ಕಾಳಕತ್ತಲೆ ತಾನು ಎತ್ತೆತ್ತಲೂ ಹರಡಿ
ನೆಲನಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದು, ಗಿಡನಾಗಿ ಚಿಗುರಿದ್ದು
ನೆಲದೊಳಗೆ ಬೇರಿಟ್ಟು ಗಗನವನು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು
ಎಡೆಯೆಲ್ಲ ನುಗ್ಗುತಲಿ ತಾನೆ ತಾನು.

ಇರುಳೆಂದರೆಲ್ಲಂಟು? ಬೆಳಕಿದ್ದರಿರುಳಲಿ?
ಬೆಳಕ ಬಲ್ಲವರಾರು? ಇರುಳು ಎಂಬುದು ಏಕೆ?

ತಮವೆಂಬುದು ಏಕೆ? ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಏಕೆ?
ಇದ್ದುದರ ಅರಿವನ್ನೆ ಬಲ್ಲರಾರು?

ನಾನಿಲ್ಲ, ನೀನಿಲ್ಲ; ಇನ್ನಿಲ್ಲ, ಮುನ್ನಿಲ್ಲ.
ನಿಲ್ಲತೆರೆ ನೆಲವಿಲ್ಲ, ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಜೀವಿಲ್ಲ;
ಉಂಟೆನುವ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೆ ಇಲ್ಲ;
ಇಲ್ಲವೆನುವ ಸೊಲ್ಲ ಇಡುವನಿಲ್ಲ.

II

ಬೆಳಕೊಂದು ಜನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಬೆಳಕುಗೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತು
ಬೆಳಕ ಕಾಣುವ ಕಣ್ಣು, ಬೆಳಕಿನೊಂದಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿ
ಚೆಲುವಾಂತ ಚಿತ್ರವನು, ನಲವಾಂತ ಜೀವವನು
ಮಿಗುವಂತೆ, ಉಲಿವಂತೆ ತೋರುತಿಹವು.

ಅಂಬರದ ಅಂಚಿನಲಿ ಶಿಶುವೊಂದು ಮೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ.
ನಾದ ನೋಟಗಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲೊ ಏಳುತ್ತಿವೆ!
ಕತ್ತಲೆಯ, ಶೂನ್ಯತೆಯ, ಇಲ್ಲೆಂಬುದರ ಪರೆಯ
ಕಿತ್ತೊಗೆವ ಬಲು ಸಿರಿಯ ಸಾಸದುದಯ.

ದೆಸೆಯ ಹೊಂಬಣ್ಣದಲಿ ಜ್ವಲಿಸಿ ಮಿರುಗುತ್ತಲಿಹುದು
ಉಷೆಯ ಸೀರೆಯ ಹೊಳಮು, ನೆರಳಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ
ನೆಲದ ಅಂಚನು ಬೆಳಗಿ, ಇಲ್ಲದನು ಉಂಟೆನಲು
ನಗುವೊಂದು ಮೊಳಗುತ್ತಿದೆ ಭರದಿ ಉಕ್ಕು.

ಚಿನ್ನದಂಬರವೊಡೆದು, ಚಿನ್ನ ಸೊಗಸಿನ ಅಂಡ
ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾ ಹುಟ್ಟಿ, ಕಂಗಳಿಗೆ ಕಾಂಬಂತೆ
ನೆಲವಾಗಿ, ನೀರಾಗಿ, ಕನಸಾಗಿ, ನೆನಸಾಗಿ
ಜೀವಭಾವದ ಸಕಲ ರೂಪವಾಗಿ.

III

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲು ಪರವಾತ್ಮನಾಟ ನೋಡು
 ಎಲ್ಲೆಲ್ಲು ಪರವಾತ್ಮನೋಟ ನೋಡು
 ಎಲ್ಲೆಲ್ಲು ಆನಂದ ಪುಳಕಾಟ ನೋಡು.

ಇಂದ್ರನಿವ ನಭದಿಂದ ಕರೆಯುವನು ಮಳೆಗಳನು
 ಚಂದಿರನು ಓಷಧಿಯ ಸಂಸಾರ ಬೆಳೆಯುವನು.
 ಪೂಷ, ಮಿತ್ರರೆಲ್ಲ ಜಗದ ಸೊಗಸನು ಬಯಸಿ
 ಶ್ರಮಿಸಿ ದಣಿಯುತಲಿಹರು ಬಿಡುವ ಮರೆತು.

ಉದಿಸಿ ಗಗನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನೆ ಸೇರುತಲಿ
 ಸಂಜೆಯಲಿ ಮುಳುಗುವನು ರವಿರಾಯ ಚೆಲುವಿನಲಿ.
 ಇಳೆಯ ಹುಟ್ಟಿಸೆ ಬ್ರಹ್ಮ, ಕಾಯ್ದು ಮೆರೆಯಿಸೆ ವಿಷ್ಣು,
 ಅಳಿಗಾಲವನು ತರಲು ಹರನು ಇಹರು.

ಕಾಂಬ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇದುವೆ ಸೋಜಿಗದ ನಾಟಕವು;
 ನಾ ಬೇರೆ ಅದು ಬೇರೆ ಗೈದು ತೋರುವ ಮಾಯೆ!
 ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂಬೊಂದು ದೇದೀಪ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಯಿದು,
 ಸಾಗರದ ಪ್ರತಿಫಲಿವ ಬಿಂಬಕೋಟಿ.

ಅವನೊಳಗೆ ನಾವಿದ್ದು, ಅವನಿಂದೆ ಬದುಕಿದ್ದು
 ಅವನೆ ನಮ್ಮಯ ನೆಲೆಯ ಎಂಬುದನೆ ಮರೆಯುತಲಿ
 ಇಲ್ಲದಿಹ ಕನಸೊಂದ ಕಣ್ಣಿಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತೆ
 ನಾಟರದ ಬೇನೆಯೊಳು ಬಳಲಲೇಕೆ?

IV

ಶಾಂತ ತಪಸಿನ ಯುಗವು ಸರಿದು ಮೂಲೆಯ ಸೇರಿ
 ಹೊನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ಯುಗವು ಒತ್ತಿ ಹರಿಯುತಲಿಹುದು;
 ಜೀವನದ ನೌಕೆಯನು ಈ ಭವದ ಕಡಲೊಳಗೆ
 ಚೆನ್ನ ದಾಟಿಸ ಬಲ್ಲ ನರನ ಕಾಣೆ.

ಅಣು ರೇಣು ತೃಣ ಕಾಷ್ಠದೊಳು ತನ್ನ ಬಿಂಬವನು
ಅರಸಿ, ತನ್ನಯ ಪೂಜೆ ಜಗದ ಸೇವೆಯು ಎಂದು
ಮೆರೆದ ತಾಪಸರೆಲ್ಲ, ಸರಿದು ಹೋದರು ಹಿಂದೆ,
ತಿಳಿವು ಚೆಲುವುಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಿಂದು.

ಮನದೊಳಗೆ ಮಾರ್ದನಿಯನೀವ ಸಾಮದ ಗಾನ
ಒಡಲ ಬಾಯಾರಿಕೆಯ, ತಣಿಪ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ
ಸಕಲವೂ ಮುಳುಗಿದುವು — ರಣದುಂಧುಬಿಯ ನಿನದ,
ಎಸೆವ ಕೂಕಂಬುಗಳ ಲೇಕಾರದಿ.

ಕೃತ ತ್ರೇತಗಳು ಸರಿದು ದ್ವಾಪರವು ಮುರಿಯುತಿದೆ,
ಕುರುಭೂಮಿಯೊಳು ಇಂದು ದ್ವಾಪರನ ಮಸಣವಿದೆ.
ಭುಗಿಭುಗಿಲು ಭುಗಿಲೆಂದು ದ್ವೇಷಕ್ರೂರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ
ನರನ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನೆ ಅರಿಯುತಿಹವು.

ನೋಡಲ್ಲಿ — ಕುರುಸೇನೆ! ಪಾಂಡವರ ಹಿರಿ ಸೇನೆ!
ಮರುಳು ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ನುಚ್ಚಾಗೆ ನೆರೆದಿಹವು;
ಸ್ವಾರ್ಥ ಸೊಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಮತಿಯ ತೋಲವ ಕೆಡಿಸಿ
ಸಿಂತ ನೆಲೆಯನೆ ಮರೆತು ಸಿಡಿಯುತಿಹವು.

ಕೆಚ್ಚು ಕೊಬ್ಬಿನ ತೆರೆಯ ಇಣಕಿ ನೋಡೆಲೊ, ನೋಡು —
ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮ ನಡುವಿನಲಿ ನಿಂದಿಹನು,
ದಿವ್ಯವದಯುಗ ಪಿಡಿದು ಕಣಗಂಗೆ ಜಲದಿಂದ
ಅಭಿಷೇಕಗೈಯುತ್ತ ಪಾರ್ಥನಿಹನು.

ತನ್ನವರು, ಹೆರರವರು, ಮೈರಿಗಳು, ಬಂಧುಗಳು
ಎಂಬ ಮಾಯೆಗೆ ಬಗ್ಗಿ ಕರ್ತವ್ಯವನು ಮರೆತು
ದಿಜ್ಞಾಧನಾಗುತಲಿ ತನ್ನರಿವ ಮರೆದಿಹನ
ಕರುಣೆಯೊಳು ಕಾಣುವನು ಮಧುಸೂದನ.

V

ಕಾಲನಿವನು ತಿರುಗಿ ನಲಿದು ಬರುತ್ತಿದಾನೆ
 ಯುಗದ ಬಟ್ಟೆ ಕಳಚಿ ಬೇರೆ ಉಡುತಿದಾನೆ
 ಉಬ್ಬಿ ನಿಂತು, ಹಬ್ಬಿ ಬಂದು ಸರಿಯುತ್ತಾನೆ
 ಮಬ್ಬಿನಂಥ ಪರೆಯನೊಂದ ಬೀಸುತ್ತಾನೆ.

ನಿನ್ನೆ ಕಂಡ ನೆನಹನೆಲ್ಲ
 ಕುರುಡುಗೈದು ಬಿಡುವೆಯಲ್ಲ
 ನಾಳೆಯೆಂಬ ನೆನಹನಳಿಸಿ
 ಇಂದಿನಾಟದಮಲ ಕುಡಿಸಿ

ಕಾಲನಿವನು ತಿರುಗಿ ನಲಿದು ಬರುತ್ತಿದಾನೆ
 ಯುಗದ ಬಟ್ಟೆ ಕಳಚಿ ಬೇರೆ ಉಡುತಿದಾನೆ
 ಉಬ್ಬಿ ನಿಂತು, ಹಬ್ಬಿ ಬಂದು ಸರಿಯುತ್ತಾನೆ
 ಮಬ್ಬಿನಂಥ ಪರೆಯನೊಂದ ಬೀಸುತ್ತಾನೆ.

ಮಜ್ಜಿಮಲೆ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ರಾವ್

೧ ಬದುಕಿನ ಹಾಡು

ಜೀವನ ಕೊರೆಯುವ
 ಸಾವನು ಕರೆಯುವ
 ಬಡತನವನು ವೀಣೆ ಗೈದು,
 ಹಸಿವಿನ ತಂತಿಯು
 ಏರಿಸಿ ಗೋಳಿನ
 ರಾಗವ ಮಿಡಿಯುತ್ತಲಿಹನು.

ಜೀವದ ಮರೆಯಲಿ
 ಕಣ್ಣೀರ ಕೆರೆಯಲಿ
 ಅಳುವಿನ ಆಳಕ್ಕೆ ಮುಳುಗಿ
 ಭಾವದ ಕರೆಯಲಿ
 ವಸನದ ತೆರೆಯಲಿ
 ರಸಭಾವಗಳನೊಯ್ದು ತೊಯ್ದು.

ಕಾಣದ ಆಳದಿ
 ಕರೆ ಕರೆ ತಾಳದಿ
 ಗೀತನಿನಾದವ ಕೋದು
 ದುಡಿತದ ಸೂರಿಯು
 ದುಗುಡದ ಗೋರಿಯು
 ಒಳದನಿಯಾಲಾಪಗೈದು.

ಕಿವಿಗಳ ತುಂಬಿಸಿ
 ಎದೆಯಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿ
 ಜೀವದ ತಿರುಳಿಗೆ ಹರಿದು

ಕರುಳನು ಕೊರಗಿವೆ
 ಕೆಚ್ಚನು ಕರಗಿವೆ
 ಮರುಕದ ವಾದ್ಯನಿ ಇಹುದು.

ಸಾವಿನ ಉದ್ಗಾರ
 ಹಸಿವಿನ ಚೀತ್ಕಾರ
 ಎರಡೆಳೆ ಒಂದಾಗಿ ಹೆಣೆದು
 ಸೋಲದ ಕೂಗಾಟ
 ಕಾಲದ ಬಯಲಾಟ
 ಲಟಪಟದನಿಗೂಡಿ ಹಾದಿ.

ಆರದ ತೀರದ
 ಆಶೆಯ ಬೇಗೆಯ
 ಬಿಸಿಯುಸಿರೋಟದ ಧಾಟ
 ಆಗದ ಹೋಗದ
 ಬಯಕೆಯ ಕನಸಿನ
 ನೀರವದೊಡವೆರೆದಿಹುದು.

ಬೀಳ್ವರ ಮುಮ್ಮಲ
 ಆಳ್ವರ ಕಿಲಕಿಲ
 ಕೂಗಾಟ ನಗೆಯಾಟ ಕೂಡಿ
 ರೋಷದ ಕೆರಳಾಟ
 ದ್ವೇಷದ ಕೆಣಕಾಟ
 ಮೋಸದ ಪಿಕಲಾಟ ಹೂಡಿ.

ದುಃಖದ ಗದ್ದದ
 ಚಿಂತೆಯ ಧಗಧಗ
 ಒಂದಾಗಿ ಚಿಟಿಛಿಟಿ ಸಿಡಿದು.
 ಮನಸಿನ ಕಳಕಳ
 ಜೀವದ ತಳಮಳ
 ತಾಳದ ಹದ ಮಿಕ್ಕುತ್ತಿಹುದು.

ಬದುಕಿನ ಈ ಹಾಡು
 ಕಣ್ಣಿಹ ಕುರುಡರ
 ಬೆಂದೊಡಲಿನ ಹೀನ ವಾಡು.
 ಕಿವುಡರು ಕೇಳುವ
 ಮೂಕರು ಹಾಡುವ
 ಹೊಸ ತೆರವೀ ಸಾಮಗಾನ.

—೨ ಬಾ ಹೊರಗೆ ಸನ್ಯಾಸಿ!

ಬಾ ಹೊರಗೆ ಸನ್ಯಾಸಿ!
 ಅಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತದಲಿ
 ಸಾಧಿಸುವೆ ಏನನ್ನು?
 ಬಾ ಹೊರಗೆ ನೋಡಿಲ್ಲ
 ಶತಕೋಟಿ ಯೋಜನ ವಿ
 ಶಾಲ ವಿಶ್ವದ ಸ್ಥಿತಿಯ!
 ಕಾದಿಹುದು ನಿನಗಾಗಿ
 ದೇಶಸೇವೆಯ ಪೂಜೆ!

ಅನ್ನ ಅಂಬಲಿಯಾಗಿ
 ದುರ್ದಶೆಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ
 ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಲ್ಲ
 ಲೋಕ; ಬರಗಾಲದಲಿ
 ಮುಳುಗಿ ತಳಮುಳಿಸುತ್ತ
 ಕಂಗೆಟ್ಟು ನರಳುತ್ತಿದೆ!
 ಹೊಲೆ ಮೀರಿ ಹೊಲಸಾಗಿ
 ನಾರುತ್ತಿದೆ ಜಗವೆಲ್ಲ!

ಏಕಾಂತ ಧ್ಯಾನವಿದು
 ಅವನ ಮುಟ್ಟುವುದೆಂತು!
 ದೀನ ಜನರೆದೆಯುರಿಯ
 ಜ್ವಾಲೆಯಲಿ ಪರವಾತ್ಮ-

ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಿದೆ ನೋಡು!
 ಬಾ ಹೊರಗೆ ಸನ್ಮಾಸಿ!
 ಆ ಜ್ವಾಲೆಯನು ತಣಿಸು.
 ಅದು ಸೇವೆ! ಅದೆ ವೂಜೆ!
 ನೀತಿ ಕುಲಕೆಟ್ಟಿಹುದು
 ಧರ್ಮ ಕುರುಡಾಗಿಹುದು
 ಕರ್ಮನಲ ಹಡಿಲಾಗಿ
 ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿದೆ ನೋಡು!
 ಆಯ ತಪ್ಪಿದ ಜಗದ
 ವೂನವ ಸಮಾಜವನು
 ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿಗೆ ತರಲು
 ಸಾಧಿಸೈ ಸನ್ಮಾಸಿ!

ದುಡುವ ಮೈ ಕಸದಿಂದ
 ಕಡೆಯಾಗಿ, ಪರಮ ಪಾ-
 ವನವಾದ ಬೆವರು ಹನಿ
 ಬಚ್ಚಲಿನ ಕೊಚ್ಚೆಗಿಂ
 ತಲು ಹೀನವೆಂದೆನಿಸಿ
 ಜೀವನದ ಬಲ ಕುಂದಿ
 ಲೋಕ ತಳಮಳಿಸುತ್ತಿದೆ
 ನೋಡು! ಓ, ಹಠಯೋಗಿ.

ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಸ್ತಿ
 ವಾರ ನೆಲೆತಪ್ಪಿ, ಅಲು
 ಗಾಡುತ್ತಿದೆ; ಹಳೆ ಜಾತಿ
 ನೀತಿ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ
 ಹಳತಾಗಿ ಹಳಸಿ ಹಾ
 ಳಾಗಿಹವು; ಹಿಂದಿದ್ದ
 ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆ ಎಲ್ಲ
 ಕೊಳೆ ನಾರುತ್ತಿದೆ ಇಂದು.

ಹೊಸ ನೀತಿ ಹೊಸ ಜಾತಿ
 ಹೊಸ ಹೊಸತೆ ಬೇಕಯ್ಯ!
 ಹೊಸತಾಗ ಬೇಕೆಲ್ಲ.
 ಹೊಸತಾದ ತಳಹದಿಯ
 ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಧರ್ಮವನು
 ನಿಲಿಸಿ ಲೋಕದ ಕ್ಷೇಮ
 ಸಾಧನೆಗೆ ಹೇಣಗಾಡಿ
 ಹೇಣವಾಗಬೇಕೆಂದು!

ಕಾವಿ ಬಟ್ಟೆಯನುಟ್ಟು
 ಕೆನೆಹಾಲು ಮೊಸರುಂಡು
 ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿರುತ
 ಸುಖದ ಸೊಗಸನು ಸವಿದು
 ಧ್ಯಾನಮಾನಸನಾಗಿ
 ಓಂಕಾರ ಜಪದಿಂದ
 ತೃಪ್ತನಾದರೆ ಸಾಕೆ!
 ಹೇಳು, ಓ ಸನ್ಯಾಸಿ!!

ವಿಶ್ವವನೆ ಕರಗಿಸುವ
 ಬಡತನದ ಕುಲುಮೆಯಲಿ
 ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನೆಲ್ಲ
 ಪುಟವಿಟ್ಟು ಹಳೆಕಂತೆ-
 ಗಳ ಸುಟ್ಟು ಜಗದಸಂ-
 ತೆಯ ಜನದ ಸೇವೆಯಲಿ
 ಬದ್ಧಕಂಕಣನಾಗಿ
 ಬಾ, ಹೊರಗೆ ಸನ್ಯಾಸಿ!

ಧ್ಯಾನಯೋಗವ ಬಿಟ್ಟು
 ಕರ್ಮಯೋಗವ ತೊಟ್ಟು
 ಹೃದಯದಲಿ ಹುದುಗಿರುವ
 ಆ ಸುವ್ವ ಬ್ರಹ್ಮನನು
 ಚೇತರಿಸಿ ಹೊಸ ಶಕ್ತಿ
 ಯನು ಹೊಂದು; ಎಲ್ಲಿ ಹುಡು
 ಕುವೆ ನೀನು? ಬಾ, ಹೊರಗೆ
 ಮುಕ್ತಿ ಅಡಗಿಹುದಿಲ್ಲ!

ಬಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆ

ಪ್ರೀತಿ ದೀಪ

ಅಂದು ನಿನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿ
ತಂದು ನಿನ್ನ ನನ್ನ ಕರಡಿ
ಹೊಂದಿಸಿದರು ಮರತೆಯೇನು
ಮಂದಗಾಮಿನಿ?
ಬಂದ ಬಂಧುಬಳಗ ಹರಸಿ
ತಂದು ಭಾವಿನಿ!
ಚಂದದಗ್ನಿಯಿಂದರು ನೀನು
ಸಿಂದೆ ಕಾಮಿನಿ!
ಸಂದ ವಿಭವ ನೆನೆದು ಮೋಹ
ಹೊಂದು ಮೋಹಿನಿ!

ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿ!
ನೆರೆದ ಬಂಧು ಬಳಗ ಸಾಕ್ಷಿ!
ಹರಸಿದಂಥ ದ್ವಿಜರು ಸಾಕ್ಷಿ!
ಮಡದಿತನಕಿದೂ
ಧರನೆ ಮರನೆ ಪತಿಯನೆನ್ನ
ಜರೆದು ನುಡಿವುದೂ?
ಜರೆದು ಎದೆಯ ಕ್ರೂರತನದೆ
ಇರಿಯುತ್ತಿರುವುದೂ?
ಇರೆದು ಮೋಹ ಕುಡಿಯ ಹುಟ್ಟು
ಹರಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ?

ದುಡಿದು ದುಡಿದು ದುಗುಡವಾಂತೆ
ಪಡಿಸೆ ನಿನಗೆ ಹರುಷ ಕಾಂತೆ
ನಡಿಸು, ನೇಹಗೊಳ್ಳು ಬೀರು
ಪ್ರೇಮಕಿರಣವಾ.

ಬಿಡಿಸು ಮನದ ಬೇಸರವನು
 ಬಿಡಿಸು ಮೋದವಾ.
 ನುಡಿಯ ಸುಧೆಯ ಸವಿದು ತೋರು
 ಮಡದಿ ಪ್ರೇಮವಾ.
 ಬಿಡವ ಎದೆಯ ತಂತಿಗಳಲಿ
 ನುಡಿಸು ನೇಹವಾ.

ರಮಣಿ ನಿನ್ನ ವರಿಸಿದೆನಗೆ
 ಗಮನಕೊಡದೆ ಪ್ರಣಯವಿಡದೆ
 ಗಮಿಸುತ್ತಿರುವುದೇನು? ಹಾ-
 ಳು ಮುನಿಸು ನಿನ್ನದೂ.
 ಶಮೆಯ ವಹಿಸು ಸರಸವಿರಿಸು
 ಕ್ಷಮಿಸು ಕಾಮಿಸು.
 ವಿಮಲ ಮಮತೆಯಿಂದ ಮನದ
 ಭ್ರಮೆಯ ನೀಗಿಸು.
 ಭ್ರಮಿತ ಹೃದಯ ತಳಮುಳದ
 ತುಮುಲವಡಗಿಸು.

ಆರುತಿಹುದು ಪ್ರೀತಿ ದೀಪ
 ಏರುತಿಹುದು ಮನದ ತಾಪ
 ವಿಾರುತಿಹುದು ಮೇರೆ ಮೋಹ
 ತೋರು ಕರುಣೆಯ.
 ಧಾರೆಯಾಗಿ ಸುರಿವ ಕಣ್ಣು
 ನೀರನೊರಸೆಯಾ.
 ನೀರನೊರಸಿ ಚುಂಬಿಸುತ್ತಲಿ
 ನೀರೆ ಸ್ಫುರಿಸೆಯಾ.
 ನೀರೆ ಸ್ಫುರಿಸಿ ಮುದದೊಳೊಮ್ಮೆ
 “ನೀರ”ನೆನ್ನೆಯಾ?

ಎನ್. ಎನ್. ಕಾಮತ್

೧ ನಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆ

(ಇಂದಿನ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳ ಬಯಕೆ)

ನಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆಯೇನು ಬೇಡಿಕೆಯೋ? ಬಯಕೆಯೋ?

ಸಿಮ್ಮ ಕರುಣೆಯ ಕಾಸಿನಮ್ಮ ಕಿಸೆಗುಬ್ಬರವ
ಸುಮ್ಮನೇ ಬೇಡವೈ;—ನನುಗೊಂದು ನೆಲೆ ಬೇಕು.
ಹೇಡಿ ಬಯಸುವ ಸ್ವರ್ಗ, ಗೂಢಸೂಕ್ತಿಯ ಅರ್ಥ
ಬೇಡವೈ;—ಪುರುಷತೆಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಬೆಲೆ ಬೇಕು.

ದೂರದೃಷ್ಟಿಯ ಬದಲು ದೃಷ್ಟಿವೈಶಾಲ್ಯವನು,
ಭೂರಿಬೆಳಸಿನ ಬದಲು ಆತ್ಮವಿಕಸನವನ್ನು
ಬೇಡುವೆವು. ನೆಲನೀರುಗಾಳಿಗಳ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯ
ಬೇಡವೈ. ಬೇಕೆನುಗೆ ಹಸನುನೆಲ, ಒಸರೊಂದು.

ಸಕಲರುಮ್ಮಳವೊಂದು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಪಡೆ-
ದಖಿಲತೆಗೆ ಒಂದೂರೆ, ಒಂದು ಗುಡಿಯೇ ಭಿತ್ತಿ;
ಚುರುಕುಮಿದುಳಿನ ಜ್ವಲಿಸುವೆದೆಯ ಮುಂದಾಳೊಬ್ಬ-
ನುರವಣಿಸಿ ನಡೆಸಲೆಮ್ಮನು ತನ್ನ ಧೃತಿಯಿಂದ.

ನತ್ತರಿನ ಮೂಳೆಗಳ ಕೈಕಾಲುಕಣ್ಣುಗಳ
ಶಕ್ತಿಯಿಂದೆಲ್ಲ ರೆತ್ತುವ ಸಂಪದವೆ ನಮಗೆ;
ಎಲ್ಲರುತ್ತನ್ನಗಳು ಎಲ್ಲರೊಳು ಪಾಲಾಗಿ,
ಚಿತ್ತವೇ ಸೊತ್ತಾಗಿ, ಸೊತ್ತೆಲ್ಲ ತೊತ್ತಾಗಿ,
ಮೈತ್ರಿಯೇ ಶಾಂತಿಶಾಸನವಾಗಿ ಸಿಗಬೇಕು.

ಹಂಚಿಕೆಯ ಲಂಚದಿಂ ಕೊಂಡ ನೆಲ ಭೂಮಿಯೇ?
ವಂಚನೆಯ ಚಿನ್ನಬೆಳ್ಳಿಗಳ ಧನಿಗುಂಟೆ ದನಿ?
ದೃಢತೆಯೆಂಬಾ ವಜ್ರ, ಸಾಹಸದ ಕಡಿಮೆಕ್ಕು,
ಮಿದುಳೆದೆಗಳೊಪ್ಪಿರುವ ನಾಣ್ಯಗಳಿವೇ ಹಣವು.
ಮುದ ನಾಳೆಗೆಂಬ ವಾತನು ಮರೆವ ಯುಗ ಬೇಕು.

ಮುಂದೆ ಮುಂದರಿವೆವೆಂಬಾತುರಕೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ;
 ಇಂದಿನೊಳೆ ಮುಂದುಸಾಧನೆಗೊಂದು ಮಿತ್ರಿಯಿಲ್ಲ.
 ಹಾಳು ಇಂದಿನ ಗೋಳಿನಿಂದಾಳು ಎದ್ದೇಳಿ,
 ಬಾಳುವೆಯ ಬೆಳಸಿಂದ ನಿಜವರಿತ ಕಾದಾಳಿ,
 ಜನತೆಗವಕಾರಿಯಾದಾ ತೃಪ್ತಿ ಜಾಡ್ಯವನು
 ಮನದಣಿಯೆ ದುಡಿಯುತ್ತ ಬಡಿಯುತ್ತ ನೀಗಿಸಲಿ.
 ಹುಟ್ಟೂರ ತೊರೆದದನು ಸುಟ್ಟೂರನಾಗಿಸುವ
 ಕೆಟ್ಟಜಾಳಿಗೆ ವಿಧಿಯ ನಿಷ್ಕರತೆ ಕಾರಣವೆ?
 ಮಣ್ಣೆದ್ದು ಕೈಯಿದ್ದು ತಾಯ್ನಾಡ ತೊಲಗುವರೆ?
 ಮಣ್ಣೆದ್ದ ಹಿರಿಯರಂದಿನ ನೆತ್ತರಿನ ಬೆವರ
 ಮುನ್ನೀರೆ ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಸತ್ತ ತುಂಬಿಟ್ಟಿದ್ದು,
 ದಣಿವಿರದೆ ದುಡಿವಂತೆ ಬೇಸರಿಕೆ ಕಡಿವಂತೆ
 ಇನಿದಾದ ಸುಡಿಗೂಡಿ ಮುದ್ದಾಗಿ ಹಾಡಿದ್ದು,
 ನೋಡುತ್ತ ಕೈತಟ್ಟಿ ಕೂರದಲೆ ಸಾಹಸದಿ
 ಆಡುತ್ತ ದಿಕ್ಕಲ್ಲ ಬೆರಗುಗೊಳುವಂತಿದ್ದು,
 ಹೆತ್ತೂರಿಂದ ಮತ್ತೂರಿಲ್ಲ ವೆನ್ನಿಸಲು
 ಬಿತ್ತುದೆಲ್ಲ ವನಂತನಾಗಲಾಸರೆಯುಂಟು.

ಬಾನಿನಾಚೆಗೆ ನೋಟ, ಯುಗದ ಕೊನೆಗೂ ಓಟ,
 ತಾನೆಂಬುದೆಲ್ಲ ರೆಂಬಾ ನಂಬುಗೆಯ ಶಾಂತಿ
 ಉಸಿರಾಗೆ, ಚಿತ್ತವೇ ಸೊತ್ತಾಗೆ, ಗೈಮೆಯೇ
 ಹೆಸರಾಗೆ, ನರನಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದುದೆ ಸಿರಿಯಾಗೆ,
 ಬೆವರಮಳೆ ಸುರಿಯುವಧಿಕಾರವೇ ಆರಸಾಗೆ,
 ತವರೂರಿಗೈದುವಂತೊಂದುದಿನ ಪೋಪಂತೆ,
 ಅಳಿದರೂ ಉಳಿದವರ ನಾಡಿಯಲಿ ನಲಿವಂತೆ,
 ಕಡಿದಂತೆ ಚಿಗುರುವಶ್ಯತ್ಕಗಳ ಜೀವನವ
 ಬೇಡುವೆವು.

ಇದೆ ನನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಯೊ, ಬಯಕೆಯೋ!

೨ ಗ್ರಾಮ ಸೇವಕರ ಹಾಡು

ಮೇಳದ ಭಜನೆ

ಭಾರತವರ್ಷವಿದೊಂದೇ ಗ್ರಾಮ,
ಭಾರತವಾಸಿಗಳೊಂದೆ ಕುಟುಂಬ,
ನೂರುಮತಗಳಲಿ ಒಂದೇ ಧರ್ಮ,
ನೂರುಮಾತುಗಳೊಳೊಂದೇ ಮರ್ಮ
ಒಂದೇ ಕುಲದಲಿ, ಒಂದೇ ಛಲದಲಿ,
ಒಂದೇ ಬಲದಲಿ ಬಳೆವರೆಂದೂ
ಒಂದೇ ಜನಸವ ಒಂದೇ ಸಂಸದ
ಒಂದೇ ಹಾಡಿಗೆ ಕಾಲಿಡಲಿಂದೂ.

ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆ ಹಸಿದಿರುವವಳಂತೆ,
ಸ್ವರ್ಣಗರ್ಭಿ ದೀನಾನನೆಯಂತೆ,
ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ ಸಮರಾಂಗಣವಂತೆ,
ತನ್ನವರಾರೂ ಕಿವಿಗುಡರಂತೆ!

ಬಳಗಗದ್ದಲದಿ ಕೇಳುವುದುಂಟೆ?
ಒಳಜಗಳಗಳಲಿ ಬಾಳುವುದುಂಟೆ?
ಹಳಬರ ಮರೆತಿರಿ, ಹೊಸತೊಂದರಿಯಿರಿ,
ತಲೆಗೆಡುವಿರಿ ಕಾಲಿಡಲರಿಯದಿರೇ.

ಮೂವತ್ತೈದಿದೆ ಬಟ್ಟಲನಿಟ್ಟು,

ಬೇವುತ್ತಿದೆ ಹಸಿವಿಂದಿನ್ನೆಷ್ಟು!

ಸಾವಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವ ಜಡರೆಷ್ಟು!

ಜೀವನಕೊಂದಿದೆ ಮರೆತಿಹ ಗುಟ್ಟು—

ಬೆವರೇ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಪಾಷ್ಠಿಕ ತತ್ತ,

ಬೆವರೇ ನವಸಂಜೀವನ ಸತ್ತ,

ಬೆವರಲಿ ಮಿಂದರೆ, ಹಸಿವಿನ ತೊಂದರೆ

ಜನನಿಗೆಯಲ್ಲದೆ,— ಜನಕೆಲ್ಲುಂಟು?

“ಆಡುವರಲ್ಲದೆ, ಮಾಡುವರಲ್ಲ;
ನೋಡುವರಲ್ಲದೆ, ಕೂಡುವರಲ್ಲ;
ಬೇಡುವರಲ್ಲದೆ, ನೀಡುವರಲ್ಲ;
ನಾಡೆಲ್ಲವು ಕಾಡಾಗುವುದಲ್ಲ!”

ಕಣ್ಣೀರಿಡುವಾ ತಾಯ್ನುಡಿ ಕೇಳು!
ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ಧೃತಿಯಿಂದೆದ್ದೇಳು!
ಮಣ್ಣನು ಬೆವರಿಂ ಪುಟಕಿಡಬಲ್ಲೆ,—
ರನ್ನನಾಗುವುದು ಬೆಂದೋಣ ಮಳಲು.

ತನ್ನನೆ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಬಗೆ ಬೇಕು;
ತನ್ನವರಲಿ ಬೆರಸುವ ನಗೆ ಬೇಕು;
ತನ್ನದೆಲ್ಲವೆಲ್ಲರಿಗಿನ ಬೇಕು;
ತನ್ನದೆಗೆಲ್ಲರ ಭರವಸೆ ಬೇಕು;—

ಬೇಡುವ ಕೈ ನೀಡಲು ಬಲಿಸುವುದು,
ಆಡದೆ, ಹಿರಿದನೆ ಮಾಡಕಲಿವುದು;
ನೋಡುತರದೆ ಒಡನಾಡುವುದಾಗಲೆ
ಕಾಡೆಲ್ಲವು ಚೆನ್ನಾಡಾಗುವುದು.

ಪ್ರ ವಾ ಣ

ಮುಂದಿನ ನಾಯಕರಿಂದಿನ ಬಾಲಕ
ವ್ರಂದವೆಂದು ನಾನಾ ನಂಬಿಹೆವು;
ಮುಂದಿನ ಭಾರತಸಂಪದಕಾರಕ-
ರೆಂದೇ ನಂಬುಗೆ ತುಂಬಿಹೆವು

ಭಾರತವರ್ಷಗ್ರಾನ್ವಿಣರ ಪರಿ-
ವಾರದಿ ಸೇರುತ ಸಾಧಿಸುವಾ!
ತಾರಕವೊಂದೇ ಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತಿಯ-
ಪಾರನುಹಿಮೆಯನೆ ಬೋಧಿಸುವಾ

“ಅರಿಹೊಟ್ಟಿಯ ಕಿರುಬಟ್ಟಿಯ ದಿನಗಳ
ಮರೆಯಿರಿ; ಸಹಕಾರದಿ ಬಲಿತು
ತಿರುಪೆಯ ಕೈಯಲಿ ನೇಗಿಲಿರಲಿ, ಮೈ-
ಮುರಿದು ದುಡುಕಿ ದುಡಿಯುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ”

ಪಶುಗಳೆನದೆ ಬರೆದೋಡುವ; ಸುತ್ತಲ
ವಸುಧೆಯ ವಾರ್ತಾಸಾಹಿತ್ಯದಲಿ
ವ್ಯಸನಿಗಳಾಗಿ, ನಿರ್ಮಲ ಸುಖಜೀವನ
ಬೆಸನದ ತೃಪ್ತಿಯ ಬೇಡುವ ಹಿತದಲಿ

ಗ್ರಾಮಗ್ರಾಮದಿ ಭಾರತವರ್ಷವ
ಪ್ರೇಮದಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅರ್ಚಿಸುವ!
ಈ ಮಹಾಜನಾಭಯಪ್ರಸಾದದಿ
ಕ್ಷೇಮವೊಡಗುವೊಲು ಯಾಚಿಸುವ

೨ ಹೊಲೆಯನ ಹಂಬಲ

‘ಪತಿತಪಾವನ’ ಬಿರುದು ನಿನಗೆ ಸಲಬೇಕೆಂದು
ಪತಿತರಾಗಿಯೆ ನಮ್ಮವರು ಬಾಳಬೇಕೇ?

ಬಿರುದುಗಳ ಮೋಹವನು ಮಾನವರೆ ತೊರೆದಿರಲು,
ಪರಮಪುರುಷನಿಗೇಕೆ ಬಿರುದಿನಗ್ಗಳಿಕೆ?

ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವ ತೆರದಿ ಸಾಕ್ಷಿ, ನಿ-
ನ್ನಾಕಣ್ಣಿಗೆವೆಯಿಲ್ಲ, ತೆರೆದ ಕಣ್ಣವನೇ!

ಮುಚ್ಚಲಾರದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವೆಯೋ, ನಮ್ಮ ಕ-
ಣ್ಣಿಚ್ಚು ತಾಗುವುದೇನು ದುರ್ಭಾವನೆ!

ಸಾವಿರಾಪ್ಯಸಾಲೋಕ್ಯ ಪದವಿಗಳ ಭಕ್ತರಿಗೆ
ನೇಮಿಸುವ ಪರದೈವ, ನಿನ್ನ ಬಿಂಬವನು

ಕತ್ತಲಿನ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿಹರು; ನಾವು
ಅತ್ತ ಸುಳಿದರೆ ನಿನ್ನ ಮೈಗೆಡುವುದೇನು?

ಭಕ್ತರಿಗೆ ತನ್ನ ತೆತ್ತಿಹುದೆ ನಿನ್ನಯ ಬಾಳೆ;
 ಅತ್ತ ಸುಳಿಯಲು ಬಾರದೆನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ,—
 ವದದಲಿತ ಬಲಿಯ ಪಾತಾಳದರಮನೆ ಕಾಯ್ತು
 ಮುದದೋರಿ—ಬಾ, ದಲಿತನೆನ್ನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ!

ಸೆರೆಯ ಕತ್ತಲಕೋಣೆ ದೇಗುಲನ ತೊರೆ; ನಮ್ಮ
 ಮರೆದ ಪೂಜಾರಿಯನು ತೊಲಗಿ ಬಾರಿತ್ತ;
 ನೀನಿರದೆ ಒಕ್ಕಲಿಲ್ಲದ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲಿ
 ಸಾನುರಾಗದಿ ಸುಳಿದು ಬೆಳಕ ಬೀರಿತ್ತ!

ಕೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುತ, ಕೊಳೆ ತೊಳೆವ ಪಾಡಮಗೆ,
 ಮಲಿನತೆಯ ನಿರ್ಮೂಲನಕೆ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ;
 ಹೊರಗೆ ಕೊಳೆ ಮೆತ್ತಿದರು, ಒಳಗೆ ನೀ ಜೀವಾಳ;
 ಶರಣು,—ಪಾವನ ನಿರಂಜನ ನಿತ್ಯ ಜ್ಯೋತಿ!

೪ ದೀಪಗಳು

ಚಿನ್ನದ, ಕಲ್ಲಿನ, ಕಂಚಿನ, ಗಾಜಿನ,
 ಮಣ್ಣಿನ, ದೀವಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ;
 ಉನ್ನತ ಕಂಭಗಳಂತಿವೆ ಹಲವು;
 ಸಣ್ಣ ಹಣತೆಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ.

ಸಿಡಿಲಮರಿಗಳಿವೆ, ಮಿಂಚುಹುಳುಗಳಿವೆ,
 ಕಿಡಿಮಿಣುಕುಗಳಿವೆ, ತಾರೆಗಳು;
 ಬೆಡಗಿನ ತಳುಕಿದೆ, ಪ್ರತಿಭೆಯ ಹೊಳಪಿದೆ,
 ಮಿಡಿ-ಹೂ-ಹಣ್ಣುಗಳ ರೂಪುಗಳು.

ತೊಟ್ಟಿಲ ಬಳಿ, ಸುಡುಗಾಡಿನ ಬಳಿ, ಮು-
 ಮೈಟ್ಟಿಲ ಬಳಿ, ಮೇಲ್ಗಟ್ಟಿನಲೀ;
 ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲರಮನೆಯಟ್ಟದಲೀ
 ಬೆಟ್ಟದ ದೇವೀ ಮಂದಿರದೀ.

ಹೊಗೆಯವು ಹಲವು; ಧಗೆಯವು ಕೆಲವು;
ಹೊಗುವವು ಗುಡ್ಡದೊಳಗು ಕೆಲವು;
ನಗುತವೆ ಸಿಡಿಯುತೆ, ಅಳುತವೆ ನಡುಗುತೆ,—
ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿದೆ,— ಈ ಚೆಲುವು!

ಕತ್ತಲೆ ತೋರುವ, ಕತ್ತಲೆ ನುಂಗುವ
ಮೃತ್ಯುವ ಗೆಲ್ಲುವ ಜ್ಯೋತಿಗಳು;
ಸುತ್ತಲಾ ಬೆಳಗುವ, ನೆತ್ತಿಯುತುರಿಯುವ,
ಆತ್ಮವ್ರಕಾಶನ ಜ್ಯೋತಿಗಳು.

ಒಂದುಸಿರಲಿ ಮುಗಿವುವು ಕೆಲವಿರುವುವು
ಒಂದುನೂರು ಯುಗಗಳ ವಲೆಗೂ;
ಇಂದಾರಿದರೂ ಮುಂದೆ ತೋರಲಿವೆ
ನೊಂದಂತಿದ್ದರೂ ನೊಂದವವು.

ಎಣ್ಣೆ ಮುಗಿದರೂ, ಕಿಡಿಯಾಗುವುವು;
ನುಣ್ಣಿನೆ ಬೂದಿಯು,— ಕಿಡಿಯಾರಿ;
ತಣ್ಣಿಗೆ ಬೂದಿಯು ವಾಸನೆಕೊಡುವುದು,
ಪುಣ್ಯಕರ್ಮ ಸ್ಮಾರಕವಾಗೆ.

೨೯ ಅವನ ಧರ್ಮ

(ವಾಸರ ಪದದ ಛಾಟಿ—ರೂಪಕ)

ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯ ನೋಡಿ ದಣಿಯೆನೋ, ಶ್ರೀರಂಗ!
ಎನ್ನೊಳರಿತೆನು ದೇವ ನಿನ್ನಂತರಂಗ. || ಪಲ್ಲ ||

ಕತ್ತಲಲಿ ಭೂತ ಕಾಣುವುದೇಕೆ? ಹಿತ್ತಿಲಿನ
ಉತ್ತಮದ ಮೂಲಿಕೆಯ ಬಗೆಯರೇಕೆ?
ಮೃತ್ಯುವಿನ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ನರಕೀಟ
ಸಿತ್ತಜೀವಿಯು ಎಂದು ನಗುವುದೇಕೆ?

ತೋಳನೀಡುವ ಮುನ್ನ ಎಳಗೂಸು ಚಂದಿರನ
ತಾಳಬೇಕೆಂದಳುತ ಕೂಗಲೇಕೆ?

ಬಾಳಿದುದು ಸಾಕೆಂದು ಗೋಳಿಡುವ ಹಳಬ, ಕೊನೆ-
ಗಾಲದಲಿ ಉಳಿಯಬೇಕೆಂದಳುವನೇಕೆ?

ಕೂಸಿಲ್ಲವೆಂದತ್ತು ಹೊತ್ತು ಹರಕೆಯ ಮುನ್ನ
ಕೂಸ ಹಡೆವಾಗ ಬೇಡಿದರಾರೆನುವಳು;
ಕಾಸಿಲ್ಲದಾಗ ಸದ್ಭರ್ಮಗೈನಾಸೆಯಿರೆ,
ತಾಸಿನಲಿ ಹತ್ತಬುಡವ ವ್ಯಯಿಸುತ್ತಿಹರು.

ಇಲ್ಲದುದರಲಿ ಆಸೆ, ಇದ್ದುದರಲತೃಪ್ತಿ,
ಸಲ್ಲದುದರೆಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಸಾಲಪಡೆದು,
ಚೆಲ್ವಾಗಿ ಇಟ್ಟಂತಿರದೆ, ಕಂಡಬಟ್ಟಿಯಲಿ
ಕಾಲಿಟ್ಟು ತಿರುತಿರುಗುವರು ಕರ್ಮಹಿಡಿದು

ನಿನ್ನಚ್ಚಿನಲಿ ಹೊಯ್ದು ರೂಪವಿರಲದರ ಸಂ-
ಪನ್ನತೆಗೆ ಬೆಡಗುಹೆಚ್ಚಿಸೆ ಕೆಡುವರೇಕೆ?
ತನ್ನದೆಲ್ಲವ ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಧನಿ ನೀನಿರಲು,
ನಿನ್ನಿಚ್ಚೆ ನಡೆಸೆ ಮರೆಯುತ ದುಡಿಯರೇಕೆ?

ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಗತಿ ನೀನು, ನಿನಗೆ ಗತಿ ಬೇರಿಲ್ಲ;
ಬಲ್ಲವನು ತಾನೆಂದು ಗೂಢವಿರುವೆ;
ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಯನಿಸೆದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಬಿರಿಯಿಸುವೆ;—
ಸಲ್ಲದೈ ನಿನ್ನಿಚ್ಚೆ ನಾಸಿಲ್ಲದೆ!

೬ ಬೆಂಬಲ

(ರೂಪಕ)

ಕಣ್ಣಮುಂದಿರದೆನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿರಲೇಕೆ
ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಣ್ಣುಂಟೆ ಇನ್ನೇಕೊ ಶ್ರೀರಂಗ? || ಪಲ್ಲವಿ ||

ಬೆನ್ನಬಲಕೆ ನಿಂತು ಎನ್ನ ನಡೆಸುತ್ತಿರೆ
ಮುನ್ನ ಕಾಲೆಡವಂತೆ ನೀನೆ ಹವಣಿಸುವೆ
ಮಣ್ಣುಮುಕ್ಕಲು ಬಿದ್ದ ನನ್ನ ನೀನೆತ್ತುತ
ತನ್ನಂಥ ಪೊರೆವರು ತೋರೆಂದು ನಗುತ್ತಿಹೆ.

ಕಣ್ಣು ಮುಂದಕೆ ನಿಂತು ಎನ್ನ ಕೈಪಿಡಿಯುತ್ತ
ಮುನ್ನೆನ್ನನ್ನೊಯ್ದರೆ ನಾನು ಕಂಗೆಡುವೆನೆ?
ನೀನೆ ಗತಿಯು ಎಂದು ಕಣ್ಣು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು
ನಿನ್ನ ಹೊಣೆಗೆ ಮುಂದು ನ್ಯೂನವಾಗುವುದುಂಟೆ?

ಮುಂದಿದ್ದರೆನ್ನಯ ಕುಂದುಕರ್ಮವು ನಿನ್ನ
ಹೊಂದುವುವದಕಾಗಿ ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲುವುದೆ?
ಮಂದಭಾಗ್ಯನ ನನ್ನನೆಂದಿಗೂ ಬಿಡಲಾರ
ದಂದದ ಬಂಧುತ್ವ ಸಂದುದೇ ಹಿಂದಿರೆ?

ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತು ರಥವನಂದು ನಡೆಸಿದೆಯಾ?
ಇಂದೂ ನಿನ್ನಿಚ್ಛೆಯು ಅಂದಿನಂತಿರದೆ?
ಮುಂದೇರು ರಥದಲಿ ಮಂದಿಯ ತೋರಿಸು,
ಹೊಂದುವೆ ಜಯವ ಸಂಸಾರಸಮರದಲಿ.

ನೀನೆನ್ನ, ನಾನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣಾಗಿ,
ಜನ್ಮಯಾತ್ರೆಯುಗೈವ ಪುಣ್ಯವಿದು!
ನೀನು ಮುಂದಿರದಿನ್ನು ನಾನು ಕಾಲಿಡಲೊಲ್ಲೆ,
ನೀನೆಷ್ಟು ದಿನ ಕಾದುನಿಲುವೆಯೊ ನೋಡುವೆ!

ತಿಳಿದವನಲಿ ನಿನ್ನ ಛಲ ನಡೆಯದು, ಬಂಧು!
ನಲವಿಂದ ಪಿಡಿದು ಕೈ ನಡೆಯಯ್ಯ ಮುಂದು!
ಹಲವು ಯುಗಗಳಾಚೆ ಕೋಟಿಜನ್ಮಗಳಾಚೆ
ಬಳಲದೆ ನಮ್ಮಯ ಮಂದಿರ ಸೇರುವೆ.

೨ ತಾಯಿ

(ರೂಪಕ)

ತಾಯಿ ನೀನೆಂದು, ನಾ ಬಾಯಾರಿದೆನು ಕೂಗಿ,

ಹಾಯಾಗಿ ಬಾರದೆ, ನೋಯಿಸುವುದೆ ರಂಗ?

|| ಪಲ್ಲವಿ ||

ಯಾವ ಲೋಕದ ಕಸಗುಡಿಸಿ ಮುಸುರೆ ತೊಳೆ

ದಾವ ಭಾವಿಯ ನೀರ ಬಚ್ಚಲಿಗೊಯ್ಯೆ?

ಯಾವ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಮಾನ್ನ ಬೇಯಿಸಿ

ಯಾವ ಅತಿಥಿ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ, ರಂಗ?

ನೆರೆಮನೆಯಿಂಥಕ್ಕೆ ಎರವು ತರಲು ಪೋಗಿ
 ಪರಿಪದಿ ಸುದ್ದಿಯನಾಡುತುತ್ಸವದ
 ಮೆರವಣಿಗೆಯ ನಾಡ್ಯಸ್ವರವನಾಲಿಸುತತ್ತು
 ಭರದಿ ಕೈಬೀಸಿ ಪೋಪರೆ ಮರೆಯುತಲೆನ್ನು?

ಮಾವ ಅತ್ತೆಂದಿರ. ಸೇವೆವನಾಡುತ, ತನ್ನ
 ಭಾವನೊಡನೆ ಚಕ್ಕಂದವನಾಡುತ
 ಬೇವಮಾತುಗಳಾಡೆ ನಾದಿಸಿ ತವರ್ಮನೆ
 ಭಾವಿಸಿ ಮೈಮುರಿತಿರುವೆಯೋ, ಶ್ರೀರಂಗ

ಕೂಗಿದೊಡನೆ ಬರಲಾರೆಯಾದರೆ, ನಾನು
 ಕೂಗದ ತೆರ ಸಂತವಿಡಬಾರದೇ?
 ತೂಗು ತೊಟ್ಟಿಲಬಳಿ ಬಾಗುತ ಚೋಗುಳ
 ರಾಗದಿ ಸುಮಧುರ ಗೀತೆಯ ಹಾಡಿರು

ತನ್ನ ಮಗುವಿನೊಳುಪೇಕ್ಷೆಮಾಡಿದರೆ ನೀ
 ಮುನ್ನ ಜನ್ನದಿ ಹುಟ್ಟು ಬಂಜೆಯಾಗೀ
 ಚೆನ್ನಾದ ಭಕ್ತರಿಲ್ಲದ ದೇವಮೂರ್ತಿಯ
 ಬನ್ನ ಬಡುವೆ ವಿಧಿ ಬೆನ್ನಬಿಡದು ನಿನ್ನ

ನಾನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಕರುಳು ತಂಪೇ?
 ನೀನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾನು ತಬ್ಬಲಿಯೂ!
 ನಿನ್ನ ಮಾಟಕೆ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾಟಕೆ ಗಂಟು;
 ನಿನ್ನ ತೋಳಲಿ ಸೆರಗಿನ ಮರೆಘೊಳಿಸು

೮ ಹೂವು ಹಂಬಲಿಸಲೇಕೆ?

ನಿನ್ನಗಾಗಿ ಬಂದೆ ನಾ ಹಂಬಲಿಸಲಾರೆನ್ನೆ
 ಎನ್ನಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ಹಂಬಲನರಿತೆ, ದೇವಾ

|| ಪಲ್ಲ ||

ಅಮಿತಯುಗಗಳ ಯತ್ನದಿಂದೆನ್ನ ಅರಳಿಸುವೆ;
 ಅಮಿತಾಣು ಅನುಭವಗಳನು ಕೂಡಿಸಿ
 ಕಮನೀಯನಾಗೊಮ್ಮೆ ನೀನೆಣಿಸಿದಂತೆ, ಕರ-
 ಕಮಲಸಂಜಾತ ನಾನಾಗಬೇಕೆಂದಿರುವೆ

ನೆರೆಯಾಗಿ ಮರೆಯಾಗಿ, ಕರಗಿಸುತ ಮಿರುಗಿಸುತ,
 ಮರುಗಿಸುವೆ ಮೆರೆಯಿಸುವೆ,- ಹಂಬಲಿನಿಶೋ!
 ಹರಸಿ ಹಾಡುವೆ, ಕಿರಳಿನೋಡುತ್ತ ಬೆದರಿಸುವೆ,
 ಚಿರದಿನಕೆ ಬಾಡದಂದದ ಧೃತಿಯ ಬೆಳೆಯಿಸುವೆ

ಕರುಣೆಯಿದ್ದನಿತ್ತುಗ್ರನಾಗಿರುವ ತಂದೆ ನೀ,
 ಕರುಳೆಂದರಿತು ಹಿಸುಕಿಕೊಳುವ ತಾಯೀ!
 ಸುರಗಿ ಧಾರೆಯ ಸಿಯಮದಿಟ್ಟು, ಅಪರಾಧಿಯನು
 ಒರೆಯ ಬೀಸುತ ಅರಿವ ತಿದ್ದುತ್ತಿಹ ಧನಿಯೇ

ಕೈನೀಡಿ ಎನ್ನೆಡೆಗೆ ನಸುನಗುತ ಬಹ ಸಿನ್ನ
 ಕಣ್ಣಿನಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ತೊಳಗಿಹುದನರಿತು,
 ಎನ್ನ ದೀನತೆಯಲಂಕಾರ ಮೆಚ್ಚಿದ ಕಲಾ
 ಪೂರ್ಣ ಸಿನ್ನಭಯಕರದೊಪ್ಪಿಸಿಕೊಳುವೆನು.

ಜಿ. ಎನ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೈ

ಅ ಮ ರ ಲೋ ಕ

ಭೂಮಂಡಲವನಂದು ಕತ್ತಲೆಯು ಮುಸುಕುತಿರೆ,
 ಗಗನದೊಳು ಮಿಂಚು ರ್ಭುಗರ್ಭುಗಿಸುತ್ತರೆ, ಗುಡುಗು ಘುಡು
 ಘುಡಿಸುತ್ತಿರೆ, ಮುಗಿಲು ಭೋರ್ಗರೆದು ಜಲಸುರಿಸುತ್ತಿರೆ,
 ತವಕದಿಂ ನಾಂ ಮನೆಯ ಸೇರಿ, ಕೋಣೆಗೆ ಸಾರಿ,
 ದೀಪವನು ಬೆಳಗಿ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಾಸನದಲ್ಲಿ
 ಕುಳಿತಿದ್ದು, ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ, ಸೃಷ್ಟಿವೈಚಿತ್ರ್ಯವನು
 ನೆನೆಯುತ್ತಲಿರಲು ನಡೆದದ್ದು ತವನೇನೆಂಬೆ!

ಗಗನಮಂಡಲದಿಂದ ಭಳಭಳಿಪ ಬೆಳಕೊಂದು
 ಬಂದು ತಾನೆನ್ನ ಕಣ್ಣಳನು ಕೋರಯಿಸುತ್ತ
 ಲೆನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ, ಮಿಂಚಿನಾವೇಶದಲಿ
 ಮೇಲೆ ನೆಗೆಯುತ್ತ, ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನಡಹಾಯ್ದು,
 ಬಲು ದೂರ, ದೂರವಿಹ ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲವ
 ನೊಡೆಹಾಯ್ದು, ಹೊಸಲೋಕದೆಡೆಗೊಯ್ದದತಿ ಜವದಿ!

ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು ದಿವ್ಯಲೋಕವದಹಹ!
 ಅದರ ಬೆಡಗನು ಕಂಡು ಮುಗ್ಧನಾದೆನು ನಾನು!
 ಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕೆಯವೊಲು ಶಾಂತತೇಜಸ್ಸೊಂದು
 ತಂಬೆಳಕಿನಿಂ ಬೆಳಗುತಿತ್ತಾ ಪ್ರದೇಶವನು;
 ಎನ್ನ ಹೃದಯವು ತೋಷ, ಭೀತಿಪ್ರವಾಹಗಳ
 ಸಂಗಮಸ್ಥಾನವಾಯಿತು; ಮತ್ತೆ ಧೃತಿಗೊಂಡು
 ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ಮಧುರಸಂಗೀತದಾಲಾವ
 ವೊಂದು ಕೇಳಿಸಲದನ್ನಾರಯ್ಯು ಮುನ್ನಡೆದೆ.

ಅಲ್ಲಿ 'ವಿಾರಾಕೆ ಪ್ರಭು ಗಿರಿಧರಾ' ಎಂಬೊಂದು
ಹಿಂದೀ ಸುಗೀತವನ್ನಿಂಪಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತ
ರಮಣಿಯೊರ್ವಳು ನಲಿದು ಕೃಷ್ಣನನು ಕೊಂಡಾಡು
ತಿದ್ದುದನು ನೋಡಿ ಧೈರ್ಯವನಾಂತೆ ಮನದೊಳಗೆ.

ಆ ಪುಣ್ಯವತಿಯೆಡೆಗೆ ನಡೆತಂದು, ತಲೆವಾಗಿ,
“ಹೇ ಜನನಿ! ಭರತಖಂಡದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತೆಯಾ
ದೇವಿವಿಾರಾಬಾಯ ಕೃತಿಗಳನು ಹಾಡುತಿಹ
ನೀನಾರು?—ನಾಂ ಬಂದ ಲೋಕವಾವುದು?—ಇಲ್ಲಿ
ಕನ್ನಡಿಗಿಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನವಕೆ
ಕನ್ನಡಿಗಿರಿಹರೆಂದು ಕನ್ನಡಿಪ ತೆರದಿ ತಲೆ
ದೂಗಿ, ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂ ಮುಂದೆ ಹೋಗೇಂದವಳು
ನಸುನಗುತ ತಿಳಿಸಲಂತಾ ದಾರಿಯಲಿ ನಡೆದೆ!

ಇದಿರಾಗಿ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ವಿಯೊರ್ವನು ಬಂದು
“ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಗನೇ! ಸ್ವಾಗತವು ನಿನಗೆ”ಂದು
ತಕ್ಕೈಸಿ, ಕೈಹಿಡಿದು ನಡೆದು ಪಕ್ಕದಿ ನೆರೆದ
ಸಭೆಗೆನ್ನನೊಯ್ದು ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ,
ಸತ್ಕರಿಸಿ, ಮುಗುಳುನಗುತಿಂತು ಮಾತಾಡಿದನು:
“ಸೋದರನೆ! ಭೂಲೋಕದಿಂದ ಹೊಸತಾಗಿಲ್ಲಿ
ಬಂದ ಕಾರಣದಿಂದ ಚಕಿತನಾಗಿಹೆ ನೀನು!
ಮೋದಗೊಳ್ಳುವುದಮರಲೋಕವಿದು—ನಾಕವಿದು!
ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳ್ ಕ್ಷುಧೆತ್ಯುಷೆಗಳಿಲ್ಲ—ತಾಪತ್ರಯದ
ಸೊಲ್ಲಿಲ್ಲ—ಜನನಮರಣಗಳಿಲ್ಲ—ರುಜಿಯಿಲ್ಲ!
ಈಶಸೇವಾಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಭಾಷಾಸೇವೆ
ದೇಶಸೇವೆಗಳನ್ನು ಭೂಲೋಕದಲಿ ಗೈದು
ಪೂತರಾಗಿಹ ಭಾಗ್ಯವಂತರೇ ಹೊಂದುವರು
ವಿಬುಧರಾವಾಸವಾದೀ ಪುಣ್ಯಲೋಕವನು!

“ಇರಲಿರಲಿ. ನಮ್ಮ ಚರಿತೆಯನೋದಿ ಕೇಳಿ ನೀಂ
ತಿಳಿದಿರುವೆ!—ಆದರೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪರಿಚಯವು
ನಿನ್ನಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಗುರುತಿಸಲಾರೆ!
ವೀರನಾರಣದಾಸ ನಾಂ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ
ನೀತನೇ ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ನೃಪತುಂಗದೇವಕವಿ
ಯಿವನೆ ಪುಲಿಗೆರೆ ತಿರುಳ್ಳನ್ನಡದ ಕವಿಪಂಪ
ನವನೆ ಸೌಜನ್ಯಕಂದಾಂಕುರನು ಕವಿಪೊನ್ನ
ನಿಲ್ಲಿಹನು ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬಿರುದಿನ ರನ್ನ
ನಲ್ಲಿ ಪಂಪಾಪತಿಯ ಭಕ್ತ ಹರಿಹರದೇವ
ನಿತ್ತ ಕವಿಭಾಳಲೋಚನ ಬಿರುದ ಜನ್ನಕವಿ
ಯತ್ತ ವೈಯಾಕರಣನಡೊ ಕೇಶಿರಾಜಕವಿ
ಯಿವರೆ ನಡುಗನ್ನಡದಿ ಷಟ್ಟದದ ರ್ಪುಂಕಾರ
ವೆಬ್ಬಿಸಿದ ರಾಘವಾಂಕಾದಿ ಕವಿಪುಂಗವರು.
ಅವರೆ ದಾಸರ ಕೂಟದವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ
ಹಾಡುಗಬ್ಬವ ಹರಡಿ ಭಕ್ತಿರಸವೊಸರಿಸಿದ
ಕವಿಪುರಂದರ, ಕನಕದಾಸ ಮುಂತಾದವರು.
ಗದ್ಯಕಾವ್ಯವ ರಚಿಸಿ ಮುದ್ದಣನೆನಿಸಿಕೊಂಡ
ಇವನೆ ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಣಪ್ಪಯ್ಯ
ನುಳಿದವರು ಸಾಹಿತ್ಯದೇವಿಯಾರಾಧಕರು.

“ಬಾಂಧವನೆ! ಚೆನ್ನ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲಿ ಮೆರೆವ
ನವಯುಗದ ಕವಿಯು ನೀನೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನಿಲ್ಲಿ
ಬರುವಂತೆ ನಾಂ ಗೈದೆ!—ಏರ್ಪಡಿಸಿಹೆವು ನಾವು
ಭೂಮಂಡಲದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಭಾಷಾಸೇವೆ
ಯೊಳು ಆಚರಿಪ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳ ಚರ್ಚಿಸುವ
ಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿಯೊಂದನು!—ಅದಕೆ ನೀಂ ಸಭಾ

ಪತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಪೆನೀ ಸಭೆಯು
ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯದಾಗಿ”--ಎಂದೆನಲು ಬಲು ಭೀತಿ
ತಾಳಿದೆನು! ನಡುಗಿದೆನು!!-- ಕವಿಪುಂಗವರ ಸಂಗ
ವಿದು ನನ್ನ ವಾನಭಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಘಟಿಸಿತೇ--
ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ ಮನದೊಳಗೆ ಮರುಗಿದೆನು.

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಧರಣಿಮಂಡಲದ ಗೌರವವ
ಬಿಡಲಾಗದೆಂದು ಧೈರ್ಯವ ತಂದುಕೊಂಡು ನಾಂ
ಮೆಲ್ಲನಿಯೊಳೆಂದೆ: “ಕವಿವರ! ಕವಿಗಳೇ ಸಭೆಯೊ
ಳಧ್ಯಕ್ಷಪೀಠವೇರುವ ಘನತೆಯೆನಗಿಲ್ಲ!
ಆದರೂ ಬಲು ಮನ್ನಣೆಯಲಿ ನೀನರ್ಪಿಸುವ
ಗೌರವವನೊಲ್ಲೆನೆನ್ನವ ಸಾಸವೆನಗಿಲ್ಲ!
ನಿನ್ನ ಸರಳತೆ, ನಿರಭಿವಾನಗಳಿಗೀ ನಡತೆ
ಚೆನ್ನ!” ಎನೆ ನಾರಣಪ್ಪನು ಹಸ್ತಲಾಘವವ
ನಿತ್ತು ನಾನಗ್ರಾಸನವ ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು
ಬಹಿರಂಗದಲಿ ಸೂಚನೆಯನು ತರಲೊಡನೆ ಕವಿ
ರನ್ನನನುವೋದಿಸಲು, ಸಭಿಕರೆಲ್ಲರು ತಮ್ಮ
ಸಮ್ಮತಿಯ ಸೂಚಿಸಲು ಕರತಾಡನದೊಳಾಗ
ಹಿರಿತನದ ಗದ್ದುಗೆಯನೇರಿದೆನು ಘನತೆಯಲಿ.

ಕವಿಗಳಿಗೆ ರಾಜವಾರ್ಗವನೊರೆದು ಕವಿರಾಜ
ಕರ್ಣಾಟರಾಜರೊಳು ಕವಿಯಾಗಿ ರಾಜಕವಿ
ನ್ಯಪತುಂಗನಂತೆಂದ: “ಕಾವೇರಿಯಿಂದವಾ
ಗೋದಾವರಿವರಮಿದರ್ಶಿ ವಿಶಾಲತೆಯಾಂತ
ಕರ್ಣಾಟದೇಶವದು ಛಿನ್ನಭಿನ್ನತೆಯಾಂತು
ರೂಪವನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದಿದು ಸೊಗಸಲ್ಲ!”

ಎನಲೆಂದೆ: “ನೃಪತುಂಗದೇವ! ನಿನ್ನೀ ವಾತು
ನಿಜ! ಮೊನ್ನೆ ಕೊಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನವರು ಸರಕಾರದಾ
ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿಹರು! ದೇಶಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂ
ದವರೀಗ ಕರ್ನಾಟಕೈಕೀಕರಣವನ್ನು
ಸಾಧಿಸಲು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವರಿದು ಶುಭಚಿಹ್ನೆ!”

ಒಡನೆಯೇ ಆದಿಪಂಪನು ನುಡಿದನೀತೆರದಿ:
“ಕನ್ನಡಂ ಕತ್ತುರಿಯದಲ್ತಿ!— ಇಂತಿದೊಡಂ
ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾಂ ಗ್ಲಭಾಷೆಯನೆ ತಿಳಿಗನ್ನಡಕೆ
ಬನ್ನಮಂ ತಾವೆ ಗೈವರ್ ಕೆಲರ್ — ಕೆಲರಿನ್ನು
ಮುನ್ನತಿಯನೆಸಗಿದವೆವೆಂದು ಸಲ್ಲದ ನಡೆಯ
ನುನ್ನೈಸಿ ಪೊಸತಾಂ ಗ್ಲಭಾವನೆಯಿದೆನ್ನುತ್ತೆ
ಕನ್ನಡದ ಮುನ್ನಡೆಯ ಕಿಡಿಸಿದರ್ ಪೊಡವಿಯವ
ರನ್ನೆಯಮಿದನ್ನೆಯಂ!”

ರನ್ನಕವಿಯಿಂತೊಂದೆ:

“ಸಾಲೆಯಲಿ ಸಕ್ಕದವ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕೆಂಬ
ನಿರ್ಬಂಧವಿಹುದುಚಿತೆ!— ಕೆಲ ಕನ್ನಡಿಗರಿಂದು
ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೊಂದದಳಿಗಬ್ಬಂಗಳನು ರಚಿಸಿ
ವೃದ್ಧಿಯನು ಕೆಡಿಸುವರು!”

ಜನ್ನಕವಿಯಿಂತೆಂದ:

“ಹಿಂದೆ ಭೂತಳದಿ ಕನ್ನಡದ ಸಸಿ ಬೆಳೆವಂತೆ
ಗೈದ ಕೀರ್ತಿಯು ಜೈನಕವಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲದೈ!
ಇಂದು ಜೈನರದೇಕೆ ಹಿಂದುಳಿದಿಹರೊ — ಕಾಣೆ!”
ವೈಯಾಕರಣ ಕೇಶಿರಾಜನಿಂತೆಂದ: “ನಹ!
ಪಳಗನ್ನಡದ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಮನಂದು
ಬರೆದೊಡಂ ನಾಂ ಪೇಳ್ವ ಸೂತ್ರಂಗಳಂ ವಿಚಾರಿ
ಧರಣಿಯೊಳ್ ವಾಸಿಸರ್ ನಡೆವರಿದು ವಿಹಿತವೇಂ?”

ಕವಿರಾಘವಾಂಕಸಂತೋರಿದ: “ಬರಿಸಗಳೆಂಟು
ನೂರಾಗಲಾಯ್ತುಂದು ನುಡಿನ-ಬರೆಯುವ ಭಾಷೆ
ಗಳ ಬೆರಸಿ ಮಿಶ್ರಕನ್ನಡನುಡಿಯ ರೂಪಿಸಿದೆ!
ಷಟ್ಪದಿಯ ಛಂದಸ್ಸಿನಲಿ ಸರಳಶೈಲಿಯಲಿ
ರಚಿಸಿ ಕಾವ್ಯವ ರಸಿಕರನು ಮುಗ್ಧಗೊಳಪೆನ್ನ
ರಿತಿಯನೆ ಮುಂದಿನವರನಿಬರನುಕರಿಸಿಹರು.”

ಕವಿಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೆಂದ “ನೀ ರಾಘವಾಂ
ಕನು ಸುಧಾರಕನಹುದು! ಷಟ್ಪದಿಯ ಕಾವ್ಯಗಳು
ಜನತೆಯಲಿ ಮೆಚ್ಚನ್ನು ಪಡೆದಿಹವು — ಪಡೆಯುವವು!
ಭಾಷೆಯೂ ಸರಳತೆಗೆ, ವಿಷಯದಾ ರಸಿಕತೆಗೆ
ಮನಸೋತು ನನ್ನ ದಶಪದ-ಭಾರತವನ್ನು
ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲ ರಾವೋದದಿಂ ಪಠಿಸುವರ
ದೆಂಬ ವಿಷಯವನರಿತು, ಸಂತೋಷವಾಂತಿಹೆನು.”

ಕವಿಪುರಂದರದಾಸರಿಂತೆಂದು ಹೇಳಿದರು:
“ದಾಸಕೂಟದ ನಾವು ಕನ್ನಡದ ವಾತಿನೋಳೆ
ನೂರಾರು ಭಕ್ತಿಗೀತಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರಲು,
ಕೆಲ ಕನ್ನಡಿಗರಿಂದು ತಾಯ್ನುಡಿಯನೊಲ್ಲದಲಿ
'ಅಟ್ಟಾವಿಸೇ ಯುಗೇ ವಿಟಿವರ ಉಭ' ಎಂದು
ಮುಂತಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಲನ್ಯಭಾಷಾಸಕ್ತಿ
ಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರುವರೇಕೊ ನಾಂ ಕಾಣೆ!”

ಬಳಿಕ ಕವಿಮುದ್ದಣನು ತಾನಿಂತು ಹೇಳಿದನು:
“ಹಳಗನ್ನಡವದಿರಲಿ — ಹೊಸಗನ್ನಡವದಿರಲಿ —
ಪದ್ಯವಾಗಿರಲಿ ಮೇಣ್ ಮೃದುಗದ್ಯವಾಗಿರಲಿ
'ವಾಕ್ಯಂ ರಸಾತ್ಮಕಂ ಕಾವ್ಯಮೆ'ನ್ನುವ ವಚನ
ವದು ಸಿದ್ಧ. ಶಬ್ದಗಳನೆಳೆತಂದು ಜೋಡಿಸುತೆ

ಪ್ರಾಸಯುತವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಕಾವ್ಯವಲ್ಲವದು!
 ಸೊಗಸಾದ ಮಾತಿನಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಭಾವವನು
 ಹೊರಸೂಸಿ ರಸಿಕರೆದೆಯನ್ನು ತಣಿಸಿದರದುವೆ
 ಸತ್ಯಾಪ್ಯವೆಂದೆನಿಸಿ ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳುವುದು.”

ಬಳಿಕ ಯಾರೂ ವಾತನಾಡಲಿಕ್ಕೇಳದಿರ
 ಲಾ ಸಭಾಪತಿಯಾದ ನಾನೆದ್ದು ನುಡಿದೆ:“ನೆಲೆ
 ಕವಿಪುಂಗವರೆ! ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಚರ್ಚೆಯಲಿ
 ಹುರುಳುಂಟು — ತಿರುಳುಂಟು! — ಆಕ್ಷೇಪಗಳಲಿಯೂ
 ಸಾರವಿದೆ — ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾರವಿದೆ! ಆದರೂ
 ಎನ್ನಂತರಂಗವನು ಹೇಳದಿರಲಧ್ಯಕ್ಷ
 ತನದ ಗೌರವವನ್ನು ಲಘುವಡಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ!

“ಪಂಪಕವಿ ನುಡಿದಂತೆ ಅಂಗಭಾಷಾವೋಹ
 ದಿಂದ ಕನ್ನಡವ ಕೀಳ್ಳಿವ ಕೆಲ ಕನ್ನಡಿಗ
 ರಿರುವರಭಿಮಾನಶೂನ್ಯತೆಯು ಹಿತವಲ್ಲ!

“ರನ್ನ ಕವಿ ಹೇಳ್ವಂತೆ ಸಾಲೆಯಲಿ ಸಕ್ಕದವ
 ಕಲಿಯಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಹುದುಚಿತವದು!

“ಜನ್ನಕವಿಯೊರೆದಂತೆ ಜಿನಮತದ ಬಾಂಧವರು
 ಪೂರ್ವಜರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೀಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇ
 ವೆಯನೆಸಗದಲೆ ಬಾಳ್ವ ನಡತೆಯದು ತರವಲ್ಲ! —

“ಕವಿಕೇಶಿರಾಜನಾಕ್ಷೇಪವದು ಸರಿಯಲ್ಲ! —
 ಕಾಲಾನುಗುಣದಿಂದ ಕನ್ನಡದ ರೂಪ ಬದ
 ಲಾಗಿ ಹಳಗನ್ನಡದ ನಿಯಮಗಳು ಹೊಂದದಿವೆ!
 ಹೊಸಗನ್ನಡಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸನಿಯಮವನು ರಚಿಸಿ
 ನುಡಿಯ ರೂಪಿಸುವ ವೈಯಾಕರಣನುದಯಿಸಲಿ!

“ಹಳೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳ ಟೀಕೆಯ ಸಹಿಸಿ
ಹೊಸನುಡಿಯೊಳೊಸೆದು ಷಟ್ಪದಕಾವ್ಯ ಹೊಸೆದದನು
ಪಸರಿಸಿದ ಜಸವು ಕವಿರಾಘವಾಂಕನಿಗಹುದು!

“ಕವಿಕುವಾರವ್ಯಾಸನತಿಸರಳಕವಿಯಹುದು!-
ಮಧುರಪದ, ಹಿತಭಾವ, ಮೆರೆವಲಂಕೃತಿಯಿಂದ
ಕನ್ನಡದ ನುಡಿವೆಣ್ಣಿನೊಲಿಯಿಸುವ ನಲಿಯಿಸುವ
ಕಲೆಯವನೊಳಿದೆ! ಹಿರಿದು ಸಾಹಿತ್ಯಲಾಭವದು
ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ ಲಭಿಸಲೆನ್ನುತ ಬಗೆದು
ಕಾಲಾನುಗುಣವಾದ ಹೊಸಗನ್ನಡದೊಳವನು
ಭಾಮಿನಿಯ ಹಜ್ಜೆಯಲಿ, ಸವಿನುಡಿಯ ಗೆಜ್ಜೆಯಲಿ,
ಭಾರತವ ಕುಣಿಸಿ ನಗಿಸಿದ ಕಜ್ಜವದು ನುತ್ಯ!

“ಆದರಾ ಭಾರತವು ಸಕಲಜನಸನ್ನುತವ
ದೆಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯದು ಸರಿಯಲ್ಲ!—ಮುಡಿಕ್ಕೇರಿ
ಸಾಹಿತ್ಯಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಂ
ಡಿತ್ತರೊರ್ವರಿ ತೆರದಿ ತೆಗಳಿಕೆಯ ವಾಡಿಹರು:
‘ಹಲಗೆ ಬಳಹವ ಪಿಡಿಯದಗ್ಗಳಿಕೆ--ಪದವಿಟ್ಟು
ಅಳುಪದಗ್ಗಳಿಕೆಯಿಂ ಬರೆದ ಕಬ್ಬವ ತಾನು
ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣವ ಮಾರಿ ದಶ
ಪರ್ವಭಾರತವೊರೆದ ಕವಿಕುವಾರವ್ಯಾಸ
ನಾ ಕಾಲದಿಂದ ಕಬ್ಬದ ಕಬ್ಬು ಸಿಹಿಯಿಲ್ಲ!’
ಇರಲಿರಲಿ. ಲೋಕದಲಿ ಮತಭೇದವಿರುವುದಿದು
ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿದತ್ತೆ!

“ಭಾಗವತರಾ ಪುರಂ-

ದರದಾಸರುಸುರಿದಾಕ್ಷೇಪವದು ಸಹಜವೈ!
ಕರ್ಣಾಟಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತ
ಲನ್ಯಭಾಷೆಯ ಗೀತಗಳ ಮೋಹಿಸುವುದಹಿತ!!

“ಮುದ್ದಣಕವಿಯ ವಚನವತಿಶಯೋಕ್ತಿಯದಲ್ಲ!
ಮುದ್ದಾಾಗಿ ರಾನಾಶ್ವಮೇಧ ಕಥೆಯನ್ನನು
ಗದ್ಯಕಾವ್ಯದಿ ಬರೆದು ರಸಸಿದ್ಧಕವಿಯಹನು!

“ಭಾವನೆಯ ಮುಗುಳುಗಳು ಮಾತಿನಲರುಗಳಾಗಿ
ಸುಮನಸರಿಗಾವೋದವೆಸಗೆ ಸತ್ಯಾವ್ಯವದು!

ಹಳತು ಹೊಸತೆಂಬ ಭೇದವಮಾಳ್ವುದನುಚಿತವು!
ಪ್ರಗತಿಯು ನಿಸರ್ಗಲಕ್ಷಣವಲ್ಲೆ! ಕಾಲಪ್ರ-
ವಾಹದಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುವುದು ಸಹಜ
ವನಿವಾರ್ಯವದರಿಂದ ಹಳೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು
ಕಾಪಾಡಿ ಹೊಸತನ್ನು ಕೂಡಿ ನಲಿಯುವುದೆ ತಾಂ
ಕಾಲಧರ್ಮವು!—ಆದುವೆ ಜಸಕೆ ಕಾರಣವಲ್ಲೆ!
ಕನ್ನಡದ ಮಾತೆಯನು ನುತಿಸಿ, ಸೇವಿಸಿ, ಜಗದಿ
ಸೊಗದಿ ಬಾಳ್ವುದೆ ನಮ್ಮ ಗುರಿ-ಧರ್ಮ-ಸತ್ಕರ್ಮ!”

ಎನಲಾಗ ಗುಡುಗೊಂದು ಘರ್ಜಿಸಲು, ವಿಸ್ಮಯದೊ
ಳೆಚ್ಚತ್ತು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡುತ್ತಿರಲಿದಿನಲಿ
ದೀಪ ಮಿಣುಕುತಲಿತ್ತು! ನಾನಿದ್ದೆನಾಸನದಿ!!
ನಾಂ ಕಂಡ ಕಡುವಿಭವದಮರಲೋಕವದೆನ್ನ
ಕನಸಿನುದ್ಧಾನದೊಳಗಿನ ಕುಸುಮವೆಂದರಿತೆ!

ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸುಂದರಮ್ಮ

ದೇವರ ನಾಮಗಳು

ರಾಗ ನಾಟ—ಆದಿಕಾಳ

ಪರಿಪಾಲಿಸೈ ಮುನ್ನ | ಪರದೈವವೆನ್ನ |

ಸುರಮುನಿಸೇವಿತ | ಕಾರುಣ್ಯಪೂರಿತ

|| ಪಲ್ಲವಿ ||

ನಂಬಿದೆ ನಿನ್ನಯ | ಚರಣಾಂಬುಜವನ್ನು |

ಕಾಂಬುವೆನೆಂದಿಗೆ | ಶಂಬರಾರಿಸಿತ

ಆನತಜನಸುರ | ಧೇನುವೆ ಭಜಿಸರ |

ಮಾನಸದೊಳಗಿದ್ದು | ಸಾನುರಾಗದಿ ಪೊರೆ

ಪಂಕಜನೇತ್ರನೆ | ಸಂಕಟಹರಣನೆ |

ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಂದು | ವೆಂಕಟೇಶನೆ ಪೊರೆ

II

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನೋಟ್—ಏಕ ತಾಳ. (ಮಧ್ಯಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು.)

ಓಡುತ ಓಡುತ ಬಾ | ನಲಿದಾಡುತ ಬೇಗದಿ ಬಾ ||

ಆಡುತ ಪಾಡುತ | ಕೂಡುತ ಬಾಲರ | ಬೇಡುತ ಬೆಣ್ಣೆಯನು

|| ಪ ||

ನಂದನ ಕಂದನೆ ಬಾ | ಮುಚು | ಕುಂದವರದನೆ ಬಾ ||

ಇಂದಿರೆಯರಸನೆ | ಮಂದರಧರ ಅರ | ವಿಂದನಯನನೆ ಬಾ

ಫಾಲದಿ ಗುರುಳೆ ಬಾ | ನೀಲವರ್ಣ ಬಾ ||

ಬಾಲೆಯರ ಮನ | ಸೋಲಿಸಿದಂಥಾ | ಬಾಲಕೃಷ್ಣಾ ಬಾ

ಕಸ್ತೂರಿಫಾಲ | ತಿಲ | ಕಾಂಕಿತಯದುಬಾಲ ||

ಶ್ರೀವತ್ಸಲಾಂಘನ | ಕೌಸ್ತುಭಾಭರಣ | ವತ್ಸ ಗೋಪಾಲಾ

ಗೊಲ್ಲತೀಯರೊಳ್ | ಗುಲ್ಲನೆ ಗೈಯುತ್ತಾ ||

ಬಿಲ್ಲನೆ ಮುರಿದು | ಖುಲ್ಲರ ತರಿದ | ಬಲ್ಲಿದನೆ ನೀ ಬಾ

ಶಂಖಚಕ್ರಗಳ | ಅತಿ | ಬಿಂಕದಿ ಧರಿಸಿರುವ ||

ಕುಂಕುವಾಂಕಿತ | ಪಂಕಜಲೋಚನ | ವೆಂಕಟರಮಣನೆ ಬಾ

III

ರಾಗ ಬಾಗಶ್ರೀ—ರೂಪಕ ತಾಳ

(ಮಾರ ತನಮ್ ಮನಮ್ ಎಂಬಂತೆ)

ರನ್ನ ನೀ ಬಾರೆಲೊ | ಚಿನ್ನ ನೀ ಬಾರೆಲೊ |
ಯನ್ನ ಭಾಗ್ಯದ ನಿಧಿ | ನೀ ಬಾರೊ || ಪ ||

ಬಿನ್ನಾಣದಿಂದಲಿ | ಬಣಿಸಿ ಗೋಪ್ಯರು ||
ನಿನ್ನ ಕರೆವರಲ್ಲಿ ಪೋಗದಿರೊ || ಅನು ||

ಪೊಳೆವ ಕಪೋಲದಿ | ಕರ್ಣಕುಂಡಲ ಪ್ರಭೆ |
ಸುಳಿಗುರುಳೊಪ್ಪತ | ಸೊಬಗಿನಿಂದ ||
ಹುಲಿ ಉಗುರರಳೆಲೆ | ಮಾಗಾಯಿ ಹೊಳೆಯುತ |
ಎಳೆ ತುಳಸೀವನಮಾಲೆಯೊ

ಪಂಕಜಾನನ ನವಪಂಕಜದಳನೇತ್ರ |
ಪಂಕಜನಾಭ | ಪರಿಪಾಹಿ ||
ಕಂಕಣಕೇಯೂರ | ವಂಕಿಭಾಪುರಿಹಾರಾ |
ಲಂಕಾರಶೋಭಿತ ಶ್ರೀಧರ

ಸಿರಿಮುಡಿಯಲಿ | ಪಾರಿಜಾತವ ಮುಡಿಯುತ್ತ |
ತರಳರನೊಡಗೊಂಡು | ಹರುಷದಿಂದ ||
ದುರುಳತನದಿಂದ | ಗೋಪೇರೊಸ್ತ್ರವನಪ |
ಹರಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಾರೆಲೊ

ಪಾಲುಗಲ್ಲಾವದು | ಲಾಲಾಮಯವತಿ |
ಲೀಲೆಯಿಂ ನುಡಿಯುತ | ತೊದಲ್ನುಡಿಯ ||
ಶ್ರೀಲೋಲ ಪಾಲಿಸು | ಮೇಲಾದ ವರವಿತ್ತು |
ನೀಲವರ್ಣನೆ ವೆಂಕಟೇಶನೆ

IV

ರಾಗ ಅಲಾಣ—ತಾಳ ರೂಪಕ

ಘನಮಹಿಮ | ಗಾನಲೋಲ | ಸನಕಾದಿ ಮೌನಿಪಾಲ || ಪಲ್ಲ ||
 ಆನವರತನತಜನಾಶ್ರಿತ | ನವನೀರದ ಶ್ಯಾಮಲಾಂಗ |
ಶುಭಾಂಗ ರಿಮಮದಭಂಗ || ಅನುಪಲ್ಲವಿ ||
 ಮಂದರೋದ್ಧರ ಮಧುಮರ್ದನ | ಮಂದದನುಜ
 ಕುಲಹನನ | ಇಂದಿರಾಧವ ಪರಮಪಾವನ |
 ಗೋನಿಂದ ಆನಂದ ವ್ರಜಜನ | ವೃಂದವಂದಿತಪದ ||
 ಅಣುರೇಣುತ್ಯುಣ(ಪರಿ)ಪೂರ್ಣ | ಪ್ರಣವರೂಪ ಪರಮ ಪುರುಷ |
 ಗುಣಮನೋಜ್ಞ ಕಾಸ್ತುಭಾಭರಣ | ವನಜೋದ್ಧವ ಭವ |
ಸುರಗಣವಂದಿತ ಸರಸಿಜಚರಣ ||
 ವೇದವೇದ್ಯ ವೇಣುವಾದನ | ನಾದಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ | ಆದಿಮೂಲ
 ಅಪ್ರಮೇಯ | ಶ್ರೀಶ ಜಗದೀಶ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶದಾಸವಿನುತಪದ ||

V

ರಾಗ—ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ. ಭೈರವಿ.

ಪೊರೆಯ ಬೇಕೈ ಶ್ರೀಹರಿ
 ಮರೆಯ ಪೊಕ್ಕೈ ಯೆನ್ನಾ ಧೊರೆ || ಪ ||
 ಘೋರತರವಾದ ಸಂ | ಸಾರಶರಧಿಯಿಂದ |
 ವಾರಗಾಣದೆ ಬಂದಿಹೆ.....
 ಕಂದನ ನುಡಿ ಕೇಳಿ | ಅಂದು ಕಂಬದಿ ಬಂದು |
 ತಂದೆ ಪೊರೆದವ ನೀನಲ್ಲವೆ.....
 ತಂದೆತಾಯಿಯು ನೀನೆ | ಯೆಂದು ನಂಬಿದೆ ನಿನ್ನ
 ಮಂದಭಾಗ್ಯಳಾದೆನ್ನನು.....
 ಏತಕೆ ನಿರ್ದಯ | ಖ್ಯಾತ ನೀನೆನ್ನಯ
 ಮೂತ ಲಾಲಿಸಿ ಪೊರೆಯೈ.....

ಕಂತು ಪಿತನೆ ಯನ್ನ | ಅಂತರಂಗದೊಳಿದ್ದು
ಸ್ವಾಂತವನಿತ್ತು ಯನ್ನ ನೀ.....

ಶ್ರೀಶವೆಂಕಟೇಶನೆ ದಾಸಳಾವೆನ್ನನೆ
ವಾಸವನುತ ದಯದಿ.....

VI

ರಾಗ—ಪೀಠ

ಕಾಯೈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ | ತೋಯಜಾಕ್ಷನೆ ನೀ ||
ಮಾಯೆಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು | ಆಯಾಸಗೊಂಡಿಹೇ || ಪಲ್ಲವಿ ||
ನೊಂದೆನೊ ಈ ಭವ | ಬಂಧನದೊಳು ಸಿಲುಕಿ ||
ಮುಂದು ಕಾಣದೆ ದೇವ | ಬಂದು ನೀ ಸಲಹೈಯ್ಯಾ
ಕರಿ ಮಕರಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ | ಒರಲುತ್ತಲಿರುವಾಗ ||
ಪೊರೆದವನಲ್ಲವೆ | ಮರೆವರೆ ಯನ್ನ ನೀ
ಆರಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡ | ಲಿ | ನ್ನಾರಿನಗೆ ಹಿತವರು
ದಾರಿ ತೋರೆಲೊ ದೇವ | ವಾರಿಜನಾಭನೆ
ನಿನ್ನ ನಾವನಾವೃತ | ವನ್ನು ಯನಗೀಯುತ ||
ಘನ್ನ ಮಹಿಮ ಸತತ | ಪನ್ನಗಾಚಲವಾಸ
ಗಿರಿಯನಿವಾಸನೆ | ವರವೆಂಕಟೇಶನೆ ||
ಚರಣ ಪೊಕ್ಕೆನು ನಿನ್ನ | ಮುರವೈರಿ ಪೊರೆಯೆನ್ನ

VII

ರಾಗ—ಬೆಡಾಗ್ ಬಾಲಶೀಲೆ

ಬಾರೊ ಬೇಗ ಬಾರೊ ಬಾ ಬಾ ಬಾ ಉಲ್ಲಾಸದಿ || ಪಲ್ಲವಿ ||
ಪುಟ್ಟು ಪುಟ್ಟು ಕೈಯ್ಯ | ಬೆಟ್ಟು ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟು
ಬೆಟ್ಟವನೆತ್ತೀದನೆ | ಧಿಟ್ಟನೆ | ಬೆಟ್ಟವನೆತ್ತೀದನೆ ||
ಚೆನ್ನಿಕೋಲು ಚೆಂಡು | ಬಣ್ಣದ ಬುಗುರಿಯು |
ಚಿನ್ನಾರೊಡನಾಡುತ | ಪಾಡುತ | ಚಿನ್ನಾರೊಡನಾಡುತ ||
ವರಗಿರಿವಾಸನೆ | ಸಿರಿವೆಂಕಟೇಶನೆ |
ಪೊರೆವುದೆಮ್ಮನೂ ಸದಾ | ವರದಾ | ಪೊರೆವುದೆಮ್ಮ ಸದಾ ||

VIII

ರಾಗ—ಕಮವರ್ಧಿನಿ

ಪಾಹಿ ಪಾಹಿ ಪಾಹಿ ಜಗದಾಧಾರ ಪಾಹಿ ವಾಂ || ಪಲ್ಲವಿ ||
 ನೊಂದೆನ್ನೆಯ್ಯಾ ನಿಂದೆಯಿಂದ | ಬಂಧನವ ಬಿಡಿಸೆನ್ನೆಯ್ಯಾ
 ಸಂದರುಶನವಿತ್ತುಯನಗೆ | ನಂದನಂದನ.....
 ಗತಿಯದಾರೊ ನಿನ್ನ ಹೊರತು | ರತಿಪತಿಪಿತ ಸತತ ಯನಗೆ
 ಹಿತವರನ್ಯರ ಕಾಣೆನಯ್ಯ | ಪತಿತಪಾವನ.....
 ಚರಣಪೊಕ್ಕೈ ಕರುಣದಿಂದ | ಸಿರರಮಣ ಕರುಣ ಭರಣ
 ಗಿರಿಸಿವಾಸ ವೆಂಕಟೇಶ | ಪರಮಪಾವನ ||.....

IX

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತುತಿ

ರಾಗ—ನಾಟಕುರಂಜಿ

ಬಾರೆ ನೀರಜಾಲಯೆ ವಾಂ ಕಲಯೆ || ಪಲ್ಲವಿ ||
 ಸಾರಸಾಕ್ಷಿಯೆ ಸುರ | ನಾರೇರಿಂದಲಿ ಕೈ
 ವಾರಾಗೊಳೂತ್ತಲಿ | ಭೂರೀ ಕೃಪಾಕರೆ ||
 ಅಂಬುಜಮಂದಿರೆ | ಕಂಬುಸುಕಂಧರೆ |
 ಬಿಂಬಾಧರಿಯೆ ಜಗ | ದಂಬಾ ನೀ ಕರುಣದಿ
 ಕರ್ಣಕುಂಡಲ ಸು | ವರ್ಣಮುಕುಟಧರೆ
 ಸ್ಪರ್ಣಧಾರೆ ದೇವಿ | ಪೂರ್ಣೇಂದು ಸೋದರಿ
 ಕಿಂಕರಾಳಿಗೆ ತವ | ಪಂಕಜಪಾದವ
 ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದೀಯೆ | ವೆಂಕಟೇಶಪ್ರಿಯೆ

ಎನ್. ಸುಬ್ರಾಯನ್

೧ ಕಲ್ಲು

ಜನರೆಲ್ಲ ವಾಡುತಿಹ ಕರ್ಮಗಳನರಿದರಿದು,
 ಮನದಲ್ಲಿ ವಸನತೆಯ ತಳೆದಿದ್ದು, ನೆಲೆನಿಂದು,
 ಕನಸಿನಲಿ ಕಂಡಿರುವ ಧನಗಳಿಗೆ ಗೋಣಿಯನು
 ನೆನೆದಲ್ಲಿ ಗೆಳೆವಂತೆ ಲೋಕಕರಿಸುವೆಯ, ನೀ?
 ನಿನಗಿಲ್ಲ ಲೋಕದಲಿ ಸಮನಾದ ಘನಮಹಿಮ,
 ನಿನಗಿಲ್ಲ ಲೋಕದಲಿ ಎಣೆಯಾದ ಜನತಾಣ,
 ನಿನಗಿಲ್ಲ ಲೋಕದಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸೆ ಪರಿವಾಣ,
 ನಿನಗಿಲ್ಲ ಲೋಕದಲಿ ಜೀವಿಯಂತಹ ಪಯಣ.
 ನಯಶಾಲಿ ನಿಂದಡಿಯ ತೆಗೆದಿರಿಸನೆಂಬುದನು
 ಭಯಶಾಲಿ ರಕ್ತಸನು ಮನದಲ್ಲಿ ತಾನರಿದು,
 ಭಯದಿಂದಲೋಡುವನೊ ನೀನಿದ್ದ ನೆಲೆ ಬಿಟ್ಟು?
 ಕೊಯಕವನು ನಾನೊರೆಯೆ, ನೀನೆನಗೆ ನಿಜವನೊರೆ!
 ನೆರೆ ಬಿಸಿಲೊಳೇತಕ್ಕೆ ಪರಿತಪಿಸುವೆಯೊ, ಪೇಳ!
 ಅರಿತೆನದನಿರುಳೆಲ್ಲ ಕಾದಿರುತಲಾನೊಬ್ಬ,
 ಬರಿದೇಕೆ, ಪಗಲೀಗಳಲ್ಕಿದರ ರಕ್ಷೆಯೊಳು
 ತರುಣಿಯನು ದಾಯವಾದಿಯ ಮೊಳ್ಳೆನೆಂದೆನುತ!
 ಮಳೆಗಾಳಿ ಜಡಿಯುತಿರೆ ನಿನಗಿಲ್ಲ ಕಿನಿಸಿನಿಸು,
 ಚಳಿಗಾಲಕ್ಕಿಲ್ಲ ಮೈಮುಚ್ಚಲ್ಕರಿವೆ ಚಿಂದಿ!
 ತಿಳಿವೊಡದು ನಿನಗೆಂತ ಸಂಕಟವೊ, ಲೋಕದಲಿ
 ಅಳುವವರ ನಾ ಕಾಣೆನಿದು ಲೋಕಪದ್ಧತಿಯು!
 ಕಲ್ಲೆನಿಸಿ ಜನುಮವನು ತಳೆದಿದ್ದು ಗುಣವುಂಟೆ?
 ಕಲ್ಲನ್ನು ಕುರಿತೊಂದು ಕೇಳಿರುವೆ, ರಾಮನದು
 ಕಲ್ಲೆನಿಸಿ ನಿಂದಿರುವ ಸತಿಯನ್ನು ಕಂಡಿರುವ
 ಕಾಲವದು ಬಂದಾಗ ಗುಣವುಂಟು ಎಲ್ಲದಕು!

ಬಯಕೆಯನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿ ಸಿಂದಿರುವೆ ನೀನೀಗ,
 ಬಯಕೆಯನು ಕೊನರಿಡಿಸಿ ಸಿಂದಿರುವೆ ನಾನೀಗ,
 ಬಯಕೆಯದು ಜೀವಿಗಳನೊರೆದರಿವ ಕಲ್ಲೀಗ!
 ಬಯಕೆಯನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಹ ಬಿದಿಯೆದೆಯೆಂತಿಹುದೋ!
 ಪಗೆ ಪಡೆಯು ಬಂದಾಗ ರಕ್ತಕನು ನೀನಪ್ಪೆ,
 ಪಗೆ ಪಡೆಗೆ ನೀನೆಂತ ಬೆದರಿಕೆಯ ಕೊಡುತಿಪೆ,
 ಬಗೆಯಲದು ಕಾಯದಲಿ ಬಲವಂತನೆನಿಸಿಪೆ,
 ಬಗೆಯಲದು ಕಾಯವೇ ಸಾಧನವು ಎಲ್ಲದಕೆ!
 ಪಳಿಯಲದು ಪೇಳುವರು ಕಲ್ಲಿದೆಯ ನೀನೆಂದು;
 ಪಳವರಿಗೆ ಮತಿಯುಂಟೆ? ತಿಳಿದಲ್ಲ ಪೇಳುವುದು!
 ಕಳೆದಿರುವ ಮಡದಿಯನು ಮಡಿವಳನ ಮಾತಿನಲಿ!
 ಮುಳಿಸತ್ತೆ ಮಾಡಿಪುದು ನಿನಗೇನನಿದರಿಂದೆ?
 ಸಂತಸದ ಕಾಲವನು ಕಳೆಯಲ್ಕೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ
 ಸಂತೆಯನು ಕೂಡುತ್ತೆ, ತಮ್ಮೊಳಗೆಯಂತೊರೆದೆ
 ಯಂತೊರೆದೆಯೆಂದೆಂಬ ನಂಜನುಡಿ ಕಿವಿಗುಡಿದು
 ಇಂತಪ್ಪ ನೆಲೆ ಬಂತೆ? ಲೋಕ ನಂಜಿನ ಬಿತ್ತು!
 ಲೋಕದಲಿ ನುಡಿಯುತಿಹ ನುಡಿಗಿನಿತು ಪುರುಳುಂಟೆ?
 ಬೇಕು ಬೇಕೆನುತ ನುಡಿದಿರುವ ನುಡಿ ಕೇಳಿರುವೆ.
 ಸಾಕೆಬ್ಬ ತಾಗಿತದು ಕಲ್ಲೆನಗೆಯೆಂದೆಂಬ
 ಈ ಕುರಿತು ಪೇಳಲದು ಮಾಡಿದಗೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ!
 ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದಾಗ ನಿನಗೊಂದು ಪೆಸರಕ್ಕು,
 ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದಾಗ ಬೇರೊಂದು ಪೆಸರಕ್ಕು,
 ಪಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ಪೆಸರಕ್ಕು,
 ದಿಡನರಿದೆ ಕಾರಣಂ, ಪೆಸರಿಗೆ ನೆಲೆಯಕ್ಕು!
 ದೇಗುಲದಿ ಪೂಜಿಸುವ ಮೂರ್ತಿಯದು ನೀನೀಗ
 ಬಾಗುತ್ತೆ ಸಿಂದಿರುವೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನೀಗ
 ಆಗಮದ ವಚನಗಳ ವಿಾರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ!
 ಆಗಮವನಲ್ಲ ನಿನ್ನಂ ಕುರಿತು ಬರೆದೆನಿಡ!

೨ ಆ ನೋಟ

ಮನದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಭಾವನೆಯ ಪೊರಸೂಸಿ
ಜನಮನವ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿಹ ವಾಯಿಗನ ನಾಟ್ಯವನು
ಕೊನೆಗಣ್ಣು ಕುಣಿತದಿಂ ತೋರುತಿರಲಾಂ ಕಾಂಬೆ ಬಗೆ

ಯೊಂದ ನಿನ್ನಚ್ಚಿಯೊಳ್

ಅನಿಮಿಷರು ವಾರಿಧಿಯ ಮಧಿಸಲ್ವೆ ಪೊರ್ದಿರ್ಪ
ಯಿನಿದಮರ್ದ ಹಾಲಾಹಲವ ಮುಂದೊಗೆದ ಸುರಿಯು
ಮುನಿಯದಿರು ಬೆಳ್ಳಿಹುದು ಕರ್ಪಿಹುದು ಸಾಟಿಯಿಂ

ಕಾಣಲಾರಾಗಮಿಹುದು

ತುರುಗಿರುವ ಪೀಯೂಷದೇಡೆಯಲ್ಲಿಯಾನಂದ
ಮೆರಿಯುತಿದೆ, ನಂಜಿರುವ ತಾಣದಲಿ ಮರಣವಾ
ದೊರೆತನವು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ, ಸುರೆಯಿರ್ಪ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ

ಪೊಣ್ಣುತ್ತಿದೆ ಮದದ ಕೊವುರ್

ಬರಿದೆಂತು ನಾ ಕರಿವೆ ಏಣಾಕ್ಷಿ ನೀನೆಂದು
ಸರಿಯಲ್ಲ ಕಬ್ಬಿಗರ ಭಾವನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ
ತಿರುಗುತ್ತಿರಲೆನಗಿಂತು ಕಂಡತ್ತು ನೀನಿದಂ

ಮನ್ನಿಸೆಯ ಸಚ್ಚಮೆಂದು

“ಜೈನಮಹಿಳೆ”

೧ ಗೊಮ್ಮಟಜಿನ

ಅರರೇ ನಿನ್ನ ತಪಕ್ಕೆ ಪಾಸಟಿಯೆ ಮೇಣ್ ನಿನ್ನೊಂದು ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ
 ಸರಿಯೇ ನಿನ್ನ ದೃಢಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮಾಗಕ್ಕೆಮೀ ಲೋಕದೊಳ್
 ಧೋರಿಯಾಗಿದೊಡುಮೆಲ್ಲವಂ ತೃಣಮೆನುತ್ತಾ ರಾಜ್ಯಭೋಗಂಗಳಂ
 ತೊರೆದಿಲ್ಲೀ ಗಿರಿಯಗ್ರದೊಳ್ ನಿಲಲು ನೀನೇಂ ಚಾಗಿಯೋ ಗೊಮ್ಮಟಾ
 ಗುಡುಗಿಂಗಳದೇ ಮಿಂಚು ಮಿಂಚಲದಕುಂ ನೀಂ ಬೆಚ್ಚದೇ

ಧೈರ್ಯದೊಳ್

ಒಡನಾ ಪೇರ್ಮಳೆ ಸೋರುತಿದೊಡದಕುಂ ಅತ್ತಿತ್ತಲಲ್ಲಾಡದೇ
 ಕಡುವಿಂ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಗುಂ ನಡುಗದೇ ನೀನಾವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂ
 ನಿಡುಗಲ್ಲೊಳ್ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಂದಿರುವೆಯಾ ನಾಂ ಬಲ್ಲೆನೇಂ ಗೊಮ್ಮಟಾ
 ಒಡಲಂ ದಂಡಿಸಿ ಕರ್ಮವಂ ಕಡಿಸಿ ಬಲೋಹಾದ್ರಿಯಂ ಚೂರ್ಣಿಸೀ
 ರ್ಪುಡಿದಾ ಅಂತಕರಾಜನಂ ಜಯಿಸಿ ನೀಂ ಪಾಪಾರಿಯಂ ಭಂಜಿಸೀ
 ಬಿಡದಾ ಮುಕ್ತಿಯ ರಾಜ್ಯವಂ ಪಡೆವಗೀ ತಾಪಂಗಳೇಂ ಗಣ್ಯಮೇ
 ತಡವೇಕೀ ಬಡಜೀವಿಯಂ ಪೊರೆವುದೈ ನೀನೊಳ್ಳಿನಿಂ ಗೊಮ್ಮಟಾ

೨ ದೇಶವಾಡಿಕೆ

ಕಡಲೆಯ ಗಿಡಗಳ ಮಡಿಲೊಳಗಿರಿಸಿ ।
 ಎಡಗೈಯಲಿ ಗಡವೊಂದನು ಧರಿಸಿ ।
 ಅಡಿಗಡಿಗಾಕಾಳ್ಗಳ ಬಾಯ್ಕುಣಿಸಿ ।
 ನಡೆತಹಳೇ ಬಾಲೆ ।

ಮೊಳದಷ್ಟಂಚಿನ ಶೀರಿಯನುಟ್ಟು ।
 ಮೊಳಕ್ಕೆವರೆಗಿನ ಕುಪ್ಪಸ ತೊಟ್ಟು ।
 ಘಳಿರೆನೆ ಕೈತುಂಬಾ ಬಳೆ ತೊಟ್ಟು ।
 ಬಹಳೋರ್ವಳು ಮುಗುದೆ ।

ಅರಿಸಿನ ಕುಂಕುಮದಿಂ ಸಿಂಗರಿಸಿ ।
 ಕುರುಳನು ಬಾಚುತ ಜಿಡೆಯನು ಹೆಣಿಸಿ ।
 ಬರೆವಳು ರಂಗೋಲೆಯನೋರ್ವಬಲೆ ।
 ಹೊಸ್ತಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ।
 ನಡುವಿಗೆ ಹೊಳೆವಾ ಪಟ್ಟಿಯನಿಟ್ಟು ।
 ಎಡಕಂಕುಳಲೀ ಗಡಿಗಿಯನಿಟ್ಟು ।
 ನಡತಹಳೋರ್ವಳು ದೇವೀ ಕೆರೆಗೆ ।
 ನೀರಿಗೆ ನಲ್ಮೆಯಲಿ ।

೩ ಆ ಶ್ಲೋ

ಆಶೆ! ನಿನ್ನ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದು । ವೋಸಹೋಗದವರು ವಿರಳ ।
 ದಾಸರಾಗಿ ಹೊರಳುತಿಹರು ಜನರು ಬಳಿಯಲಿ,—
 ನಿನ್ನ ಚರಣತಲದಲಿ ॥
 ಲಕ್ಷಕೋಟಿ ಜೀವಿಗಳನು । ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವಂತೆ ಗೈವೆ;—
 ಲಕ್ಷಕೋಟಿ ಜನರ ಮಾನ ಪ್ರಾಣ ಹರಿಸುವೆ,—
 ಸೆರೆಯ ಮನೆಯ ಹೊಗಿಸುವೆ ॥
 ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಪರದೆ । ಕಣ್ಣಿಗಿಕ್ಕಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನು ।
 ನಿನ್ನ ವಶವ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ ಮಾಯಗಾತಿಯೆ!—
 ಕಪಟ ನಟನೆ ತೋರುವೆ ॥
 ಇರುವೆಯಿಂದ ಕರಿಯ ವರೆಗು । ಕುರುಡನಿಂದ ದೊರೆಯ ವರೆಗು ।
 ಉರುಲನಿಕ್ಕಿ ಗಾಸಿಗೊಳಿಪ ನಿನ್ನ ಬಲುಮೆಯೆ!—
 ಅಮಮ,—ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯೇ! ॥
 ಮನವ ಕಲಕಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ । ಕ್ಷಣದಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಸೆಳೆದು ।
 ಕುಣಿಸುತಿರುವೆ ಸನ್ನೆಯಿಂದ, ನಿನ್ನ ಸತ್ಪವೆ!—
 ನಿನ್ನೊಳಿಹ ಮಹತ್ಪವೆ! ॥
 ನಾಳೆ ಸಾಯಲಿರ್ಪವನಿಗು । ಬಾಳ್ವೆಯೆಂದು ಪೇಳುತಿರುವೆ ।
 ಕಾಲನೊಯ್ಯುತಿರಲು ಕಂಡು ದೂರ ನಿಲ್ಲುವೆ,—
 ವಿಕಟಹಾಸಗೆಯ್ಯುವೆ ॥

ಆಶೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟು ಸಾವು, ದ್ವೇಷರಾಗವೋಹ ಸ್ವಾರ್ಥ ।

ಆಶೆಯಿಲ್ಲದಿರಲು ರೋಗರುಜೆಗಳಿಲ್ಲವು,—

ಜನನ-ಮರಣವಿಲ್ಲವು ॥

ಆಶೆ! ನೀನು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ । ಪಾಶಗಳನು ಹರಿವ ಬಲವ ।

ಲೇಸಿನಿಂದಲಿತ್ತು ಪೊರೆಯಲೆನ್ನ ದೇವನು!—

ಅವನ ಧ್ಯಾನಗೈವನು ॥

೪ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ

ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಿ ಬಾಡುತ ಕಾಣದೆ ರವಿಯೇ, ಪೋಗುವೆಯಾ? ।

ಮಂದಿಗೆ ನಿಮ್ಮಯ ಬಾಳುವೆಯಿಸಿತೇ ಎಂಬುದ ಸಾರುವೆಯಾ? ॥

ಕಂಜಸಖನು ತಾ ಕಾಣದೆ ಪೋಗಲು, ಹಕ್ಕಿಗಳೇ! ನೀವು ॥

ಮಂಜುಳರಾಗದೊಳೇನನು ಪೇಳುತ ಗೂಡನು ಸೇರುವುದು? ॥

ಕೇಳು ಮನುಜ ತವ ಜೀವನವೆಂಬುವ ಹೊತ್ತಗೆಯಿಂದೊಂದು ।

ಪಾಳೆ ಮಗುಚಿತ್ತದೊ ತಿಳಿದಿರುವೆನ್ನುತ ಸಾರುವಿರೇ ನೀವು? ॥

ಇಂದಿನ ಕೆಲಸವ ನಾಳೆಗಿಡದೆ ನೀನಿಂದೇ ಮುಗಿಸೆನುತ, ।

ಸಂದಿತು ನಿನ್ನಾಯುಷ್ಯದೊಳೊಂದಿನವೆಂಬ ನೆನಹ ಕೊಡುತ, ॥

ತರತರದಾ ಕ್ರಿ.ಮಿ.ಕೀಟಗಳೇ, ನೀವು ಪರಿಪರಿಭಾಷೆಯಲಿ ।

ಮರೆಯದಿರೆನ್ನುತ ಮನವನು ಕರ್ತವ್ಯದ ಕಡೆಗಳೆಯುವಿರೀ. ॥

೨೯ ಬಾಹುಬಲಿ ಜಿನದೇವ

ಗರ್ವ ನಿನಗಿನ್ನಿಲ್ಲ ಹೃದಯದೊಳಗಾದೊಡೆಯು ।

ಗರುವಿಕೆಯ ಗಂಡು ನೀನೇ ಜಗಕೆ ಅಲ್ಲದೊಡೆ ।

ಸರ್ವಮೃಗಪಕ್ಷಿಘಟಸರ್ಪಂಗಳಿಂ ನಿಬಿಡಮಾಗಿದರ್ ಕಾಂತಾರದೊಳ್ ॥

ಓರ್ವನೇ ನಿಂತು ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಯಂ ತಡೆದು ।

ಗಾರುಗೊಳಿಸುವ ಕ್ಷುಧಾತ್ಯಘೆಗಳನ್ನೊತ್ತಿಟ್ಟು ।

ಚಾರುತಪದಿಂ ಮುಕ್ತಿ ಕನ್ನೆಯನ್ನೊಲಿಸುವೆಯ, ಬಾಹುಬಲಿಜನದೇವನೆ? ॥

ಆರರೆ ಮನ್ಮಥನೆಂಬ ಅನ್ವರ್ಥಕನುಸರಿಸಿ ।
 ಭರದಿ ನಿನ್ನನು ನೀನೆ ಗೆಲಿದ ಶೂರಾಗ್ರಣಿಯೆ ।
 ಧರಿಯನೊಂದೇ ಕೊಡೆಯೊಳಾಳ್ವ ಚಕ್ರಾಧಿಪನ ಕಿರಿಯ ಸೋದರ
 ನಾಗಿಯು ॥

ತೊರೆದಿಷ್ಟಭೋಗಾದಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ತ್ಯಾಣಗಂಡು ।
 ಗಿರಿಯಗ್ರದೊಳು ನಿಂದು ಕಡು ಕರಿನತಪವಾಂತು ।
 ಸ್ಥಿರಮುಕ್ತಿಸಾವ್ರಾಜ್ಯವಂ ಸೂರೆಗೊಂಡೆ ಶ್ರೀ ಬಾಹುಬಲಿ ಜಿನದೇವನೆ ॥

ಆವಾವ ಜನ್ಮದೊಳು ಆವಾವ ರೂಪಿನಿಂ ।
 ಭಾವಿಸಲ್ಕಸದಳದೆ ಬವಣೆ ಬಟ್ಟೆನು ದೇವ ।
 ವಾವನಾಂಗನೆ ನಿನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮವನಿಂದು ಕಂಡು ನಾಂ ಧನ್ಯಳಾದೆ ॥
 ಭಾವಜಾರಿಯೆ ಮುಕ್ತಿದೇವಿಗೊಡೆಯನೆ ಎನ್ನ ।
 ಕಾವುದೀ ಭವಜಲಧಿಯಿಂದೆತ್ತಿ ಕರುಣದಲಿ ।
 ಭಾವಶುದ್ಧಿ ಬೇಡುವೆನು ನೀನೆ ಶರಣು ಶ್ರೀ ಬಾಹುಬಲಿ ಜಿನದೇವನೆ. ॥

ಪುಂಡೂರು
ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಪುಣಿಂಚತ್ತಾಯ

೧ ಭಾರತವಾಣೀ

ಛಾಟಿ:—(ಮೂರ್ತಿಮಂತ ಭೀತಿ ಉಭಯ) ಅನವಾ (ಶ್ರೀ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ ನಮೋ)

ವಾತ್ಯಭೂಮಿ ಶ್ರೀಧರಣಿ | ರಾಣಿ ಭುವನಮೋಹಿನಿ || ಪ ||
ವಾತ್ಯ ಸಕಲ ಸುಗುಣಭೂಷಣೇ | ಕ್ಷೋಣಿ ಲೋಕನಂದಿನಿ || ಅ. ಪ. ||

ರಾಜಹಂಸ ರಾಜಿತಾಂಬರ | ಶ್ವೇತಚ್ಚತ್ರ ಶೋಭಿತೇ |
ಭ್ರಾಜವಾನ ಹಿಮಗಿರೀಂದ್ರ | ಮಣಿಕಿರೀಟ ಭೂಷಿತೇ ||
ವಂದ್ಯಕಾಶ್ಮೀ | ರಾಂಬುಜಾನನೇ | ಧರ್ಮಕರ್ಮಲೋಚನೇ |
ಸಿಂಧುಗಂಗಾಸ್ತನೈ ವಾನೈ | ಸತ್ಯಶಾಂತಿಕರಯುಗೇ ||

ಅಸಮಕ್ಷಮಾ | ಕವಚಲಸಿತೇ | ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿ ಸಿಂಹಾಸನೇ |
ವಸುಮತೀ ರತ್ನಾಕರಾಶ್ರಯೇ | ಕಲ್ಪಭೂಷಕೇತನೇ ||

ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮ | ಶೈಲಚರಣೇ | ಸೇತುಪಾದುಕಾಸ್ಥಿತೇ |
ಗರ್ವಿ ಸಿಂಹಳೇಂದ್ರಮಕುಟ | ಮೌಕ್ತಿಕಾಂಘ್ರಿವಿಲಸಿತೇ ||

ಬಂಧುರೇಧರೇ! | ಚಮರಿ ಚಾಮರೇ | ಸಸ್ಯಮಯ ಪೀತಾಂಬರೇ |
ಹಿಂದುಸಾಗರ ವಂದಿವಾಗಧೇ | ಕೀರಕೋಕಿಲಗಾಯಕೇ ||

ಕಮಲ ಕೋಮಲ ದಂಡಧಾರಿಣಿ | ಮಲಯಗಂಧ ಮೋದಿನಿ |
ಅಮಲ ಸಲಿಲ ಫಲ ಸುಮಾನಿಲ | ಸಕಲ ಕಲಾನಂದಿನಿ ||

ಜಾಯುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಗೋತ್ರದುರ್ಗೇ | ಭವನ ವನ ಮನೋಹರೇ |
ಶೂರ—ಸೂತ—ಸಾಧು—ಸಾಧ್ವೀ | ವಂದಿರೇ! ವಸುಂಧರೇ! ||

ಹಿಂದು, ಮುಸಲಮಾನ, ಜೈನ, | ಬೌದ್ಧ, ಸೀಖ, ಫಾರಸೀ |
ಬಂಧು ಕೈಸ್ತ ಲೋಕಜನನಿ | ಕರಿತುರಂಗವಾಹಿನಿ ||

ಘೂರ್ಫ, ಸೀಖ, ರಾಜಪುತ್ರ | ವಂಗವರ ವರೂಧಿನಿ |
 ಭೀಕರೇ! ಕರ್ಣಾಟ, ತೆಲುಗ, ಭಟಮರಾಟ ವಾಹಿನಿ ||
 ಸರ್ವಭುವನವಿನುತೇ ವಿಮಲೇ | ವಿನತರಾಜಮಂಡಲೇ |
 ಸಾರ್ವಭೌಮ ಭವ್ಯವಿಭವೇ | ಜಯತು ಸರ್ವಮಂಗಲೇ ||

೨ ಮಾಯಾಲೀಲೆ

ದಾಟಿ:—(ಕರುಣಾಕರ ನೀನೆಂಬುವದ್ಯಾಕೊ)

ನರಕೇಸರಿಯೇ | ನಿನ್ನಯ ಮಾಯಾ |
 ಚರಿತೆಯ ನಾನರಿಯೆ || ಪ ||
 ಅರಿಯದೆ ನಿಜವಾ | ಕುರಿಯಂತಿಹೆ! ದೇವ |
 ಪರಮ ಪುರುಷ ನಿನ್ನ | ಪರಿಯನು ತಿಳಿಸಯ್ಯ || ಅ. ಪ. ||

ಉರಗಶಯನನಾಗಿ— | ಗರುಡಗಮನನಂತೆ |
 ಶರಧಿಯಳಿಯನಾಗಿ— | ಮಾವನಂತೆ ||
 ವರ ಭೋಗಿಯನಾಗಿ—ಯೋಗಿ | ಮಾನಸಹಂಸನಂತೆ |
 ಶರಣಾನುರಾಗಿಯಾಗಿ— | ವಿರಾಗಿಯಂತೆ ||

ಅಣುವಾತ್ರನಾಗಿ—ಹೊಟ್ಟೆ | ಯೊಳಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವಂತೆ |
 ಘನ ವಿಶ್ವರೂಪನಾಗಿ— | 'ಕಾಣೆ'ಯಂತೆ ||
 ಗುಣಗಣಮುಣಿಯಾಗಿ— | ನಿತ್ಯನಿರ್ಗುಣನಂತೆ ||
 ನೆನೆದರೆ ನಿನಗೊಂದೂ | ನೆಲೆಯಿಲ್ಲವಂತೆ ||

ಭೂಧವನಾಗಿ ನೀನು | ನೆಲವ ಬೇಡಿದೆಯಂತೆ |
 ಶ್ರೀಧರನಾಗಿ—ಭಿಕ್ಷು | ಸಖನಂತೆ ||
 ವೇದಗೋಚರನಾಗಿ— | ನೀನಗೋಚರನಂತೆ |
 ಭೇದರಹಿತ—ಪಂಕ್ತಿ | ಭೇದಕನಂತೆ ||

ಕಮಲಬಾಂಧವತೇಜ, | ಕಮಲದಳಾಕ್ಷನೇ, |
 ಕಮಲನಾಭನೇ, ಕಮ | ಲಾವರನೇ, ||
 ಸುಮಶರಜನಕನೇ, | ಸುಮನಸರೊಡೆಯನೇ, |
 ಸುಮಕೋಮಲನಾಗಿ— | ಬಹುಬಲನಂತೆ ||

ವಾಯಿ ನಿನ್ನೊಳಗಂತೆ- । ನೀ ವಾಯಿಯೊಳಗಂತೆ ।
 ಶ್ರೀಯು ನಿನ್ನೊಳು- । ನೀನು ಶ್ರೀಯೊಳಂತೆ ॥
 ಜೀಯು! 'ಕುಸುಮ ಗಂಧ' । 'ವೃಕ್ಷ-ಬೀಜ'ಗಳಂತೆ ।
 ವಾಯಾಪ್ರಪಂಚದೊಳು । ತವ ಬಂಧವಂತೆ ॥

೧
 ಅನಿಮಿಷವರನಾಗಿ— । ವಿಾನಾಗಿ ನಿಂತೆಯಂತೆ ।

ಘನ ವಿಶ್ವಂಭರನಾಗಿ— ಮಣ್ಣು ಹೊತ್ತೆ ॥

ವನಚರ ಹಂದಿಯಾಗಿ— । ನರಮೃಗವಾದೆಯಂತೆ ।
 ನಿನಗೆ 'ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ । ಕೋಲ'ಗಳಂತೆ ॥

ಹುಟ್ಟು ಜನ್ಮವ ಬಿಟ್ಟು । ಶರಣಗೆ ಮೋಸ ಕೊಟ್ಟು ।

ಹುಟ್ಟುತಾಯನೆ ಕೊಂದು, । ಸತಿಯ ಬಿಟ್ಟು, ॥

ದಿಟ್ಟು ಗೋವಳನಾಗಿ, । ಶ್ರೀಷ್ಠ ಸತಿಯರನ್ನು

ಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿಸಿ ನಿಂತೆ । ಅಂತಕನಂತೆ ॥

ಮರೆಸಿ ವಾಲಿಯ ಕೊಂದೆ ! ಶಬರಿಯೆಂಜಲ ತಿಂದೆ ।
 ಕರಡಿ ಮಂಗಳೊಂದಿ । ಗಲೆದು ನಿಂದೆ ॥
 ಕರುಣಾಭರಿತನಾಗಿ— । ಲೋಕಾಪವಾದಕಾಗಿ ।
 ತರುಣಿ 'ಗರ್ಭಿಣಿ'ಯನು । ಕಾಡಿಗೋಡಿಸಿದೆ ॥

ಇಳಿಗೆ ನೀತಿಯ ಬೋಧಿ । ಸುವ— ನಿನ್ನ— ಭೂಸತಿ ।
 ಹಲವು ಭೂಪತಿಗಳ । ಸತಿಯಂತೆ ॥
 ಬಳಿಯೊಳಧಾಂಗಿಯಾದ । ಚಂಚಲೆ ಶ್ರೀಸತಿ ।
 ಗಳಿಗೆಗೊಬ್ಬೊಬ್ಬನಿ । ಗೊಲಿಯುವಳಂತೆ ॥

ಕ್ಷೀರವಾರಿಧಿಯೊಳೆ | ಮಲಗಿಕೊಂಡವನಾಗಿ — |
 ನಾರಿಗೋಪಿಯರನ್ನು | ವಂಚಿಸುತ ||
 ಕ್ಷೀರವನೊಯ್ದು ತಂದು | ಬೆಣ್ಣೆಯ ಕದ್ದು ತಿಂದು |
 ಜಾರನು — ಚೋರನೆಂದು | ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡೆ ||

ಆಟ ಗೋವಳರಲ್ಲಿ | ನೋಟ ಗೋಪಿಯರಲ್ಲಿ |
 ಪಾಟ ಬೈರಾಗಿಗಳೆ | ಪೀಠದಲ್ಲಿ ||
 ಊಟ ಕೌರವರಲ್ಲಿ | ಕೂಟ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ |
 ನಾಟಕ ನಿನ್ನದು | ನೋಟಕೊಳ್ಳೆಯದು ||

೨ ಭವಲೀಲೆ

ಭವನಾಟಕವ | ಮಾಡಿದ ದೇವ |
 ಭವಭಯ ಪರಿ | ಹರಿಸೊ || ಪ. ||
 ನವನವ ಕಥೆಯಾ | ಭವರಂಗದ ಮಾಯಾ |
 ಭವನ — ಭುವನದಲ್ಲಿ | ಭವಿಸುವಂತೆಸಗುವ || ಅ. ಪ. ||

ತರತರದಲಿ ನರ | ಗೊಂಬೆಗಳನು ಮಾಡಿ |
 ಪರಿಪರಿಯೊಳಗವು | ಗಳ ಕುಣಿಸಿ ||
 ಮೆರೆಸಿ — ಮರಸಿ, ಮಾಯಾ | ರಂಗದೊಳಾಡುವ |
 ಧರಿಯ ನಾಟಕ ಸೂತ್ರ | ಧಾರಿ! ಮುರಾರಿ! ||

ರಕ್ತವಾಂಸಗಳಿಂದ | ಮಲಮೂತ್ರಕೋಶದಿಂದ |
 ಯುಕ್ತವಾಗಿಹ — ವಾತ | ಪಿತ್ತ — ಕಫದ ||
 ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವನು | ಚರ್ಮಕವಚದಿಂದ |
 ಸುತ್ತಿ ಚೇತನವಿತ್ತು | ಕುಣಿಸಿ ದಣಿಸುವ ||

ನಿಖಿಲಾಂತರ್ಯಕೆ | ಸಾಕ್ಷಿಸ್ವರೂಪನೆ |
 ವಿಕಳಮತಿಗಳನು | ಪ್ರೇರಿಸುತ ||
 ಸಕಲಾನರ್ಥದ | ಕಥೆಗಳನಾಡಿಸಿ |
 ಸುಖದಿ ನೋಡುವ ನಿನ್ನ | ಲೀಲೆಯ್ನು ಸರಿಯೆ? ||

ಉಂಡು, ಮಲಗಿ, ಮಲ, | ಮೂತ್ರವ ವಾಡಿಕೊಂಡು |
 ಗಂಡಹೆಂಡತಿ ಪರಿಮುಕ್ಕಳೆಂದು ||
 ಅಂಡಲೆಯುತ ಗೇಣು | ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿ |
 ಗುಂಡಿಗೆ ಹೆದರದೆ | ಹೊಡೆದಾಡುತ್ತಿರುವ ||

ಹರಿಗಳು — ಕರಿಗಳ, | ಹುಲಿಗಳು — ದನಗಳ |
 ಗರುಡನುರಗಳ | ಕೊಲುವಂತೆ ||
 ನರರು — ನರರ ಘೋರ | ಹಿಂಸೆಗೆ ಹೇಸದ |
 ಪರಿಯಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ | ನೋಟವನೆಸಗಿ ||

ಘೋರ ವಾಯಾರಂಗ | ದೊಳು ನರನಾಟವ |
 ನಾರಿಹೃದಯದಂತೆ — | ಸಿರಿಯಂತೆ — ||
 ನೀರಿನ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ — | ತೆರೆಯಂತೆ — ಮಿಂಚಿನಂತೆ |
 ತೋರಿ — ಯಡಗುವಂತೆ | ನಡೆಸುವೆಯಂತೆ ||

ಧನ ವಸುಂಧರೆಯಲ್ಲಿ | ದನವು ಗೋಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ |
 ವಸಿತೆಯು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ | ವಾನವನ ||
 ತನುಜರು ಬಂಧುಗಳು | ಘೋರ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ |
 ತನುವದು ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ | ತೊರೆವಂತೆ ವಿಧಿಸಿ ||

೪ ದಾ ನ ಲಿ ಲೆ

ಪರಮೋದಾರಿ! | ಶೋಕನಿವಾರಿ! |
 ಪೊರೆ ಕರುಣಾ | ಲಹರಿ! ||
 ಗರುಡಗಮನ ಶ್ರೀ | ವರ ಕುಂಜವಿಹಾರಿ! |
 ದುರಿತಹರಣ! ಹರಿ! | ವರದ! ವಿಠಲ! ಶಾರಿ! || ಅ. ಪ. ||

ಹರನಿಗೆ ದಯವನು, | ವಿಧಿಗೊಂದು ವಿಧಿಯನು, |
 ಸುರಪಗೆ ಭೋಗವನು | ನಾಕವನು ||
 ಸ್ಮರನಿಗೆ ರೂಪವನು, | ನರಗೆ ಪ್ರತಾಪವನು, |
 ಭರದೊಳೊದಗಿಸಿದ | ವರದಾನಂದ ||

ಅನುವಮ ಯಮನಿಗೆ । ದಂಡಾಧಿಕಾರವನು, ।
 ಧನವನಿಗಗಣಿತ । ಧನವನ್ನು ॥
 ಅನಲಗೆ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು । ಅನಿಲಗೆ ವೇಗವನ್ನು ।
 ಗಣಪತಿಗಾದಿ ಪೂಜೆ । ಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ ॥

ಧರಣಿಗೆ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು । ತರಣಿಗೆ ತೇಜವನ್ನು ।
 ವರ ಹಿಮಕರನಿಗೆ । ಕಳೆಯನ್ನು ।
 ಶರಧಿಗೆ ನಿರವಧಿ । ಗಂಭೀರತೆಯನು, ।
 ಕರುಣಿಸಿ ಮೆರೆವಾ । ಕರುಣಾವಿಭವ ॥

ರಾಗವ ಕೋಗಲಿಗೆ । ಭೋಗವರಗಿಳಿಗೆ, ।
 ಯೋಗವನೆಣೆವಕ್ಕಿ । ಗಳ ಕುಲಕೆ, ॥
 ಸೋಗೆಯ ನವಿಲಿಗೆ, । ನಡೆಯನು ಹಂಸೆಗೆ, ।
 ಭಾಗ್ಯವ ಗರುಡಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದ ॥

ನೇತ್ರವ ಹರಿಣಿಗೆ, । ಕಟಿಯನು ಕೇಸರಿಗೆ, ।
 ಗಾತ್ರ ಗಭೀರತೆಯ । ವ್ಯಾಘ್ರನಿಗೆ, ॥
 ತಂತ್ರವ ನರಿಗಿತ್ತು, । ಕರವನು ಕರಿಗಿತ್ತು, ।
 ಚಿತ್ರಗತಿಗಳನು । ತುರಗನಿಗಿತ್ತು. ॥

ತಂಪನು ಚಂದನಕೆ । ಸಂದ ಮಂದಾನಿಲಗೆ, ।
 ಸೊಂಪನು ಸಂಪಿಗೆ । ಮಲ್ಲಿಗೆಗೆ ॥
 ಇಂಪನು ಗಾಯನಕೆ, । ಝೇಂಕಾರ ತುಂಬಿಗೆ, ।
 ಕಂಪನು ಕಸ್ತೂರಿಗೆ । ಕೊಟ್ಟು ಶೋಭಿಸುವ ॥

ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ । ಹಾರುವ ಪಕ್ಷಿಗಳಿ ;
 ಗಾಧಾರನಾಗಿ ನಡೆ । ಯಿಸುತ್ತಿರುವ ॥
 ಉರ್ಧ್ವಗತಿಯು ಗಾಳಿ । ಯಾಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ।
 ವಾರ್ಧಿಯೊಳಗೆ ವಿನಾನು । ಗಳ ಬದುಕಿಸುವ ॥

ಜನನಿಯ ಜಠರದ । ಪಿಂಡಕೆ ತಿಂಡಿಯ ।
 ಬನದೆ ನಿದ್ರಿಸುವಜ । ಗರಗನ್ನವ, ॥
 ಘನ ಕವಚದ ಯೆಳ । ನೀರಿಗೆ ಜಲವ, ।
 ವನಜದೊಳಗೆ ಮಕ । ರಂದವ ಸುರಿವ ॥

ಕಡಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತು | ಸಳನುಂಟುಮಾಡುವ,
 ಜಡಧಿಯ ತಡೆಗಟ್ಟಿ | ಬಂಧಿಸಿರುವ, ||
 ಉಡುಗಳನೆತ್ತಿಹಿಡಿ | ಯುವ ಕರವುಳ್ಳವ |
 ಹಿಡಿದು ಗಗನವನು | ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ||

ಮದ್ದಿನ ಗುಣವನು | ಕಾಡುಸೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ |
 ಮುದ್ದು ನುಡಿಯ ಸವಿ | ಕಂದರಲ್ಲಿ ||
 ಉದ್ದಸರಿಗೆಯಲಿ | ಗಾನ ವ್ಯಾಧುರ್ಯವ, |
 ಶುದ್ಧ ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಜ್ರ | ತೇಜವನೀವ ||

ಮಳೆಯನು-ಬೆಳೆಯನು, | ಜಲವನು-ಫಲವನು, |
 ಬಲವನು-ಗೆಲವನು, | ಸಕಲವನು ||
 ಒಲಿದಿಳೆಗಿತ್ತು ನಿತ್ಯ | ಭಕ್ತವರದನಾಗಿ |
 ಬೆಳಗುವ ಪರಮಾತ್ಮ | ಲೋಕಾಭಿರಾಮ ||

ಸಕಲ ಭುವನಪಾಲ! | ಪಾವನವನಮಾಲ! |
 ನಿಖಿಲ ದನುಜಕುಲ | ಕಾಲಬಲ! ||
 ಅಕುಟಿಲ! ಸದಮಲ | ಶೀಲ! ನೀರದನೀಲ! |
 ವಿಕಸಿತ ಲೀಲಾ | ಲೋಲ ವಿಶಾಲ ||

ಶಂಖಚಕ್ರಕರ! | ಪದ್ಮಗದಾಧರ! |
 ಸಂಕಟಸಂಹರ! | ಅಭಯಕರ! ||
 ಕಿಂಕರಸುಖಕರ! | ವೈರಿಭಯಂಕರ |
 ಶಂಕರ ಪ್ರಿಯಕರ | ಸಕಲಾಧಾರ ||

ವೇದವ ಸಲಹಿದ, | ಗಿರಿಯನುಧ್ಧರಿಸಿದ, |
 ಮೇದಿನಿಗಭಯವ | ಪಾಲಿಸಿದ, ||
 ಸಾಧು ಬಾಲನ ಕಾಯ್ದು, | ಬಲಿಭಯ ಹರಿಸಿದ, |
 ಯೋಧಪಾರ್ಥಿವರಿಗೆ | ಮೋಕ್ಷವನಿತ್ತ ||

ದಶಮುಖಮರ್ದನ, | ಕಂಸವಿದಾರಣ, |

ವಿಷಮತ್ರಿಪುರಸಂ | ಹರಣ ಗುಣ, ||

ಅಸಮನೀಚ ಮ್ಲೇಂ | ಛಾಂಕುರ ಭಂಜನ |
ಅಸುರಾರೀ! ಭೋ! | ದಶಾವತಾರಿ ||

ಅಳೆದಳೆದಿಳೆಯನು, | ಶರಣನ ಮೆಟ್ಟಿ, ಕಲ್ಲ |
ಲಲನೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, | ವಿಷಧರನ ||
ತುಳಿದ ವಿಷದ - ಗಂಗಾ | ವಿಷದ ಶೀತಲಪಾವ ||
ಜಲರುಹಂಗಳ ನೆನೆ | ದರೆ ಭಯವುಂಟೆ? ||

ದೇವನೆ ನಿನ್ನಯ | ನಾಮವ ನುತಿಸಿದ |
ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಅ | ಜಾಮಿಳರು, ||
ಕೋವಿದ ಕನಕ, ಕ | ಬೀರಾದಿಗಳೂ |
ಪಾವನರಾದರು | ದೀನಾಧೀನ ||

ಶರಣ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದಕರನಾದೆ, |
ತರಳ ಧ್ರುವಗೆ - ಧ್ರುವ | ಪದವನಿತ್ತೆ, ||
ಕರಿಯ ಕಾಯಲಿಕಾದೆ, | ಬಲಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗಾದೆ, |
ತರಳೆ ಪಾಂಚಾಲಿಗೆ | ಬೆಂಬಲನಾದೆ ||

ದೀನರೊಡೆಯ ನೀನು | ದೀನರೊಡೆಯ ನಾನು |
ದಾನಹಸ್ತನು ನೀನು - | ನನ್ನಂತೆಯೆ ||
ಮಾನವಂತನು ನೀನು - | ಮಾನವಂತನು ನಾನು |
ನೀನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಂತೆ | ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ನಾನು ||

ನೀನು ನನ್ನವನೆಂದು | ಭಾವಿಪೆ ಪರವಾತ್ಮ |
ನಾನು ನಿನ್ನವನೆಂದು | ಭಾವಿಸಯ್ಯೆ ||
ನೀನು - ನಾನೆಂಬಾ | ಭೇದವನೆಣಿಸದೆ |
ದೀನದಾಸನ ಕಾಯೋ! ದೇವ! ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ||

ಕೆ. ವಿ. ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ

೧ ದಶರಥನ ಚಿಂತಾಸಂತಾನಂ

ರಾಮಂಗೆ ಲೋಕಾಭಿರಾಮಂಗೆ ದೊರೆತನದ
 ರಾಮಣೀಯಕ ಭದ್ರಮಾಂಗಲ್ಯಮಂ ಸಾರ್ಚಿ
 ಕೋಮಲಾನಂದಸಂದೋಹಾಂತರಂಗ ಸು
 ಕ್ಷೇಮದಿಂ ನಿಶ್ಚಿಂತನಹನೆಂದು ಸಗ್ಗಕ್ಕೆ
 ಬುತ್ತಿಯಂ ಕಟ್ಟಿದೆ! ಹಾ! ಎನ್ನ ವಿಧಿಯೆ! ಮ-
 ಚ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಮೇಣೀಕೆ ಕೈಕೆ ಕಯ್ಯುತ್ತಮಂ
 ಪತ್ತಿಸಿದಳೇಕೊ? ಸುಖಜೀವನದ ನೆಲೆವನೆಗೆ
 ಪೊತ್ತಿಸಿದಳುರಿಯನಿಂತಕಟ! ಎದೆ ಬೆಂದಪುದು!
 ತಾರುಣ್ಯಭರದ ಕಾಮಿನಿಗೆ ಸುತಮೋಹದಿಂ
 ಕಾರುಣ್ಯಮಿಲ್ಲದುದು ಚಿತ್ತಮಲ್ಲಂ; ಮುಪ್ಪು
 ವಿಾರಿದ್ ಮುದುಕನೀ ಕೋಮಲೆಯ ಕವಡಿಂಗೆ
 ಸೂರೆವೋಡುದು ಚಿತ್ತಮಿದೊ ರಾಮಚಂದ್ರಮಂ
 ಮುದಿತನಕೆ ಮನುತೆಯಾ ಕಣ್ಣೆಂದು ನಚ್ಚಿರಲ್
 ಮುದಲತೆಯ ಬೇರ್ಗೆ ಬೆನ್ನೀರನೆರೆದಳ್ ದುಷ್ಟೆ!
 ಮೆದುಸುಡಿಯ ಬಾಲೆಗಾಂ ವರವೆರಡನಿತ್ತುದುಂ
 ಹೃದಯಮಂ ಕೊರೆಕೊರೆದು ಜೀವಮಂ ಹಿಂಡಿದಳ್!
 ಭರತಂಗೆ ರಾಜ್ಯಮಂ ಕುಡಲೆನ್ನ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ
 ಮರುಕವಾಗದು; ರಾಮಚಂದ್ರಮಂ ಕಾಡಿಂಗೆ
 ಪೊರಮಟ್ಟು ಪೋಪನೆನೆ ಮನ್ಮನಂ ಕರಗುಗುಂ!
 ಪಿರಿದೆನಿವಯೋಧ್ಯೆ ರಾಮನನುಳಿದು ಶೂನ್ಯಮಯಾ!
 ಸಂತತಿಗೆ ನಾಲ್ವರುಂ ಸಂತೋಷದಾಯಿಗಳೆ
 ಸಂತತಂ ಚಿಂತಾಪನೋದಿಗಳೆ ಮೇಣವರೊ-
 ಳೆಂತುಮೆನ್ನೀ ಮನೋಭವನಕ್ಕೆ ರಾಮನೇ

ಶಾಂತಾಭಿನವಮನೋಭವನಿಭಂ ಶುಭಕರಂ!
 ರಾಜ್ಯಮಂ ಭರತಂಗೆ ಕುಡುವೆನೀಕೆಯ ಮನೋ-
 ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂತುಷ್ಟಿಯಕ್ಕೆ! ಅಂತಾದೊಡಂ
 ರಾಜ್ಯದಿಂ ರಾಮನಂ ಪೊರಮಡಿಪುದೇ? ಮನೋ-
 ರಾಜ್ಯಮಿದು ಸಂತತಂ ಮಿಸಾಲಿಹುದಾತಂಗೆ!
 ರಾಮನಂ ಪ್ರೇಮಘನಜಲಸಿಕ್ತ ಚಿತ್ತುಖಾ-
 ರಾಮನಂ ಸುಗುಣಾಭಿರಾಮನಂ ಕಣ್ಣೊಲನ
 ಸೀಮೆಯಿಂ ಪೊರಮಡಿಸಿ ಬರ್ದುಕುವೆನದೆಂತೊ? ಹಾ!
 ಈ ಮನೋರಥಮಿರದೊಡೆಂತಪ್ಪ ದಶರಥನೊ?
 ಸಂತಾನಮಿತ್ತು ಸೊಗಮುಣಗೊಡದ ದುರ್ವಿಧಿಗೆ
 ಸಂತತಂ ಚಿಂತೆಯಾ ಸಂತಾನಮೇ ಸುಖಂ!

೨ ಆನಂದಗೀತೆ

ಅಂಬುಜದರೆಮುಗುಳಂ ಬಿರಿಯಿಸುತ್ತಿನ-

ಬಿಂಬಂ ಮೂಡಲ್ ಮೂಡುತ್ತಿರೆ;
 ಮುಂಬಗಲ ನಿರಭ್ರಾಂಬರದೆಡೆಯೊಳ್
 ಹೊಂಬಿಸಿಲಿಗೆ ಕಳೆಗೂಡುತ್ತಿರೆ;
 ಪಸರಿಸುತುಂ ದೆಸೆದೆಸೆಗಂ ಕಿರಣದ
 ಪೊಸತೆರೆ ನರ್ತನವಾಡುತ್ತಿರೆ;
 ಕುಸುಮದೆಸೆಗಳ ಪೊಸಮೆಯ್ಪಿರಿ ಸಂ-
 ತಸಮಂ ನೋಟಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರೆ;
 ಮುಂದಿಹ ಪೂಗೊಳದೊಂದರವಿಂದಂ
 ಮಂದಾನಿಲಕೊನೆದಾಡುತ್ತಿರೆ;
 ಸುಂದರಕೋಮಲಕುಸುಮಸುಗಂಧಂ
 ಮಂದಂ ಮಂದಂ ತೀಡುತ್ತಿರೆ;
 ನಿಂದೆಡೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಸುಮಸುಮಕೆರಗುತೆ
 ವೆಣ್ಣುಂಬಿಗಳೋಡಾಡುತ್ತಿರೆ;
 ಸೌಂದರ್ಯದ ಹೃನ್ಮಂದಿರದೊಳ್ ವ್ಯುದು
 ಬಂಧುಭಾವಂ ಮೂಡುತ್ತಿರೆ;

ಕಂದದೆ ಕುಂದದಮಂದಾನಂದದೊ-
 ಳಿದುವದನೆ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿರೆ ;
 ಬಂಧನವಿರಹಿತ ಮನ್ಮನಮತುಲಾ-
 ನಂದಾಬ್ಬಿಯೊಳೋಲಾಡುತ್ತಿರೆ ;
 ಸುಂದರನಾರೀಮಣಿ ಮದಿರೇಕ್ಷಣ-
 ದಿಂದೆನ್ನಂ ನಡೆನೋಡುತ್ತಿರೆ ;
 ಮುಂದೆಸೆಯಬಲಾವೃಂದಂ ಬಿರಿವೂ-
 ದಂದಲನಂದೆರಚಾಡುತ್ತಿರೆ ;
 ಅಂಗಜ ಜಯಗೀತಂಗಳನೊಲ್ಲುಲ-
 ತಾಂಗಿಯರೆಲ್ಲರ ಪಾಡುತ್ತಿರೆ ;
 ಸಂಗೀತಾಬ್ಬಿಯ ಮಂಗಲನಾದತ-
 ರಂಗಾವಳಿಯೆಡೆಯಾಡುತ್ತಿರೆ ;
 ಅವಿರಲ-ಮಂಜುಲ-ಕಲನಾದಂ ಕೋ-
 ಕಿಲನಾದಕ್ಕೆ ಜೆಗೂಡುತ್ತಿರೆ ;
 ಸವಿಸವಿದಮೃತಾಸವದೊಂದನುಪಮು
 ನವಚೇತನ ತಲೆಗೋಡುತ್ತಿರೆ ;
 ಬುವಿಯಲ್ಲಿ ಹೆನೆಂಬವಸರವರಿಯದೆ,
 ಭವದಾಚೆಗೆ ಮನವೋಡುತ್ತಿರೆ ;
 ನವಸುಖಸಾವ್ರಾಜ್ಯವದಿನ್ನೊಂದೇ
 ದಿವಸಕೆ ಕಯ್ಯಸಗೂಡುತ್ತಿರೆ ;
 ಕುಣಿಕುಣಿಯುತೆ ಪೆಣ್ಣುಣಿಯೊರ್ವಳ್ ನಸು
 ಮಣಿದೆನ್ನಂ ಮುದ್ದಾಡುತ್ತಿರೆ ;
 ದಣಿಯದೆ ವಿಶ್ವಾಂಗಣನರ್ತನದೊಂ-
 ದೆಣಿಕೆಗೆ ಹುರುಪೊಡಗೂಡುತ್ತಿರೆ ;
 ಅಡಿಗಡಿಗಮೃತದ 'ಗಡಿಗೆ'ಯ ಪಾನವ
 ಕುಡಿಯುತೆ ಕುಣಿಕುಣಿದಾಡುವೆನು.
 ಬಿಡಿಬಿಡಿನುಡಿಯಿಂ ತಡೆತಡೆಯದೆ ನಾಂ
 ಬೆಡಗಿನ ಕವಿತೆಯ ಪಾಡುವೆನು.

೨ ಧೀರ! ನೀನೇಳು! ಜಾಗೃತನಾಗು!

ಧೀರ, ನೀನೇಳು, ಜಾಗೃತನಾಗು, ಸದ್ಧರ್ಮ
ಸಾರಮಂ ಬೋಧಿಸಾ ಸೂರಿಗಳ ಪಾದಪಂ-
ಕೇರುಹಮನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಸತ್ಯಧರ್ಮಜ್ಞಾನ ಬೋಧೆಗಳ ಸಾಧನೆಯೊಳು
ದಾರಿತಪ್ಪದೆ ನಡೆದು ಪಡೆದಾತ್ಮಸಿದ್ಧಿಯ ವಿ-
ಚಾರದುತ್ಪಥದೊಳಡಿಯೂರಿ, ನಿಶ್ಚಲ ಸತ್ತ್ವ-
ಸಾರದಧಿಕಾರಮಂ ತೋರಿಸಾ ಶೂರನ ಗಭೀರ ನಿರ್ಧಾರದಂತೆ.

ದೂರದೊಳೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ ತೂರ್ಯರವಮೊಂದು;
ತೋರುತಿದೆ ಮುಂಬೆಳಗು ಮೂಡಣದ್ರಿಯ ಮೇಲೆ;
ಜಾರುತಿದೆ ಕತ್ತಲೆಯ ಮೊತ್ತಮೆತ್ತತ್ತಲೋ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಭಂಗಬಟ್ಟು;
ಧಾರಿಣಿಯೊಳಿಂದು ನವಚೈತನ್ಯವೊಂದು ತಲೆ-
ದೋರುತಿದೆ; ಭಾರತದ ಭಾಗ್ಯಾರುಣೋದಯಂ
ಸಾರುತಿದೆ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಕರ್ಮರಂಗಕ್ಕಿಳಿಸ ಸತ್ಯರ್ಮಸಂಗಿಯಂತೆ.

ಎದ್ದೇಳು, ಭರತಸುತ! ನಿದ್ರೆಯಂ ತೊರೆದು, ಪ್ರ-
ಬುದ್ಧನಾಗೆಲೆ ವೀರ! ಬುದ್ಧ ಮೆಲ್ವಾಸಿನೊಳೆ
ಬಿದ್ದಿರ್ಪೆ ಜಾಡ್ಯದಾ ಮುದ್ದೆಯೆನೆ! ನಿನ್ನಪ್ರಬುದ್ಧತೆಗದೇನೆಂಬೆನೋ?
ಬುದ್ಧಿ ಹೀನತೆಯನುಳಿದಾರ್ಯಕುಲಕೊಪ್ಪುವಭಿ-
ವೃದ್ಧಿಯೆಸಕಕ್ಕೆ ಕಯ್ಯಿಕ್ಕು ತಕ್ಕಂದದೆ ವಿ-
ಶುದ್ಧಚಾರಿತ್ರದಿಂ ಸದ್ಧರ್ಮಸೂತ್ರದನುವರ್ತನಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ.

ಭಯಮೇಕೆ? ಭರತಕುಲತಿಲಕ! ಸತ್ತುರುಷರಾ-
ಶ್ರಯದೊಳುಂಟಾತ್ಮಬಲಮುಳ್ಳ ಧೀರಂಗೆ ನಿ-
ಶ್ಚಯದ ಜಯಮೆಂದು, 'ಬಲಹೀನೇನ ನಾಯವೂತ್ಮಾ'ಲಭ್ಯ'

ಎಂದುದಾಗಿ,

ನಯದೊಳುಪದೇಶಮಂ ಪಡೆದ ಕಾರಣದಿಂದೆ,
ಭಯಮೆಂಬುದದು ಮೃತ್ಯು, ನೋಡೆ, ನಿರ್ಭೀತಿಯ-
ಕ್ಷಯಸುಖದ ಜೀವನಾಧಾರಮೆಂಬುದನರಿತು, ನಡೆ ಮುಂದೆ

ಭಯಮಿಲ್ಲದೆ.

ಗತವೈಭವಂಗಳಂ ನೆನೆನೆನಿದು ಪೂರ್ವಪ-
 ದ್ಧತಿಗಳಂ ಕೊಂಡಾಡಿ ಪಾಡಿ ನಲಿದಾಡೆಯು-
 ನ್ನತಿಯು ಗತಿ ಕಯ್ಯೂಡದೆಂಬ ಮೂಢರ ಮಾತಿಗೆಡೆಮಾಡಲೇಕೆ ಬರಿದೆ?
 ಗತಸುಕೃತಬೀಜವೇ ಮುಂದೆ ಮೊಳೆದೋರ್ಪ ಸ-
 ದ್ಧತಿಗೆ ಕಾರಣಮೆಂಬ ನೆಲೆಯರಿತು ಪೂರ್ವಸಂ-
 ಸ್ಕೃತಿಯು ಸುಸ್ಥಿತಿಯ ಪದ್ಧತಿಯನನುಕರಿಸಿ ಗುಣವಂತಫೀಮಂತನೆನಿಸು.
 ಇಳೆಯೊಳಾರಾದೊಡಂ ನಿನ್ನ ಸದ್ಭರ್ತನಕೆ
 ಪಳಿಪೊರ್ವವಂತೆ ಕೇಡೆಣಿಸಿದೊಡಮದಕೆ ನೀಂ
 ಮುಳಿದೆಸಗದಿರ್ ಪ್ರತೀಕಾರಮಂ, ಮೇಣುವಾಸೀನನಾಗಿದುರ್ ಬಳಿಕ;
 ಕಳೆವೆತ್ತ ನಿರ್ಮಲಚರಿತ್ರಮಿಪೊಡಮಲ್ಲಿ
 ಕಳೆಗೆಟ್ಟ ಭಿದ್ರಮಂ ಬೆರಲೆತ್ತಿ ತೋರ್ಪ ಕಿರು-
 ಕುಳದ ದುರ್ಜನನಿಂದೆ ತಪ್ಪದದರಿಂದಮದೆಗುಂದದಿರ್ ನೀನೆಂದಿಗೂ.

ಪರರ ನಡೆನುಡಿಯನನುಕರಿಸಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ-
 ಚ್ಚರಿತಕ್ಕೆ ಭಂಗಮಂ ತಾರದೆ ವಿಚಾರ ತ-
 ತ್ಪರನಾಗಿ ಗುಣವನಂಗೀಕರಿಸಿ ಬಾಳ್ವದೇ ಲೇಸದಕೆ ದೋಸಮಿಲ್ಲ
 ಧರೆಯೊಳ್ ಸ್ವಧರ್ಮದಿಂ ಬಾಳ್ವಪೆಂ, ಪರರುಮಿಾ-
 ಪರಿಯೊಳೆಂದುಂ ಬಾಳ್ಗೆ ತಡೆಯೇತಕೆಂಬ ನಯ-
 ದೆರಕಮನೋನ್ಯಮುಂಟಾದೊಡಿನಾ ಬಾಳ್ವೆಯಮೃತಮಯ.

ಮಾಗದಿಹುದೇ.

ಬದ್ಧನಾಗಿದುಂ ಸ್ವಸಿದ್ಧ ಸ್ವತಂತ್ರತೆಗೆ
 ಬದ್ಧಾದರಂದೋರದಿದುರ್, ಕೂಪದೊಳಿದರ್
 ದರ್ಪರಂ ಕರ್ತವದ ಪೊರ್ವುಗೆಯೆ ಬರ್ವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ

ತೆರದೊಳೀಗ

ಬಿದ್ದು ನಡೆಗೆಡೆವಲ್ಲಬುದ್ಧಿಯೇತಕೆ? ನಿನ್ನ
 ಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವದ ಸಾರಸಿದ್ಧಿಯಂ ಜಗಕೆ ತೋ-
 'ರುದ್ಧ ರೇದಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಮೆಂಬಾ ಸೂಕ್ತಿ ಶಕ್ತಿಯಂ ನಿನಗೀಯದೇ?

ಎಸ್. ಪಿ. ಭಟ್ಟ

೧ ಸ ಫ ಲ

(ಹೂವಿನ ಹಾಡ್ಯೆಕೆ)

ಬಾರೆನ್ನರಸ!

ಆಡ್ಯೆ ಸರಸ!

ಈ ಪ್ರೇಮರಸ,

ಈ ರಾಗರಸ—

ನಿನಗೆಂದೇ ನಾನಾಂತಿಹೆನಲ್ಲ!—

ನಿನಗೀಯದೆ ನಾನೆಂತಿಹೆ, ನಲ್ಲ?

ಎನಿತು ವಿಲಂಬನ!

ಒಂದೇ ಚುಂಬನ

ನಿನ್ನಿಂ ಕೊಂಬನ-

ಕೆನ್ನವಲಂಬನ

ಎವೆ ಕೊರೆಕೊರೆವೀ ಗುರುತರ ಚಿಂತೆ!—

ಇದನುಳಿದೊಂದಿರದೆನಗಿದರಂತೆ.

ಗಲ್ಲಕೆ ಗಲ್ಲ-

ವಾನಿಸಿ ಮೆಲ್ಲ,

ಇನಿಸಿನಿಸೊಲ್ಲ-

ನುಲಿಯೆಯ, ನಲ್ಲ?

ತಲ್ಲಣಿಸುತಲಿದೆ ಮನವೆನಿತೊಂದು!—

ಸಲ್ಲಿಸೆಯಾ ವರವನ್ನಿತೊಂದು?

ಮುಗುಳುನಗುತ್ತ,

ಬಿಗಿಯುತ ಕತ್ತ,

ಶುಟಿಯದಾಮುತ್ತ.

ನೀಡಲು ಮುತ್ತ,
ಇಡೊ, ನನಗಾಗಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ!—
ಇದೆಯೇ ಸೊಗವೆನಗಿನ್ನಿದರಂದ?

ಕುರುಳನು ತೀಡುತ
ಮೆಲ್ವಾತಾಡುತ,
ನಾಲಿಗೆ ನೀಡುತ
ಮಧುವನ್ನೂಡುತ,
ಮರುಚಣವೇ ನೀಂ ತೊರೆದರು ತಾಳ್ವೆ:
ಇರದೆ ಸಫಲವನಿತರೊಳಿ ಬಾಳ್ವೆ?

—೨ ಎಣಿಯುಂಟೆ?

ನಾನೆ ಕಣ್ಣ ತೆರೆಯುತಿರಲು ಜ್ಯೋತಿ ಕಂದಿ ನಂದಬೇಕೆ?
ನಾನೆ ಕಿವಿಯ ನೀಡುತಿರಲು ವಾಣಿ ಮೌನಹೊಂದಲೇಕೆ?
ನಾನೆ ಕೈಯ ಚಾಚುತಿರಲು ವರವು ಮುಗಿದು ವಿದಾರಬೇಕೆ?
ನಾನೆ ಮೊರೆಯನಿಡುತಲಿರಲು ಕರುಣೆಯೊರತೆಯಾರಲೇಕೆ?

ನಾನೆ ನೀರಡಿಕೆಯ ತಣಿಸೆ ನೀರ ಸಾರಲೋಡುತಿರಲು
ನಲಿದು ಚಿಮ್ಮಿ ಹಾರುತಿರುವ ಝರಿಯು ಭರದೊಳಿಂಗಬೇಕೆ?
ನಾನೆ ಹಸಿವ ನೀಗುವಾಸೆಯಿಂದ ಕೈಯ ನೀಡುತಿರಲು
ಬಲಿತು ರಸವ ಜಿನುಗುತಿರುವ ಹಣ್ಣು ಮಣ್ಣು ನುಂಗಲೇಕೆ?

ಮನವ ಸೆಳೆವ ಸೊಂಪಿನಿಂದಲೆಣೆಯದಿರದ ಕಂಪಿನಿಂದ
ಭುವನವನ್ನೆ ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿ ಮೆರೆಯುತಿರಲು ಕುಸುಮವೃಂದ,
ಮನದೆ ಸೋತು ಮುಡಿಯಲೆಂದು ನಾನೆ ಸಾರುತಿರಲಡೊಂದ,
ತವಕದಿಂದಲೆಲ್ಲ ವಾಯವಾಗಬೇಕೆ, ಕನಸಿನಂದ?

ಆರು ಪಡೆಯದನಿತು ಭಾಗ್ಯವಿಂತು ನನ್ನದಾಯಿತಲ್ಲ!
ಭೂರಿ ಮುದದಿ ನಲಿಯುತಿರುವೆನೆನ್ನ ಪುಣ್ಯಕೆಣೆಯದಿಲ್ಲ!!

೩ ತುಂಬಿಯ ವಿಲಾಪ

ಕಮಲಿನಿಯೆ! ನೀ ನಿನ್ನ
ರಮಣನನ್ನಗಲುತಿರೆ,
ಕಮನಹತಿಗೀಡಾಗಿ, ಸಂಭ್ರಮದಲಿ,
ರಮಣೀಯ ನೋಟದಿಂ,
ಕಮನೀಯ ಗಂಧದಿಂ,
ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಪ ಮೋಹಜಾಲವ ಹರಡಿದೆ!

ಚೆನ್ನೆ! ಚಂಚಲನಾಗಿ,
ನಿನ್ನಧರಮಧುವ ನಾ-
ನುಣ್ಣುವಭಿಲಾಷೆಯಿಂದಿಲ್ಲಿ ಬಂದು,
ನಿನ್ನಯಾಲಿಂಗನದಿ-
ನೆನ್ನ ಜೀವನವಿಂದು
ಧನ್ಯವಾಯ್ತೆಂದು ಮೈಮರೆತೆ, ವಿನುತೆ!

ಉಕ್ಕುವಾನಂದದಲಿ—
ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಬರಲಿರುವ
ಮಿಕ್ಕ ಸಂಕಟಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು —
ಸಿಕ್ಕ ಮಕರಂದವನು
ಸೊಕ್ಕಿ ಹೀರುತಲೀಗ
ಸಿಕ್ಕಿರುವೆನೇಳಲರಿಯದೆ ನಿನ್ನಲಿ!

ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ ಕಾಲು,
ಗಂಟುಕಟ್ಟಿದೆ ರೆಕ್ಕೆ,
ಗಂಟಲಿನವರೆಗುದರ ತುಂಬಿರುವುದು;
ಕಂಟಕವ ನಾನೆ ನನ-
ಗುಂಟುವಾಡಿದೆಯೋ!—
ಶುಂಠತನಗೈದುಣುವೆ ಕರ್ಮಫಲವ!

ಎಸೆವ ಗುಂಪನು ಸೇರಿ,
 ಕುಸುಮಕುಸುಮಕೆ ಹಾರಿ,
 ಬಸವಳಿದು ಜೇನ ರ್ಪೀಂಕರಿಸಿ ಹೀರಿ,
 ಹಸಿವ ನೀಗುತಲುಳವ
 ಹಸಿಯ ಮಕರಂದವನು
 ಹಸನು ಗೂಡಲಿ ತಂದು ಸುರಿಯಲೆಂದು?

ಮಂದಾರೆಯೊಂದಿಗಾ-
 ನಂದದಲಿ ಪ್ರಣಯವ-
 ನ್ನಿಂದೆಸಗಲಿನ್ನುಮುಂದಕಟ! ನಾನು?
 ಎಂದು ನಾನೇಕಾಂತ-
 ದಿಂದ ಮೆಲ್ಪಾತುಗಳ-
 ನಂದದುಲಿಯಲಿ ಪಾರಿಜಾತೆಯೊಡನೆ?

ಸಂಪನ್ನಿ ಮಾಲತಿಯ
 ಸಂಫುಲ್ಲವದನವನು
 ಸಂಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಚುಂಬಿಸಲದೆಂದು?
 ಸಂಪನ್ನಣಿಯೆ! ರಮೆಯ
 ಸಂಪರ್ಕ ಸುಖವನ್ನು
 ಸಂಪ್ರಮೋದದಲಿನ್ನು ಹೊಂದಲೆಂದು?

ಕರ್ತವ್ಯವನು ಮರೆತು
 ವರ್ತಿಸುವ ಮಾನವರ
 ಮೃತ್ಯುದೇವತೆ ತಬ್ಬಿಕೊಳುವಂದದಿ —
 ನರ್ತಿಸುತ ಮಧುವ ನಾ-
 ನರ್ತಿಯಲಿ ಸವಿಯುತಿರೆ,
 ಕೀರ್ತಿಯುತೆ! ನೀನೆನ್ನನಪ್ಪಿದೆಯಲಾ!

ಮನುಜರಾ ಷಡ್ವೈರಿ-
 ಗಣಮಧ್ಯದಲಿ ನಲಿದು
 ತನುಮನಧನಂಗಳನು ಸವೆವಂದದಿ—
 ವನಜಮಣಿ! ನಾ ನಿನ್ನ
 ನನೆಯಿಸುಳ್ಳಳ ನಡುವೆ
 ಕುಣಿದು ಸವೆಸುವೆನೆನ್ನ ಜೀವನವನು!

ನೀರಜೆಯೆ! ನಿನ್ನೊಲವಿ-
 ನೋರೆ ನೋಟವಿದೆನಗೆ
 ಕೂರಲಗು ತಾನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತೇ!
 ಭೂರಿ ಸಂತೋಷಕರ
 ಸಾರಭವು ತಾ ಪ್ರಾಣ-
 ಪಾರಕವದಾಗಿ ವರ್ಷಾಪಟ್ಟಿತೇ! ಹಾ!!

ಗುಂಜಾರವಂ ಗೈದು
 ಮಂಜುಳ ಸುಮಂಗಳಂ
 ಭುಂಜಿಸುತ ಹರುಷದಲಿ ನಾಂ ಜೀನನು—
 ಪಂಜರದಿ ಸಿಲುಕಿರುವ
 ಕುಂಜರಾರಾತಿಯೊಲು—
 ಕಂಜಮಣಿ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದೆನೆ! ಹಾ!!

ಆಪ್ತೇಷ್ಟೈರೆಲ್ಲರುಂ
 ಸಪ್ತಸಾಗರದತ್ತ;
 ಗುಪ್ತದಲಿ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬಂಧನದಲಿ,
 ಪ್ರಾಪ್ತ ಸಂಕಟದಿ ಸಂ-
 ತಪ್ತ ಹೃದಯದಲಿ ನಿ-
 ಲ್ಪಪ್ತನನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ, ತೋರಿವೆನಸುವ!

ಳ ನವಯುಗವೋ, ಇದು ಕಲಿಯುಗವೋ?

ನವಯುಗವೋ,

ಇದು—

ಕಲಿಯುಗವೋ?

ಸತ್ಯವ ಮುಸುಕಿದೆ

ಕತ್ತಲೆಯೈ!

ಮಿಥ್ಯವು ನಲಿವುದು

ಬತ್ತಲೆಯೈ!

ನೀತಿಯು ಎಲ್ಲಿದೆ?—

ಮೇಣ್ ನ್ಯಾಯ?

ಅನೀತಿಯೆಲ್ಲೆಡೆ,

ಅನ್ಯಾಯ!

ಜ್ಞಾನಕಛೋಗತಿ

ಸಂದಿಹುದು!

ಮೌಢ್ಯಕ್ಕುನ್ನತಿ

ಬಂದಿಹುದು!

ಘನತೆಯ ಯೋಗ್ಯನು

ಕಳೆದಿಹನು!

ಪದವನಯೋಗ್ಯನು

ತಳೆದಿಹನು!

ನಸ್ತುವನಿದೋ ಕೈ-

ಬಿಟ್ಟಿಹರು!

ಛಾಯೆಗಿದೋ ಕೈ-

ಕೊಟ್ಟಿಹರು!

ಆರೋಗ್ಯವು ಮರೆ-
ಯಾಗಿಹುದು!
ರೋಗರುಜಿಯೆ ಧರೆ-
ಗಾಗಿಹುದು!

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಕಹಿ-
ಯಾಗಿಹುದು!
ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಹಿ
ತಾಗಿಹುದು!

ಶಾಂತಿಗೆ ಸಂದಿದೆ
ವಿಶ್ರಾಂತಿ!
ಕ್ರಾಂತಿಯು ಹೊಂದಿದೆ
ವಿಭ್ರಾಂತಿ!

ಮರೆತಿಹರೆಲ್ಲರು
ದೇವನನು!
ಸ್ತುತಿಸುವರೆಲ್ಲರು
ಹೇವನನು!

ನವಯುಗವೋ,
ಇದು—
ಕಲಿಯುಗವೋ?

ಮಂ. ಅನಂತರಾವ್

೧ ನಗುವೊಗವ ತಳೆದಿರಲು

“ದುಃಖಾದುದ್ಯಜತೇ ಸರ್ವಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಸುಖಮಾಪ್ನಿತಮ್”—

ಮಹಾಭಾರತ, ಶಾಂತಿಪರ್ವ.

ನಗುವೊಗವ ತಳೆದಿರಲು ನಗುತ ಬಳಿಗೈದುವರು
 ದುಗುಡದಿಂದಳುತಿರಲು ಗಮನಿಸುವರಿಲ್ಲ
 ಸೊಗವ ಹೆರವರ ಬೇಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಣಬೇಕು
 ಜಗದಿ ಬೇಡದೆ ದೊರೆನ ದುಃಖನುಡು ಸಲ್ಲ
 ಹಾಡಿದೊಡೆ ಪಡಿನುಡಿಯ ಕಾಡುಗುಡ್ಡಗಳೆಲ್ಲ
 ತೀಡಿ ಸಂತಸದಿ ಬೀವುವು ಬೀಗಿ ಕೂಗಿ
 ಕಾಡುತಿಹ ಮನದಳಲ ಪೀಡೆಯನಾ ನಿಟ್ಟುಸಿರ
 ಪಾಡು ಪೋದಪುದಡಗಿ ಗಾಳಿಪಾಲಾಗಿ
 ಸಂತಸಂಬಡೆ ನಿನ್ನನಂತೆ ಆಶ್ರಯಿಸುವರು
 ಚಿಂತಿಸಲು ನಿನ್ನ ತೊರೆದತ್ತ ಸಾರುವರೈ
 ಸಂತಸದ ಪಾಲು ಬೇಕಂತೆ; ಸಾಲದು. ಚಿಂತೆ
 ಯಾಂತು ಬದುಕುವುದೆಂತು? ಬೇಡವೆನ್ನುವರೈ
 ಸ್ವೀಕರಿಸೆ ಮೋದದೊಳನೇಕ ಗೆಳೆಯರು ಬಹರು
 ಶೋಕದೊಳ್ಳೆಗಳೆಯರುಂ ವಿಮುಖರೈ ಮಹಿಯೊಳ್
 ನೀ ಕೊಟ್ಟು ಸಿಹಿ ಸೊಗವ ಬೇಕು ಬೇಕೆಂದುಣುವ
 ರೇಕಾಂತಮುಣಬೇಕು ವ್ಯಾಕುಲದ ಕಹಿಯೊಳ್
 ಪಡೆದ ಸುಗ್ಗಿಯ ದಿನದಿ ಕೊಡಲೌತಣವ, ನೆರೆದು
 ಸಡಗರದೆ ಬಂದು ಸೇರುವರು ಜನರೆಲ್ಲ
 ದುಡಿಯಲಾರದೆ ಬಳಲುತೊಡಲೆನುಪನಾಸದಿಂ
 ಮಡಿನಂದು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಳ್ಳರಾರಿಲ್ಲ

ಎಂದು ಸಿರಿ ಮೆರೆದಿಹುದೋ ಅಂದೆ ನೆಂಟರುಮಿಷ್ಟ,
 ರೆಂದು ಸಂದಣಿಸಿ ಸುಖಿಸುವರು. ಹೆಚ್ಚೇಕೆ?
 ಬಂದ ಸಂಪದವಾರಿ, ದಂದುಗಂ ವಿವಾರಿ, ನೀ
 ಸಂದುಗೊಂದಿನೊಳೊರ್ವನೇ ನರಳಬೇಕೆ.

೨ ಕಳೆದು ಹೋದ ದಿನಗಳು

(ಟೆನಿಸನ್ ಕವಿಯ ಒಂದು ಹಾಡಿನ ಅಧಾರದಿಂದ)

ಕರುಳು ಕರಗಿ, ಬರಿದು ಎದೆಯ, ಕಣ್ಣಿನೇರಿ ಕೂಡುತ,
 ನೆರೆ ನಿರಾಸೆಗಡಲಿನಾಳದಿಂದ ಕುದಿದು ಬರುವುದು:
 ಅರಿಯೆನಿದರ ಅರ್ಥವನ್ನು— ಬರಿದೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು,
 ಶರದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯ ಸಿರಿಯ ಹೊಲದಿ ನೋಡುತ,
 ಸುಳಿಯೆ ನೆನಹು ಮನದೊಳಾ
 ಕಳೆದು ಹೋದ ದಿನಗಳಾ.

ಬಂದು ನಿಂದು ಬಂಧುಬಾಂಧವರುಗಳೆಲ್ಲ ದೂರದೆ,
 ತಿಂದು ತೇಗಿ, ನಲಿದು ಬೀಗಿ, ಹಬ್ಬ ವಾಡಿ ಮನೆಯಲಿ,
 ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮೊಗವು ಕುಂದಿಯೆಲ್ಲ ಕೊನೆಯಲಿ
 ಚಂದದಿಂದ ನೆಲಸಿ ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯಲಿ ವಿಚಾರದಿ
 ಹೊಳೆವುವೆಂತು ಪಟಗಳಾ
 ಕಳೆದು ಹೋದ ದಿನಗಳಾ!

ಹೋದ ಬಳಿಕ ಮನದೊಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಣಯಗೋಷ್ಠಿಯು—
 ಖೇದದಿಂದ ಮಡಿದ ಮೇಲೆ ಸ್ಮರಿಸ ತಾಯ ನಲೊಗಂ—
 ಭೇದ ಬಂದ ಬಳಿಕ ನೆನೆವ ಗೆಳೆಯರಿತ್ತ ಸವಿಸೊಗಂ—
 ಮೋದದಲಿ ವಿಷಾದ ಬೆರೆವ ವಿಧಿವಿಲಾಸಚೇಷ್ಟೆಯು!
 ಅಳಿವೆ ಅಯ್ಯೊ ಬಾಳೊಳು
 ಕಳೆದು ಹೋದ ದಿನಗಳು!

ಸಮಯ ತೀರಿ ಬತ್ತಿಯಾರಿ ನಂದುತಿರಲು ದೀವಿಗೆ,
 ಸಮೆದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕಿವುಡು ಕಿವಿಗೆ, ಮಬ್ಬು ಕಣ್ಣಿಗೆ
 ಅನುರಿ, ಕರೆಯುವಾಗ ಕೂಡಲೆಂದು ಮಣ್ಣು ಮಣ್ಣಿಗೆ,
 ತಮದೊಳಿಹದ ಭ್ರಮೆಗಳಂತೆ ದಾರಿಗೆಟ್ಟು ಜೀವಿಗೆ—
 ಅಳಲಗಡಲ ತೆರಿಗಳು
 ಕಳೆದು ಹೋದ ದಿನಗಳು.

೨ ಧರ್ಮಕಾಗಿ

“ಧರ್ಮಕಾಗಿ ಜೀವನನ್ನು ತೆತ್ತನಯ್ಯ, ಭಾಪುರೇ!
 ಕರ್ಮಬದ್ಧರಾರು ವಾಲ್ಮೀಕಿರನಿತು?—” ತಾಳೆಲ್ವಿ:
 ಮರ್ಮವೇನು ಜೀವನದೊಳಗೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆಯಾ?
 ಧರ್ಮಕಾಗಿ ಬದುಕಿ ಬಾಳ್ವನೇನು ಪೇಳೆಲ್ವಿ.
 ಸಾವು ಸುಲಭ. ಲೋಭ ಮೋಹ ಜಂಭ ದಂಭ ದರ್ಪಕೆ
 ಜೀವರೆನಿತು ಕಾಲ ಬಲಿಗಳಾಗಿ ಜವನಿಗೆ
 ಸಾವರಲ್ಲ! ಅದರೊಳೆಲ್ಲ ಗರಿಮೆ ಹಿರಿಮೆ ಕೀರ್ತಿಯೇಂ?
 ಯಾವ ಕಷ್ಟವೆನಿತು ಕರಿನವಾದುದಿನಗೆ?
 ಹಿಡಿದ ಧರ್ಮದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೆನಸುಕನಸೊಳಾವಗಂ
 ಬಿಡದೆ, ಬದುಕಿ ಬಾಳಲೆಳಸಿ ಮುಂದರಿಸಿದನೇ?
 ಮೊಡವಿ ತೆಗಳಿ ಸಂಗಡಿಗರು ಹಿಂಜರಿದೊಡನುಂಜದೆ
 ಎಡರು ತೊಡರುಗಳನು ಜಯಿಸಲುಜ್ಜುಗಿಸಿದನೇ?
 ಅಂತೆ ಕಾದಿ ಹೋರಿ, ಹಾದಿ ತೋರಿ ಪಿಂತೆ ಬಹರಿಗೆ,
 ಪಂತ ಮೆರೆದು ಶಾಂತಿವೆತ್ತ ಕತೆಯೆ ಬೇಕೆಲ್ವಿ!
 ನಿಂತು ಧರ್ಮಕಾಗಿ ಬಾಳ್ವ ಹವನ ಬಿತ್ತರಿಪುದೆಲ್ವಿ!
 ಎಂತು ಸತ್ತನೆಂಬ ವಾರ್ತೆ ಯಾರಿಗೇಕೆಲ್ವಿ?

೪ ವಾಡಿದವನಿಗೆ ನೋಡಿದವನ ಕಾಣಿಕೆ
 ಅವಲಕ್ಷಣವು ಚಿತ್ರವೇನಿದೆಂದೊದರಿವನ
 ನವಸರದಿ ನುಸುಳಿದನು ಜವನವನ ಕರಿಸೆ
 ಅವನಿಯೊಳಗಲರಿನಲಿ ಪರಿಮಳದ ತೆರದೊಳದು
 ಹವಣು ಮಾಡಿತು ಜನರ ಬಾಳ್ತೆಯನು ಸತತಂ
 ಗಾನವೇ? ಮುದಿಗೂಬೆ ಕೂಗಿದೆಂದಾ ಪಟುವು
 ಊನವನೆ ಸಾರಿ ತೆರಳಿದನವಧಿ ಮುಗಿದು
 ಜೇನಿನಲಿ ಸಿಹಿಯಂತೆ ಮಾನವರ ಜೀವನದಿ
 ತಾನವದು ಕಲೆಕಲಿತು ಕೇಳಿಸುವುದನಿಶಂ
 ವೋಲು ನುಡಿಯಿದು ಕಾವ್ಯವೆಂತೆಂದವನ ಮಾತು
 ತೇಲಿ ಹೋಯಿತನಂತ ನಾದಬ್ರಹ್ಮದಲಿ
 ಹಾಲಿನಲಿ ಸವಿಯಂತೆ ಜನತೆಯೊಳಗದು ಸೇರಿ
 ಕಾಲನನು ತುಳಿದು ನಿಂದಿಹುದಮರವಾಗಿ
 ಮಂದಿರವ ನೋಡಿ ಮೊಗ ತಿರುಗಿಸಿದ ಪಂಡಿತನು
 ಸಂದು ಹೋದನು ಕಾಲಲೀಲಾನಿಯಮದೆ
 ಚಂದ ಮೈಯೊಳಗುಸಿರ ಬೆಡಗಿನಂತದು ನಿರುತ
 ಮಂದಿ ಬದುಕಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆಳಗುತಿಹುದು
 ನೋಡುವನು ಮನುಜವಾತ್ರನು; ಕಂದುಕುಂದುಗಳ
 ನಾಡಿ ತೋರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಸಾರುವನು ಲಯಕೆ
 ಮಾಡಿದವನಳಿದೊಡಂ ನೆನಹಿನಲಿ ನೆಲೆನೆಲಿಸಿ
 ನಾಡಿನೊಳಗುಳಿಯುವನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲಿ
 ೨೯ ಜಗದ ಸೋಂಕು
 (ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್ ಕವಿಯ ಕವಿತೆಯ ಆಧಾರದಿಂದ)
 ಜಗದ ಸೋಂಕೆಮ್ಮನತಿ ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಸೆಳೆದು
 ಬಿಗಿದು, ಮಾಡಿತು ಸಪ್ತೆ ನಮ್ಮ ಬಾಳ್ತೆಗಳೆ
 ಭಗವಂತನೆಮಗಿತ್ತ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಗಳೆ
 ಹಗಲಿರುಳು ದುಂದುಮಾಳ್ತೆವು ದುಡಿದು ಕಳೆದು.

ಧವಳಾಂಶು ಬೆಳಬೆಳಗಿ ತಿಳಿಸೊದೆಯ ಸುರಿಯೆ,
ಲವಣಾಂಬುಧಿಯು ಪಾಲ ಕಡಲಾದ ಪರಿಯೆ!
ಪವನರಾಜನು ತನ್ನ ಲೀಲೆಗಳ ಮುಗಿಸೆ,
ಪವಡಿಸಿದ ಮಗುವಿನೋಲ್ ವಿರಮಿಸಿದ ಸೊಗಸೆ!

ಮುಗಳು ಹೂಗಳ ವರ್ಣಗಂಧಾತಿಶಯವೇ!
ಖಗಮೃಗನಿನಾದ ಸಂಗೀತಸಂಚಯವೇ!
ಬಗೆಗೆ ನಾಟದು. ಅಂದ ಚಂದ ಸವಿಯೊಂದೂ
ಸೊಗಯಿಸದು. ಕದಲದೀ ಗೊಡ್ಡ ಮನಮೆಂದೂ!

ಕೋಮಲತೆ ಶಾಂತಿ ಲಲಿತತೆಯೆಮಗೆ ಸಲ್ಲ.
ರೋವಾಂಚವಾಗುವೆದೆ ಕಲ್ಲಾದುದಲ್ಲ!
ಭೂಮಿತಾಯವಳ ಮಕ್ಕಳು ನಮ್ಮೊಳ್ಳೆಲ್ಲ
ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸುಳಿವು ಲವಲೇಶಮಿಲ್ಲ.

ಹುಲ್ಲೆ ಹುಲಿಯೊಡನಾಡಿದಾ ತಪೋವನೊದಾ,
ಕಲ್ಲು ಹೆಣ್ಣಾದುದರ, ಜಲಧಿ ಮಂಥನಿಷಾ
ಎಲ್ಲ ತಿರುಳರಿವ ತಿಳಿ ನಂಬುಗೆಯ ನೀಡ್ಯೆ!
ಬಲ್ಲವರ ಜಾಣ್ಮೆಯಾ ಸೋಗಿನಗೆ ಬೇಡ್ಯೆ!

ಸಹಿಸದ್ಯೆ, ಸಾಕು, ನವನಾಗರಿಕ ಭಾವ.

ಮಹಿಯೊಳಿಹ ರೂಪರಸಗಂಧನಾದಗಳ
ಸಹಜ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯದಲಿ ನಲಿವ ನಲವುಗಳ
ಸಿಹಿಯುಂಬ ಸರಳತೆಯ ಕರುಣಿಸ್ಯೆ, ದೇವ!

೭ ವಿದ್ಯ ರಚನೆ

(ಆಂಗ್ಲ, ಕವಿತೆಯೊಂದರ ಆಧಾರದಿಂದ)

ಚುಂಬಿಸುತ ಮುದ್ದಾಡಿ ಹರಸಿ ಸರಸತಿಯು
ಬಿಂಬಿಸಲು ಮನದೊಳಗೆ ಅರೆಗಳಿಗೆ ಮತಿಯು
ಇಂಬಾಗಿ ಸುಖಕೆ ಹುರಿದುಂಬಲಾವೇಶಂ
ತೆಂಬೆಲರುಸುರಿನಂತೆ ಬಹುದು ಸಂದೇಶಂ

ಶಾರದೆಯು ನಗುತಿಹಳೆ ನಿರುತಂ? ಮುಖೇಂದು
ಬೀರುತಿರೆ ಚಿಂತೆಯಂ, ವ್ಯಾಕುಲದ ಬಿಂದು
ತೋರಿ ಹೊಂದಿರೆ ನಿನ್ನ ತ್ರಿಕರಣಗಳೊಳಗೆ
ಸೇರುವುದು ಭಾವಗಳ ರೂಪರಸಗಳಿಗೆ

ತೋಕವೋ, ತೋಷವೋ, ಶಂಕಿಸಲು ಬೇಡ
ಸ್ವೀಕರಿಸು ಮನದಣಿಯೆ; ಜಾಣರನು ಗಾಢ
ಪೋಕನಾ ಹಾಡಿ ನಿಂ ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವರೆ
ಆಳೆ ದಯಪಾಲಿಸುವ ಪರವ ತೊರೆಯುವರೆ?

ಮನದೊಳಾಡಿಸಿ ತೂಗಿ ತಲೆಯೊಳತ್ತಿತ್ತ
ಇನ್ನಿದಾದ ರಸರಾಗದಿಂ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತ
ಅನುನಯದ ಪದಗಳಿಂದರ್ಥವನು ನೆರೆಸಿ
ಘನತತ್ತ್ವದರ್ಥದಿಂ ಶಬ್ದಗಳನುರಿಸಿ
ಬಂದು ನಲಿವುದು ಕೇಳೆಲೈ ದಿವ್ಯಕಾವ್ಯಂ
ಬಂಧುರಂ ಸುರುಚಿರಂ ಮೃದು ಹೃದ್ಯ ವದ್ಯಂ.

ಉಗ್ರಾಣ ಮಂಗಳೇಶರಾವ್

ಆವುದಾ ಹಿತ ನಿನಗೆ ದೇವಿ ಭಾರತಿ ಹೇಳು

ಆವುದಾ ಹಿತ ನಿನಗೆ ದೇವಿ ಭಾರತಿ ಹೇಳು
ಕಾವ್ಯದಲಿ ಹೊಸ ಹಳೆಯ ಮಾರ್ಗವೆರಡರಲಿ.

ಎಳವೆಯನು ನೀನೆಲ್ಲಿ ಕಳೆದೆಯೋ ನಾ ಕಾಣೆ
ಬೆಳೆದೆ ವರಕವಿ ಪಂಪನೆದೆದೊಟ್ಟಲಲ್ಲಿ.

ನಡೆಗಲಿಸಿದನು ನಿನಗೆ ಪೊಡವಿವತಿ ನೈಪತುಂಗ
ತೊಡಿಸಿದರು ಹೊನ್ನರನ್ನರು ಭೂಷಣವನು.

ಗುಣವರ್ಮನಿಂ ನಿನ್ನ ಗುಣವಧಿಕವಾದುದಾ
ಹಣೆಗೆ ತಿಲಕವನಿಟ್ಟರಾ ಕವಿತಿಲಕರು

ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ನಿನ್ನ ನಾಮವನು ಬೆಳಗಿದನು
ಕಾಮನಿತ್ತನು ನಿನಗೊಲಿದು ರಸಿಕತೆಯನು.

ಮಧುರ ನಿನ್ನಯ ನುಡಿಗೆ ಮಧುರತೆಯನೆರಿದಿಹನು
ಸುಧೆಯನುಣಿಸುವೆ ನಿನ್ನನೆರೆದ ವಿಬುಧರಿಗೆ
ಕಂದ ವೃತ್ತಗಳಿಂದ ಚಂದ ರಗಳೆಗಳಿಂದ
ಬಂಧುರದ ನುಡಿಗಳಿಂದವರು ಹಾಡಿದರು.

ಮಡಿಯವರ ನುಡಿ ಬಂಧಗೆಡದೆಂದಿಗೂ ಪ್ರಾಸ
ಗೆಡರವರು ಹಿಡಿದ ಮಾರ್ಗದೊಳೆ ನಡೆದಿಹರು.
ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕೃತಿಗೆ ರೀತಿಯಲಂಕೃತಿಗೆ
ಸೋತುದಿಲ್ಲವೆ ನಿನ್ನ ಮನಸು ಹೇಳವ್ವಾ.

ವರ ಚಂಪುವಿನ ಪೆಂಪು ಸರಸ ಷಟ್ಪದದಿಂಪು
ಸರಳ ವಚನದ ಸೊಂಪು ನಿನಗೊಪ್ಪದಿಹುದೇ.
ಕನ್ನಡದ ನುಡಿವೆಣ್ಣೆ ಮುನ್ನಿನಾ ಕವಿಗಳನು
ಮನ್ನಿಸಿದೆ ನಿನ್ನ ಕಡೆಗಣ್ಣೊಟದಿದೆ.

ಕಾಲಪುರುಷನ ಲೀಲೆ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಹೊರಗಹುದು
ಕಾಲೋಳೊರಿಸಿದನಿಲ್ಲ ಕೃತಿರತ್ನಗಳನು
ಬರೆದ ಕವಿಗಳನವರ ಪೊರೆದ ರಾಜರನೊಯ್ಯ
ತೆರದೆ ಕಾಲನು ಕಬ್ಬುಗಳನೊಯ್ದನಿಲ್ಲ.

ಕಳೆಗೂಡಿದಾ ಕಬ್ಬುವಿಳೆಯೊಳಗೆ ರಂಜಿಪುದು
ಹಳೆಯದಾಗದು ನಿಚ್ಚೆ ಹೊಸತಪ್ಪುದು.
ಬುಧರ ಹೃದಯವು ಬೇರೆ ವಿಧವಾದರೇನಾಯ್ತು
ಸುಧೆಗೆ ರುಚಿ ಬೇರಹುದೆ ಗುಣಕೆ ಮತ್ಸರವೇ.

ಅಂದಿಗದು ಚೆಲುವಾಯ್ತು ಕಂದಿತದನಿನ್ನೇಕೆ
ಮಂದಿಯೋಡುವುದೆಂದು ಕುಂದನಿಡಲಹುದೇ
ಸುಂದರದ ವಸ್ತುವಾನಂದವೀವುದು ಸದಾ
ಎಂದ ಕವಿವಚನವನು ನೀಂ ನಂಬದಿಹುದೇ.

ಕವಿತೆಯೊಳು ಹುಟ್ಟಿಹುದು ನವನೂರ್ಗವಿದು ಮನಕೆ
ಸವಿಯಾಗದೇ? — ನೀನು, 'ನಸುನಗುವೆಯೇಕೆ?
ರವಿಯ ಕಣ್ಣಾಟದೊಳು ನವಪದಾರ್ಥವದಿಲ್ಲೆ
ರವಿ ಕಾಣದುದನು ತಾಂ ಕವಿ ಕಾಣದಿಹನೇ?

ಭಾಷೆಯ ಬಿಗುಪು ಹೋಯ್ತು ವೇಷ ಬದಲಾಯ್ತೆನುಗೆ
ತೋಷವಹುದೇ ಪೂರ್ವಸಂಪ್ರದಾಯದಲಿ.

ಭಾವವೇ ಜೀವದನಾವರಿಸಿದಾ ದೇಹ
ವಾವುದೆನೆ ವಾತಲಂಕಾರವೇ ತೊಡಿಗೆ.

ಜೀವವೇ ಮುಖ್ಯವದನೋವದಿವರನು ಕಾಯೆ
ಪಾವನದ ತುಯ್ಯಲುಳಿದುಯ್ಯಲುಂಡಂತೆ.
ಒಡಲೆ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ತೊಡಿಗೆಯನು ತೊಡಿಸಿದರೆ
ತಡೆಯದಪ್ಪುದು ನಿಜದಿ ಸಡೆದೊಡಲ ಸಿರಿಗೆ.

ಪ್ರಾಸವೇ ಪ್ರಾಣವಾ ಪ್ರಾಸವಳಿದರೆ ಕೃತಿಗೆ
ಲೇಸಹುದೆಯೆಂದದನೆ ಮೆಚ್ಚಲೇನಹುದು.
ಪ್ರಾಸವದು ಸಾಜದಿಂ ಸೂಸೆ ಭೂಷಣವಹುದು
ಸಾಸದಿಂ ಬರೆ ಕೃತಿಗೆ ದೋಷವಹುದಲ್ಲೆ.

ಕಡು ಬಣ್ಣದಿಂ ಬಣ್ಣಗೇಡದಂತೆ ಭಾರದಾ
ತೊಡಿಗೆಯಿಂದೊಡಲು ಬಲು ಬಸವಳಿಯದಂತೆ.
ನುಡಿಯ ಬಿಗುಪಿಂ ಭಾವಗೇಡದಂತೆ ಕೃದಯವೇ
ನುಡಿದಂತೆ ನುಡಿದ ಕೃತಿ ನಿನಗೊಪ್ಪದಿಹುದೇ.

ಹಳಬರುನ್ನತ ವೃಕ್ಷಗಳನವರ ತೋಟದೊಳು
ಬೆಳೆಸಿದರು ಫಲವನುಣಿಸಿದರು ತಣಿಸಿದರು.
ಹೊಸಬರಭಿರುಚಿ ಬೇರೆ ಹಸನಾದ ಹೂದೋಟ
ವೆಸಗಿ ಹೂವಾಲೆಯನು ಹಾಕಿದರು ನಿನಗೆ.

ಅರರೆ ಗುಣದೋಷಗಳು ಭರಿತವಿಹವೆರಡರೊಳು
ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದ ವಸ್ತು ಧರಿಯೊಳ್ಳಿಹುದು?
ಎನುಗೆ ಹಳತೇ ಮೆಚ್ಚು ತಮಗೆ ಹೊಸತೇ ಹೆಚ್ಚು.
ಅಮಮ! ಏತಕೆ ಹುಚ್ಚು ನಿಮಗೆಂಬೆ ನೀನು.

ಬಗೆಯೆ ಹೊಸ ಹಳೆಯೆಂಬ ಜಗಳದೊಳು ಹುರುಳಿಲ್ಲ
ನಗುವೆ ನೀನೆರಡು ಕಡೆಯವರಿಗ್ಗತನಕೆ.
ಹೊಸತೇನು ಹಳತೇನು ರಸವನೊಸರುವ ಕಬ್ಬ
ರಸದಾಳಿ ಕಬ್ಬಹುದು ನಿನಗೊಪ್ಪದಿಹುದೇ.

೨ ಎನ್ನ ಮುದ್ದಿನ ಗಿಣಿಯೆ!

ಎನ್ನ ಮುದ್ದಿನ ಗಿಣಿಯೆ! ಎನ್ನ ಸೊಬಗಿನ ಕಣಿಯೆ!
ಎನ್ನ ಭಾಗ್ಯದ ಸಿರಿಯೆ! ಚೆಲುವಿನ ಕುವರಿಯೆ!
ನಿನ್ನ ಜನನದ ದಿನಕೆ—(ಚೆನ್ನಾಯ್ತೆಲೆಗೆ! ಮನಕೆ
ಸನ್ನುತವೆ? ತಡೆ ಮಗಳ ಈ ಕಿರುಕುಳಗಳ.)

ಬಾರೆನ್ನ ಮನೆ ಬೆಳಗೆ! ಸಾರು ಬೇಗನೆ ಬಳಗೆ;
ತೋರು ಸಿನ್ನಯ ಮೊಗವ; ಬೀರೆನಗೆ ಸೊಗವ.
ವಿಾರಿಹುದು ಸುಖವಿಂದು—(ಯಾರೆ? ಬೇಗನೆ ಬಂದು
ನೀರ ಬಿಂದಿಗೆ ಎಳಕೊ! ಹೋ! ಕವಚಿದಳಕೊ!)

ಕಂದ! ಜನನದ ದಿನದ ಸಂದ ನಿನ್ನಯ ಬಿನದ
ದಿಂದ ನಲವಾಂತುದೆದೆ ಬಂದಪ್ಪು ಮುದದೆ.
ನಿಂದು ನೋಡುವುದೇಕೆ?—(ಮುಂದೋಡಿದಳು! ಜೋಕ!
ಸುಂದರಿಯೆ! ಪೋ ಪೋಗು! ಹಾಕಿದಳು ಲಾಗು!)

ಮಗಳೆ! ವಾಣಿಕಗೊಂಬೆ! ತೆಗೆದು ತಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಬೆ!
ನಗುನಗುತ ಬಾರೆನ್ನ ಬಗೆಗೊಳಿಪ ರನ್ನ!
ಸಿಗಲಾರೆಯಾ ನನಗೆ—(ನೆಗೆದಳಿದೊ ಕಿರುಮನೆಗೆ
ತೆಗೆದನ್ನ ಮಸಿಕುಡಿಕೆ! ಬೇಗವಳ ಹುಡುಕೆ!)

ಫುಟ್ಟಮ್ಮ! ನೀ ಮುತ್ತ ಕೊಟ್ಟಿನ್ನನಪ್ಪುತ್ತ
ಹುಟ್ಟು ದಿನದುಡುಗೊರೆಯ ಪಡೆಯಬಹುದರಿಯ!
ತಟ್ಟನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾರೆ—(ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟವಳ ನೋರೆ
ನಿಟ್ಟಿಸೆಲೆ ಮನದನ್ನೆ! ಮಸಿಗಾಯ್ತು ಸೊನ್ನೆ!)

ಅಮ್ಮಣ್ಣೆ! ಬಾ, ನಿನ್ನನೊಮ್ಮೆ ತಬ್ಬುವೆ, ಚಿನ್ನ
ಸುಮ್ಮಾನವಹುದಿಂದು ಜನ್ನದಿನವೆಂದು.
ಸಮ್ಮುಖಿಕೆ ಬಾ, ಪುರುಳೆ!—(ಸುಮ್ಮನಿರಳೀ ತರಳೆ;
ಗುಮ್ಮನೆಂದಿದೊ ಬಂದಳೇನದರ ಚಂದ!)

ಕಡುಬೆಡಗಿನೆಲೆ ಬಾಲೆ! ಇಡುವೆ ಮುತ್ತಿನ ವಾಲೆ
ಬಿಡೆನಿದಕೊ ಸಿಕ್ಕಿದಳು! ಮುತ್ತನಿಕ್ಕಿದಳು!
ಒಡನೆ ಮುದ್ದಾಡಿದನು—(ಮಡದಿಮಣಿ, ನೋಡಿದನು.
ಬೆಡಗಲ್ಲವೇ ಪೇಳೆ ಮುತ್ತಿನೀ ವಾಲೆ?)

೪ ಕಲಾಮರಿಯೆ

ನೀರನೀರಿಯರಂದು ಬೇರಾಗಲಿಹುದೆಂದು
ಸಾರಿ ಮನದಣಿಯೆ ಮುದ್ದಾಡುತಗಲಿದರು,—
ದೂರದಲಿ ನಿಂದ ಕವಿಯಿದೆಯೊಳಿದು ಸೇರಿ, ನಿಲ
ಲಾರದೊಡನೊಂದು ಹಾಡಾಗಿ ರಂಜಿಸಿತು.

ತರಣಿ ಪಡುವಣಕಿಳಿದು, ಕೆಂಬಣ್ಣದಿಂ ವೊಳೆದು,
ಕಿರಣಗಳ ಸಿರಿಯ ಕಡಲೊಳು ಕರೆದು ಮೆರೆದಂ,—
ನೆರೆದ ಸಂಜೆಯ ಸೊಬಗ ನೋಡಿ ಸಂತಸಗೂಡಿ
ಬರೆದನದರೊಂದು ಚಿತ್ರವನು ಚಿತ್ರಕನು.

ಅಳುವ ಮಗುವನು ಪಿಡಿದು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಲಾಲಿಸುತ್ತ,
ಕಳಕಂಠೆ ಮನಕೆ ಬಂದಂತೆ ಹಾಡಿದಳು.—
ಬಳೆಯೊಳಿದೊರ್ವ ಗಾಯಕನದರ ಸವಿಗೊಲಿದು
ಕಳೆದುಂಬಿ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ರಾಗಗಟ್ಟಿದನು.

ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯನಕ ಕಡುಚೆಲುವೆಯಹ ಮಡದಿ
ನುಡಿಯುತಿದಳು ತನ್ನ ಕೈಯ ಗಿಣಿಯೊಡನೆ—
ನಡನೋಡಿಯವಳ ಚೆಲುವಿಗೆ ಸೋತ ವರಶಿಲ್ಪಿ
ಪಡಿಯೊಡಲನೊಂದು ಶಿಲೆಗಡಿದು ಮಾಡಿದನು.

ರಸಿಕರೆದೆಗೂಡಿ ಹಸನಾಗಿ ನೆಲಸಿತು ಹಾಡು;
ಕಿಸುಸಂಜೆ ಸೊಬಗು ಚಿತ್ರದೊಳೆಸೆದುದನಿಶಂ;
ಬಿಸಜಾಕ್ಶಿಯರ ಬಾಯೊಳುಳಿದಿಹುದು ರಾಗವದು;
ನಸುಗೆಡದೆ ನಿಂದಿತರೆಯೊಳು ಪೆಣ್ಣು ಚೆಲುವು.

ನೀರನೀರಿಯರ, ಕವಿರವಿವರ್ಣಗಳ, ಚಿತ್ರ
ಕಾರಗಾಯಕರಾಗರೂಪಶಿಲ್ಪಿಗಳ,
ಧಾರಿಣಿಯನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಶಿಲ್ಪಿವರ್ಯನವ
ನಾರಯಿದು ನೋಡಿ ಮನಮೆಚ್ಚಿ ಹರಸಿದನು.

ಲೋಕವಿದು ದುಃಖಮಯವೆಂಬುದದು ನಿಜವಹುದು.
ನಾಕಸುಖವಿದರೊಳಿರಬೇಕೆಂದರಹುದೇ?
ಶೋಕಿಸದೆ, ಸುಖಬಿಂದುಗಳ ಚೆಲ್ಲಗೊಡದೆ, ಸುವಿ
ವೇಕದಿಂದಿಂತು ಕಲೆಯೊಳಗೆ ಚಿರೆಗೊಳಿಸೈ.

ಎನ್. ನರಸಿಂಗರಾವ್

೧ ಉವಚಿಸ-ರಯಣ-ಮಾಲಂ

(ಉಪದೇಶ-ರತ್ನಮಾಲಾ)

ಪದ್ಮಜಿನೇಶ್ವರ ಸೂರಿಯ ಪ್ರಾಕೃತ ಗಾಥೆಯ ಅನುಸಾದ.

ಕಂ ದಂ

ಈಶ ಮಹಾವೀರಗೈರಿಗಿ,
ಕೋಶವನುಪದೇಶ-ರತ್ನದಾ ಪೇಳ್ವೆಂ, ನಿ-
ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಲೋಗರ ದುರ್ಗತಿ
ನಾಶಂಗೆಯ್ವುದುಪದೇಶ-ರತ್ನದ ಮಾಲೇ.

ಜೀವದಯೆಯೊಳ್ ರಮಿಪ್ಪುದು,
ಗೋವರ್ಗವನುಂ ದಮಿಪ್ಪುದೈ, ಸತ್ಯಪ್ರ-
ಸ್ತಾವದ ವಚನನೊರೆವುದು,
ಪಾನನ ಧರ್ಮದ ರಹಸ್ಯಮಿನಿತರೊಳತ್ತಿ?

ಶೀಲಂ ಖಂಡಿಸದಿರ್, ದು-
ಶ್ಶೀಲರನೊಡನಾಡವೇಡ, ಗುರುವಚನಗಳಂ
ಕಾಲಿಯನೆಸಗಲ್ ವೇಡಾ,
ಮೇಲಿನಲರಿದಪೆ ಸುಧರ್ಮಪರಮಾರ್ಥವನುಂ.

ಅಡಿಯಿಡುವೆಡೆಯೊಳ್ ಚಪಲಂ-
ವಡೆಯದುಡಿಗೆಯೊಳ್ ವಿರಜಿಸದುದ್ಭಟವೇಷಂ
ಕಡುವಕ್ರಂ ನೋಡದೆ ನಡೆ-
ದೊಡೆ, ತಾವೊಂದಂ ನುಡಿದರೆ ರುಷ್ಯರ್ ಪಿಸುಣರ್?

ನಿಯಮಿಪುಡು ಜಿಹ್ವೆಯಂ, ಕಾ-
ರಿಯಕಂ ಕೈಯಿಕ್ಕದಿರ್ ವಿಚಾರವನುಳಿದುಂ,
ಬಯಲಿಸದಿರ್ಕುಲಕರ್ಮದ
ನಿಯತವನೇಗೆಯ್ಯುದಾ ಕಠಿನ ಕಲಿಕಾಲಂ?

ಆರಾರ ಮುರ್ಮವನ್ನರೆ
ಸಾರದಲಾರಂ ಟೊಣೆಯದೆ ಜರಿಯದಿರಲ್ಯಂ-
ತೋರಂತೆ ನಡೆಯೆ, ದುರ್ಗದ
ದಾರಿಯನುಂ ಸಜ್ಜನಗೆ ಸುಕರಿಪುದಲ್ತೀ?

ಉಪಕರಿಪುದೆಲ್ಲರಂ, ಪರ-
ರುಪಕಾರವನುಂ ಮರೆಯದಲಿರ್, ವಿಹ್ವಲರಂ
ಕೃಪೆಯಿಂ ಕರನುವಲಂಬಿಪು-
ದುಪದೇಶಂ ಪರಮಮಿದುವೆ ವಿದುಷರದಲ್ತೆ?

ಅವನನುಂ ಬೇಡಲ್ವೇ-
ಡಾವನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಭಂಗವಂ ಗೆಯ್ಯಲ್ವೇ-
ಡಾ! ವಚನದೈನ್ಯಮಂ ಬಿಡೆ,
ಯಾವಜ್ಜೀವಂ ಬದುರ್ಗಂಕಲಕ್ಕುಂ ಜಗದೋಳ್.

ತನ್ನಂ ತಾನೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸ-
ದಿನ್ನಾರಂ ನಿಂದಿಸದುರೆ ದುರ್ಜನನೆಂದುಂ,
ಮುನ್ನಂ ಬಹುಬಹು ಗಹಗಹಿ-
ಪನ್ನಂ ನಗದಿರ್, ಲಭಿಪುದು ಗೌರವಮಿದರಿಂ.

ಪಗೆಗಳೊಳಿಡಲಾಗದು ನಂ-
ಬುಗೆಯಂ, ವಿಶ್ವಸ್ತರೆಂಬರೊಳ್ಳಂಚನೆಯಂ
ಬಗೆಗೊಳದಿಕ್ಕೈ. ಕೃತಘ್ನತೆ-
ಯ ಗುಣಂ ಮೆರೆಯಿಸದಿರಿದುವೆ ನ್ಯಾಯದ ಮಾರ್ಗಂ.

ಸುಗುಣಿಗಳೊಡನಾಟವೆ ರಮಿ-
 ಸುಗೆ, ರಾಗಂ ಸ್ನೇಹವರ್ಜ್ಯರೊಳ್ ವರ್ಜಿಸುತುಂ,
 ಮಿಗೆ ಪಾತ್ರಾಪಾತ್ರವೀಶಾ-
 ರಗಳಂ ಪರಿಕಿಸಿ ನಡೆವುದೆ ಬಲ್ಲವರೊರೆಗಳ್.

ನಾಡದಿರಕಾರ್ಯವಂ, ತಾ-
 ನೀಡಾಗಲ್ವೀಡ ಕಿಡುನುಡಿಜಸಕ್ಕಂ, ನೀ-
 ಗಾಡೈ ಸಾಹಸವಂ, ಕೈ-
 ನಾಡದಲಿಕ್ಕುಮೆ ಜಗತ್ತು ಮೂರಂ ಬಳಿಸಲ್?

ವ್ಯಸನದೆ ವ್ಯಥೆವೇಡಾ, ವಾ-
 ಣಿಸದಿರ್ ಗಡೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವಂ ಸಾಯ್ವನಕಂ,
 ದಸೆಗೆಟ್ಟಿದೊಡವಿಯೈ-
 ಯಸಿಧಾರಾವ್ರತಮಿದಲ್ತೆ ಧೀರರ್ಕಳ್ಳಂ?

ಅತಿನೇಹವನುಂ ಪ್ರಿಯರೊಳ್
 ಪ್ರತಿದಿವಸಂ ರೋಪವನುರೆ ತೋರಲ್ ನೇಡಾ,
 ಮಧಿಸಲ್ವೀಡ ಕಲಹವಂ,
 ಗತಿವೊಂದಿಪ್ಪುದು ಜಲಾಂಜಲಿಯಿನರಿಗುಣಕಂ.

ವಶನಾಗದಿರ್ ಕುಸಂಗೆಕೆ,
 ಶಿಶುಮುಖದಿಂದಾದೊಡಂ ಹಿತವಚನವಂ ಲಾ-
 ಲಿಸಲಕ್ಕಂ, ತೊರೆಯನಯದ
 ಗಸಣಿಯನೆಂದೆನೆ ಮಿಸುಕದು ಸಿಂದಾವಚನಂ.

ವಿಭವದೊಳುಬ್ಬಲಕ್ಕಾದ-
 ಶುಭಮುಪ್ಪ ವಿಪತ್ತಿನೊಳ್ ವಿಷಾದಂ ಬಿಡು, ಮೇ-
 ಣುಭಯದೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿಕ್ಕೆ ಸ-
 ಮುಭಾವದೊಳ್, ಪುಟ್ಟಿದು ರಣರಣ ಸಂತಾಪಂ.

ಪೊಗಳಲೈಡಾ ಭೃತ್ಯಗು-

ಣಗಣಂಗಳನುಂ ಪರೋಕ್ಯದೋಳ್, ಸುತಗುಣವಂ
ಮಿಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಯದಿ, ಮಹಿಳೆಯು-
ರ ಗುಣವನುಭಯದು; ನಶಿಸದವರ್ಗೆ ಮಹತ್ತ್ವಂ.

ಪ್ರಿಯವಚನವನಾಡುತ್ತೆ, ವಿ-

ನಯದಿಂ ನಡೆಯುತೆ, ಕುಡುತ್ತೆ ದಾನಂಗಳನೊ-
ಲೈಯಿನರಿ ಪರಗುಣದಾ ಸಂ-
ಚಯವನಿದೆ ವಶೀಕರಣದಮೂಲ್ಯ ಸುಮಂತ್ರಂ.

ನುಡಿ ಪ್ರಸ್ತಾವದೆ, ಮನ್ನಣೆ-

ಗುಡು ಖಳನಿಂಗಾವೊಡಂ ಜನಸಭೆಯೊಳುರೆ ಕೈ-
ವಿಡದಿರ್ ಸ್ವಪರ ವಿಶೇಷಂ,
ಪಡೆದವೆಯಿದರಿಂ ಮನೋರಥಂಗಳನೆಲ್ಲಂ.

ಆಗಲಿಪುರ್ದು ಮಂತ್ರತ್ತಾ-

ಣಗಳಂ, ಗಡ, ಜತೆಯೊಳ್ಲ್ಲದಲೆ ಪರಗೃಹಮಂ
ಪುಗದಿರ್, ನೀನಿತ್ತಾ ಬಾ-
ಸೆಗಳಂ ಪಾಲಿಪುದು; ಪಡೆದವೆ ಕುಲೀನತ್ವಂ.

ಕರಿ ಪೋ ಭೋಜನಕಂ, ಮೇ-

ಣಿದರಿಪುವುದೈ ಮನೋಗತವನುಮುರಿ ಪರ-
ಸ್ವರದಿಂ, ಕುಡುಕೊಳುಚಿತಮನ-
ವರತಂ, ನೀಚ್ಚಿಸೆಯೆನೆ ಸ್ಥಿರಸುಪ್ರೇಮಂ.

ಅವನಾನಿಸಲರಿದಾರಂ,
 ತವನಿಜಗುಣವಂ ಪೊಗಳುತ್ತೆ ಗರ್ವಿಸವೇಡಾ,
 ತನೆ ವಿಸ್ಮಯಂಗೊಳಲ್ಪೇ-
 ಡ, ವಿಚಾರಿಪ್ಪುದು ಗಡ! 'ಬಹುರತ್ನಾ ಪೃಥ್ವೀ!'

ಲಗುವಂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತುಂ,
 ಒಗೆಯಲ್ಪೇಳ್ಳುಂ ಮಹತ್ತಮಮೆನಿಪ್ಪುದನುಂ,
 ನೆಗೆಯದಿರುತ್ತಂತಂ ಕ-
 ಜ್ಜಗಳೊಳ್: ಸುಲಭದೆ ಪಡೆದಪೆ ಗೌರವನಿದರಿಂ

ಪರಮಾತ್ಮನ ಜಾನಿಸುತುಂ,
 ಪರರಂ ಗಣಿಸಾಪ್ತಸಮರೆನಲ್ ನಲವಿಂದಂ,
 ಕೊರಗಿಸಿ ರಾಗದ್ವೇಷವ-
 ನುರೆ, ನೀಂ ಸಂಸಾರಬಂಧವಂ ಭಿಂದಿಸಿಕೊಳ್.

ಈವುಪದೇಶ-ಮಣಿಸರವ-
 ನಾವಂ ಕಂಠದೆ ಧರಿಪನನವರತಮವನಾ-
 ಜೀವಾಂತಂ ಶಿವಸುಖ-ಲ-
 ಕ್ಷೀವಕ್ಷ್ಯಸ್ಥಲದೊಳೆ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರ್ಪಂ!

ನೇರಂ ಪದ್ಮಜಿನೇಶ್ವರ-
 ಸೂರಿಯೆ ಕೋರ್ದಿದ ರಮ್ಯ ವಚನದ ಗುಂಫಂ
 ಸಾರವಿವೃಲೋಪದೇಶದ
 ಹಾರಂ ಕಂಠಗತಮಕ್ಕೆ ಭವ್ಯಜನರ್ಗಂ!

೨ ಯ ತಿ

(ಪಾರ್ನಲ್ ಕವಿಯ "ಹರ್ನಿಟ್" ಎಂಬ ಕಾವ್ಯದ ಸಂವಿಧಾನ.)

(ಧಾಟಿ—ಲಾವಣಿ; ೮-೮-೧೦)

ಧರಾಧರಧರಂ,-

ಮುರಾಸುರಹರಂ,-

ಚರಾಚರವರಂ,-

ಪರಾತ್ಪರವರಂ!

|| ಪಲ್ಲ ||

I.

ವಯೋವೃದ್ಧ ಚಿ-ನ್ಮಯಾಹ್ವಯಂ ಯೋ-ಗಿಯಿದ್ರನತಿಕಾಲಂ,
ಭಯಂಕರ ವಿಸಿನ-ದೆಯೇಕನಾಗಿರೆ,-ಸ್ವಯಂಶಾಂತಿತ್ವಪ್ತಂ.

ಪಣ್ಣುಹಂಪಲ-ನ್ನಣ್ಣುತ ಕೆಲದಿಹ-ದಿಣ್ಣೆಯ ಜರಿಯಿಂದಂ
ತಣ್ಣೀರ್ಕುಡಿವನು,- ನುಣ್ಣೆಲೆ ಹಾಸುಗೆ,-ಸಣ್ಣ ಗವಿಯೆ ಭವನಂ.

ಪರಬ್ರಹ್ಮಸು-ಸ್ವರೂಪನಹ ಶ್ರೀ-ಪರಿಧ್ಯಾನವನ್ನೂ
ಸರಾಗದಿಂದೆ ದಿ-ನರಾತ್ರಿ ಮಾಡುವ-ನರೋತ್ತಮನೆ ತಾನೂ.

ಒಂದು ಸಂಶಯಂ-ಬಂದು ಮುಸುಕಿತಾ- ಸಂದಚಿತ್ತಕವನಾ,
ಚಂದಿರಬಿಂಬಕೆ-ಮುಂದೆ ಕಾರ್ಮುಗಿಲ-ಸಂದಣಿ ಬರುವಂತೇ,

ತನಿಯ ಕೊಳದೊಳಗೆ-ಬನಿಯ ದಡವು ಮರ-ಗಳು, ನೇಸರು, ಬಾನೂ
ಪೊಳೆಯೆ, ಕಿರಿಯ ಕ-ಲ್ಸಳಿಯೆ, ನೆಳಲ್ಸಳು-ಚಳವಳಗೊಳುವಂತೇ.

‘ಇಷ್ಟು ನಡೆಸುತಿಹ-ಸೃಷ್ಟಿಪಾಲನೀ-ವಿಷ್ಟುವೆ ಪರಮಾತ್ಮಾ,
ದುಷ್ಟನಿಗಿಷ್ಟವ,-ಶಿಷ್ಟಗೆ ಕಷ್ಟವ,-ವೇಷ್ಟಿಸುದೇಂ ಚೇಷ್ಟೇ?’

ಅಹೋರಾತ್ರಿಯಾ-ರಹಸ್ಯವಿದೆ! ನಿ ಸ್ವಹಾಯನಾಗಿದೂ,
ಗುಹಾಚಿಂತನದಿ-ಮಹಾಪವಾದಾ-ಪಹಾರವೆಲ್ಲಿ ಹುದೂ?

ಇಂತು ಸಂಶಯದ-ಚಿಂತೆಯನುಂ ತಾ-ಮಂಥನಗೆಯ್ಯಲೈ,
ಸಂತನು ಪೊರಟನು,-ಸ್ವಂತದ ದಂಡವ-ಕಂಠೆಯನೊಡಗೂಡೀ.

II

ಮುಂದೆ ಕಂಡನವ-ನಂದಿನ ದಿನದತಿ-ಸುಂದರ ತರುಣನನೂ,
ಸಂದುದು ಮಾತುಗ-ಳಿಂದರೆದಾರಿಯು;-ಸಂಧ್ಯೆಯಾಯ್ತು ಕೊನೆಗೇ.

ಆಗಳ್ಳಂಡರು-ಬಾಗಲ ತೆರೆದಿಹ-ಸೋಗಿನ ಮಂದಿರವಾ;
ಬೇಗನೆ ಧನಿಯಿದಿ-ರಾಗಿ ಬಂದವರ-ಸ್ವಾಗತಕರಿಸಿದನೂ.

ಅಲಂಕಾರದು-ಜ್ವಲಾಸ್ಥಿತಂ ವಿಧು-ಶಿಲಾಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ,
ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂ-ದಲಾಯ್ತು ಭೋಜನ-ಫಲಾಹಾರ ಮೊದಲೂ.

ಸುರಭಿಸುರತರುಗ-ಳಿರುವುಲ್ಲಿಯೆಂ-ಬರುಹು ಜನಿಸುತಿರಲೂ,
ಪರಿಪರಿ ಭಕ್ತ್ಯವ-ವರ ಭೋಜ್ಯಾನ್ನವ-ನಿರದೆ ಭುಂಜಿಸಿದರೂ.

ಮೃದುಲ ಹಂಸತೂ-ಲದ ತಲ್ಪದೆ ಬಹು-ಮುದದಿ ನಿದ್ರೆಗೆಯ್ಯೂ,
ಉದಯದೊಳೇಳ-ಲೊಡಗಿಸಿದವುತಣ-ವದು ಸತ್ಕರಿಸಿದುದೂ.

ಹೊನ್ನ ದಾನಿಯಾ-ಪನ್ನೀರಿಂದವ-ರನ್ನಾ ಶ್ರೀಮಂತಂ
ಚೆನ್ನನೆ ನನೆಯಿಸಿ,-ತನ್ನಯ ನೆನಪಿರ-ಲೆನ್ನುತ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟೆಂ.

ವಾರು ನೂರರಾ-ದೂರ ದಾರಿಗಿ-ನ್ನಾರು ಕಾಣದಂತೇ,
ಹಾರಿಸಿದ್ ಪ-ನ್ನೀರದಾನಿಯಂ-ತೋರಿಸಿದಂ ತರುಣಂ.

ತಣ್ಣಗಾಗೆ ಮೈ,-ಕಣ್ಣು ಮೋರೆ ಕೆಂ-ಬಣ್ಣವೇರೆ, ಯತಿಗೇ,
ಉಣ್ಣೆಯೆದ್ದು ನಿಲೆ,-ಕರ್ಣ ಸಿಡಿಯಿತಾ-ರಣ್ಯವಾಯ್ತು ಮನವೊ.

III.

ಸುಮ್ಮನಿದುರ್, ಬಲು-ದುಮ್ಮಾನದ ಮುನಿ-ಸಂ ಮನದೊಳಗಿರಿಸೀ,
ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟದೆ ನಡೆ-ದಂ ಮುನಿ ತರುಣನ-ಸಮ್ಮೇಳನದಿಂದಂ.

ಸಿಡಿಲು ಜಡಿಗಳೆಡೆ-ಬಿಡದೆ ಹೊಡೆಯೆ, ತುಡು-ಕಿಡೆ ತೊಡಗಿತು ಬಾನೂ,
ಒಡನೆ ಬಿಸಿಗದಿರ-ನಡಗೆಯಿರುಳು ತಲೆ-ಯಿಡಲೆಡೆ ಪುಡುಕಿದರೂ.

ಕಂಡರಾಗಳು-ದ್ದಂಡ ಸೌಧವಾ-ಖಂಡಲದಿಜ್ಜುಖದೇ;
ತಂಡದಿ ಬಂಜರು-ಗೊಂಡಿದೆ ಸುತ್ತಲು,-ಬಂಡೆಮಂಡೆಯಂತೇ.

ಕಟಕಟ ಕದವಾ-ಭಟಿಸಿ ತಟ್ಟೆ, ಮೇ-ಲ್ಕಿಟಿಕಿಯಿದೆ ಹಣಕೀ,
ಕಟುಮುಖದಾ ಕ-ರ್ಪಟಿಕನು ಕರೆದನು-ಪಟಲವಿದೆಂಬವೊಲೂ.

ಪರೋಪಕಾರದೇ-ನಿರಸ್ತನಹ ಧನ-ಪರಾಯಣಂ ಕೃಪಣಂ,
ದುರುಸ್ತಿಲ್ಲ ಮಂ-ದಿರಂ, ಭೋಜನಂ-ಪರಿಷ್ಕಾರಮಲ್ಲಾ.

ಕಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಬರಿ-ಹುಲ್ಲು ಹಾಸಿಯದ-ರಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದನೂ,
ಅಲ್ಲಿ ನನುದಯಿಸ-ಲಿಲ್ಲದ ಮುನ್ನಮೆ-ಮೆಲ್ಲನೆಚ್ಚರಿಸಿದಂ.

ಪೊರಡಲಿವರೂಂ,-ತರುಣನು ವರಕ-ಬುರವಾಸಿಯನೆತ್ತೀ,-
ಕರುಣಾರಹಿತನ-ಕರದೊಳಗಿಟ್ಟ-ಕೈಯೊಳಪ್ಪಿಕೊಂಡಂ.

ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು-ನಿಟ್ಟಿಸಿರಂ ಯತಿ-ಪಟ್ಟನು ವಿಸ್ಮಯಮಂ,
ನೆಟ್ಟನೆ ಸುಜನನ-ಬಟ್ಟಲ ಕದ್ದೀ-ದಿಟ್ಟಗೆ ಕೊಟ್ಟನಲಾ!

IV.

ದಾರಿ ನಡೆಯೆ ಹರ-ದಾರಿಯಾರು, ಕುಮು-ದಾರಿಯಡಗುತಿರ್ದಂ,
ದಾರಿದ್ರ್ಯತಪಮು-ದಾರಿ ಮುಖೇನ ಸು-ದಾರಿಸಿ ಮನುಳ್ಳಂತೇ.

ಬದಿಗೆ ಕಂಡರಾ-ಸದನವನತಿ ಭಾ-ಸ್ವದಮಲಬಂಧುರವಾ,
ವಿದಿತಮುಪ್ಪ ಕೃಷಿ-ಯುದಧಿಮುಧ್ಯದೊಳ-ಗೊದವಿದ ದ್ವೀಪದೊಲೂ.

‘ಬನ್ನಿರಿತ್ತ, ಸಂ-ಪನ್ನರೆ! ಶ್ರೀಹರಿ-ಯೆನ್ನ ಪಾಲಿಗಿತ್ತಾ
ಹೊನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆ ನೀ-ವಿನ್ನು ಭಾಗಿಗಳು,-ಮನ್ನಿಸಿರೆನು’ತೊಡೆಯಂ,
ಪರಿಭಜನೆಯ ಗೆ-ಯ್ದೆರಡು ಗಳಿಗೆ, ಸ-ತ್ಕರಿಸಿದನತಿಥಿಗಳಂ;
ಭರದಲಿ ನಿರ್ಮಲ ತರ ರುಚಿಬಲಹಿತ-ಕರಭೋಜನದಿಂದಂ.

ತಾಂಬೂಲಂ ಕೊ-ಟ್ಟುಂ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾ-ನಂ ಭಕ್ತಿಯಿನರಿದೂ,
ಇಂಬಿನ ಶಯ್ಯೆಯೊ-ಳುಂ ಬಿಟ್ಟನದಾ-ಡಂಬರಮಿನಿತಿಲ್ಲಾ!

ಪ್ರಾತಃಕಾಲದೊ-ಳಾತರುಣಂ ತಾ-ಮಾತಾಡದಲೆದ್ದೂ,
ಆ ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಿಹ-ನೂತನ ಶಿಶುವಿನ-ಚೇತನ ಘಾತಿಸಿದಂ.

ಕೃಪಾವಿಷ್ಟನಹ-ತಪೋನಿಷ್ಠನೀ-ಪ್ರಪಾತವನು ಕಂಡೂ,
ವಿಸತ್ತು ಬಂತು ವ-ಧಪಾತಕದೇನುತ-ಕಪಾಲವಂ ಬಡಿದಂ.

ಏನರಿಯದ ಯಜ-ಮಾನನವರ ಸ-ನ್ಮಾನದಿಂದಲುಣಿಸೀ,
ಕಾನನ ದಾಟಿಸಿ-ನೀನು ಮರಳೆನುತ-ದೀನ ಭೃತ್ಯಕೊರೆದಂ.

V.

ಒಡೆಯನ ಬೀಳ್ಕೊಂಡೊಡನೆ ನಡೆಯೆ, ಮುಂದಡವಿಯ ನಡುವಿನಲೀ
ತಡೆಯದೆ ಯುವಕನು-ಬಡ ಸೇವಕನನು-ಮಡುವೊಳು ಕೆಡಹಿದನು.

ಸಿಟ್ಟಡರಲು, ಕಂ-ಗೆಟ್ಟು, ಕೊರಳೊಳಿ-ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ, ಯತಿಗೇ
ಪುಟ್ಟಿ ಬೆವರು, ಹಿ-ಮೈಟ್ಟಿತು ತಾಳ್ಮೆಯು,-ಜುಟ್ಟು ಪಿಡಿವುತೆಂದಂ.—

‘ಚಂಡಾಲನೆ! ಮುಂ-ಕೊಂಡು ಸುಲಿದೆಯಾ-ಮಂಡಲೇಶನನ್ನೂ?
ಉಂಡ ಮನೆಗೆರಡ,-ಭಂಡನೆ, ಬಗೆದಿಯೆ?-ಗಂಡುವುಂಟೆ ನಿನಗೇ?

‘ಉಪಾಂಶುಹೃತ ಹೇ-ಮಪಾತ್ರವಂ ನೀ-ನಪಾತ್ರ. ಕೃಪಣನಿಗೇ
ಅಪಾರಮಪ್ಪ ದು-ರುಸೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲಿ-ಯುಪಪ್ರದಿಸಿದೆಯಲಾ!

‘ಅರ್ಭಕಕಂಠವ-ನಿರ್ಬದಿಯಲಿ ಕರ-ನಿರ್ಭರದಿಂದೊತ್ತೀ
ದುರ್ಭರ ಮೃತಿಯಾ-ವರ್ಭವಿಸಿದೆಯೆ-ದಾರ್ಭಟವೆತ್ತಿದನೂ.

‘ಬಂಟನ ನೂಂಕಿದೆ-ಕುಂಟೆ ನೀರೊಳಿ-ತುಂಟೆ ಮಹಾ ಪಾಪಂ?
ಶುಂಠನೆ! ನಿನ್ನಯ-ಗಂಟಲ ಮುರಿವೆನ-ಕಂಟಕನಾಗಿವೆನೂ.’

ಇಂತು ಗರ್ಜಿಸು-ತ್ತುಂ ತನಕಿಸಲ-ತ್ಯಂತ ರೋಷದಿಂದಂ,
ಸಂತನ ಕೈ ಕೇ-ಶಾಂತದಿಲ್ಲ, ಯುವ-ಸಂತರ್ಧಾನನಹೋ!

ಗದಾಶಂಖಚ-ಕ್ರಧಾರಿ, ಶ್ರೀ ಸ-ಚ್ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ
ತದಾ ತೋರ್ದನ-ಲ್ಲಿ ದಾಮೋದರಂ,-ಸದಾನಂತಕೀರ್ತಿ!

VI.

ಝಗಝಗಮೊಗೆವುಗೆ-ಗಗನದಿ ನಗೆಮೊಗ-ದಗಣಿತ ಭುಗಿಲಿಂದಂ,
ಸುಗುಣಗಣ್ಯಹಗೆ-ಬಗೆ ಮಿಗೆ ದಿಗಿಲೆಡೆ,-ಚಿಗುರಿತು ಸಂದೆಗವೂ.

ಝಕ್ಕನವನ ಪಾ-ದಕ್ಕೆರಗುತ, ಬಲು-ಕಕ್ಕಸದಿಂ ನುಡಿವಂ,—
‘ಲೆಕ್ಕಿಸದಿಪ್ಪುದು-ಚಿಕ್ಕ ಮನಸಿನಿಂ-ಕುಕ್ಕಿದ ವಾಕ್ಕುಗಳಂ.

‘ಅಮಾನುಷನೆ! ಋ-ವಿಮಾನನಿಗೆ ಸರಿ-ಸಮಾನ ಮೂರುತಿಯೇ!
ಕ್ಷಮಾವಣೆಯ ಗೆರ್ಯ-ಪ್ರಮಾದ ವಚನವ,-ನನೋನಮತಿ’ ಎಂದಂ.

ಅಕ್ಕರಿಯಲಿ ಕೈ-ಯಿಕ್ಕೆತ್ತುತಲುರೆ-ತಕ್ಕವಿಸಿದನವನಂ;

ಉಕ್ಕುವ ವೀಣೆಯ-ಮಿಕ್ಕಿತು ದನಿ; ನಸು-ನಕ್ಕು ದಿವ್ಯನುಸಿದರ್ಪಂ.—

‘ಅಪ್ರಂತಿರೆ ಸಾ-ರೂಪ್ಯ ಪದವಿಯೆನ-ಗೊಪ್ಪಿತು; ಶ್ರೀಧರನಾ
 ಅಪ್ಪಣೆ ನಡೆಸುತ್ತ,- ತಪ್ಪದಲರಸುತ್ತ-ಲಿಪ್ಪೆನು ಸಾಯುಜ್ಯಂ.
 ‘ನಿನ್ನಯ ಗುಣಗ-ಳ್ಳನ್ನತಹವೆಂ-ಬುನ್ನತ ಕೀರ್ತಿಯಿದೇ;
 ಎನ್ನಲು, ಸಂಶಯ-ದಿಂ ನೆರೆ ವೋಕ್ಷವೆ-ಕನ್ನಡಿಪಣವಹುದೂ.
 ‘ಪರವಾತ್ಮನ ಪರ-ಚರಿತದ ಪರಿಯದ-ಪರಿಕಿಸಲೆಂತಹುದೂ?
 ನರನ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ-ದೊರಕುವುವೇ ವಿ-ಸ್ತರದ ಸಂಗತಿಗಳೂ?
 ‘ಪಾಪಪುಣ್ಯದಾ-ಟೋಪದಿಂದಲಾ-ಕೂಪಕಚ್ಚಪನೊಲೂ
 ಆಪಾದಿಸಲೇ-ನಾಪೆಯನೀತಿಯ?-ಶ್ರೀಪತಿ ಸರ್ವಜ್ಞಂ!

VII.

‘ಇದೇ ಕಂಡದಿ-ನ್ನುದಾಹರಣಮೆಂ-ದದನ್ನು ಭಾವಿಸು ನೀ!
 ಉದಾತ್ತನಡೆಸುವ-ನುದಾಸೀನ ಗುಣ-ದಿ ದಾನಧರ್ಮಗಳಂ;
 ‘ಕೀರ್ತಿಕೀರ್ತನೆಯ-ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ, ಸ-ತ್ಪಾತ್ರವನರಿಯದಲೇ
 ವರ್ತಿಪನು, ಕನಕ-ಪಾತ್ರನಷ್ಟದಿ ನಿ-ವರ್ತಕನಾಗಿರ್ಪಂ.
 ‘ಕೃಪಣನರಿಯನೊಂ-ದುಪಕಾರವ; ಕ-ಡಪರಿಮಿತದ ಜಡಿಯಾ,
 ಕೃಪೆ ಪುಟ್ಟಿದುದರ-ಸಫಲತೆ ತಿಳಿದಿಹ-ನು ಪರಿಗ್ರಹದಿಂದಂ.
 ‘ಮೂರನೆ ರಾತ್ರಿಯೊ-ಳಾರೈಸಿದ ವರ-ಪೂರುಷನತಿಯೋಗ್ಯಂ,
 ಮಾರಮಣನ ಪಾ-ದಾರವಿಂದದ-ಲ್ಲಾರಡಿಯಾಗಿದಂ.
 ವಾರ್ಧಕದಲಿ ಜನಿ-ಸಿದ ಪಸುಳೆ ಭವ-ವಾರ್ಧಿಗಳೆಯಿತವನಂ,
 ದುರ್ಧರ್ಮಿಹ-ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಕಳೆದೆನು,-ಮರ್ದಿಸಿದನು ಕೂಸಂ.
 ಚರನು ಮನೆಯೊಳೀ-ಯಿರುಳು ಧನವನಪ-ಪರಿಸಲ್ಕೆಳಸಿದಂ;
 ನೆರವೇರಲ್ಪುದು,-ಪರಹಿತ ಸಂಚಿತ-ಕುರೆ ಬರ್ಪುದು ನ್ಯೂನಂ.
 ಶ್ರುತಿತಮತಮಿತಿ,-ರತಿಪತಿಪಿತಕೃತಿ-ಹಿತವೆನೆ ಸಮ್ಮತಿಸೀ,
 ಪ್ರತಿಹತಮತಿಜಿತ-ನತಿಗತಿಸುತ್ತ ಸಂ-ತತವೆ ನುತಿಸಬೇಕೂ.’
 ಒಪ್ಪುವಿರಿಸಿ ಯತಿ-ನುಸ್ತಕದಲಿ, ‘ತೇ-ಸ್ವಸ್ತಿ’ಯೆ-ದು ದಿವ್ಯಂ
 ಅಸ್ತಮಿಸಿದನೀ-ಪ್ರಸ್ತುತಮರ್ಪಣ-ಮಸ್ತು ನೈಸಿಂಹನಿಗೇ!

ಗೋವಿಂದ ಪೈ

೧ 'ನಾವೆ ನಮಗಾಗಿಸುವೆವೆಮ್ಮ ಕೋಟಲೆಯಂ'

ನಾವೆ ನಮಗಾಗಿಸುವೆವೆಮ್ಮ ಕೋಟಲೆಯಂ—

ಬಾಳೈ ಸಂಗರರಂಗವೆಂಬುದಂ ಮರೆದು,

ಸಿಂಗರಂ ಗೆತ್ತು ಶಸ್ತ್ರಂಗಳಂ ಮುರಿದು

ವಿಧಿಗರೆದು ಕಡೆದೀವೆವಳಲ ಸಂಕಲೆಯಂ.

ಕಾದದೊಡೆ ಬಾಳೇಕೆ? ಕಾದೆನೆನೆ ನಿನ್ನ

ಸಂಧಿಪುದೊ? ಬಂಧಿಪುದೊ? ಬಗೆಯ ವಿಧಿಯದರಿಂ

ಬಿಳಿಯ ಪಳವಿಗೆಯಳವೆ? ಬಾಳನೆತ್ತುದರಿಂ

ಪಡೆವಳಂ ತಾನೆ, ಪಡೆ ತಾನೆ, ನಡೆ ಮುನ್ನ!

ಮಾರಾಂತ ವಿಧಿಗೀಯಲೇಂ ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಾ?

ತನ್ನಾಯುಧದಿ ತಾನೆ ಮಡಿವೆಯೇನಿಂತು?

ಹುಟ್ಟೊಡನೆ ತೊಟ್ಟ ತಾನೆಂಬಂಬನಾಂತು

ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿಂ ಕೊರೆಯ ವಿಧಿಯೆದೆಯ ಕಲ್ಲಾ!

ನಿನ್ನವೆ ಜಯಜಯಂ? ಕಾದುವುದೆ ನಿನ್ನ—

ಕರೆಯಂಬ ಗುರಿಗೊಂಬ ವಿಧಿ ಕಾಂಬ ಮುನ್ನ!

.೨ 'ಇನ್ನು ನೀನೆನ್ನವನು'

ಇನ್ನು ನೀನೆನ್ನವನು

ನಾನಿನ್ನು ನಿನ್ನವನು

ಇಂದಿನಿದೆ,

ಇಂದಿನಿಂದ ಮುಂದೆ.

ನಿನ್ನ ನೆನವುದೆ ಚನ್ನ,
 ನಿನ್ನ ಕನವುದೆ ನನ್ನ
 ದಿನದ ಬಾಳು,
 ನನ್ನ ಮನದ ಕೂಳು.

ಮಳೆಯೆ ಬೇಸಗೆಯಾಸೆ
 ಯಂತೆ ನನ್ನ ಪಿಪಾಸೆ
 ಯೆದೆಯ ನೀನೆ
 ತಣಿಪ ಸೊದೆಯ ಸೋನೆ.

ಮುಚ್ಚುಕಿಟಿಕಿಯ ಮುಂತೆ
 ಕಾವ ತಂಬೆಲರಂತೆ
 ನನ್ನ ಕಾವೆ
 ಮನದಿ ನಿನ್ನ ತೀವೆ.

ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಕಾಣ
 ದಂಬಕದೊಲೇಂ ಜಾಣ
 ನೆನ್ನ ಬಳಿಯೆ
 ಸುಳವ ನಿನ್ನ ತಿಳಿಯೆ?

ಒಳಮಿಂಚು ಹೊರಮಿರುಗು
 ವರಮಂಬುದಂ ತಿರುಗು
 ವಂತೆ ನಿನ್ನ
 ನರಿಯದಾಂತೆ ಬನ್ನ.

ಜೀನನಿಳಿಸದ ಮುನ್ನ
 ಜ್ಯೋತಿ ಮಯಣದೊಳೆನ್ನ?
 ಮೋಹವಿಳಿಸು
 ನಿನ್ನ ನೇಹ ಬೆಳಸು.

ನಿನ್ನ ಗುರುತೆದೆಗಿಲ್ಲ
 ದೆಡನಾಣ್ಯವಿದು ಸಲ್ಲ
 ದೊತ್ತು ನಿನ್ನ
 ಅಚ್ಚನೆತ್ತು ನನ್ನ.

ನುಡಿಗೆ ಬಾರದ ಬಾಸೆ
 ಯಿಂದ ಬೇಡುವುದಾಸೆ
 ನಿನ್ನ ನೋಡೆ,
 ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನೀಡೆ.

ರವಿಯ ತೋರಿಸೆ ರವಿಯೊ?
 ಮಿಣುಕು ಬತ್ತಿಯ ಭವಿಯೊ?
 ನೋಡಲೆನ್ನ
 ಮನಕೆ ಮೂಡು ಮುನ್ನ.

ಹಗಲೊಡನೆ ಮಸೆವಂತೆ
 ಇರುಳೆ ಹಗಲಿಸುವಂತೆ,
 ನಿನ್ನ ಮಲೆವೆ
 ನಾದಡೆನ್ನ ಕಲೆವೆ.

ತಂದೆ ಗದ್ದಿಸದೆನ್ನ,
 ತಾಯೆ ಮುದ್ದಿಸುತ್ತೆನ್ನ
 ಕೇಡ ಮರೆಯ,
 ನನಗೆ ನೀಡ ಮರೆಯ.

ನಿನ್ನನಲ್ಲದೆ ಸಲ್ಲ
 ದೇನ ನಿನ್ನೊಡನೆಲ್ಲ
 ಬೇಡಲಿಲ್ಲ!
 ನಿನ್ನ ಕಾಡಲಿಲ್ಲ!

ಇಲ್ಲವೆನದದನೆಲ್ಲ
 ನನಗೊದವಿಸಿದೆಯಲ್ಲ!
 ಎರೆದೆನೆಂತು
 ದೂರವರಿದೆನಂತು!

ಇನ್ನಾವುದಂ ಬೇಡ
 ಲೊಲ್ಲೆ; ನನಗೇಂ ಬೇಡ—
 ಬೇಡಲಿಂತು
 ನಿನ್ನ ಕೂಡಲೆಂತು?

ಏನೆನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ,
 ನೀನೆನಗೆ ಸಾಕಲ್ಲ?
 ನೀನೆ ಬೇಕು
 ನನಗೆ ನೀನೆ ಸಾಕು.

೩ 'ಈ ಜನುಮವೆ ಮುಗಿವ ಮುನ್ನ'

ಈ ಜನುಮವೆ ಮುಗಿವ ಮುನ್ನ
 ಕಾಣೆನೊ ಕಾಣುವೆನೊ ನಿನ್ನ
 ನರಿಯದೊಡಮಭಿನ್ನಮೆನ್ನ
 ಮನದ ತಿತಿಕ್ಷೆ
 ಇಂದಲ್ಲಡೆ ಮುಂದೆ ನೆರೆಯ
 ದಿರದಿಲ್ಲಿಯೆ ಬಲ್ಲೆನೆರೆಯ—
 ಸಲದೆ ತಾಯ್ ಬಸಿರ ಮರೆಯ
 ಮಗುವ ದಿದ್ಯಕ್ಷೆ?

ನಿನ್ನೊಳೊಗೆದ ನನ್ನೊಳಿಂತು
 ನಿನ್ನ ಕಾಂಬ ಬಯಕೆ ಬಂತು,
 ಕಡಲಾಳದ ತೆರೆಯೊಳಿಂತು
 ಕಡಲ ಕಾಣಿಕೆ;

ನನಗೀ ಜನುಮದಿ ಪ್ರಸನ್ನ
 ನಹುದು ಕಣಾ ಹೊಣೆಯೆ ನಿನ್ನ,
 ಕಡಲ ಹೊಣೆಯದೆಂತು ತನ್ನ
 ತೆರೆಯ ಪೂಣಿಕೆ.

ನಾನಿದೊ ಬರೆ ಬಾಷ್ಪದಂಧು,
 ನೀನೊಡೆಯಾ ದಯಾಸಿಂಧು—
 ಸಿನ್ನಿಂದ ಸಮೀಪಬಂಧು
 ವಾರೊಳರೆನ್ನ?

ಇಂತೆನೆ ಮೊಗಮರಸಿ ಬೆಂಗೆ
 ಬಂದಡೆ ಮೊಗ ಮರಸೆ ಹಂಗೆ?
 ಎನ್ನೆಗಮಿಂತೆನ್ನ ಕಂಗೆ
 ಮಾಚುವೆ ನಿನ್ನ?

ಜನನದಿ ಮರಣಾಂತಮಿಲ್ಲಿ
 ಬಾಳ್ವೆ ನಿನ್ನನರಸುವಲ್ಲಿ,
 ನೋಡದಿಲ್ಲಿ ಕೂಡಲಲ್ಲಿ
 ಬಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ?

ಮರಳಿ ತನ್ನ ಹೊರಟ ರೇವ
 ನಯ್ವೆ ಸುತ್ತಿ ಬರುವ ನಾವ
 ಮುಳಿಸಿತೆ ಹಾಯದರ ಸೋವ
 ಕಾಣದ ಮುನ್ನ?

ಉದಯಾಸ್ತಂ ಬಡೆವ ಖರ್ವ
 ಗತಿಯಂತಿನನೊಡನೆ ಪರ್ವ
 ವಡೆವ ಗತಿಯುಮೆಂತು ಶರ್ವ
 ರೀಶಗೆ ದ್ವಿಧಾ

ಜೀವನದಿಂದಂತು ಭಿನ್ನ
ಪಥಮೆನಗಿಲ್ಲಿ ರಲಖಿನ್ನ
ಮದಂ ನಡೆವೆಗೆಂತು ನಿನ್ನ
ದರ್ಶನಂ ಮುಧಾ?

ಬಾಳ್ವೆಯ ನಿಡುಮರಳಿನಲ್ಲಿ
ಸುಖದಿಂ ದಣಿದೋಣಗಿದಲ್ಲಿ
ನಡುದೀವಿಗಳಲೊಳಲ್ಲಿ
ಕಾವನಾವನಿಂ
ಕಂಬನಿಯಾತಿಥ್ಯ ದೊರೆತೆ
ನವನ ಮುಂದುವರಿಯೆ ಮರೆತೆ—
ನಿನ್ನಿಂದವನಕಟ ಪೆರತೆ?
ಪೇಳ ದೇವ ನೀಂ!

ನಿನ್ನನಿಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತೋರ
ಲಲ್ಲಡಳಲು ಬರಿದೆ ಬಾರ;
ಕಂಡ ನಿನ್ನ ನೋಡಲಾರ
ದೆನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ
ಬಲ್ಲೆನಿಲ್ಲೆ ಕಾಣಬರುವೆ—
ಎಂದೊ ಎಂತೊ ನೀನೆ ಅರಿವೆ,
ಬಗೆಗೆ ಕಾವ ಕವಿಯೊಲಿರುವೆ
ನಿಂತು ತಣ್ಣಗೆ.

ಬಲ್ಲೆನೆಂತು ಬಾಳ್ವೆ ಸಂದು
ನಿನ್ನೊಳೆ ಮೆಯ್ಯರೆವೆನೆಂದು,
ಬಲ್ಲೆನಂತು ಬಾಳುವಂದು
ಕಾಣುವೆ ನಿನ್ನ,
ರವಿಯಲಿ ಮೆಯ್ಯರೆವ ಮುಂತು
ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಮೃತಾಂಶು ನಿಂತು
ಮುಖಾಮುಖಿಯೆ ಕಾಣುವಂತು
ಭಾಸ್ಕರನನ್ನ.

೪ 'ಸರಿಗೆಯಲಿ ಸಿಲುಕುತಿದೆ'

ಸರಿಗೆಯಲಿ ಸಿಲುಕುತಿದೆ
 ಹೃದಯಸ್ವರಂ,
 ಹೃದಯದಲಿ ಕಲುಕುತಿದೆ
 ವಿರಹಜ್ವರಂ;
 ಎತ್ತ ನಡೆದವನೆಂದು
 ಮತ್ತೆನಗೆ ಬಹನೆಂದು
 ಮನಸಿನೋಪಂ,
 ಬಾಗಿಲೊಳೆ ನಿಲುಕುತಿದೆ
 ನಯನ ದೀಪಂ.

ಮರಳುವೊಸಗೆಯ ಬೀರಿ
 ಗುಡುಗು ಮೊಳಗೆ,
 ಮನೆಯ ದಾರಿಯ ತೋರಿ
 ಮಿಂಚು ತೊಳಗೆ,
 ಬಂದರೆಲ್ಲಿ ದರೆಲ್ಲ,
 ನೀನನಿತೆ ಬಂದಿಲ್ಲ
 ವೇಕೆ ನಲ್ಲ?
 ಮುಗಿಲ ಸಜ್ಜೆಯ ಭೇರಿ
 ಕೇಳಿಸಿಲ್ಲ?

ಬಸಿರೊಳೆಮ್ಮೆಯ ಕೂಸು
 ಬಂದಂದಿನಿಂ,
 ನವಿಲ ಮದುವೆಯ ಲೇಸು
 ಸಂದಂದಿನಿಂ,
 ತೆರಳಿನ್ನು ಮರಳಿಲ್ಲ;
 ಸಿನ್ನೊಸಗೆ ನನಗಿಲ್ಲ
 ದೊಲೆವೆನಿಲ್ಲಿ,
 ಗೂಡುಬೆಳಕೊಲು ಬೀಸು
 ವಿರುಳಿನಲ್ಲಿ.

ಹಾಲನೂಡಿಸೆ ಹುಬ್ಬೆ
 ಹಸುಳೆ ತೆನೆಗೆ,
 ಬತ್ತಿದೆದೆಯಕಟಬ್ಬೆ
 ಗಿಹುದೆ ನನಗೆ?
 ನುಡಿಗೆ ನುಡಿ ಮೂಡಿಲ್ಲ,
 ಮಗುವಿನಡಿ ಕೂಡಿಲ್ಲ
 ದನಿತರೊಳಗೆ
 ಸೆಳೆದಳದನಿಳೆ ತಬ್ಬೆ
 ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ.

* * * *

ಎದೆಯ ಬಯಕೆಯ ಗನಿಯೊ
 ಳೊಗೆದ ರನ್ನ
 ಎವೆಯನೊಲ್ಲದ ಹನಿಯೊ
 ಲುದುರಿತೆನ್ನ!
 ಇಲ್ಲಿ ನೀನಿರೆ, ನಲ್ಲ,
 ಅಂತಾಗುತಿರಲಿಲ್ಲ—
 ಇನನಿಲ್ಲದೆ
 ಕಮಲವದು ಕಮಲಿನಿಯೊ
 ಳಿರಬಲ್ಲದೆ?
 ಬರದಿ ನೀರಗೆವಲ್ಲಿ
 ನಿಧಿಯನೆಟಕಿ
 ಸಡೆದಣುಗನೊಗೆದಲ್ಲಿ
 ವಿಧಿಯ ಕಟಕಿ
 ಗಡುಗನೆನೆ ಮರಿಗಳಿಯ
 ತುಡುಗೆ ನೀನಿರೆ ಬಳಿಯ
 ಲಿಂದು, ನಲ್ಲ,
 ಚಿಲಿಮಿಲಿವ ಗೂಡಲ್ಲಿ
 ಮೌನವಲ್ಲ!

ಬಳ್ಳಿಗೆಲ್ಲವ ಸಲ್ಲಿ
 ಸುವಳೆ ಧರಣಿ?
 ಬೆಳಕವಳಿಗಕಟಿಲ್ಲಿ
 ತರದೆ ತರಣಿ?
 ಧರಣಿಯಕ್ಕರೆ ಸವಿಸೆ,
 ತರಣಿ ಮೋರೆಯನವಿಸೆ,
 ಬಳ್ಳಿ ತಾರೆ,
 ತಂದೆ ತಾಯವರಲ್ಲಿ
 ಯಾರ ದೂರೆ?

ಕುರುಡನರಗನಸಂತೆ
 ಬಗೆದು ಬೇಯಿ,
 ಗರಿಮುರಿದ ಖಗದಂತೆ
 ನೆಗೆದು ನೋಯಿ,
 ನನ್ನ ಬಾಳಕಟಿಸೆ?
 ಹಣ್ಣು ಹುಳುವಿನ ತಿನಿಸೆ?
 ಎದೆಯ ತಿರುಳು
 ಕೊರೆಯೆ ಸೋರುವ ಚಿಂತೆ
 ಹಗಲು ಇರುಳು!

* * * *

ಸರಿದೊಮ್ಮೆ ಬರಸಲ್ಲ
 ದಲರಿನಳಿವೊ?
 ಸರಿದಂತೆ ಬರಬಲ್ಲ
 ಉಡುವಿನಿಳಿವೊ?
 ಮರುತರಂಗಿಪ ತೆರೆಯೊ?
 ಹುಳು ಪತಂಗಿಪ ಸೆರೆಯೊ?
 ಮರಳಿ ಚಿನ್ನ
 ಬಹನೆ, ಬಾರನೆ, ನಲ್ಲ,
 ಬಸಿರೊಳೆನ್ನ?

ಎಳೆಯೊಳಿಂಗದ ಗೀತಿ
 ನೂರುಲಿಸದೆ,
 ಸೊಡರೊಳಾರಿದ ಜ್ಯೋತಿ
 ನೂರುರಿಸದೆ,
 ಮರುಕಣಿಸಲೆಂತೆಯೆ?
 ಮರಳಿ ಮುದ್ದಿನ ಮರಿಯು
 ನಳವೆ ದೊರೆಯೆ?
 ಮುತ್ತು ಮೊಳೆವುದೆ ಸ್ವಾತಿ
 ಗಿರಿಯೊಳೆಯೆ?

ಕೋರಿಕೆಯೊಳಡಿಮೆಟ್ಟಿ
 ಮುಂದೆ ಪಾರೆ,
 ಶಂಕೆ ಹಾವಸೆಗಟ್ಟಿ
 ಮನಸು ಜಾರೆ,
 ಮೇಡ ಮೇವನೆ ಮೇವ
 ಕಟ್ಟುಕಂಬದ ಗೋವ
 ತೆರದೊಳೆನ್ನ
 ನೆನದ ನೆನವೊಳೆ ದಿಟ್ಟಿ
 ಗೊಳುವೆ ನಿನ್ನ.

ಬಲೆಯು ನೀರಲಿ ಸುತ್ತ
 ಬರುವ ತನ್ನ
 ನೆಳಲನೆಯಂ ಗೆತ್ತ
 ವಿನೋಲೆನ್ನ
 ಮನದಿ ಸುಳಿಯುವ ನಿನ್ನ
 ನೆನವೆ ನೀನೆನುತೆನ್ನ
 ದಿನವ ಕಳೆವೆ—
 ಕರೆ ಎತ್ತ ತೆರೆಯತ್ತ
 ಮರಳದೊಳವೆ?

